МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

Кваліфікаційна наукова праця

на правах рукопису

Криворучко Віталій Олександрович

Прим. № 1

УДК 378.6.011.2.09:355]:351.743.083.96-057.175](477)(043.3)

ДИСЕРТАЦІЯ

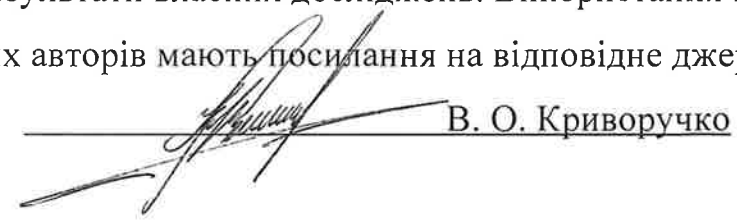
ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ З ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ, КОНВОЮВАННЯ, ЕКСТРАДИЦІЇ ТА ОХОРОНИ ПІДСУДНИХ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

011 Освітні, педагогічні науки

01 Освіта/Педагогіка

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

В. О. Криворучко

Науковий керівник:

Медвідь Михайло Михайлович,

доктор економічних наук,

професор

Глухів – 2026

АНОТАЦІЯ

Криворучко В. О. Формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки. – Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, Глухів, 2026.

У дисертації здійснено теоретичне обґрунтування та практичне розв'язання актуального наукового завдання – формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки.

Аналіз нормативно-правових актів і наукових джерел засвідчив, що проблема формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України (НГУ) до виконання завдань з охорони громадської безпеки, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних залишається недостатньо розробленою. Відповідно до Закону України «Про Національну гвардію України», на НГУ покладено функції забезпечення громадської безпеки, захисту прав і свобод громадян, конвоювання осіб, їх екстрадиції та охорони під час судових процесів, що зумовлює високі вимоги до професійної готовності офіцерів. З 2014 року службово-бойова діяльність підрозділів НГУ ускладнилася через участь у виконанні завдань у районі Операції об'єднаних сил (ООС), захисті критичної інфраструктури, стабілізаційних заходах, відсічі збройній агресії рф, а також у забезпеченні заходів під час пандемії COVID-19 та воєнного стану. Особовий склад НГУ залучається до охорони громадського порядку (ОГП), служби на блокпостах, конвоювання військовополонених і взаємодії з іншими силовими структурами, що актуалізує потребу формування згаданої готовності майбутніх офіцерів.

З’ясовано сутність поняття «готовність майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних», під якою розуміємо полікомпонентну динамічну характеристику курсантів, репрезентовану сформованістю мотивів, установок і прагнень здійснювати діяльність, пов’язану з виконанням завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, ціннісним ставленням до цієї діяльності, що базується на системі знань та вмінь виконувати означені службові завдання, здатності протистояти стресам, рефлексії результатів своєї діяльності й формується шляхом цілеспрямованого педагогічного впливу.

Уточнено структуру готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки, яка охоплює такі взаємопов’язані компоненти: психологічний, когнітивний, діяльнісний, рефлексійний.

Визначено критерії досліджуваного феномену, однойменні компонентам, та відповідні їм показники: психологічний (показники: професійна спрямованість та інтереси; система ціннісних орієнтацій; життєстійкість особистості; нервово-психічна стійкість до стресогенних чинників; здатність до соціально-психологічної адаптації), когнітивний (показники: система правових знань; тактичні знання щодо охорони порядку, конвоювання та екстрадиції; технічна обізнаність у сфері застосування спецзасобів, озброєння, спецтранспорту та БПЛА), діяльнісний (показники: здатність до прийняття правомірних рішень у типових та кризових ситуаціях; володіння тактичними прийомами охорони, обшуку та супроводження; управлінські навички керівництва підрозділом; здатність практичного застосування технічних і спеціальних засобів), рефлексійний (показники: об’єктивність професійної самооцінки; здатність до критичного аналізу результатів власної діяльності; самоконтроль в екстремальних умовах; сформованість стратегій професійного саморозвитку) та рівні (високий,

середній, низький) формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки.

У дослідженні визначено організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки (удосконалення системи відбору та професійного розвитку викладачів ВВНЗ НГУ; оновлення змісту освітніх програм та навчально-методичного забезпечення освітніх компонентів; створення та використання навчальних фільмів професійного спрямування; створення спеціалізованого просторово-предметного освітнього середовища у ВВНЗ).

Для досягнення поставленої мети дослідження розроблено змістово-функціональну модель формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, яка відображає цілісну систему педагогічного впливу, що забезпечує поетапний розвиток такої готовності. Фундаментальною основою для визначення параметрів цієї моделі виступає соціальне замовлення, яке безпосередньо впливає на її наповнення та вектор розвитку. Змістово-функціональна модель структурно складається з чотирьох взаємопов’язаних блоків – методологічно-цільового (мета, завдання, методологічні підходи, загальнодидактичні та спеціальні принципи), суб’єктного (викладачі, курсанти), організаційно-змістового (компоненти готовності, зміст підготовки, методи, форми організації навчальної діяльності, засоби навчання та виховання) та результативно-оцінювального (критерії, відповідні їм показники, діагностичні методики, рівні сформованості досліджуваної готовності, результат – позитивна динаміка рівнів сформованості досліджуваної готовності), кожен з яких виконує певну функцію в забезпеченні процесу формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Розроблено методику формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, що охоплює зміст (реалізація освітніх компонентів «Правові засади службово-бойової діяльності підрозділів НГУ», «Управління повсякденною діяльністю підрозділів», «Службово-бойова діяльність підрозділів», «Інформаційні технології та електронні комунікаційні системи», «Вогнева підготовка», «Фізичне виховання та методика фізичної підготовки», «Будова та експлуатація військової техніки», «Логістичне забезпечення підрозділів», «Військова практика»), форми (лекції, практичні, групові, бінарні, семінарські заняття, консультації, самостійна робота), методи (традиційні (пояснювально-ілюстративні), пасивні (перегляд навчальних відеофільмів), активні (самостійне опрацювання нормативно-правових актів, виконання індивідуальних завдань) та інтерактивні (дискусії, ігри, тренінги, кейс-метод)), що забезпечує ефективність цього процесу.

У ході педагогічного експерименту, до якого було залучено 128 курсантів Київського інституту НГУ, встановлено суттєве підвищення рівнів готовності здобувачів освіти експериментальної групи порівняно з контрольною за всіма структурними компонентами. Зокрема, зростання показників високого рівня в експериментальній групі становило: за когнітивним компонентом – на 35,3 %, психологічним – на 29,4 %, діяльнісним – на 29,4 % та рефлексійним – на 28 %. Статистичний аналіз із застосуванням критерію χ^2 Пірсона підтвердив достовірність отриманих результатів на рівні значущості 0,05, що математично доводить ефективність упровадженої змістово-функціональної моделі та визначених організаційно-педагогічних умов.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в тому, що вперше: виявлено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено організаціно-педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки;

розроблено змістово-функціональну модель формування досліджуваної готовності, що охоплює чотири взаємопов'язані блоки: методологічно-цільовий, суб'єктний, організаційно-змістовий, результативно-оцінювальний; уточнено сутність, структуру, критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних; удосконалено сутність поняття «готовність майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних» та її структуру; діагностичний інструментарій для визначення рівнів сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних; удосконалено зміст, форми, методи формування досліджуваної готовності; подальшого розвитку набули теоретичні положення компетентнісного підходу до професійної підготовки майбутніх офіцерів у ВВНЗ та закладах освіти зі специфічними умовами навчання.

Практичне значення результатів дослідження полягає в удосконаленні змісту та методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх офіцерів. Основні результати впроваджено через діагностичний інструментарій, інноваційні методи навчання, моніторинг та верифікацію перевірки ефективності організаційно-педагогічних умов підготовки, освітнє середовище. Результати дослідження можуть бути використані для подальшого вдосконалення теоретичних і методичних засад професійної підготовки майбутніх офіцерів; підготовки посібників, програм навчальних дисциплін; у системі післядипломної освіти; у професійній діяльності науково-педагогічних та педагогічних працівників (інструкторів) ВВНЗ.

Ключові слова: готовність, майбутні офіцери, охорона громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиція, охорона підсудних, Національна гвардія України, професійна підготовка, організаційно-педагогічні умови, компетентність, критерії, модель, вищий військовий навчальний заклад, науково-педагогічні працівники.

ABSTRACT

Kryvoruchko V. O. Formation of Future Officers' Readiness to Perform Tasks Related to Public Safety and Order Protection, Escorting, Extradition, and Protection of Defendants in the Process of Professional Training. – Qualifying scientific work as a manuscript.

Dissertation submitted for the degree of Doctor of Philosophy in the field of knowledge 01 Education/Pedagogy, specialty 011 Educational, Pedagogical Sciences. – Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University, Hlukhiv, 2026.

The dissertation provides a theoretical substantiation and practical solution to an important scientific problem, namely the formation of future officers' readiness to perform tasks related to public safety and public order protection, escorting, extradition, and protection of defendants during their professional training.

The analysis of regulatory legal acts and scientific sources has demonstrated that the problem of developing the readiness of future officers of the National Guard of Ukraine (NGU) to perform tasks related to public safety protection, escorting, extradition, and protection of defendants remains insufficiently studied. According to the Law of Ukraine "On the National Guard of Ukraine," the NGU is entrusted with ensuring public safety, protecting the rights and freedoms of citizens, escorting persons, carrying out their extradition, and providing security during court proceedings, which places high demands on the professional readiness of officers. Since 2014, the service and combat activities of NGU units have become increasingly complex due to their involvement in tasks within the Joint Forces Operation (JFO) area, the protection of critical infrastructure, stabilization measures, repelling the armed aggression of the russian federation, as well as ensuring public security measures during the COVID-19 pandemic and under martial law. Personnel of the National Guard of Ukraine are involved in public order protection (POP), duty at checkpoints, escorting prisoners of war, and cooperation with other security agencies, which highlights the need to develop the aforementioned readiness of future officers.

The essence of the concept of “future officers’ readiness to perform tasks related to public safety and public order protection, escorting, extradition, and protection of defendants” has been determined. This readiness is understood as a multicomponent dynamic characteristic of cadets, manifested in the development of motives, attitudes, and aspirations to carry out activities associated with public safety and order protection, escorting, extradition, and protection of defendants; a value-based attitude toward such activities; a system of knowledge and skills necessary for performing the specified service tasks; the ability to withstand stress; and the capacity for reflection on the outcomes of one’s professional activity. This readiness is formed through purposeful pedagogical influence.

The structure of future officers’ readiness to perform tasks related to public safety and public order protection, escorting, extradition, and protection of defendants in the process of professional training has been specified. It comprises the following interrelated components: psychological, cognitive, operational, and reflective.

The criteria of the studied phenomenon, corresponding to the identified components, and their respective indicators have been determined. The psychological criterion includes the following indicators: professional orientation and interests; a system of value orientations; personal hardiness; neuropsychological resistance to stress-inducing factors; and the ability for socio-psychological adaptation. The cognitive criterion encompasses: a system of legal knowledge; tactical knowledge concerning public order protection, escorting, and extradition procedures; and technical awareness regarding the use of special equipment, weapons, specialized vehicles, and unmanned aerial vehicles (UAVs).The operational criterion includes: the ability to make lawful decisions in both routine and crisis situations; proficiency in tactical techniques of security provision, search procedures, and escort operations; leadership and management skills required for commanding a unit; and the ability to apply technical and special means in practice. The reflective criterion comprises: objectivity of professional self-assessment; the ability to critically analyze the results of one’s own professional

activity; self-control in extreme conditions; and the development of strategies for professional self-improvement. The levels of formation of future officers' readiness to perform tasks related to public safety and public order protection, escorting, extradition, and protection of defendants during professional training have been identified as high, medium, and low.

The study identified the organizational and pedagogical conditions for the formation of future officers' readiness to perform tasks related to public safety and public order protection, escorting, extradition, and protection of defendants in the process of professional training. These conditions include: improving the system of selection and professional development of instructors at higher military educational institutions of the National Guard of Ukraine; updating the content of educational programmes and the methodological support of educational components; developing and utilizing professionally oriented training films; and creating a specialized spatial and material educational environment in higher military educational institutions.

To achieve the research objective, a content-functional model for the formation of future officers' readiness to perform tasks related to public safety and public order protection, escorting, extradition, and protection of defendants was developed. The model reflects an integrated system of pedagogical influence that ensures the gradual development of such readiness. The fundamental basis for determining the parameters of the model is the social demand, which directly influences its content and developmental direction. Structurally, the content-functional model consists of four interrelated blocks: the methodological-target block (goal, objectives, methodological approaches, general didactic and special principles); the subject block (instructors and cadets); the organizational-content block (components of readiness, training content, methods, forms of educational activity organization, teaching and educational tools); and the resultative-evaluative block (criteria, corresponding indicators, diagnostic techniques, levels of readiness formation, and the outcome—positive dynamics in the levels of formation of the studied readiness). Each of these blocks performs a specific function in ensuring the process of developing future officers' readiness to perform tasks related to public

safety and public order protection, escorting, extradition, and protection of defendants.

A methodology for the formation of future officers' readiness to perform tasks related to public safety and public order protection, escorting, extradition, and protection of defendants was developed. It encompasses the content, forms, and methods of professional training that ensure the effectiveness of this process. The content component involves the implementation of the following educational components: Legal Foundations of Service and Combat Activities of National Guard Units; Management of the Daily Activities of Military Units; Service and Combat Activities of Military Units; Information Technologies and Electronic Communication Systems; Firearms Training; Physical Education and Methods of Physical Training; Structure and Operation of Military Equipment; Logistical Support of Military Units; and Military Internship. The forms of instruction include lectures, practical classes, group sessions, binary classes, seminars, consultations, and independent study. The methods comprise traditional (explanatory and illustrative), passive (viewing educational films), active (independent study of regulatory legal acts and completion of individual assignments), and interactive methods (discussions, role-playing and simulation games, training sessions, and the case-study method).

During the pedagogical experiment involving 128 cadets of the Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine, a significant increase in readiness levels was observed in the experimental group compared to the control group across all structural components. In particular, the proportion of cadets demonstrating a high level of readiness increased by 35.3% for the cognitive component, 29.4% for the psychological and operational components, and 28.0% for the reflective component. Pearson's chi-square χ^2 test confirmed the statistical significance of the results at the 0.05 level, providing mathematical evidence of the effectiveness of the implemented content-functional model and the identified organizational and pedagogical conditions.

The scientific novelty of the research lies in the fact that, for the first time, the organizational and pedagogical conditions for developing future officers' readiness to perform tasks related to public safety and order protection, escorting, extradition, and guarding defendants during professional training have been identified, theoretically substantiated, and experimentally verified; a content-functional model for developing the studied readiness has been designed, comprising four interrelated blocks: methodological-target, subject, organizational-content, and resultative-evaluative; the clarification of the essence, structure, criteria, indicators, and levels of this readiness; The concept and structure of "future officers' readiness for public safety and order protection, escorting, extradition, and guarding defendants" have been refined; diagnostic tools for assessing this readiness have been improved; and its content, forms, and methods of development have been enhanced. and the theoretical foundations of the competency-based approach to the professional training of future officers in higher military educational institutions and institutions with specific learning conditions have been further developed.

The practical significance of the research results lies in improving the content and methodological support of future officers' professional training. The main results have been implemented through diagnostic tools, innovative teaching methods, monitoring and verification procedures for assessing the effectiveness of the organizational and pedagogical conditions of training, and the educational environment. The findings may be used for further improvement of the theoretical and methodological foundations of future officers' professional training; the preparation of textbooks and academic course syllabi; within the system of postgraduate education; and in the professional activities of academic staff and instructors of higher military educational institutions.

Keywords: readiness, future officers, public safety and public order protection, escorting, extradition, protection of defendants, National Guard of Ukraine, professional training, organizational and pedagogical conditions, competency, criteria, model, higher military educational institution, academic and teaching staff.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових виданнях, включених до переліку фахових видань України з педагогічних наук

1. Медвідь М. М., Ктіторов М. О., Медвідь Ю. І., Курбатов А. А., Пашинський А. В., Криворучко В. О. Врахування тенденцій воєнної політики України в організації освітнього процесу вищого військового навчального закладу. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки*. Чернігів, 2022. Вип. 4. С. 29–37. DOI: https://doi.org/10.31651/2524-2660-2022-4-29-37

2. Медвідь М. М., Криворучко В. О. Удосконалення професійної підготовки майбутніх офіцерів військових частин (підрозділів) з охорони громадського порядку Національної гвардії України. *Молодь і ринок: щомісячний науково-педагогічний журнал*. Дрогобич, 2023. Вип. 1 (209). С. 64–69. DOI: https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.273080

3. Криворучко В. О. Сутність і структура готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки та порядку. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки*. Хмельницький, 2023. Вип. 34 (3). С. 168–182. DOI: https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v34i3.1423

4. Медвідь М. М., Криворучко В. О., Курбатов А. А., Гаврищук М. М., Ніконенко А. М., Семенов М. В. Вивчення та впровадження бойового досвіду як передумова формування готовності майбутніх офіцерів до службово-бойової діяльності. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки*. Чернігів, 2023. Вип. 4. С. 66–74. DOI: https://doi.org/10.31651/2524-2660-2023-4-66-74

5. Криворучко В. О. Структура, критерії й діагностика готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.*

Серія: Педагогічні науки. Глухів, 2024. Вип. 3 (56). С. 82–91. DOI: https://doi.org/10.31376/2410-0897-2024-3-56-82-91

6. Медвідь М. М., Мартинюк А. В., Медвідь Ю. І., Криворучко В. О. Педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання завдань з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Київ, 2024. Вип. 100. С. 53–59. DOI https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2024.100.11

7. Криворучко В. О. Модель формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Інноваційна педагогіка. Серія: Педагогічні науки*. Одеса, 2024. Вип. 77. С. 131–136. DOI https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/77.26

8. Криворучко В. О. Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки*. Глухів, 2025. Вип. 1 (57). С. 94–103. DOI: https://doi.org/10.31376/2410-0897-2025-1-57-93-103

9. Криворучко В. О. Система професійного розвитку викладачів вищого військового навчального закладу Національної гвардії України. *Молодь і ринок: щомісячний науково-педагогічний журнал*. Дрогобич, 2025. Вип. 7–8 (239–240). С. 56–65. DOI: https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.339744

Опубліковані праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

10. Медвідь М. М., Ктіторов М. О., Криворучко В. О. Визначення переліку військово-професійних та військово-спеціальних компетентностей майбутнього офіцера Національної гвардії України. *Освіта і формування*

конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції : матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції (Мукачево, 27–28 жовтня 2022 р.). Мукачево, 2022. С. 177–179.

11. Криворучко В. О. Формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання службових завдань з охорони громадської безпеки і порядку в процесі професійної підготовки. *Сектор безпеки і оборони України на захисті національних інтересів: актуальні проблеми та завдання в умовах воєнного стану* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Хмельницький, 24 листопада 2022 р.). Хмельницький, 2022. С. 1282–1283.

12. Криворучко В. О. Готовність майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань із охорони громадської безпеки і порядку та забезпечення громадської безпеки в умовах запровадження правового режиму воєнного стану. *Актуальні проблеми діяльності складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів: поточний стан та шляхи вирішення* : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (Харків, 30 березня 2023 р.). Харків, 2023. С. 82–84.

13. Криворучко В. О. Критерії готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання службових завдань з охорони громадської безпеки і порядку. *Національна безпека України в умовах воєнного стану: проблеми та шляхи їх вирішення* : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених (Одеса, 21 березня 2024 р.). Одеса, 2024. С. 579–581.

14. Медвідь М. М., Мартинюк А. В., Медвідь Ю. І., Криворучко В. О. Формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання завдань з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Актуальні проблеми діяльності складових сектору безпеки та оборони України (до 10-ї річниці створення Національної гвардії України)* : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (Харків, 24 жовтня 2024 р.). Харків, 2024. С. 651–654.

15. Криворучко В. О. Рівні готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Актуальні проблеми забезпечення державної безпеки* : матеріали ІІ всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 25 жовтня 2024 р.). Київ, 2024. С. 145–147.

16. Криворучко В. О. Особливості підготовки майбутніх офіцерів НГУ у вищих військових навчальних закладах. *Сучасний стан та тенденції розвитку науки та освіти* : матеріали ІІ міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 10 лютого 2025 р.). Дніпро, 2025. С. 28–30.

17. Криворучко В. О. Модель формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій* : матеріали V всеукраїнської науково-практичної конференції (Глухів, 4 квітня 2025 р.). Глухів, 2025. С. 149–151.

18. Криворучко В. О. Виклики сучасної оборонної стратегії України: як випускники ВВНЗ повинні адаптуватися до служби. *Проблеми формування й реалізації державної політики в секторі безпеки та оборони* : матеріали міжрегіонального круглого столу (Київ, 23 травня 2025 р.). Київ, 2025. С. 50–52.

19. Криворучко В. О. Роль євроатлантичних принципів у трансформації системи підготовки майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Актуальні проблеми теорії та практики службово-бойової діяльності складових сектору безпеки та оборони в сучасних умовах* : матеріали ІІІ всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 30 травня 2025 р.). Київ, 2025. С. 42–43.

20. Криворучко В. О. Формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до сучасних викликів через розвиток професійної майстерності викладачів. *Актуальні проблеми забезпечення державної безпеки* : матеріали ІІІ всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 31 жовтня 2025 р.). Київ, 2025. С. 566–568.

21. Криворучко В. О. Динаміка рівнів сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Наукова діяльність, як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 04–05 грудня 2025 р.). Суми, 2025. С. 39–41.

22. Криворучко В. О. Впровадження технологій безпілотних літальних апаратів у систему підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів для виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку та критично важливих об’єктів. *Освіта і наука XXI століття* : матеріали звітно-наукової практичної конференції здобувачів фахової передвищої і вищої освіти, аспірантів та молодих учених (м. Глухів, 27 березня 2026 р.). Глухів, 2026. С. 19–21.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ 19

ВСТУП 20

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ З ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ, КОНВОЮВАННЯ, ЕКСТРАДИЦІЇ ТА ОХОРОНИ ПІДСУДНИХ 32

1.1. Стан дослідженості проблеми формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у педагогічній теорії та практиці 32

1.2. Сутність та структура готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних 72

1.3. Критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних 85

Висновки до першого розділу 99

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ З ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ, КОНВОЮВАННЯ, ЕКСТРАДИЦІЇ ТА ОХОРОНИ ПІДСУДНИХ 102

2.1. Обґрунтування організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних 102

2.2. Змістово-функціональна модель формування готовності майбутніх 121

офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних
2.3. Методика формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних 135
Висновки до другого розділу 166
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ І ЗМІСТОВО-ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ З ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ, КОНВОЮВАННЯ, ЕКСТРАДИЦІЇ ТА ОХОРОНИ ПІДСУДНИХ 168
3.1. Організація та методика проведення педагогічного експерименту щодо сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних 168
3.2. Аналіз результатів констатувального етапу експерименту 177
3.3. Результати педагогічного експерименту та їх інтерпретація 182
Висновки до третього розділу 198
ВИСНОВКИ 200
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 204
ДОДАТКИ 241

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

НАТО – Організація Північноатлантичного договору;

БпАК – безпілотний авіаційний комплекс;

БпЛА – безпілотий літальний апарат;

ВВНЗ – вищий військовий навчальний заклад;

ДПСУ – Державна прикордонна служба України;

ЕГ – експериментальна група;

ЗСУ – Збройні сили України;

КГ – контрольна група;

МВС – Міністерство внутрішніх справ України;

НГУ – Національна гвардія України;

ОГП – охорона громадського порядку;

ООС – Операція об’єднаних сил;

ОП – освітня програма;

рф – російська федерація.

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки, конвоювання та екстрадиції набуває особливої актуальності у 2024 році в умовах безперервного виконання підрозділами НГУ завдань служби за бойовими розпорядженнями Головнокомандувача ЗСУ, наказами керівництва МВС України, запитами Національної поліції та Державної прикордонної служби України. Особовий склад військових частин забезпечує ОГП під час масових заходів, релігійних свят, резонансних судових процесів та під час ізоляційно-обмежувальних заходів на блокпостах. Одночасно підрозділи залучаються до виконання бойових та спеціальних завдань під час відсічі збройній агресії російської федерації (рф), проведення стабілізаційних дій та перевезення військовополонених відповідно до міжнародних норм.

Нормативне забезпечення професійної підготовки майбутніх офіцерів НГУ, які виконуватимуть завдання з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, ґрунтується на положеннях законів України «Про вищу освіту» [200], «Про Національну гвардію України» [209], «Про національну безпеку України» [208], «Про судоустрій і статус суддів» [213], «Про правовий режим воєнного стану» [212], Женевської конвенції про поводження з військовополоненими [81]. Значення для регламентації діяльності та підготовки військовослужбовців мають також відомчі нормативно-правові акти, зокрема: Інструкція з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів [202], Положення з організації конвоювання військовими частинами (підрозділами) НГУ [206], Інструкція про організацію та несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки військовими частинами (підрозділами) НГУ [204], Положення про військові частини і підрозділи з охорони громадського порядку Національної гвардії України [207].

Проблематика діяльності та професійної підготовки військовослужбовців і майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних є об'єктом уваги вітчизняних та зарубіжних науковців. Організаційно-правові аспекти та практичні питання службово-бойової діяльності у сфері забезпечення громадської безпеки, конвоювання та охорони підсудних ґрунтовно висвітлено в працях таких дослідників, як: В. Бацамут та О. Головань [24; 59], які розглядають аспекти оцінювання оперативної обстановки та особливості охорони порядку під час масових заходів; С. Волошко, І. Приходько та М. Товма [47; 48; 49; 50], які досліджують морально-психологічний стан військовослужбовців підрозділів конвоювання та екстрадиції; Ю. Бєлашов [26], Д. Тробюк [60], М. Овчар [174] та О. Рощенко [226] звертали до питання впровадження сучасних технічних засобів, зокрема БпЛА, у сферу ОГП. Окремі питання нормативного вдосконалення та запобігання втечам з-під варти висвітлено в розвідках Т. Ковальової [99] та Є. Косинської [108]. Важливим підґрунтям для аналізу практичної складової цієї діяльності є узагальнення випадків порушення правил конвоювання, що призвели до втеч підсудних [169; 240; 248], а також характеристика спеціалізованої матеріальної бази, зокрема навчальних судових аудиторій [241]. Організаційні засади та методику моніторингу бойової служби в межах цих функцій представлено в роботах Ю. Назара [170] та С. Скрипнюка [236].

Удосконалення професійної підготовки майбутніх офіцерів до виконання зазначених завдань, а також формування їхньої готовності до службово-бойової діяльності представлено в дослідженнях В. Зінченка, В. Курок та Г. Луценка [86; 127; 128], які пропонують використання інноваційних методів (кейс-технології, навчальні відеоматеріали) для формування професійної компетентності та критичного мислення; М. Медвідя та Ю. Медвідь [10; 11; 12; 13], чиї праці висвітлюють питання педагогічних умов розвитку soft skills, толерантності та впровадження інновацій у підготовку офіцерів НГУ. Дослідження психологічних умов професіоналізації

командирів підрозділів конвоювання та екстрадиції представлено в праці В. Пасічника та А. Желаго [183], тоді як психологічні аспекти готовності до ОГП висвітлено в роботах В. Молотая [164] та І. Приходька [200]. Шляхи вдосконалення самостійного несення служби з ОГП та правові засади застосування заходів примусу під час охорони громадської безпеки і порядку проаналізовано С. Пташкою [216] та Р. Троцьким [247]. Окрему увагу привертають методи управління підрозділами під час масових заходів [224] та впровадження проактивної діяльності поліції за міжнародними моделями [250]. Теоретико-методологічний фундамент дослідження доповнюється концептуальними підходами до навчання та саморегуляції, викладеними в класичних працях А. Бандури [1], Дж. Д'юї [6], а також сучасними стратегіями підготовки поліцейських кадрів, представленими в роботах М. Бірзер [3], І. Пеппер [15], М. Семенишин [16], та порівняльним аналізом міжнародного досвіду підготовки правоохоронців, зокрема за скандинавською та французькою моделями [244; 250].

Оцінка сучасного стану професійної підготовки майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних свідчить про наявність наукових напрацювань, що стосуються окремих функціональних напрямів діяльності НГУ. Водночас наявні дослідження недостатньо систематизують педагогічні засади формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, не вибудувано цілісної моделі цього процесу, потребують уточнення педагогічні умови його реалізації та механізми перевірки ефективності означених умов.

Аналіз службово-бойової діяльності засвідчує наявність низки *суперечностей*, що обґрунтовують актуальність дослідження, зокрема:

– між сучасними вимогами до майбутніх офіцерів щодо виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та

охорони підсудних й традиційною системою підготовки курсантів у ВВНЗ НГУ;

– між динамічними змінами в службовій діяльності майбутніх фахівців та недостатнім рівнем професійної компетентності науково-педагогічних працівників щодо своєчасного реагування на такі зміни;

– між потребою в підготовці майбутніх офіцерів із сформованою готовністю до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних й недостатньою розробленістю відповідних засобів і ефективних методик для досягнення цього результату.

Таким чином, дослідження проблеми формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних є нагальним та обґрунтованим, оскільки дозволяє підвищити рівні сформованості професійної компетентності, адаптивність до сучасних викликів та ефективність виконання завдань НГУ в складних умовах забезпечення державної безпеки. Це зумовило вибір теми дослідження **«Формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами. Дослідження виконано в рамках планів науково-дослідних робіт Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка за темою «Підготовка фахівців у закладах вищої освіти в умовах євроінтеграції» (номер державної реєстрації 0122U002010) та Київського інституту НГУ за темою «Сучасні технології, методи та підходи для підвищення ефективності підготовки військових фахівців, діяльності підрозділів НГУ для забезпечення державної та воєнної безпеки в умовах воєнного стану» (номер державної реєстрації 0124U004286).

Тему дисертації затверджено та уточнено вченою радою Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (протоколи № 15 від 28 червня 2023 року, № 2 від 25 вересня 2024 року) та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (протокол № 3 від 04 грудня 2023 року).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки.

Відповідно до мети дослідження було визначено такі **завдання**:

1) проаналізувати стан дослідженості проблеми формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки в педагогічній теорії та практиці;

2) з’ясувати сутність та структуру готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, визначити критерії, показники та рівні її сформованості;

3) визначити і теоретично обґрунтувати організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки;

4) розробити змістово-функціональну модель та методику формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки;

5) експериментально перевірити ефективність запропонованих організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів

до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх офіцерів для виконання завдань з охорони громадської безпеки і правопорядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Предмет дослідження – організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки.

Для розв'язання поставлених завдань, досягнення мети в процесі дослідження застосовано комплекс взаємопов'язаних **методів**:

теоретичних – для розроблення концептуальних і методичних основ (*аналіз і синтез* – для вивчення наукової, нормативно-правової та методичної літератури, узагальнення досвіду вищої військової освіти й виокремлення проблеми формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних; *порівняння та узагальнення* – для визначення відмінностей у підходах до підготовки офіцерів різних структур безпеки, а також для узагальнення тенденцій розвитку військової освіти; *систематизація та класифікація* – для структурування компонентів такої готовності, критеріїв і показників їх сформованості; *моделювання* – для створення змістово-функціональної моделі формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних; *історико-логічний метод* – для відстеження еволюції підходів до професійної підготовки офіцерів у системі військової освіти; *дедукція та індукція* – для переходу від загальних теоретичних положень до конкретних педагогічних рішень і навпаки; *метод причиново-наслідкового аналізу (діаграма Ісікави)* – для виявлення та систематизації факторів, що впливають на ефективність функціонування системи професійного розвитку викладачів ВВНЗ НГУ);

емпіричних – для вивчення реального стану проблеми, перевірки гіпотези та валідації організаційно-педагогічних умов (*спостереження* – для виявлення особливостей поведінки й дій курсантів під час навчання та виконання практичних дій; *опитування, анкетування, інтерв'ю* – для з'ясування ставлення курсантів, викладачів і командирів до організації навчального процесу, рівня їхньої мотивації та самооцінки майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних; *тестування* – для діагностики знань, умінь, психологічної стійкості та рефлексійних здібностей майбутніх офіцерів; *експертне оцінювання* – для обґрунтованості організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних; *педагогічний експеримент* – для перевірки ефективності розроблених організаційно-педагогічних умов);

математико-статистичних – для обробки й інтерпретації результатів, забезпечення наукової достовірності висновків (*кількісний аналіз результатів* – для опрацювання результатів опитувань і тестувань, визначення рівнів готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних; *кореляційний аналіз* – для встановлення взаємозв'язків між компонентами готовності; *перевірка статистичної достовірності результатів експерименту* – для підтвердження ефективності запропонованих організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних).

Наукова новизна результатів дослідження полягає в тому, що:

вперше:

– виявлено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання,

екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки (удосконалення системи відбору та професійного розвитку викладачів ВВНЗ НГУ; оновлення змісту освітніх програм та навчально-методичного забезпечення освітніх компонентів; створення та використання навчальних фільмів професійного спрямування; створення спеціалізованого просторово-предметного освітнього середовища у ВВНЗ);

– розроблено змістово-функціональну модель формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, яка відображає цілісну систему педагогічного впливу, що забезпечує поетапний розвиток такої готовності; фундаментальною основою для визначення параметрів цієї моделі є соціальне замовлення, яке безпосередньо впливає на її наповнення та вектор розвитку; змістово-функціональна модель структурно складається з чотирьох взаємопов'язаних блоків – методологічно-цільового (мета, завдання методологічні підходи, загальнодидактичні та спеціальні принципи), суб'єктного (викладачі, курсанти), організаційно-змістового (компоненти готовності, зміст підготовки, методи, форми організації навчальної діяльності, засоби навчання та виховання) та результативно-оцінювального (критерії, відповідні їм показники, діагностичні методики, рівні сформованості досліджуваної готовності, результат – позитивна динаміка рівнів сформованості досліджуваної готовності), кожен з яких виконує певну функцію в забезпеченні процесу формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних;

уточнено:

– сутність поняття «готовність майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних», під яким розуміємо полікомпонентну динамічну характеристику курсантів, репрезентовану сформованістю мотивів, установок і прагнень здійснювати діяльність, пов'язану з виконанням завдань з охорони

громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, ціннісним ставленням до цієї діяльності, що базується на системі знань та вмінь виконувати означені службові завдання, здатності протистояти стресам, рефлексії результатів своєї діяльності й формується шляхом цілеспрямованого педагогічного впливу; уточнення полягає в конкретизації змісту й характеру такої готовності, що відрізняє запропоноване визначення від традиційних загальних тлумачень поняття «готовність до професійної діяльності»;

– структуру готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки, яка охоплює сукупність таких взаємопов'язаних компонентів: психологічного, когнітивного, діяльнісного, рефлексійного;

– критерії досліджуваного феномену, однойменні компонентам, та відповідні їм показники: психологічний (показники: професійна спрямованість та інтереси; система ціннісних орієнтацій; життєстійкість особистості; нервово-психічна стійкість до стресогенних чинників; здатність до соціально-психологічної адаптації), когнітивний (показники: система правових знань; тактичні знання щодо охорони порядку, конвоювання та екстрадиції; технічна обізнаність у сфері застосування спецзасобів, озброєння, спецтранспорту та БпЛА), діяльнісний (показники: здатність до прийняття правомірних рішень у типових та кризових ситуаціях; володіння тактичними прийомами охорони, обшуку та супроводження; управлінські навички керівництва підрозділом; здатність практичного застосування технічних і спеціальних засобів), рефлексійний (показники: об'єктивність професійного самооцінювання; здатність до критичного аналізу результатів власної діяльності; самоконтроль в екстремальних умовах; сформованість стратегій професійного саморозвитку) та рівні (високий, середній, низький) формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської

безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки;

удосконалено зміст, форми, методи формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних; удосконалення полягає в модернізації змісту підготовки, упровадженні інноваційних технологій, форм та методів навчання;

подальшого розвитку набули теоретичні положення компетентнісного підходу до професійної підготовки майбутніх офіцерів у ВВНЗ та закладах освіти зі специфічними умовами навчання.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в удосконаленні змісту та методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх офіцерів. Основні результати впроваджено через діагностичний інструментарій, інноваційні методи навчання, моніторинг та верифікацію перевірки ефективності організаційно-педагогічних умов підготовки, освітнє середовище. Результати дослідження можуть бути використані для подальшого вдосконалення теоретичних і методичних засад професійної підготовки майбутніх офіцерів; підготовки посібників, програм навчальних дисциплін; у системі післядипломної освіти; у професійній діяльності науково-педагогічних та педагогічних працівників (інструкторів) ВВНЗ.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Київського інституту НГУ (акт від 14.10.2025 № 47), Львівського державного університету внутрішніх справ (акт від 30.12.2025 № 97), Пенітенціарної академії України (м. Чернігів) (акт від 10.11.2025 № 17/176-в), Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (акт від 27.01.2026 № 1/01-2026).

Особистий внесок здобувача. Наукові результати дослідження, представлені автором, є самостійними та одноосібними. У публікаціях, підготовлених у співавторстві, дисертанту належить: урахування тенденцій воєнної політики України в організації освітнього процесу ВВНЗ [144];

теоретичне обґрунтування необхідності вдосконалення професійної підготовки майбутніх офіцерів військових частин та підрозділів з охорони громадської безпеки і порядку НГУ [152]; виокремлення та обґрунтування змісту складових передумов формування готовності майбутніх офіцерів до службово-бойової діяльності за складниками забезпечення освітнього процесу на основі вивчення та впровадження бойового досвіду [143]; визначення організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних [146].

Апробація результатів дослідження. Основні положення й результати дослідження оприлюднено на науково-практичних конференціях різного рівня:

міжнародні конференції: «Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції» (м. Мукачево, 2022); «Сектор безпеки і оборони України на захисті національних інтересів: актуальні проблеми та завдання в умовах воєнного стану» (м. Хмельницький, 2022); «Сучасний стан та тенденції розвитку науки та освіти» (м. Дніпро, 2025);

всеукраїнські конференції: «Актуальні проблеми діяльності складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів: поточний стан та шляхи вирішення» (м. Харків, 2023); «Національна безпека України в умовах воєнного стану» (м. Одеса, 2024); «Актуальні проблеми діяльності складових сектору безпеки та оборони України (до 10-ї річниці створення Національної гвардії України)» (м. Харків, 2024); «Актуальні проблеми забезпечення державної безпеки» (м. Київ, 2024, 2025); «Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій» (м. Глухів, 2025); «Актуальні проблеми теорії та практики службово-бойової діяльності складових сектору безпеки та оборони в сучасних умовах» (м. Київ, 2025); «Освіта і наука XXI століття» (м. Глухів, 2026);

міжрегіональному круглому столі «Проблеми формування й реалізації державної політики в секторі безпеки та оборони» (м. Київ, 2025).

Результати дослідження обговорювались на засіданнях кафедри технологічної і професійної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (Глухів, 2023–2026).

Публікації. Основні положення та результати дослідження відображено в 22 публікаціях автора, у тому числі 9 статтях у наукових фахових виданнях України з педагогічних наук, 13 публікаціях у збірниках матеріалів конференцій.

Структура й обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (усього 283 найменування, із них 16 іноземними мовами) та 16 додатків на 75 сторінках. Робота містить 23 таблиці, 14 рисунків. Загальний обсяг дисертації становить 316 сторінок, з яких основного тексту – 180 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ З ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ, КОНВОЮВАННЯ, ЕКСТРАДИЦІЇ ТА ОХОРОНИ ПІДСУДНИХ

У розділі проаналізовано стан дослідженості проблеми формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у педагогічній теорії та практиці; уточнено сутність і структуру готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних; визначено критерії, показники та рівні сформованості такої готовності.

1.1. Стан дослідженості проблеми формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у педагогічній теорії та практиці

Проблема формування готовності особистості до виконання професійних обов’язків досліджується в педагогічній науці через призму діяльнісного, компетентнісного, аксіологічного, системного та середовищного підходів [153].

Діяльнісний підхід визначає готовність як здатність ефективно здійснювати професійну діяльність у конкретних умовах, з урахуванням її специфіки, динаміки та вимог службово-бойового середовища. Він передбачає аналіз структури діяльності, її цілей, мотивів, операційних складових, а також умов, у яких ця діяльність реалізується. У центр уваги ставляться не окремі

елементи знань або навичок, а цілісна система взаємодії суб'єкта з професійною ситуацією, що потребує комплексно сформованої компетентності, гнучкості, здатності до адаптації, самоконтролю та прийняття рішень у складних обставинах.

Як зазначає Є. Білозьоров, діяльнісний підхід дозволяє розглядати професійну поведінку не лише як сукупність автоматизованих дій, а як процес смислотворення, у якому майбутній офіцер співвідносить власні мотиви, цілі та цінності з умовами служби та правовими нормами. У своїх працях дослідник підкреслює, що:

– діяльність є єдністю внутрішніх і зовнішніх компонентів (мотивів, цінностей, операційних дій, зовнішніх умов) [27];

– ефективність діяльності визначається не лише правильністю вибору дій, а й усвідомленістю правових, соціальних та морально-етичних аспектів професійної поведінки [29];

– формування готовності потребує врахування об'єктів пізнання діяльності, а також чинників, що впливають на її результативність (середовище, досвід, рівень підготовки, рефлексійність) [28].

У педагогічній площині діяльнісний підхід визначається як один із ключових критеріїв результативності навчання. У дослідженні Б. Кремінського, С. Мистюк, О. Вернидуб і Т. Гінетової наголошено, що він забезпечує перехід від пасивного засвоєння інформації до активної взаємодії з навчальними ситуаціями, розвиває здатність застосовувати знання в практичних умовах, що є особливо значущим для військових фахівців [112].

Важливим розвитком діяльнісної парадигми у військовій педагогіці є суб'єктно-діяльнісний підхід, у межах якого готовність трактується як вияв професійної суб'єктності офіцера. Дослідження В. Ягупова підкреслює, що суб'єктність передбачає здатність військовослужбовця усвідомлювати власну роль у структурі військового управління, самостійно ініціювати дії, нести відповідальність за їх результати та рефлексувати власний досвід [280]. У цьому контексті готовність охоплює не лише технічну й тактичну

спроможність діяти, а й сформовану управлінську культуру, психологічну стійкість, комунікативну компетентність.

Діяльнісний підхід у межах психології професійної діяльності застосовують О. Каверін [90], В. Молотай [164], І. Платонов [194] та інші, у межах службово-бойової діяльності – С. Волошко [47–49] (оцінювання морально-психологічного стану в процесі службово-бойової діяльності, залежність стану особового складу від характеру службово-бойових завдань), А. Желага [78; 185] (аналіз професійного становлення командира, психологічні умови виконання службово-бойових функцій), Н. Юр'єва [276; 277] (стресостійкість як результат діяльності в екстремальних умовах; мотиваційні ресурси, що актуалізуються у процесі виконання службово-бойових завдань).

Подібних позицій дотримується О. Капінус, зазначаючи, що професійна суб'єктність майбутнього офіцера є результатом цілеспрямованого педагогічного впливу, який формує здатність діяти самостійно, відповідально, на основі професійних цінностей і правових норм, особливо в умовах невизначеності [93]. Суб'єктно-діяльнісний підхід, відповідно, акцентує на інтеграції знань, мотиваційної сфери, рефлексійності, навичок саморегуляції та прийняття рішень.

Складовою діяльнісної готовності офіцера, за сучасними дослідженнями, є рефлексійна компетентність, яка дозволяє аналізувати власні дії, оцінювати відповідність результатів професійним стандартам, коригувати поведінку та приймати ефективні рішення в умовах ризику [102; 279]. У роботі С. Іллющенка рефлексійність визначається як ключовий чинник професійного розвитку майбутнього офіцера, що впливає на його здатність діяти в складних умовах та забезпечувати стабільність професійної діяльності в стресогенному середовищі [88].

Необхідно зазначити, що військовослужбовці НГУ здійснюють службово-бойову діяльність. Профеор М. Медвідь дає їй таке визначення: «це діяльність людини, підрозділу, військового формування (правоохоронного

органу спеціального призначення), яка охоплює підготовку до ведення бойових дій, безпосереднє ведення бойових дій в особливий (воєнний) період та дій щодо знищення незаконного збройного формування в мирний період, а також інших дій, що відповідають завданням, визначеним нормативно-правовими актами» [139]. Аналізуючи інші наукові праці М. Медвідя в співавторстві з іншими ученими [10–13; 138–155], доходимо висновку, що діяльнісний підхід є базовим, методологічним. Ознаки застосування діяльнісного підходу притаманні працям, в яких визначаються умови формування готовності майбутніх офіцерів до службово-бойової діяльності, упровадження бойового досвіду, симуляцій; формування компетентностей через виконання професійно значущих дій.

Таким чином, діяльнісний і суб'єктно-діяльнісний підходи в комплексі дозволяють розглядати готовність майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних як комплексну, інтегровану характеристику, що включає:

– мотиваційну спрямованість і професійні цінності;

– правову, тактичну, психологічну й комунікативну компетентності[67];

– здатність до прийняття рішень у складних, конфліктних і ризикованих ситуаціях;

– рефлексійність і самоконтроль;

– уміння ефективно діяти в умовах невизначеності.

Аналіз наукових джерел засвідчує, що діяльнісний підхід є домінантним методологічним орієнтиром у дослідженнях з формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. Він є концептуальною основою моделей підготовки шляхом організації навчання через відтворення та ускладнення професійної діяльності. Найбільш послідовно він реалізований у працях С. Волошки [47–50], А. Желаги [78], М. Медвідя [10–13; 139–155], Н. Юр'євої [276; 277], де професійна діяльність постає системоутворювальним чинником змісту, форм і методів підготовки.

Компетентнісний підхід розглядає готовність як інтегровану систему знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій і практичного досвіду, що забезпечують ефективне виконання професійних завдань у різних умовах діяльності [1; 3; 8]. Він орієнтований не лише на опанування теоретичного матеріалу, а насамперед на формування здатності діяти, приймати рішення, нести відповідальність за їх наслідки [63; 64; 232] та демонструвати стійкість у ситуаціях невизначеності. У межах цього підходу готовність майбутніх офіцерів до діяльності тлумачиться як результат цілеспрямованого формування професійних і соціальних компетентностей, що дозволяють ефективно виконувати службово-бойові завдання з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних [218].

У сучасній педагогічній науці компетентнісний підхід позиціонується як провідна методологія підготовки фахівців. Учені О. Джеджула та В. Василенко зазначають, що він забезпечує перехід від знаннєвої парадигми до результатоорієнтованої, у центрі якої – здатність застосовувати знання в реальних або змодельованих професійних ситуаціях [69]. Тож система підготовки має бути організована таким чином, щоб майбутні офіцери набували не лише теоретичних уявлень про специфіку служби, а й уміння діяти в складних, непередбачуваних умовах.

На думку Г. Алєксєєвої, Л. Тихонової, О. Антоненка та О. Овсяннікова [19], важливою умовою реалізації компетентнісного підходу є інтеграція практико-орієнтованих завдань, які дозволяють формувати професійні компетентності шляхом набуття досвіду аналізу, прийняття рішень, взаємодії в команді та оцінювання ризиків. Це безпосередньо відповідає специфіці підготовки офіцерів сил безпеки й оборони, де кожен елемент діяльності має потенційно критичні наслідки.

Учені О. Шелевер, Л. Височан та Н. Глуховська [270] підкреслюють, що компетентнісний підхід є фундаментальною стратегією освіти XXI століття, оскільки він інтегрує когнітивні, операційні та персональні компоненти

готовності в єдину структуру, орієнтовану на спроможність діяти в контексті швидких суспільних і професійних змін.

У дослідженні Р. Вакала наголошено, що компетентнісний підхід є ефективним інструментом модернізації професійної освіти, оскільки він дозволяє визначати вимоги до підготовки фахівців через систему чітких, вимірюваних компетентностей, що полегшує побудову освітніх програм і критеріїв оцінювання [269].

В умовах цифровізації освіти, як стверджують Л. Матвієнко та О. Бобіна, реалізація компетентнісного підходу набуває нових можливостей, зокрема через використання цифрових платформ, симуляцій, дистанційних засобів комунікації, які підсилюють можливість застосування інтерактивних, ситуаційних та тренінгових форм навчання [136]. Для військової освіти це означає розширення можливостей для імітацій складних ситуацій, моделювання сценаріїв конвоювання, реагування на загрози під час охорони судових процесів тощо.

Учений Л. Данильчук, аналізуючи компетентнісний підхід у соціальній сфері, акцентує увагу на необхідності формування міжгалузевих спеціальних компетентностей, що забезпечують ефективність взаємодії з різними суб’єктами та середовищами [68]. Для майбутніх офіцерів НГУ це особливо актуально, оскільки їхня діяльність відбувається на перетині правової, психологічної, комунікативної, тактичної та етичної площин [67].

У сфері підготовки офіцерів сил безпеки та оборони компетентнісний підхід має усталену науково-практичну базу. Учені О. Діденко, О. Желавський та Т. Сніца [73] визначають його ключові принципи: орієнтація на практичні результати, забезпечення зв’язку між змістом навчання й реальними службово-бойовими завданнями, формування здатності діяти в стресових і ризикованих ситуаціях, інтеграція міждисциплінарних знань. Автори дослідження підкреслюють, що ефективність підготовки офіцерських кадрів залежить від чіткості опису компетентностей, їх відповідності функціональним обов’язкам і вимогам службово-бойової діяльності.

Також компетентнісний підхід застосовують у дослідженнях Д. Швець [264–269] (формування професійних компетентностей офіцерів з охорони громадського порядку), О. Хацаюк [255] (розвиток спеціальних і прикладних службово-бойових компетентностей, кореляція змісту навчання з професійними стандартами) та інші.

Підсумовуючи результати аналізу літератури, можемо констатувати, що компетентнісний підхід у підготовці майбутніх офіцерів НГУ забезпечує:

– узгодження змісту підготовки з реальними службовими функціями;

– можливість об'єктивного оцінювання результатів підготовки через критерії та індикатори сформованості компетентностей;

– підвищення практичної спрямованості освітнього процесу;

– розвиток здатності діяти в складних, ризикованих, конфліктних і нестандартних умовах.

Таким чином, компетентнісний підхід виступає ефективною методологічною основою формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Аналіз наукових праць засвідчив, що компетентнісний підхід є одним з провідних орієнтирів у дослідженнях проблеми професійної підготовки майбутніх офіцерів НГУ. Найбільш послідовно він реалізований у працях Д. Швеця [264–269] та О. Хацаюка [255], у яких результат підготовки майбутнього офіцера НГУ визначається через сформованість професійних і спеціальних компетентностей.

Аксіологічний підхід підкреслює морально-етичну складову готовності, акцентуючи на системі професійних цінностей, переконань, норм поведінки та мотиваційних орієнтацій [6], що визначають якість діяльності офіцера. Він орієнтований на гармонізацію внутрішніх цінностей фахівця з вимогами професії, соціальними очікуваннями та правовими нормами [67]. У підготовці майбутніх офіцерів НГУ цей підхід відіграє ключову роль, адже діяльність із забезпечення громадської безпеки та порядку, конвоювання, екстрадиції чи

охорони підсудних часто пов’язана з моральним вибором, відповідальністю за права людини та необхідністю дотримання високих етичних стандартів [63; 64; 234].

У контексті аксіологічного підходу готовність розглядається не лише як набір умінь, а як ціннісно забарвлена здатність діяти відповідально [63; 64; 233], дотримуючись норм професійної етики [5], справедливості й гуманізму. Цей підхід дозволяє інтегрувати розвиток особистісних якостей, моральної мотивації, емоційної стійкості та здатності до співпереживання в процес професійної підготовки [134].

Учений В. Горбатенко, аналізуючи аксіологічні аспекти політико-правового розвитку, доводить, що поняття справедливості виступає ключовим індикатором професійної поведінки та соціальної зрілості, а також важливим критерієм оцінювання рішень у сферах, де від дій посадовця залежить доля й права інших осіб [62]. Перенесення цієї логіки на службово-бойову діяльність офіцерів НГУ означає, що готовність виконувати службово-бойові завдання має ґрунтуватися на внутрішній здатності приймати рішення, які відповідають принципам справедливості, пропорційності, гуманності та поваги до людської гідності.

У педагогічних науках аксіологічний підхід традиційно пов’язується з процесом фундаменталізації професійної освіти, що передбачає формування в здобувачів цілісної системи цінностей, які визначають їхню професійну позицію. І. Гавриляк підкреслює, що аксіологічний компонент змісту підготовки забезпечує розвиток ціннісної мотивації до професійної діяльності, розуміння її соціальної значущості, моральної відповідальності та служіння суспільству [52; 63; 64; 234]. У випадку майбутніх офіцерів НГУ це означає формування патріотичних, гуманістичних, правових цінностей, готовності діяти відповідно до службового обов’язку та норм законодавства [67].

Аксіологічний підхід має також важливе психологічне підґрунтя. У дослідженні Р. Попелюшка доведено, що морально-ціннісні орієнтації та рівень сформованості аксіологічних установок суттєво впливають на здатність

осіб, які працюють у кризових умовах, протистояти стресогенним впливам, здійснювати самоконтроль і зберігати психологічну стійкість [198]. З огляду на те, що офіцери НГУ часто виконують завдання в умовах конфліктних ситуацій, правопорушень, підвищеної небезпеки чи емоційного напруження, цінності стають важливим регулятором поведінки та основою відповідального прийняття рішень [63; 64; 234].

Окремої уваги в дослідженнях набуває застосування аксіологічного підходу, у межах якого розглядається толерантність не лише як індивідуальна психологічна риса чи соціальна установка, а як інтеріоризована професійна цінність, що інтегрується в систему ціннісних орієнтацій майбутнього офіцера. Саме аксіологічний підхід дозволяє авторам обґрунтувати толерантність як смислотворчий компонент професійної культури військовослужбовця, який визначає характер прийняття рішень, стиль службово-бойової поведінки та здатність до конструктивної взаємодії з різними соціальними групами в умовах службового ризику. У працях В. Курок [129], В. Зінченка [86; 247; 248], Н. Тробюк [13; 86; 247; 248], М. Медвідя [13; 148; 155] та Я. Павлова [155] толерантність постає як ціннісно-нормативний регулятор діяльності, зокрема службово-бойової діяльності, що опосередковує морально-психологічну стійкість особового складу, запобігає ескалації конфліктів і сприяє дотриманню принципів законності, гуманізму та пропорційності застосування сили. У цьому контексті аксіологічний підхід забезпечує підґрунтя для розуміння толерантності як чинника підвищення результативності службово-бойових завдань, зокрема в ситуаціях масових заходів, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, де поєднуються високий рівень відповідальності, психологічного напруження та міжособистісної взаємодії [63; 64; 234].

На основі аналізу літератури можна виділити кілька ключових положень аксіологічного підходу, релевантних для формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних:

– цінності як основа професійної ідентичності – аксіологічний підхід орієнтований на розвиток внутрішньої системи уявлень про обов'язок, честь, відповідальність, гідність, що формують моральний каркас професійної поведінки [63; 64; 234];

– професійна етика як критерій якості рішень – готовність офіцера до діяльності передбачає здатність не лише діяти, а й оцінювати власні дії крізь призму правових і моральних норм, справедливості та гуманізму [67];

– ціннісно-мотиваційна сфера як чинник стійкості – сформована система цінностей сприяє стресостійкості, відповідальності, самоконтролю та здатності діяти в умовах загроз чи невизначеності [63; 64; 234];

– інтеграція етичних засад у зміст професійної підготовки – освітній процес має охоплювати вивчення професійної етики, аналіз моральних дилем, ситуаційні вправи, що розвивають уміння робити морально виважені рішення;

– формування гуманістичних орієнтацій у контексті службових функцій – для НГУ важливо забезпечити баланс між потребою застосування сили та повагою до прав людини, що є центральним аксіологічним принципом діяльності у сфері громадської безпеки.

Таким чином, аксіологічний підхід забезпечує формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, яка ґрунтується на професійних цінностях, моральній відповідальності, етиці поведінки та внутрішній мотивації служити суспільству [63; 64; 234]. Він дозволяє інтегрувати особистісний, морально-правовий та психологічний виміри професійної підготовки, що є необхідним у сфері діяльності НГУ, де ефективність службових дій нерозривно пов'язана з моральною якістю прийнятих рішень [67].

Системний підхід дозволяє розглядати готовність майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних як цілісну, багаторівневу та динамічну структуру, що формується в процесі професійної підготовки. У межах цього

підходу готовність до діяльності позиціонується не як сума окремих якостей, а як інтегральна характеристика, що включає психофізіологічні, когнітивні, емоційні та поведінкові компоненти, які перебувають у постійній взаємодії та взаємозумовленості.

Наукові дослідження підкреслюють, що системний підхід передбачає моделювання процесу професійної підготовки як відкритої педагогічної системи, здатної адаптуватися до змінних умов службової діяльності. Зокрема, Л. Руденко акцентує увагу на необхідності проєктування підготовки офіцерів з урахуванням структурно-функціональних взаємозв'язків між елементами професійної взаємодії, що забезпечує узгодженість психолого-педагогічних впливів та ефективність формувальних програм. У цьому контексті готовність майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних розглядається як результат системної організації освітнього середовища, методів, засобів і форм активності здобувачів освіти [230].

Учений О. Капінус підкреслює значення системного підходу для формування професійної суб'єктності майбутнього офіцера, що включає розвиток здатності до усвідомленого прийняття рішень, відповідальності, рефлексії власних дій та поведінкової саморегуляції. Це означає, що формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних потребує не лише оволодіння професійними знаннями, а й розвитку внутрішніх механізмів самоконтролю, психологічної стійкості та вміння діяти у складних, потенційно небезпечних умовах службово-бойової діяльності [92].

Важливим аспектом системного підходу є розроблення інструментарію комплексного оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей. На думку М. Дмитриченка та співавторів [74], ефективність контролю навчальних результатів у закладі вищої освіти забезпечується застосуванням системно організованих критеріїв, показників і методів діагностики, що дозволяє об'єктивно відстежувати динаміку професійного

зростання здобувачів вищої освіти. Це створює умови для корекції навчального процесу та побудови індивідуальних траєкторій підготовки майбутніх офіцерів.

Таким чином, системний підхід не лише забезпечує комплексне розуміння природи готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, а й дає можливість планувати багатовимірні програми професійної підготовки майбутніх офіцерів. Такі програми передбачають урахування психофізіологічних особливостей, розвитку стресостійкості, формування навичок адаптивної поведінки та здатності до саморегуляції, що є критично важливими для ефективного виконання завдань з охорони громадської безпеки та порядку.

Середовищний підхід у педагогічній науці розглядає формування готовності особистості до професійної діяльності як результат цілеспрямованого впливу освітнього середовища, яке інтегрує сукупність організаційно-педагогічних умов професійної підготовки. У межах цього підходу готовність майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних формується не лише через засвоєння знань і виконання дій, а через системну взаємодію з освітнім простором, що відтворює реальні умови службово-бойової діяльності.

Теоретичні засади середовищного підходу розкрито в працях О. Ярошинської [283], яка визначає освітнє середовище як інтегративний чинник професійного становлення особистості, а також Л. Хімчук і І. Червінської [256], які обґрунтовують суб’єктно-середовищний підхід, що передбачає активну взаємодію особистості з освітнім простором, і підкреслюють його роль у формуванні соціокультурного досвіду.

У контексті професійної підготовки військових фахівців середовищний підхід знаходить практичну реалізацію в дослідженнях, спрямованих на створення інноваційного освітнього середовища. Зокрема, у роботах

професора М. Медвідя та його співавторів [142; 151] обґрунтовано педагогічні умови формування здатності до застосування штатного озброєння, що передбачає створення спеціалізованого навчально-практичного середовища, та доведено ефективність використання симуляційних технологій як складової освітнього середовища для підвищення рівня сформованості інтегральної компетентності курсантів.

Суттєвий внесок у розвиток середовищного підходу зробили дослідження В. Зінченка, В. Курок та Г. Луценка [127; 128], у яких розкрито потенціал освітнього середовища через використання кейс-методу, відеоматеріалів і цифрових ресурсів як засобів розвитку критичного мислення та формування готовності до виконання службово-бойових завдань. У роботі В. Курок та А. Грітченко [130] підкреслено значення освітнього середовища у формуванні здатності до самопроєктування професійної компетентності.

Ідеї середовищного підходу також простежуються в дослідженнях, що стосуються використання інноваційних засобів навчання. Зокрема, І. Багач [22] розглядає навчальні відеоматеріали як елемент освітнього середовища, що сприяє розвитку комунікативної компетентності, а О. Головань та Д. Тробюк [60], С. Горєлишев із співавторами [65] акцентують увагу на впровадженні сучасних технологій (безпілотні системи, автоматизовані комплекси управління) як чинників трансформації професійного середовища діяльності військовослужбовців.

Окремо слід відзначити дослідження Н. Бобришевої [31], у якому обґрунтовано модель формування готовності майбутніх офіцерів до професійної діяльності в полікультурному середовищі. Авторка доводить, що специфіка освітнього середовища (зокрема його культурна різноманітність) безпосередньо впливає на формування професійної компетентності та здатності до ефективної міжособистісної взаємодії.

Таким чином, аналіз наукових праць свідчить, що середовищний підхід у сучасній педагогічній науці реалізується через: створення інноваційного освітнього середовища із використанням симуляційних, цифрових та

інтерактивних технологій; інтеграцію теоретичної та практичної підготовки в контексті змодельованих професійних ситуацій; забезпечення розвитку суб'єктності здобувачів освіти через їхню активну взаємодію з освітнім простором; урахування впливу соціокультурних, технологічних і професійних чинників середовища на формування готовності.

У підготовці майбутніх офіцерів НГУ середовищний підхід набуває особливого значення, оскільки дозволяє відтворити реальні умови службово-бойової діяльності та забезпечити формування готовності до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у складних, динамічних і ризикованих умовах.

Таким чином, середовищний підхід є важливою методологічною основою формування готовності майбутніх офіцерів, забезпечуючи інтеграцію змісту, форм, методів і засобів навчання в цілісну систему професійного становлення, що відповідає сучасним викликам безпекового середовища.

Стан дослідженості проблеми формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у практиці ВВНЗ. НГУ є важливим елементом системи сектору безпеки й оборони, який виконує широкий спектр завдань, пов'язаних як із забезпеченням державної безпеки, так і з підтриманням громадського порядку. В умовах воєнного стану, зростання зовнішніх і внутрішніх загроз, підвищеної динаміки суспільно-політичних процесів роль НГУ суттєво зросла. Особливе місце серед службово-бойових завдань посідають дії з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. Саме вони вимагають від офіцерів НГУ готовності до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, професійної витримки та здатності ефективно діяти в екстремальних умовах.

Офіцери військових частин НГУ безпосередньо організовують і здійснюють заходи, спрямовані на гарантування громадської безпеки та

правопорядку, захист життя та здоров'я громадян, підтримання законності під час судових процесів, а також безпечне переміщення осіб, які притягаються до кримінальної відповідальності. Їхня діяльність відзначається багатофункціональністю, ризикованістю [107] та суспільною відповідальністю, що визначає особливі вимоги до їхньої професійної підготовки [63; 64; 234].

Правовий статус, завдання та функції НГУ визначаються Законом України «Про Національну гвардію України» [212], іншими нормативно-правовими актами, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [245].

Відповідно до статті 1 Закону України «Про Національну гвардію України» [212], НГУ є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи МВС України і призначене для захисту життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, ОГП та забезпечення громадської безпеки.

До основних функцій НГУ належить [212]: охорона громадської безпеки і порядку, забезпечення захисту та охорони життя, здоров'я, прав, свобод і законних інтересів громадян; участь у забезпеченні громадської безпеки та охороні громадської безпеки і порядку під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів, що створюють небезпеку для життя та здоров'я громадян; участь у припиненні групових протиправних дій осіб, узятих під варту, засуджених, а також ліквідації наслідків таких дій в установах попереднього ув'язнення, виконання покарань. У прикінцевих та перехідних положеннях згаданого нормативного-правового акта установлено, що тимчасово до визначення на законодавчому рівні іншого суб'єкта виконання відповідних функцій НГУ продовжує здійснювати: конвоювання осіб, узятих під варту та/або засуджених до позбавлення волі, до Верховного суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, апеляційних судів з розгляду цивільних і кримінальних

справ, місцевих загальних судів, перелік яких визначається МВС України, та відповідних установ виконання покарань, попереднього ув'язнення (крім гауптвахт) та ізоляторів тимчасового тримання, а також охорону їх у залі суду; конвоювання осіб, узятих під варту та/або засуджених до позбавлення волі під час їх екстрадиції; участь у розшуку, переслідуванні й затриманні осіб, узятих під варту, осіб, засуджених до позбавлення волі або арешту, які втекли з-під варти.

Військові частини (підрозділи) НГУ, що виконують завдання з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, під час дії воєнного стану залишаються в підпорядкуванні МВС України. Порядок організації виконання зазначених завдань, у тому числі порядок узяття та зняття з обслуговування НГУ судів, організації військових і спеціальних перевезень затверджується МВС України. Він відображений у наказах «Про затвердження Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів» та «Про затвердження Положення з організації конвоювання військовими частинами (підрозділами) НГУ» [204; 208].

Військові частини (підрозділи) НГУ, що виконують завдання з охорони громадської безпеки, у своїй діяльності керуються Інструкцією про організацію та несення служби з ОГП та забезпечення громадської безпеки військовими частинами (підрозділами) НГУ та Положенням про військові частини і підрозділи з ОГП НГУ [206; 209].

Такі військові частини НГУ поділяються за призначенням з конвоювання, з ОГП. Проте багато військових частин є змішаними, які містять у собі підрозділи як і з конвоювання, так і з ОГП. Станом на кінець 2016 року згадані військові частини (підрозділи) НГУ становили 40 % від штатної чисельності НГУ (рис. 1.1) [27]. Тобто до цього часу більше третини випускників закладів вищої освіти, які займалися підготовкою кадрів для підрозділів НГУ, призначалися на посади командирів взводів військових частин (підрозділів) з конвоювання та з ОГП.

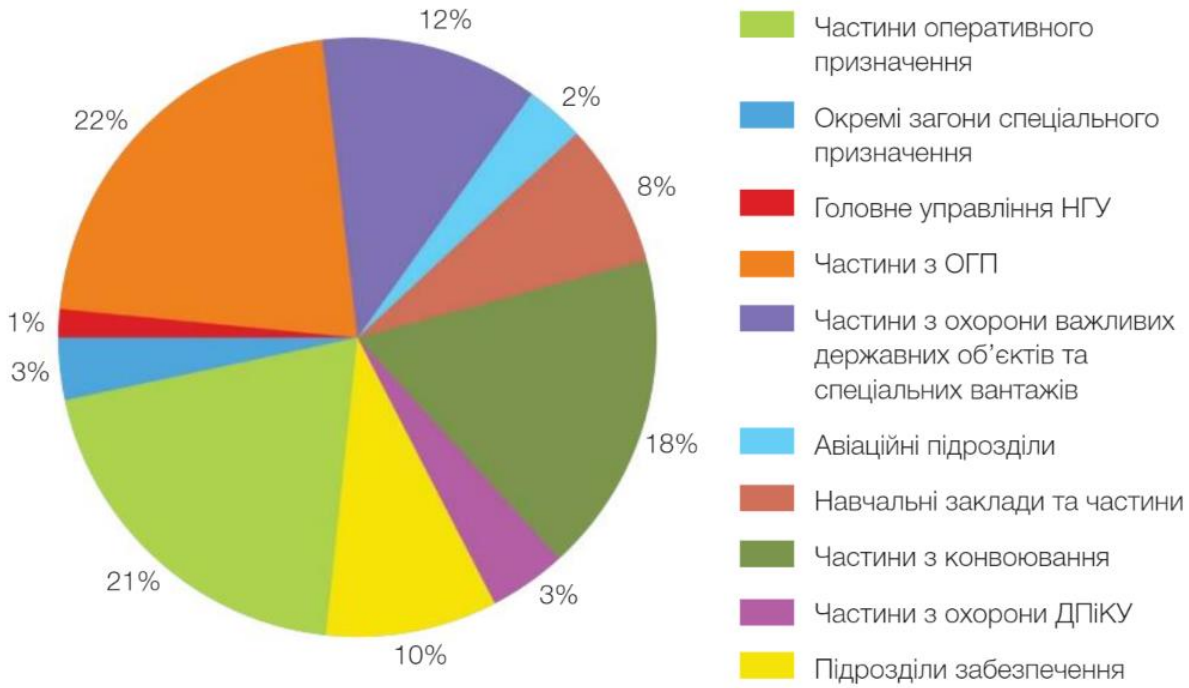

Рис 1.1. Співвідношення чисельності НГУ за напрямами службово-бойової діяльності на кінець 2016 року [27]

Дослідженням проблем службово-бойової діяльності з охорони громадської безпеки і порядку, формування готовності особового складу до неї займалися такі вчені, як В. Бацамут [24], Ю. Бєлашов [26], І. Волков [46], О. Головань [24; 59; 60], І. Ісаєнко [89], М. Медвідь [152], І. Приходько [200], І. Радванський [222], Р. Ручка [26], Д. Тробюк [60; 246], А. Шерстюк [272] та інші; проблеми службово-бойової діяльності з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, формування готовності особового складу до неї висвітлені в працях таких учених, як С. Волошко [47–50], А. Желаго [78; 185], М. Медвідь [111], В. Пасічник [185], С. Скрипнюк [238], О. Шабалін [262], Н. Юр'єва [276; 277] та інші.

У наукових працях обґрунтовується внесення змін у діяльність військових частин (підрозділів), що впливає, відповідно, на зміни в професійній підготовці. Зокрема, необхідність використання груп спостережень, що дає можливість отримання органам військового управління НГУ більш детальної та обґрунтованої інформації про стан оперативної

обстановки [24], використання безпілотних літальних апаратів частинами та підрозділами НГУ під час виконання завдань з ОГП та забезпечення громадської безпеки, що дає можливість здійснювати своєчасний та якісний моніторинг оперативної обстановки в районі виконання завдань [60], створення системи моніторингу і контролю за виконанням бойової служби з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних [238] тощо.

Організація діяльності офіцерів військових частин НГУ будується на принципах законності, гуманізму, поваги до прав і свобод людини та громадянина, військової дисципліни, централізованого управління, взаємодії з іншими військовими формуваннями і правоохоронними органами [171; 226].

Особливістю правового регулювання є поєднання в діяльності НГУ військових та поліцейських функцій. Офіцери НГУ мають військові звання, проте їхні службові завдання охоплюють сфери, характерні для правоохоронної діяльності (ОГП, забезпечення судових процесів, конвоювання та екстрадиція) [261]. Це зумовлює подвійний характер їхньої професійної діяльності, що вимагає інтеграції військової та поліцейської підготовки.

Організаційно діяльність офіцерів НГУ передбачає: керівництво підрозділами під час виконання службово-бойових завдань; планування й проведення операцій із забезпечення правопорядку, конвоювання та охорони підсудних; взаємодію з органами Національної поліції, Державною прикордонною службою, Службою безпеки України; контроль за дотриманням законності й дисципліни серед особового складу; прийняття управлінських рішень у складних і кризових умовах.

Таким чином, правові та організаційні засади діяльності офіцерів НГУ визначають багатоплановість і комплексність їхніх завдань [114], що потребує не лише військової дисципліни, але й розвинених управлінських, психологічних і правових компетентностей [67].

Забезпечення громадської безпеки і порядку є одним із ключових напрямів діяльності військових частин НГУ. Цей вид службово-бойової

діяльності має особливе значення в умовах сучасних суспільно-політичних трансформацій, підвищеної активності громадянського суспільства та зростання рівня загроз терористичного і кримінального характеру.

Громадська безпека і порядок – захищеність життєво важливих для суспільства та особи інтересів, прав і свобод людини і громадянина, забезпечення яких є пріоритетним завданням діяльності сил безпеки, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та громадськості, які здійснюють узгоджені заходи щодо реалізації й захисту національних інтересів від впливу загроз [211]. Охорона громадської безпеки і порядку потребує від офіцерів НГУ здатності діяти на стику військової та поліцейської функцій, оскільки вони виконують завдання, що традиційно притаманні підрозділам Національної поліції.

Основні напрями діяльності офіцерів НГУ в цій сфері: участь у забезпеченні правопорядку під час масових заходів; офіцери НГУ організовують роботу підрозділів, які залучаються до ОГП під час мітингів, демонстрацій, спортивних змагань, культурних подій. Особливістю цієї діяльності є необхідність запобігати порушенням громадського порядку, конфліктам, протиправним діям, при цьому забезпечуючи дотримання прав і свобод громадян.

Патрульно-постова служба. Офіцери НГУ керують підлеглими під час патрулювання вулиць, громадських місць, транспортних вузлів. Патрульна діяльність вимагає постійної готовності до швидкого реагування на правопорушення, забезпечення публічної безпеки, надання допомоги громадянам.

Забезпечення безпеки в умовах надзвичайних ситуацій. У випадках природних чи техногенних катастроф офіцери НГУ організовують дії особового складу з евакуації громадян, охорони об’єктів, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Взаємодія з Національною поліцією України. Згідно з чинним законодавством, підрозділи НГУ можуть залучатися для посилення

патрульних нарядів поліції, забезпечення безпеки під час масових акцій, конвоювання правопорушників. У таких умовах офіцери НГУ виступають посередниками між підрозділами НГУ та поліцією, забезпечуючи узгодженість дій [171].

Охорона громадської безпеки й порядку нерозривно пов’язана з низкою ризиків [107]: можливістю виникнення масових заворушень, сутичок між протестувальниками і правоохоронцями; загрозою терористичних актів чи провокацій під час масових заходів; агресивною поведінкою натовпу; необхідністю дотримання правових і гуманістичних принципів під час застосування сили.

Офіцер НГУ у таких умовах виконує низку ключових функцій: організаційно-управлінську (планування дій підрозділу, розподіл завдань, контроль за їх виконанням); комунікативну (взаємодія з поліцією, органами влади, громадськістю, медіа) [187; 199]; тактичну (координація дій підлеглих у динамічних і небезпечних ситуаціях); правозастосовну (забезпечення дотримання норм права при застосуванні сили та спецзасобів).

Однією з ключових особливостей службово-бойової діяльності офіцерів НГУ є необхідність прийняття рішень щодо застосування сили та спеціальних засобів. Закон «Про Національну гвардію України» надає право особовому складу використовувати фізичну силу, спеціальні засоби і вогнепальну зброю у випадках, коли це є необхідним для запобігання правопорушенням, припинення злочинних дій, захисту громадян або самозахисту [212]. Водночас застосування сили завжди пов’язане з етичними та правовими обмеженнями [249]. Офіцери повинні оцінювати ситуацію, вибирати мінімально необхідні заходи впливу, уникати завдання надмірної шкоди правопорушникам і громадянам. Це потребує від офіцера високої професійної культури, уміння швидко орієнтуватися в умовах ризику та брати на себе відповідальність за прийняте рішення [63; 64; 107].

ОГП є діяльністю з високим рівнем стресогенності. Офіцери мають працювати в умовах інформаційного та емоційного тиску, протидії

агресивним групам, ризику для власного життя та здоров'я [107; 170]. Тому до ключових вимог відносять: стійкість до стресів [9; 14; 197; 276; 277]; здатність до самоконтролю і врівноваженості; уміння швидко приймати рішення в нестандартних умовах; комунікативні навички для запобігання конфліктам [187; 199].

Аналіз завдань з охорони громадської безпеки і порядку дає підстави стверджувати, що формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до їх виконання потребує комплексного підходу, який поєднує: засвоєння нормативно-правової бази, розвиток тактичних навичок і фізичної підготовленості, формування морально-етичних переконань та професійних цінностей, розвиток психологічної стійкості та комунікативної компетентності [187; 199].

Отже, завдання з охорони громадської безпеки і порядку мають багатокомпонентний характер і вимагають від офіцерів НГУ інтеграції військової дисципліни, правової культури, психологічної витримки та тактичної майстерності (табл. 1.1).

Конвоювання та екстрадиція осіб, які підозрюються, обвинувачуються чи вже засуджені за вчинення кримінальних правопорушень, є важливим завданням військових частин (підрозділів) НГУ. Цей напрям діяльності має складний і багатовимірний характер, адже передбачає не лише забезпечення фізичної охорони та недопущення втечі конвойованих осіб, а й гарантування їхніх законних прав, безпеки інших громадян, а також взаємодію з різними правоохоронними структурами [171]. У практичному аспекті офіцери НГУ здійснюють керівництво підрозділами, які відповідають за транспортування осіб у межах держави, а також беруть участь у заходах, пов'язаних із передаванням чи прийманням осіб між державами відповідно до міжнародних угод. Незважаючи на правовий статус підозрюваних чи засуджених, вони мають право на захист життя і здоров'я. Офіцери організовують роботу так, щоб запобігти можливим нападам на конвой, спробам фізичного усунення підсудних чи самопошкодження [99].

Таблиця 1.1

Вимоги до офіцерів, які виконують службово-бойові завдання з охорони громадської безпеки і порядку

№ з/п	Напрям / вид діяльності	Зміст діяльності	Особливості та вимоги до офіцерів
1	Забезпечення правопорядку під час масових заходів	Організація охорони, попередження порушень, забезпечення прав громадян	Профілактика конфліктів, толерантність, комунікабельність
2	Патрульно-постова служба	Керівництво патрулями, реагування на правопорушення	Постійна готовність, швидке реагування
3	Дії в надзвичайних ситуаціях	Евакуація, охорона об’єктів, ліквідація наслідків	Тактична підготовка, витривалість
4	Взаємодія з НПУ	Спільні операції, конвоювання, охорона під час акцій	Узгодженість дій, управлінські навички
5	Управління ризиками	Попередження заворушень, терористичних загроз	Прогнозування ситуацій, емоційна врівноваженість

Недопущення втечі чи протиправних дій. Це одна з найважливіших функцій. Для її реалізації застосовується система заходів: вибір безпечних маршрутів, використання спеціального транспорту, контроль за поведінкою конвойованих.

Організація взаємодії з іншими органами. Процес конвоювання нерозривно пов’язаний із роботою Національної поліції, Служби безпеки України, органів прокуратури, Державної кримінально-виконавчої служби [171]. Офіцер НГУ координує дії підрозділу в межах єдиної системи.

Дотримання гуманності. Умови конвоювання повинні відповідати нормам гуманності, міжнародним стандартам поводження із затриманими. Офіцери несуть відповідальність за недопущення незаконного насильства чи приниження людської гідності [63; 64].

Екстрадиція має ще складніший характер, оскільки пов'язана з міжнародно-правовим регулюванням. Участь офіцерів НГУ в таких процедурах передбачає: охорону осіб, які передаються іноземній державі; забезпечення дотримання міжнародних договорів, які ратифіковані Україною; гарантування безпеки під час переміщення осіб у межах території України та на пунктах перетину державного кордону. Така діяльність часто супроводжується підвищеним ризиком: спробами втечі, нападів, провокацій, а також інформаційним тиском, адже екстрадиційні процедури зазвичай перебувають у полі зору медіа [107]. Часто конвоюванню підлягають особи, які мають значний кримінальний досвід, перебувають у складі організованих злочинних угруповань, що підвищує ймовірність нападів із метою звільнення. Офіцери мають діяти в умовах агресивної поведінки підсудних, можливих провокацій, психологічного тиску. Це вимагає від них стресостійкості [9; 14; 197; 276; 277], самоконтролю, здатності ухвалювати миттєві рішення [99].

Поєднання жорсткості та гуманізму. З одного боку, необхідно забезпечити безпеку й недопущення втечі, з іншого – гарантувати права конвойованих осіб. Балансування між цими завданнями є складною етико-правовою дилемою для офіцера [5].

Організаційна складність. Необхідність узгоджувати дії з поліцією, судовою адміністрацією, прикордонниками потребує високих управлінських та комунікативних компетентностей [187; 199].

Вимоги до професійної підготовки. За результатами проведеного дослідження Є. Красковський, Є. Дробот та К. Шевелєв зазначили, що «головним заходом з індивідуального запобігання протиправним діям співробітників підрозділів, які здійснюють конвоювання, екстрадицію та охорону підсудних і засуджених, є їх належна підготовка з урахуванням

специфіки виконуваних ними завдань з метою отримання ними знань, умінь та навичок, які допоможуть ухвалити правове й тактично грамотне рішення в конфліктній ситуації, та психологічна підготовка як професійно значуща якість співробітника. При цьому важливим аспектом вивчення проблеми стійкості до стресу як професійно значущої якості спеціалістів, зокрема тих, що входять до складу підрозділів, що здійснюють конвоювання підсудних і засуджених, є пошук психологічних ресурсів особи, здатність їх розробляти, використовувати та оперувати подоланням стресу» [111]. Аналіз специфіки конвоювання та екстрадиції свідчить, що офіцери НГУ повинні мати: поглиблені знання законодавства України та міжнародного права, що регулює поводження з підозрюваними і засудженими; тактичну та фізичну підготовку, спрямовану на протидію втечам чи нападам; навички управління стресом [9; 14; 197; 276; 277] і комунікації для ефективної взаємодії з підсудними та колегами [187; 199]; високу правову культуру і почуття відповідальності, що гарантують дотримання прав людини навіть у складних умовах (табл. 1.2).

Охорона підсудних у судах є одним із найбільш відповідальних і специфічних завдань офіцерів військових частин НГУ. Цей вид діяльності має свою складність, оскільки передбачає поєднання охоронних, правоохоронних, комунікативних та організаційно-управлінських функцій в умовах публічного та часто конфліктного простору судового процесу [187; 199].

Закон України «Про Національну гвардію України» [212] визначає серед завдань НГУ забезпечення охорони підсудних під час судових засідань. Водночас діяльність у судах регламентується також Кримінальним процесуальним кодексом України, Законом України «Про судоустрій і статус суддів» [215], відповідними наказами МВС України.

Основна мета охорони підсудних полягає в: забезпеченні безпеки всіх учасників судового процесу; недопущенні втечі підсудних чи їх протиправних дій у залі суду; гарантуванні дотримання прав і свобод осіб, які перебувають під вартою; підтриманні громадського порядку в приміщенні суду.

Таблиця 1.2

Вимоги до офіцерів, які виконують службово-бойові завдання з конвоювання та екстрадиції осіб

№ з/п	Напрям / вид діяльності	Зміст діяльності	Особливості та вимоги до офіцерів
1	Недопущення втеч і правопорушень	Вибір маршрутів, контроль поведінки	Тактична майстерність
2	Взаємодія з іншими органами	Координація дій із НПУ, СБУ, прокуратурою	Комунікативна компетентність
3	Дотримання гуманності	Відсутність насильства, захист прав затриманих	Етичність, правова культура
4	Екстрадиція	Дотримання міжнародних угод, забезпечення безпеки	Знання міжнародного права
5	Баланс сили й гуманізму	Поєднання безпеки і дотримання прав	Моральна стійкість, відповідальність

Офіцери організовують дії підлеглих щодо супроводу підсудних до зали суду, їх розміщення та утримання в спеціально обладнаних місцях. Часто судові засідання відбуваються в умовах високого напруження – присутні родичі, потерпілі, представники громадськості, журналісти. Офіцери НГУ зобов’язані запобігати провокаціям, конфліктам, масовим заворушенням. Вони забезпечують координацію між військовими підрозділами, судовою охороною та іншими правоохоронними структурами, що дозволяє своєчасно реагувати на позаштатні ситуації. У разі спроби нападу, заворушень або втечі офіцери мають право застосовувати фізичну силу, спецзасоби чи навіть зброю, проте лише в межах законодавства.

На відміну від конвоювання, діяльність у судах відбувається у відкритому просторі, у присутності великої кількості людей, серед яких

можуть бути агресивно налаштовані особи чи засоби масової інформації. Це підвищує рівень психологічного та інформаційного тиску на офіцера. Підсудні можуть виявляти агресію, намагатися чинити тиск на свідків, вступати в конфлікт із прокурорами чи суддями. Офіцери повинні передбачати такі дії та швидко їх нейтралізовувати. Попри необхідність суворого контролю, охорона підсудних не повинна принижувати їхню гідність чи порушувати права, закріплені Конституцією та міжнародними договорами, ратифікованими Україною.

Необхідність високої комунікативної компетентності [187; 199]. Офіцери НГУ виступають своєрідними «посередниками» між судовою владою, громадськістю та військовими структурами. Це вимагає вміння вести переговори, попереджати конфлікти, переконувати та підтримувати авторитет сил правопорядку.

Робота в судах передбачає високе психоемоційне напруження, адже офіцери постійно перебувають у полі зору громадськості та медіа. Від них очікують одночасно: стриманості (не піддаватися на провокації), швидкого реагування (миттєво діяти у випадку спроби втечі чи нападу), виваженості (приймати законні та етичні рішення), витривалості (тривале перебування в умовах фізичного та психологічного навантаження). Це вимагає формування у майбутніх офіцерів високого рівня психологічної стійкості, розвитку навичок саморегуляції, а також уміння діяти в команді.

Аналіз специфіки цього виду діяльності дозволяє визначити ключові напрями підготовки: правова підготовка (знання норм Кримінального процесуального кодексу України, Конституції України, міжнародних стандартів поводження із затриманими); тактична підготовка (відпрацювання дій у разі спроби нападу, заворушень, втечі); комунікативна підготовка (уміння вести діалог, знижувати конфліктність ситуацій) [187; 199]; психологічна підготовка (розвиток стресостійкості [9; 14; 197; 276; 277], самоконтролю, витривалості).

Отже, охорона підсудних у залах судових засідань є одним із найбільш

складних і відповідальних завдань офіцерів НГУ. Воно поєднує вимоги до високої правової грамотності, тактичної готовності, психологічної стійкості та комунікативної компетентності [187; 199]. Специфіка цієї діяльності підкреслює необхідність комплексної професійної підготовки майбутніх офіцерів, орієнтованої на формування інтегрованих умінь діяти в умовах підвищеної суспільної уваги, стресогенності та високої відповідальності (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Вимоги до офіцерів, які виконують службово-бойові завдання з охорони підсудних у судах

№ з/п	Напрям / вид діяльності	Зміст діяльності	Особливості та вимоги до офіцерів
1	Забезпечення безпеки судового процесу	Недопущення втеч, заворушень	Відповідальність, рішучість
2	Дотримання прав підсудних	Гарантування гуманного поводження	Етичність, правова обізнаність
3	Комунікація із судовими органами	Координація з судовою охороною, владою	Комунікативність
4	Реагування на конфлікти	Нейтралізація агресії, стриманість	Самоконтроль, стресостійкість
5	Психологічна готовність	Робота під тиском громадськості та ЗМІ	Витривалість, емоційна стабільність

Професійна діяльність офіцерів військових частин і підрозділів НГУ відзначається багатофункціональністю, високим рівнем відповідальності та ризику, постійним перебуванням у ситуаціях, що потребують швидкого прийняття рішень [63; 64; 107]. Це зумовлює підвищені вимоги до особистості

офіцера, його професійних, психологічних та моральних якостей, що формуються в процесі військової та педагогічної підготовки.

До кола ключових професійно важливих якостей офіцера НГУ належать: відповідальність – здатність усвідомлювати наслідки своїх рішень і дій у сфері, що безпосередньо стосується життя і безпеки людей [63; 64]; дисциплінованість – уміння суворо дотримуватися військових статутів, законодавчих норм та наказів, що гарантує чітке виконання завдань у межах субординації; стресостійкість – здатність ефективно діяти в надзвичайних, кризових та конфліктних ситуаціях, не втрачаючи самоконтролю та працездатності [9; 14; 197; 276; 277]; комунікабельність – уміння налагоджувати конструктивну взаємодію з підлеглими, колегами, представниками інших відомств та цивільного населення [187; 199]. Ці якості є фундаментом професійної надійності офіцера НГУ, визначають рівень його готовності до виконання завдань із охорони громадської безпеки, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Особливості службово-бойової діяльності офіцерів НГУ передбачають постійний контакт із факторами ризику – можливими нападами, спробами втечі, агресивною поведінкою підсудних, масовими заворушеннями [107]. У таких умовах критичними є: емоційна врівноваженість – уміння контролювати власні емоції, уникати імпульсивних дій; рішучість – здатність приймати швидкі та виважені рішення, що базуються на правових нормах і тактичній доцільності; здатність до прогнозування ситуації – уміння передбачати можливі сценарії розвитку подій і завчасно готувати заходи реагування; психологічна витривалість – готовність до тривалих навантажень, збереження високої працездатності навіть у стресових умовах [9; 14; 197; 277; 278]. Ці риси забезпечують збереження внутрішньої стійкості офіцера і дозволяють ефективно керувати підрозділом у небезпечних чи нестандартних ситуаціях.

Формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних передбачає розвиток комплексу компетентностей, серед яких

ключовими є:

– правові знання – офіцер повинен глибоко орієнтуватися в законодавстві України, міжнародних правових актах, що регламентують права і свободи людини, порядок застосування сили, спецзасобів та зброї;

– фізична підготовленість – службово-бойові завдання пов'язані з підвищеним фізичним навантаженням, необхідністю тривалого патрулювання, участі в спеціальних операціях; офіцер має володіти витривалістю, силовими якостями та спеціальними навичками (рукопашний бій, володіння зброєю);

– тактична грамотність – передбачає здатність організовувати дії підрозділів під час ОГП, конвоювання, екстрадиції та судових процесів; включає уміння аналізувати оперативну обстановку, визначати оптимальні рішення та координувати дії особового складу;

– управлінські вміння – офіцер НГУ є не лише виконавцем, а й організатором діяльності підлеглих; він має вміти планувати службово-бойові операції, приймати управлінські рішення, мотивувати особовий склад, контролювати дисципліну та результативність дій;

– методична компетентість – офіцер НГУ здатен проєктувати, організовувати, проводити та оцінювати підготовку підлеглих [96].

Вимоги до особистості офіцера НГУ формуються під впливом специфіки його службово-бойової діяльності. Вони охоплюють як професійно важливі риси (відповідальність, дисциплінованість, стресостійкість, комунікабельність) [9; 14; 63; 64; 187; 197; 199; 276; 277], так і психологічні характеристики (емоційна врівноваженість, здатність діяти в умовах ризику) [107], а також систему компетентностей (правові знання, фізична підготовленість, тактична грамотність, управлінські вміння).

Комплексне поєднання цих компетентностей становить основу готовності офіцера НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. Це визначає необхідність їх цілеспрямованого формування в процесі професійної

підготовки майбутніх офіцерів.

У сучасних умовах діяльність офіцерів НГУ визначається динамікою безпекового середовища, зумовленого як зовнішніми військовими загрозами, так і внутрішніми соціально-політичними викликами. Актуальність цієї проблематики особливо загострилася в період збройної агресії рф проти України та запровадження воєнного стану. Офіцери військових частин (підрозділів) НГУ опинилися в ситуації, коли традиційні завдання – ОГП, конвоювання та екстрадиція підсудних – поєднуються з функціями, характерними для умов бойових дій та протидії гібридним загрозам.

Починаючи з 2014 року, підрозділи НГУ беруть безпосередню участь у відсічі збройній агресії та забезпеченні громадського порядку в районах бойових дій. У цих умовах офіцери виконують широкий спектр завдань: участь у бойових операціях разом із ЗСУ, забезпечення громадського порядку в прифронтових та тилових регіонах, захист стратегічних об'єктів та інфраструктури, охорона та супровід підсудних навіть у зоні підвищеної небезпеки [233].

Військові частини (підрозділи) з ОГП НГУ, крім традиційних завдань, виконують нові – на територіях об'єктів авіаційного та залізничного транспорту [123], а також у зоні проведення Операції об'єднаних сил [100]. У кожній військовій частині (підрозділі) створено позаштатні групи діалогу, які несуть службу із забезпечення охорони громадської безпеки і порядку для попередження конфліктних ситуації, зняття напруження між учасниками заходів, запобігання їх агресивним діям та здійснюють роз'яснення правомірності дій правоохоронців. У 2020 році військові частини (підрозділи) з ОГП НГУ з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19 брали активну участь у забезпеченні протиепідемічних заходів [217]. У лютому 2022 року запроваджено правовий режим воєнного стану, що також вплинуло на зміни в середовищі виконання завдань військові частини (підрозділу) з ОГП НГУ [152, с. 64, 65].

У 2024 році особовий склад військових частин (в/ч), підрозділів НГУ згідно з бойовими розпорядженнями (наказами) Головнокомандувача ЗСУ та відповідних командувачів угруповань військ, доручень МВС України, запитів начальників головних управлінь Національної поліції в областях та м. Києві та листів Адміністрації Державної прикордонної служби України виконував завдання служби із забезпечення громадської безпеки та ОГП, у тому числі в заходах із посилення охорони та захисту державного кордону України. Крім того, сили і засоби в/ч з ОГП залучаються до виконання бойових (спеціальних) завдань під час відсічі збройній агресії рф проти України та реалізації комплексу стабілізаційних дій. За результатами виконання завдань з ОГП затримано та передано відповідним правоохоронним органам, зокрема за підозрою в скоєнні кримінальних правопорушень, за підозрою в причетності до скоєння злочинів проти основ національної безпеки України та злочинів проти громадської безпеки [154], за адміністративні правопорушення. Крім того, військовими нарядами НГУ затримано військовослужбовців, які самовільно залишили в/ч або місця служби. Продовжується робота стосовно підтримання належної взаємодії між територіальними / регіональними правоохоронними органами й підрозділами Державної служби з надзвичайних ситуацій та НГУ [171]. З метою ефективного виконання завдань служби проведено комплекс заходів щодо забезпечення особового складу військових нарядів планшетними пристроями з доступом до інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України». Крім того, 28 листопада 2024 року в місті Мадрид (Королівство Іспанія) відбулося засідання Міжвідомчого комітету Європейських Сил Жандармерії, де було підписано декларацію про набуття НГУ статусу «Спостерігач» Європейських Сил Жандармерії (EUROGENDFOR), що надає можливість участі НГУ в місіях, навчаннях та обміну досвідом. На цей час Південним ОТО здійснюється апробація спрощеного використання службової документації чергових та начальників груп військових нарядів під час патрулювання шляхом застосування програмного забезпечення «Кропива» на

планшетних пристроях, що дає змогу реагувати на зміни обстановки в районах несення служби (зонах оперативного реагування), здійснювати аналіз та своєчасну передислокацію військових нарядів [65]. Відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [214] на території держави заборонено проведення мирних зборів, мітингів, походів і демонстрацій, інших масових заходів. Водночас 02–04.10.2024 представники брацлавських хасидів у м. Умані Черкаської області відзначили свято Рош га-Шана (новий рік за іудейським календарем); для ОГП від НГУ щоденно залучалися військовослужбовці. Крім того, протягом року сили і засоби НГУ брали участь в ОГП під час релігійних заходів, резонансних судових засідань, маршу рівності «КиївПрайд 2024», з нагоди відзначення Дня захисників і захисниць України, акцій на підтримку військовополонених, спортивних та інших заходів. Для забезпечення ізоляційно-обмежувальних заходів сили і засоби в/ч НГУ щодобово залучались до виконання завдань служби на блокпостах. Розміщення особового складу, зберігання боєприпасів та інших засобів організовано в бліндажах та спеціальних інженерних укриттях. Блокпости обладнано необхідними укріпленнями та фортифікаційними спорудами. Під час виконання завдань служби на блокпостах особовим складом знищуються БпЛА. За сприяння Консультативної місії Європейського Союзу в Україні з реформування сектору цивільної безпеки (EUAM) та під керівництвом Європейських Сил Жандармерії (EUROGENDFOR) на початку 2024 року проведено навчальний курс «Діяльність правоохоронних органів із забезпечення стабільності». Підготовка велася за такими напрямами: охорона правопорядку в зонах конфлікту; охорона та безпека пересування; спеціальна тактика; обізнаність про ризики, пов’язані з вибухонебезпечними предметами; воєнні злочини, міжнародні злочини та колабораціоністи; тактична допомога пораненим в умовах бойових дій; управління стресом і посттравматичними стресовими розладами; комунікації та управління конфліктами; права людини та гендерні аспекти.

У другому півріччі 2024 року збільшилась кількість засідань за статтями про державну зраду та колаборацію діяльність. Крім цього, забезпечено проведення 22 резонансних судових процесів, на які доставлено 27 особливо небезпечних злочинців. Судові процеси, на яких зосереджено увагу засобів масової інформації, а також суспільна обстановка в державі зобов'язують командирів в/ч узяти на контроль призначення особового складу варт, порядок їх підготовки та несення служби. Окремим службово-бойовим завданням, яке виконують підрозділи з конвоювання, є перевезення військовополонених ворогів. Для забезпечення зазначеного завдання налагоджено тісну співпрацю з Координаційним штабом з питань поводження з військовополоненими та іншими складовими сил безпеки та оборони. Своєчасність та терміновість перевезення військовополонених ворогів забезпечило проведення 100 % завдань з обміну їх на військовослужбовців, у тому числі НГУ. Важливим у цьому процесі є виконання вимог Женевської конвенції про поводження з військовополоненими [63]. Збільшилась кількість завдань щодо екстрадиції авіаційним транспортом з іноземних держав. З 2024 року підрозділами з конвоювання розпочато виконання завдання щодо супроводження засуджених, які були умовно-достроково звільнені та виявили бажання приймати участь у бойових діях. Тому необхідним є посилення уваги під час виконання завдань служби та забезпечення ввічливого спілкування з особами, умовно-достроково звільненими.

Серед дисертаційних досліджень, що стосуються вдосконалення професійної підготовки майбутніх офіцерів НГУ та споріднених структур сектору безпеки, доцільно виокремити праці, виконані за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти, зокрема: А. Бухуна [38], І. Жукевич [81], Д. Швеця [267] та Є. Яковенка [279]. У дослідженні А. Бухуна [38] обґрунтовано теоретико-методичні засади розвитку громадянської компетентності майбутніх офіцерів НГУ; у праці І. Жукевич [81] розкрито особливості формування готовності курсантів до самоосвіти в закладах вищої освіти системи МВС України; Д. Швець визначив зміст і організацію

підготовки майбутніх офіцерів МВС України до охорони та забезпечення громадського порядку [267]; у роботі Є. Яковенка [279] зосереджено увагу на формуванні професійних умінь майбутніх офіцерів підрозділів спеціального призначення НГУ.

Подальший аналіз наукових джерел засвідчує, що проблема формування готовності майбутніх офіцерів до виконання службово-бойових завдань є міждисциплінарною та досліджується за кількома взаємопов'язаними напрямами. Першу групу становлять дослідження психологічної готовності військовослужбовців і курсантів до виконання правоохоронних завдань, зокрема праці О. Каверіна [90], В. Молотай [164], І. Платонова [194], у яких розкрито сутність, структуру та динаміку психологічної готовності до діяльності з охорони громадського порядку, а також чинники її формування. Доповнюють цей напрям сучасні дослідження впливу емоційно-вольових станів на готовність військовослужбовців до дій в екстремальних умовах (О. Федоренко, В. Федоров [253]). Другу групу становлять праці, у яких розкрито сутність, структуру, компоненти та критерії готовності майбутніх офіцерів, зокрема дослідження Ю. Медвідя [156–158], А. Курбатова та Г. Луценка [125], М. Черніченка [258; 259], І. Семенова [235]. У цих роботах визначено структурні компоненти готовності, її взаємозв'язок із професійними компетентностями, а також обґрунтовано критерії, показники та рівні її сформованості. Третю групу становлять дослідження педагогічних умов, моделей і технологій формування готовності, серед яких праці І. Ковальова та його співавторів [97], О. Хацаюка та його співавторів [255], В. Курок, Г. Луценка, В. Зінченка [128], Р. Любчича [133], Р. Мусевича [168]. У зазначених дослідженнях обґрунтовано педагогічні умови, моделі та інноваційні методи (зокрема кейс-метод), спрямовані на формування окремих складових готовності (фізичної, професійної взаємодії, тактико-спеціальної підготовки тощо). Окремий напрям становлять дослідження специфічних видів професійної діяльності офіцерів, зокрема професійно орієнтованої

комунікативної діяльності (зокрема дослідження О. Керницького та І. Дяченка [94]), що розширює уявлення про зміст професійної готовності.

Результати зазначених досліджень мають вагоме теоретичне і практичне значення та використовуються в освітньому процесі ВВНЗ НГУ. Водночас вони не охоплюють у повному обсязі проблему формування готовності майбутніх офіцерів до комплексного виконання службових завдань, пов'язаних з охороною громадської безпеки і порядку, конвоюванням, екстрадицією та охороною підсудних, з урахуванням сучасних змін у середовищі службово-бойової діяльності (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Зміни в середовищі здійснення офіцерами НГУ діяльності з конвоювання та з ОГП (2020–2024 рр.)

Рік	Основні події / фактори	Особливості виконання завдань	Нові вимоги до офіцерів
2020	COVID-19, карантинні обмеження	Протиепідемічні заходи	Гнучкість, адаптивність
2022	Введення воєнного стану	Поєднання правоохоронних і бойових функцій	Тактична готовність, стресостійкість
2023	Інтеграція з європейськими структурами	Міжнародна взаємодія, навчання	Знання іноземних стандартів
2024	Виконання бойових і стабілізаційних завдань	Співпраця з ЗСУ, ДПСУ, НПУ	Міжвідомча координація, управлінська компетентність

За результатами проведеного вище аналізу діяльності майбутніх офіцерів щодо виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку,

конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних доходимо висновку, що вона зазнає постійних змін. Відсутність урахування зазначених змін у професійній підготовці майбутніх офіцерів НГУ впливає на формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. У праці [140] обґрунтовано, як ураховувати зміни, які відбуваються в професійній діяльності офіцерів, у системі військової освіти.

Воєнний стан передбачає розширення повноважень і відповідальності офіцерів НГУ [63; 64]. Вони змушені приймати рішення в умовах дефіциту часу, часто – під тиском бойової ситуації та ризику для життя [107]. Це вимагає інтеграції військових навичок та правоохоронної функції в єдину систему діяльності.

Сучасне безпекове середовище характеризується не лише прямою воєнною агресією, а й гібридними загрозами, що поєднують: інформаційно-психологічний тиск, підривну діяльність диверсійно-розвідувальних груп, терористичні акти проти мирного населення та стратегічних об’єктів, масові заворушення, організовані зовнішніми силами. У цих умовах службово-бойова діяльність офіцерів НГУ виходить за межі традиційних охоронних функцій. Вона набуває антитерористичного та контрдиверсійного характеру, що вимагає від особового складу готовності діяти в умовах невизначеності та багатофакторних загроз. Особливу складність становить поєднання різних сценаріїв загроз. Наприклад, конвоювання підсудних може супроводжуватися ризиком терористичного нападу, ОГП – провокаціями з боку диверсійних груп. Це зумовлює необхідність постійної адаптації тактики та оперативних планів.

Аналіз стандарту вищої освіти за спеціальністю 251 Державна безпека [210], професійного стандарту «Офіцер тактичного рівня військового формування з правоохоронними функціями» [180] та освітньо-професійної програми «Забезпечення державної безпеки підрозділами Національної гвардії України» засвідчив їх загальну відповідність потребам формування готовності

майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки.

Встановлено, що стандарт вищої освіти [210] орієнтує професійну підготовку на формування інтегральної компетентності щодо здатності вирішувати складні спеціалізовані завдання у сфері забезпечення державної безпеки, а визначені спеціальні компетентності та результати навчання безпосередньо пов'язані зі службово-бойовою діяльністю підрозділів НГУ. Зокрема, СК02, СК05, СК07, СК13, СК14 та результати навчання РН03, РН04, РН08, РН18, РН20, РН27, РН28 відображають вимоги до організації та виконання заходів з охорони громадського порядку, управління підрозділами, застосування тактичних прийомів, взаємодії із суб'єктами сектору безпеки й оборони, а також дій в умовах правових режимів надзвичайного та воєнного станів. Це свідчить про наявність у стандарті необхідного компетентнісного підґрунтя для формування досліджуваної готовності.

Проведений аналіз професійного стандарту «Офіцер тактичного рівня військового формування з правоохоронними функціями» [180] показав, що його структура (трудові функції, компетентності, дескриптори) корелює зі змістом професійної діяльності офіцерів НГУ у сфері охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. Професійний стандарт визначає вимоги до управлінської, правозастосовної, тактичної, психологічної та комунікативної підготовленості офіцера, що відповідає визначеним у дослідженні компонентам готовності (психологічному, когнітивному, діяльнісному та рефлексійному). Це дозволяє використовувати його як основу для проєктування освітніх програм, визначення результатів навчання та оцінювання рівнів сформованості професійної готовності курсантів.

Аналіз освітньо-професійних програм засвідчив, що їх зміст загалом відповідає вимогам стандарту вищої освіти та професійного стандарту. Формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони

громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних забезпечується через комплекс освітніх компонентів, зокрема «Правові засади службово-бойової діяльності підрозділів НГУ», «Службово-бойова діяльність підрозділів», «Управління повсякденною діяльністю підрозділів», «Вогнева підготовка», «Загальна тактика», військові практики та стажування. Значний обсяг практичної підготовки сприяє формуванню навичок прийняття рішень, організації служби, управління підрозділами та дій у кризових ситуаціях.

Водночас встановлено, що сучасні безпекові виклики, трансформація характеру службово-бойових завдань НГУ та досвід дій в умовах воєнного стану потребують подальшого вдосконалення змісту окремих освітніх компонентів. Зокрема, потребують посилення питання міжвідомчої взаємодії, алгоритмів дій під час забезпечення безпеки масових заходів, конвоювання військовополонених, забезпечення безпеки судових процесів в умовах підвищених ризиків, а також практичної підготовки до дій у стресогенних ситуаціях. Це зумовлює необхідність оновлення змісту робочих програм навчальних дисциплін, розширення використання практико-орієнтованих методів навчання, моделювання професійних ситуацій та створення спеціалізованого освітнього середовища, максимально наближеного до умов майбутньої службово-бойової діяльності офіцерів НГУ.

У країнах Європи охорона громадської безпеки і порядку здійснюється переважно національними або регіональними поліцейськими структурами, інколи – у поєднанні з жандармерійськими або військовими формуваннями [85; 247; 252; 254; 280]. Функції конвоювання, охорони підсудних та екстрадиційного супроводу в більшості країн або покладені на пенітенціарні служби (Франція, Італія, Іспанія, Польща), або реалізуються спеціалізованими судово-правоохоронними структурами [135]. Модель США вирізняється високим рівнем централізації, тоді як у країнах ЄС домінує розподілена модель, у межах якої поліцейські та пенітенціарні органи взаємодіють у межах національного законодавства та міжнародних угод (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Органи, підрозділи, що виконують завдання з охорони громадської безпеки, порядку, конвоювання та охорони підсудних у країнах Європи та США

Країна	Організація, що виконує завдання з охорони громадської безпеки і порядку	Організація, що виконує завдання з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних
США	Федеральні, штатні та місцеві поліцейські департаменти	Служба маршалів США; Система транспортування ув'язнених і іноземців Міністерства юстиції; судові маршали штатів
Франція	Національна поліція (цивільна); Національна жандармерія (військове формування) [244]	Пенітенціарна адміністрація (конвоювання, охорона підсудних, передавання осіб)
Німеччина	Поліція федеральних земель; Федеральна поліція	Земельні служби виконання покарань; служба судової охорони
Італія	Державна поліція; карабінери	Пенітенціарна поліція (конвоювання, охорона підсудних, екстрадиційні передачі)
Іспанія	Національна поліція; Цивільна гвардія	Пенітенціарні установи; служба судової охорони
Польща	Національна поліція	Тюремна служба (конвоювання, охорона підсудних)
Румунія	Поліція Румунії; Румунська жандармерія	Національна адміністрація пенітенціарних установ

У межах дослідження було проведено порівняльний аналіз систем

професійної підготовки кадрів у провідних країнах Європи та США [15; 35; 79; 84; 163].

Таблиця 1.6

Заклади освіти для підготовки майбутніх офіцерів органів охорони громадської безпеки та підсудних у країнах Європи та США

Країна	Заклади освіти для підготовки майбутніх офіцерів органів охорони громадської безпеки	Заклади освіти для підготовки майбутніх офіцерів конвоювання та охорони підсудних
США	Спеціалізовані програми університетів у сфері кримінального правосуддя / академії поліції штатів	Служба маршалів США (курси та тренінги)
Франція	Національна школа поліції – вища освіта та підготовка офіцерів поліції	Пенітенціарний інститут Міністерства юстиції (конвоювання та охорона підсудних у системі пенітенціарних служб)
Німеччина	Поліцейські академії земель та Федеральна поліцейська академія; університети прикладних наук для поліції і управління	Служби виконання покарань за участю спеціальних підготовчих курсів у відповідних закладів вищої освіти або тренінгових центрах служб виконання покарань
Італія	Державна поліцейська школа; академії при Корпусі карабінерів	Академія пенітенціарної служби
Іспанія	Національна поліційна школа; Академія цивільної гвардії	Пенітенціарні школи та інститути підготовки управлінського та конвойного персоналу
Польща	Академія поліції Міністерства внутрішніх справ	Служба виконання покарань – власні курси підготовки кадрів
Румунія	Академія поліції «Александру Іона Куза»	Курси та підготовчі програми в межах Національної адміністрації пенітенціарної служби

Узагальнені результати цього аналізу представлено у табл. 1.6, що дає змогу виокремити ключові інституційні підходи до формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. Аналіз даних таблиці дозволяє констатувати наявність двох основних моделей організації навчання:

1) децентралізованої та багаторівневої (США, Німеччина) – підготовка фахівців із громадської безпеки здійснюється як у спеціалізованих академіях, так і на базі цивільних університетів (програми з кримінального правосуддя); особливістю США є залучення Служби маршалів для підготовки вузькопрофільних фахівців із конвоювання, тоді як у Німеччині акцент зміщено на поліцейські академії земель та університети прикладних наук;

2) спеціалізованої державної (Франція, Іспанія, Польща) – характеризується наявністю потужних відомчих закладів освіти (Національні школи поліції, Академії внутрішніх справ).

Слід звернути увагу на диференціацію підготовки: у більшості досліджуваних країн спостерігається чіткий поділ між закладами, що готують офіцерів для охорони громадського порядку, та установами для фахівців із конвоювання. Останні, як правило, функціонують у структурі пенітенціарних служб або міністерств юстиції (Франція, Італія, Румунія).

Досвід Естонії, Литви та Латвії демонструє тенденцію до концентрації підготовки в єдиних центрах безпеки (наприклад, Академія безпеки Естонії), де поєднуються різні напрями правоохоронної діяльності, що є релевантним для української системи відомчої освіти. Окремим вектором удосконалення змісту професійної підготовки в Київському інституті НГУ є імплементація передового міжнародного досвіду. Зокрема, у межах підписаного Меморандому про співпрацю з Коледжем поліції Латвії здійснюється системний аналіз латвійської моделі формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів, що дозволяє адаптувати ефективні

методики навчання до вітчизняних реалій.

Для підготовки офіцерів до виконання завдань з екстрадиції та конвоювання активно використовуються короткострокові, але інтенсивні курси на базі практичних підрозділів (Служба виконання покарань у Польщі, Служба маршалів у США), що підкреслює прикладний характер цієї компетенції.

Таким чином, узагальнення європейського та американського досвіду засвідчує, що формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних ґрунтується на поєднанні фундаментальної академічної освіти з вузькоспеціалізованою практичною підготовкою в межах профільних відомчих інституцій.

За результатами аналізу наукових джерел установлено, що проблема формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних достатньо ґрунтовно представлена в педагогічній теорії, однак розробляється переважно фрагментарно в межах діяльнісного, компетентнісного, аксіологічного, системного та середовищного підходів без їх належної інтеграції в цілісну модель, що відповідала б сучасним умовам службово-бойової діяльності НГУ.

Виявлені теоретико-методологічні передумови та наявні суперечності зумовлюють необхідність уточнення сутності, обґрунтування структури й змістового наповнення готовності майбутніх офіцерів до виконання зазначених завдань, що і становить предмет подальшого розгляду в підрозділі 1.2.

1.2. Сутність та структура готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних

У контексті трансформації безпекового середовища, розширення кола завдань НГУ та зростання ролі правоохоронної функції в її діяльності актуалізується потреба в глибокому теоретичному осмисленні феномену *готовності офіцера до професійної діяльності*, зокрема в аспекті забезпечення громадської безпеки, підтримання правопорядку, здійснення конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Виконання зазначеного завдання потребує не лише належного рівня професійних знань і навичок, а й сформованості морально-психологічних, правових, комунікативних і вольових якостей, які забезпечують ефективну діяльність в умовах невизначеності, високої відповідальності та стресогенності [63; 64]. У цьому контексті готовність майбутніх офіцерів розглядається як інтегральна характеристика особистості, що поєднує психологічні, когнітивні, діяльнісні й рефлексійні компоненти, які в сукупності зумовлюють ефективність виконання службово-бойових функцій.

З огляду на результати попереднього підрозділу професійна діяльність офіцерів НГУ має *військово-правоохоронний характер*, що поєднує функції оборони, ОГП, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. Така багатокомпонентність вимагає розроблення цілісної змістово-функціональної моделі формування готовності, яка б відображала взаємозв’язок між професійними компетентностями, ціннісними орієнтаціями та психологічними якостями особистості офіцера.

Теоретичний аналіз наукових джерел свідчить, що поняття *готовності до професійної діяльності* розглядається в психології, педагогіці, військовій науці та управлінських дослідженнях як складне інтегративне утворення, що характеризує стан мобілізації особистості щодо виконання певної діяльності. У військово-педагогічній науці готовність майбутнього офіцера тлумачиться

як інтегральна характеристика, що охоплює *професійно важливі компетентності,* а також внутрішню установку на успішне виконання службово-бойових завдань. При цьому в структурі готовності акцентується єдність *психологічної, професійної* та *моральної* складових, які забезпечують адекватну поведінку офіцера в екстремальних умовах.

Сутність та структура готовності майбутніх фахівців до діяльності досліджені в працях таких учених, як А. Балендр [23], Н. Бобришева [31], О. Богданюк [32], О. Бондаренко [33; 34], Ю. Войцехівський [43], С. Гіренко [55], Л. Гребенюк [66], П. Дзюба [70], В. Дияк [72], І. Жукевич [81], О. Задкова [83], Я. Зорій [87], О. Каверін [90], О. Керницький [94], І. Ковальов [97; 98], Д. Коновалов [103], Я. Король [106], А. Курбатов [125], В. Курок [128; 130], Г. Луценко [125], О. Лемешко [132], Р. Любчич [133], Л. Матохнюк [137], М. Медвідь [11; 12; 143; 146], Ю. Медвідь [156–158], А. Мельніков [159], В. Молотай [164], С. Мотика [166], Р. Мусевич [168], О. Отравенко [179], Т. Павлюк [182; 183], І. Платонов [194], М. Семенов [235], Д. Софіян [241], Т. Суслов [244], О. Федоренко [253], О. Хацаюк [55; 255], М. Черніченко [259; 260], Р. Черновол-Ткаченко [4], О. Шагова [262], Д. Швець [266–269], О. Шинкарук [273] та інших. Окремі автори, такі як Ю. Медвідь, визначають готовність як особистісне утворення, яке формується шляхом цілеспрямованого педагогічного впливу на формування в громадянина готовності до захисту Вітчизни [156]; Ю. Войцехівський стверджує, що готовність – це інтегративна особистісна властивість курсанта, яка характеризується наявністю системи знань і сформованих умінь, самосвідомості, переконаності в особистій значущості самовдосконалення та успішного просування по службі [43]; О. Богданюк визначає готовність до професійної діяльності як структурну інтеграцію професійно важливих якостей особистості, формування яких у навчально-виховному процесі дає змогу усвідомлено й компетентно здійснювати професійну діяльність [32].

Учені О. Керницький та І. Дяченко, досліджуючи готовність майбутнього офіцера НГУ до професійно орієнтованої комунікативної

діяльності, визначають її як «інтегративний стан особистості та результат її спеціальної підготовки, освіти й самоосвіти, виховання й самовиховання, що містить аксіологічний, знаннєвий і діяльнісний компоненти як сукупність знань, умінь, навичок і професійно значущих якостей, які забезпечують повноцінну здатність випускника ВВНЗ до провадження професійно орієнтованої комунікативної діяльності в професійній сфері формувань НГУ» [94, с. 168].

Рівень її сформованості впливає на становлення командира підрозділу після закінчення ВВНЗ, яке «здійснюється на стадії самостійної професійної діяльності в періоди: перший – професійної адаптації; другий – стійкого зростання показників, які є компонентами цієї стадії» [185, с. 186].

У своєму дослідженні Д. Швець визначив «структуру готовності майбутніх офіцерів МВС до охорони і забезпечення громадського порядку, що містить мотиваційний (інтерес та внутрішня мотивація до професії правоохоронця, охорони і забезпечення громадського порядку, бажання і потреба в саморозвитку), когнітивний (система загальних та спеціальних знань про особливості охорони і забезпечення громадського порядку, ерудованість), діяльнісний (практична готовність до професійних дій, охорони і забезпечення громадського порядку, набуття професійного досвіду) та рефлексійний (сформованість вольових професійних якостей, необхідних для охорони і забезпечення громадського порядку, самоаналіз та коригування своїх дій) компоненти» [267, с. 10]. Необхідність виділення в структурі готовності майбутнього фахівця до діяльності мотиваційної компоненти простежується і в дослідженнях В. Курок. Зокрема, учена зазначає, що «мотиви повинні спиратися на потребу самої особистості, оскільки тільки те, що для особистості є цінністю, закріплюється в мотиві» [126, с. 54].

У науково-педагогічній та психологічній літературі категорія «готовність» посідає одне з ключових місць у системі понять, що характеризують професійну діяльність особистості. Вона виступає інтегральним показником сформованості професійних компетентностей [193],

особистісних якостей, мотиваційних установок і психологічних станів, необхідних для успішного виконання службово-бойових завдань.

Водночас у науковому дискурсі немає єдиного уніфікованого погляду на внутрішню архітектоніку цього феномену. Різні дослідники акцентують увагу на окремих домінантних аспектах готовності – від суто психологічних та мотиваційних до діяльнісних та інтегративно-особистісних. Для системного розуміння природи досліджуваного феномену та визначення його компонентної структури доцільно здійснити порівняльний аналіз провідних теоретико-методологічних підходів, що склалися в педагогічній науці (табл. 1.7).

Таблиця 1.7

Основні наукові підходи до структури готовності

Автор / джерело	Структурні компоненти готовності	Ключові акценти
Д. Швець [267]	Мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексійний	Внутрішня мотивація, система знань, практичний досвід, самоаналіз
В. Курок [126]	Мотиваційно-ціннісний	Мотиви мають ґрунтуватися на особистісній цінності діяльності
Ю. Медвідь [156]	Особистісно-професійний	Формується шляхом цілеспрямованого педагогічного впливу
Ю. Войцехівський [43]	Інтегративна властивість курсанта	Система знань, умінь, самосвідомості та переконань
О. Богданюк [32]	Професійно важливі якості	Інтеграція компетентностей, що забезпечує професійність
В. Пасічник, А. Желага [185]	Психологічні, когнітивні, діяльнісні	Усвідомлення професійних вимог, сформованість знань та навичок

Загальнотеоретичний аналіз підходів до визначення поняття *«готовність»* показує, що воно трактується в кількох вимірах – *психологічному, когнітивному, діяльнісному та рефлексійному* (табл. 1.8).

Таблиця 1.8

Структура готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних

Компонент	Сутність	Основні прояви / зміст
Психологічний	Відображає мотивацію, професійні цінності, здатність протистояти стресам	Почуття обов'язку, патріотизм, гуманізм; самоконтроль, стресостійкість; емоційна врівноваженість; толерантність; культура професійного спілкування
Когнітивний	Система знань, необхідних для виконання означених завдань	Правові, тактичні, психологічні, комунікативні, управлінські знання
Діяльнісний	Практична готовність до виконання службово-бойових функцій	Організаційно-управлінські, тактичні, правозастосовні, комунікативні, фізичні та вогневі вміння
Рефлексійний	Здатність до самоаналізу, самокорекції, усвідомлення результатів діяльності	Самооцінювання, аналіз помилок, прагнення до самовдосконалення, підвищення компетентності

З позицій педагогічної науки готовність – це *інтегральна якість особистості*, що охоплює систему знань, умінь, ціннісних орієнтацій і психологічних установок, спрямованих на ефективне виконання професійних функцій. У педагогічній практиці вона часто розглядається як *результат професійної підготовки,* що визначає рівень готовності фахівця до діяльності в реальних умовах.

У військово-педагогічному аспекті поняття «готовність офіцера» набуває особливого змісту, адже йдеться не лише про професійну інтегральну компетентність [193], а й про *морально-психологічну стійкість, дисциплінованість, відповідальність і здатність діяти в умовах небезпеки*. Військовий аспект посилює вимогу до *внутрішньої зібраності, самоконтролю, рішучості,* що є невід'ємними рисами особистості командира.

Така багатофункціональність діяльності передбачає, що готовність майбутнього офіцера НГУ має *комплексний, інтегральний характер,* поєднуючи елементи військової, правоохоронної, управлінської та комунікативної компетентностей. Вона відображає не лише рівень знань і навичок, а й *моральну, етичну та правову культуру* офіцера, його здатність діяти гуманно й водночас рішуче, дотримуючись принципів законності та прав людини.

У цьому контексті цілком обґрунтовано розглядати готовність майбутніх офіцерів НГУ як *інтегральну систему взаємопов'язаних компонентів,* серед яких провідними є:

– *психологічний* (усвідомлення суспільної значущості служби, відданість державним інтересам, сформованість почуття обов'язку і відповідальності; здатність контролювати емоційні стани, долати страх і стрес, приймати рішення під тиском; уміння взаємодіяти із цивільним населенням, колегами, представниками судових і правоохоронних органів);

– *когнітивний* (знаннєвий) (володіння знаннями у сферах права, тактики, психології, комунікації, військової справи);

– *діяльнісний* (уміння застосовувати знання в типових і нестандартних ситуаціях);

– *рефлексійний* (здатність до самоаналізу, оцінювання власних дій, корекції поведінки).

Таким чином, ми з'ясували сутність поняття *«готовність майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних»,* під якою розуміємо *полікомпонентну динамічну характеристику курсантів, репрезентовану сформованістю мотивів, установок і прагнень здійснювати діяльність, пов'язану з виконанням завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, ціннісним ставленням до цієї діяльності, що базується на системі знань та вмінь виконувати означені службові завдання, здатності протистояти стресам, рефлексії результатів своєї діяльності й формується шляхом цілеспрямованого педагогічного впливу* [117; 118].

Це визначення відображає комплексну природу готовності, її динамічний і ціннісно-смисловий характер. Вона не зводиться лише до результату навчання, а постає як процес постійного самовдосконалення, у ході якого майбутній офіцер формує професійну ідентичність, світогляд і етичну позицію [173].

У науковій літературі поняття структури готовності до професійної діяльності тлумачиться як *сукупність взаємопов'язаних елементів,* що забезпечують цілісність і функціональну повноту цього психолого-педагогічного утворення. Водночас у військово-педагогічній науці підкреслюється, що готовність офіцера до службово-бойових дій має *багаторівневу будову*, у якій поєднуються професійна компетентність, психологічна стабільність, морально-етичні переконання та рефлексійна здатність. У межах дослідження підготовки майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з ОГП, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних доцільно розглядати структуру готовності як *інтегровану систему*, що

складається з таких взаємопов'язаних компонентів: психологічного, когнітивного, діяльнісного та рефлексійного.

Психологічний компонент є *провідним ядром готовності*, оскільки саме він зумовлює спрямованість діяльності, її усвідомленість і стійкість до зовнішніх упливів. Це зумовлено значною кількістю проведених відповідних досліджень [47–50; 79; 90; 91; 137; 164; 185; 188; 192; 195; 198; 241; 253]. Психологічна готовність військовослужбовця є системним станом психологічних ресурсів особистості, що забезпечують регуляцію діяльності перед початком, при виконанні службово-бойових завдань та після їх завершення [164]. Складником психологічної компоненти є мотивація до діяльності [164], а також цінності, які впливають і на мотивацію до діяльності. За результатами дослідження І. Приходька встановлено, що, «незважаючи на деякі розбіжності, які пов'язані з віковими відмінностями, професійним та життєвим досвідом, структура провідних соціальних цінностей курсантів та офіцерів подібна» [198, с. 175]. У наукових працях зазначено, що професійна мотивація офіцера визначає не лише бажання досягти успіху в службі, але й внутрішню готовність діяти в інтересах держави, суспільства, колективу. Цей компонент визначає *психологічну стійкість і саморегуляцію* особистості офіцера в умовах небезпеки, невизначеності, ризику. Він є показником *здатності офіцера керувати власними емоціями,* долати страх, агресію, напруження, зберігати ясність мислення і контроль над діями в критичних ситуаціях. Вона також виявляється в *здатності встановлювати й підтримувати ефективну взаємодію* з колегами, громадянами, представниками судових органів, обвинуваченими, засудженими, засобами масової інформації тощо.

Для майбутніх офіцерів НГУ цей компонент охоплює:

– усвідомлення соціальної значущості діяльності, спрямованої на забезпечення громадської безпеки й законності;

– сформованість *почуття обов'язку, патріотизму, гуманізму*;

– прийняття професійних і морально-етичних цінностей офіцера;

– наявність *внутрішньої мотивації* до служби, самовдосконалення, підвищення рівня професійної компетентності;

– емоційну стабільність;

– стресостійкість і здатність до швидкої мобілізації;

– самоконтроль і врівноваженість;

– рішучість і сміливість у прийнятті рішень;

– витримку та здатність діяти в стані дефіциту часу;

– розвиток культури професійного спілкування;

– володіння вербальними та невербальними засобами впливу;

– уміння переконувати, вести переговори, запобігати конфліктам;

– здатність до емпатії, тактовності, толерантності;

– дотримання етичних і правових норм у процесі комунікації.

Психологічний компонент проявляється в стійкому прагненні курсанта виконувати завдання в будь-яких умовах, зберігаючи моральну позицію й дотримуючись вимог законності. Високий рівень цього компонента забезпечує *внутрішню готовність до дії*, що стає фундаментом для розвитку всіх інших структурних елементів готовності.

Підтвердження того, що когнітивний, діяльнісний та рефлексійний є компонентами готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, є також дослідження вчених В. Пасічника та А. Желаги [185]. Вони зазначають, що до психологічних умов удосконалення професіоналізації командира підрозділу на стадії самостійної професійної діяльності є: визначеність чіткої й обґрунтованої системи професійних вимог до досліджуваного фахівця, а також її усвідомленість цим фахівцем; наявність у нього сформованих на достатньому рівні необхідних знань, умінь та навичок для реалізації всіх професійних функцій відповідно до кваліфікаційної характеристики командира підрозділу; повне й об’єктивне усвідомлення ним змісту своєї професійної діяльності [185, с. 187].

Когнітивний компонент відображає *систему знань*, якою повинен володіти офіцер НГУ для ефективного виконання службових обов'язків. До його змісту входять:

– *правові знання* (Конституція України, закони «Про Національну гвардію України», «Про Національну поліцію», Кримінальний процесуальний кодекс, інші нормативно-правові акти);

– знання про *тактичну та військово-спеціальну підготовку* (основи конвоювання, екстрадиції, охорони підсудних, дії в умовах масових заворушень, застосування зброї та спецзасобів);

– *психологічні знання* (особливості поведінки людей у конфліктних і стресових ситуаціях, методи психологічного впливу, профілактика девіантної поведінки);

– *комунікативні знання* (основи ділового та міжособистісного спілкування, деескалації конфліктів, ведення переговорів);

– *управлінські знання* (організація служби, планування дій, координація підрозділів, прийняття рішень).

Саме когнітивний компонент забезпечує основу для прийняття ефективних рішень, що відповідають правовим нормам і етичним принципам.

Діяльнісний компонент відображає *практичну сторону готовності* – сформованість умінь, навичок, способів і стратегій дій, необхідних для виконання службово-бойових завдань. Зміст цього компонента визначається структурою службових функцій офіцера НГУ і охоплює такі вміння:

– організаційно-управлінські – планування, розподіл завдань, контроль за діями підлеглих, координація з службами;

– тактичні – володіння методами забезпечення громадського порядку, блокування правопорушників, конвоювання осіб, охорони підсудних;

– правозастосовні – правильне й законне використання наданих повноважень, складання процесуальних документів;

– психолого-комунікативні – управління поведінкою натовпу, попередження конфліктів, ефективне спілкування з громадянами.

Діяльнісний компонент має тісний зв'язок із когнітивним: знання без умінь залишаються теоретичними, а навички без знань – небезпечними. Їх єдність забезпечує *функціональну готовність* офіцера до служби.

Рефлексійний компонент забезпечує *усвідомлення суб'єктом власної діяльності*, її результатів, сильних і слабких сторін, що дає змогу здійснювати самоаналіз і самокорекцію. Рефлексія є невід'ємною умовою професійного саморозвитку особистості, оскільки сприяє усвідомленню мотивів, цілей, способів дії.

У контексті діяльності офіцера НГУ цей компонент охоплює:

– здатність оцінювати власні дії відповідно до правових і моральних норм;

– здатність визнавати помилки та вносити корективи в поведінку;

– уміння аналізувати результати службово-бойових операцій;

– прагнення до самовдосконалення, підвищення рівня компетентності.

Розвиток рефлексійного компонента є запорукою професійного зростання офіцера, адже саме через рефлексію відбувається переосмислення досвіду, формування нових ціннісних орієнтацій і стратегій поведінки.

Слід погодитися з авторами праці [158, с. 114], які визначили, що «складники готовності майбутнього офіцера НГУ поступово (циклічно) здійснюють вплив один на одного: мотиваційно-ціннісний спонукає до навчання, на підставі сформованої сукупності необхідних компетентностей під час навчання, у подальшому набуває досвід, а його результати, зі свого боку, впливають на переоцінку цінностей та зміну мотивації – посилюють її або послаблюють».

Таким чином, на основі аналізу наукової літератури і з урахуванням досвіду ведення службово-бойової діяльності визначено сутність та структуру готовності майбутніх офіцерів до виконання службово-бойових завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, що становить сукупність таких взаємопов'язаних компонентів: психологічного (відображає сформованість мотивації здійснювати службово-

бойову діяльність, наявність професійних цінностей та здатність протистояти стресам); когнітивного (система загальних та спеціальних знань про особливості виконання службово-бойових завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних), діяльнісного (практична сторона готовності до професійних дій, набуття професійного досвіду), рефлексійного (відображає здатність до самооцінювання та рефлексії) [117; 118].

1.3. Критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних

Об’єктивна оцінка готовності майбутніх офіцерів до охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних потребує визначення конкретних дескрипторів – критеріїв, показників та рівнів.

Критерій – це мірило, на основі якого здійснюється оцінювання стану об’єкта. *Показник* є конкретним проявом критерію, який піддається вимірюванню за допомогою певного інструментарію. У нашому дослідженні виділяємо чотири основні критерії, що відповідають структурі досліджуваної готовності – психологічний, когнітивний, діяльнісний та рефлексійний. Запропоновані нами критерії та показники сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних відображені в табл. 1.9.

Психологічний критерій відображає внутрішню налаштованість особистості на виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, емоційну стабільність у стресових ситуаціях та ціннісні пріоритети офіцера. Психологічний критерій

оцінювання готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у наукових дослідженнях об'єднує такі показники, як: висока працездатність, активність та самостійність рішень та дій; витривалість та

Таблиця 1.9

Критерії та показники сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних

Критерій	Показники
Психологічний	професійна спрямованість та інтереси; система ціннісних орієнтацій; життєстійкість особистості; нервово-психічна стійкість до стресогенних чинників; здатність до соціально-психологічної адаптації
Когнітивний	система правових знань; тактичні знання щодо охорони порядку, конвоювання та екстрадиції; технічна обізнаність у сфері застосування спецзасобів, озброєння, спецтранспорту та БпЛА
Діяльнісний	здатність до прийняття правомірних рішень у типових та кризових ситуаціях; володіння тактичними прийомами охорони, обшуку та супроводження; управлінські навички керівництва підрозділом (вартою); здатність до практичного застосування технічних і спеціальних засобів
Рефлексійний	об'єктивність професійного самооцінювання; здатність до критичного аналізу результатів власної діяльності; самоконтроль в екстремальних умовах; сформованість стратегій професійного саморозвитку

адаптивність, спроможність до переключення з повсякденної на службово-бойову (екстремальну) діяльність [134; 191]; психологічна стійкість до дій в екстремальних ситуаціях; мотиви, ціннісно-смислові орієнтації; пізнавальні спроможності (когнітивні якості); комунікація та стиль спілкування [49, с. 99]. На нашу думку, психологічний критерій сформованості готовності майбутніх офіцерів до охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних визначається через сукупність таких показників: *професійна спрямованість та інтереси, система ціннісних орієнтацій, життєстійкість особистості, нервово-психічна стійкість до стресогенних чинників, здатність до соціально-психологічної адаптації.*

Когнітивний критерій – характеризує якість засвоєння теоретичних знань (правових, тактичних, технічних), необхідних для професійної діяльності. Когнітивний критерій відображає рівень інтелектуальної підготовки майбутнього офіцера й містить показники *системи правових знань*, *тактичні знання щодо охорони порядку, конвоювання та екстрадиції*, а також *технічної обізнаності у сфері застосування спецзасобів, озброєння, спецтранспорту та БПЛА*. Оцінювання цих показників здійснюється шляхом комплексного тестування, що дозволяє визначити рівень засвоєння теоретичного матеріалу, необхідного для прийняття правомірних рішень під час служби.

Діяльнісний критерій визначає рівень сформованості компетентностей, які характеризують здатність ефективно діяти в стандартних та екстремальних умовах служби. Основними показниками цього критерію є: *здатність до прийняття правомірних рішень у типових та кризових ситуаціях, володіння тактичними прийомами охорони, обшуку та супроводження, управлінські навички керівництва підрозділом (вартою), здатність до практичного застосування технічних і спеціальних засобів.*

Рефлексійний критерій свідчить про здатність майбутнього офіцера до самоконтролю, адекватного оцінювання власних дій та прагнення до

професійного самовдосконалення. До його основних показників ми відносимо: *об'єктивність професійного самооцінювання, здатність до критичного аналізу результатів власної діяльності, самоконтроль в екстремальних умовах та сформованість стратегій професійного саморозвитку.*

Таким чином, кожен критерій оцінює певний компонент готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних та є складником цілісної системи діагностики. Їх взаємодія забезпечує комплексне оцінювання сформованості такої готовності – як у теоретичному, так і в практичному вимірах.

Для якісної педагогічної діагностики рівнів сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних важливо визначити *конкретні, вимірювані показники,* які розкривають зміст кожного критерію. Показники дозволяють перейти від теоретичного визначення такої готовності до її практичного оцінювання, надаючи можливість викладачам, командирам і науковцям здійснювати моніторинг освітніх результатів курсантів та прогнозувати їхній професійний розвиток.

Професійна спрямованість та інтереси визначають рівень мотивації курсанта до служби в НГУ. Показник характеризує усвідомленість вибору професії, наявність стійкого інтересу до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, а також готовність до професійного зростання.

Система ціннісних орієнтацій характеризує внутрішню ієрархію переконань майбутнього офіцера. Пріоритетними є термінальні цінності: почуття обов'язку, відповідальність за життя підсудних та підлеглих, дотримання прав людини та вірність присязі.

Життєстійкість особистості відображає здатність офіцера ефективно діяти під тиском. Складається із залученості (отримання досвіду від подій),

контролю (віра в можливість впливати на ситуацію) та прийняття ризику (готовність діяти в умовах невизначеності).

Нервово-психічна стійкість до стресогенних чинників визначає межу емоційної витривалості. Показник свідчить про здатність зберігати самовладання при провокаціях під час охорони громадського порядку або при виникненні позаштатних ситуацій під час екстрадиції.

Здатність до соціально-психологічної адаптації характеризує швидкість пристосування до військової дисципліни, субординації та специфіки взаємодії в закритому колективі варти.

Система правових знань відображає рівень засвоєння законодавчої бази (Конституції України, Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів, міжнародних конвенцій). Показник свідчить про розуміння юридичних меж повноважень офіцера.

Тактичні знання щодо охорони порядку, конвоювання та екстрадиції ь – це знання теоретичних основ організації служби: алгоритмів дій варти, тактики патрулювання, порядку прийому-здачі осіб під вартою та процедур міжнародної видачі (екстрадиції).

Технічна обізнаність у сфері застосування спецзасобів, озброєння, спецтранспорту та БпЛА визначає знання тактико-технічних характеристик зброї, засобів індивідуального захисту, зв’язку та спецтранспорту. Майбутній фіцер має чітко знати не лише «як» працює техніка, а й «коли» її застосування є правомірним.

Здатність до прийняття правомірних рішень у типових та кризових ситуаціях відображає вміння швидко аналізувати обставини та вибирати спосіб дій, що відповідає закону, особливо в умовах дефіциту часу (наприклад, спроба втечі підсудного).

Володіння тактичними прийомами охорони, обшуку та супроводження характеризує технічну вправність у виконанні прийомів обшуку, затримання, супроводження осіб, а також навички застосування засобів фізичного впливу та спецзасобів.

Управлінські навички керівництва підрозділом (вартою) визначають здатність офіцера як командира: чітко ставити завдання підлеглим, контролювати їх виконання, організовувати взаємодію в групі та підтримувати дисципліну.

Здатність практичного застосування технічних і спеціальних засобів відображає практичну майстерність використання радіозв'язку, інженерних загороджень, засобів конвоювання та службового транспорту в реальних (модельованих) умовах.

Об'єктивність професійного самооцінювання визначає здатність офіцера реально співвідносити свої знання та вміння з вимогами служби, уникаючи як самовпевненості, так і зайвої невпевненості.

Здатність до критичного аналізу результатів власної діяльності характеризує вміння розбирати проведені заходи (навчальні або бойові), виявляти помилки в тактиці чи комунікації та знаходити шляхи їх усунення.

Самоконтроль в екстремальних умовах відображає здатність свідомо керувати своїми реакціями та поведінкою в моменти найвищого напруження, не піддаючись афекту чи паніці.

Сформованість стратегій професійного саморозвитку свідчить про наявність плану індивідуального вдосконалення, прагнення вивчати новий досвід (зокрема стандарти НАТО) та постійно підвищувати кваліфікацію [61; 189].

Сукупність наведених показників формує *комплексну систему оцінювання готовності* майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, що дозволяє всебічно охопити всі аспекти професійного становлення майбутнього офіцера НГУ.

Кожен критерій має власну групу показників, які можна кількісно або якісно вимірювати за допомогою анкетування, тестування, спостереження, самооцінювання, експертного оцінювання чи аналізу практичних дій курсантів у моделюваних ситуаціях.

Розроблена система забезпечує:

– *об'єктивність* оцінювання рівня в досліджувальній готовності;

– *гнучкість* у застосуванні до різних етапів освітнього процесу;

– *діагностичну* цінність для викладачів і командирів;

– *мотиваційний* ефект для самих курсантів, оскільки дозволяє усвідомлювати власний поступ у професійному становленні.

Рівень – ступінь якості, величина тощо, досягнуті у чому-небудь [17]. Визначення рівнів сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних є важливою складовою педагогічної діагностики, що дозволяє виявити стан, динаміку та результативність освітнього процесу. На основі узагальнення наукових підходів, а також урахування специфіки військово-правоохоронної діяльності запропоновано три взаємопов'язані рівні сформованості такої готовності: *високий, середній і низький.*

Кожен рівень характеризується певним поєднанням показників за психологічним, когнітивним, діяльнісним і рефлексійним критеріями, що відображають ступінь сформованості компонентів готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Високий рівень характеризується сформованою, стійкою та інтегрованою готовністю до виконання службово-бойових завдань. Майбутній офіцер демонструє чітко виражену професійну спрямованість, усвідомлену систему ціннісних орієнтацій і високий рівень життєстійкості. Виявляє стійкість до впливу стресогенних чинників та здатність до швидкої соціально-психологічної адаптації в змінюваних і екстремальних умовах. Володіє глибокими, системними правовими знаннями, добре орієнтується в тактичних аспектах охорони громадського порядку, конвоювання та екстрадиції, упевнено застосовує технічні засоби, озброєння та сучасні технології. Приймає обґрунтовані, правомірні рішення як у стандартних, так і в кризових ситуаціях, ефективно реалізує тактичні дії, здатний до організації та

керівництва підрозділом. Характеризується адекватною професійною самооцінкою, здатністю до глибокого аналізу власної діяльності, високим рівнем самоконтролю та наявністю чітко визначених стратегій професійного саморозвитку.

Середній рівень відображає достатню, але нестійку сформованість готовності. Майбутній офіцер загалом орієнтований на професійну діяльність, однак його мотивація та ціннісні орієнтації не завжди є послідовними. Життєстійкість і стресостійкість проявляються вибірково, адаптація до нових або складних умов потребує додаткового часу. Знання мають переважно репродуктивний характер, з окремими прогалинами у правових і тактичних питаннях; технічна обізнаність обмежується типовими ситуаціями. У практичній діяльності здатний приймати правильні рішення в стандартних умовах, але відчуває труднощі в кризових ситуаціях; застосування тактичних прийомів і використання технічних засобів потребує підтримки. Управлінські навички сформовані частково. Самооцінювання не завжди є об’єктивним, аналіз власної діяльності здійснюється епізодично, самоконтроль недостатньо стабільний, а професійний саморозвиток має несистемний характер.

Низький рівень характеризується фрагментарною або недостатньо сформованою готовністю. Професійна спрямованість виражена слабо або має ситуативний характер, система ціннісних орієнтацій не є цілісною. Виявляється низький рівень життєстійкості та стресостійкості, спостерігаються труднощі в соціально-психологічній адаптації. Знання є поверховими, несистемними, недостатніми для ефективного виконання завдань; слабко розвинена тактична та технічна підготовленість. У діяльності виникають труднощі з прийняттям правомірних рішень навіть у типових ситуаціях, практичні вміння застосовуються невпевнено або неправильно, управлінські навички практично відсутні. Самооцінювання є неадекватним, здатність до аналізу власної діяльності та самоконтролю недостатньо розвинена, відсутня чітка орієнтація на професійний саморозвиток.

Три рівні сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних утворюють *динамічну систему професійного розвитку* майбутнього офіцера. Вона відображає поступовий перехід від елементарного (низького) до високого рівня, що досягається через системну навчально-виховну роботу, педагогічну підтримку й саморозвиток курсанта.

Рівнева система виконує кілька функцій:

– *діагностичну,* оскільки дозволяє виявляти ступінь підготовленості курсантів;

– *прогностичну,* що забезпечує визначення тенденцій і перспектив розвитку;

– *корекційну* – на її основі можна розробляти індивідуальні педагогічні впливи;

– *мотиваційну* – вона спонукає курсантів до самовдосконалення.

Таким чином, визначення рівнів сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних є *завершальним етапом теоретико-методологічного аналізу феномену готовності* і створює основу для подальшого розроблення діагностичного інструментарію, методики формування такої готовності та оцінювання ефективності підготовки офіцерів до виконання завдань.

Для проведення дослідження Д. Швець використав такий інструментарій, як опитування, анкетування, спостереження за процесом навчальної діяльності (мотиваційний критерій), контрольні роботи, тестування (когнітивний критерій), практичні роботи, творчі проєкти (діяльнісний критерій), обговорення, анкетування (рефлексійний критерій) [267]. Для проведення дослідження Н. Юр’єва застосувала такий психодіагностичний інструментарій: для визначення здатності військовослужбовців протистояти стресам методику «Життєстійкість» (С. Мадді); як загальна характеристика дієвості набутої системи

стресостійкості було використано показники за «Опитувальником нервово-психічної напруженості» Т. Немчіна та «Методикою діагностики соціально-психологічної адаптації» К. Роджерса та Р. Даймонда [276, с. 534]. Деякі з них ми також використаємо у своєму дослідженні.

Відповідно до визначеної структури, критеріїв, показників сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки було дібрано інструментарій для діагностування рівнів сформованості цього особистісного утворення (табл. 1.10) [117].

Для визначення показника «професійні інтереси до військової служби» доцільно застосовувати опитувальник «ОДАНІ-2» (орієнтаційно-діагностична анкета інтересів), запропонований Б. Федоришиним. Ця методика базується на триступеневій диференціації запитань, яка дозволяє виявити особливості розвитку інтересів за напрямами практичної діяльності. Цей опитувальник був адаптований під потреби нашого дослідження з урахуванням: специфіки службово-бойової діяльності підрозділів НГУ; змісту професійної підготовки майбутніх офіцерів (додаток А).

Психологічний компонент необхідно досліджувати за допомогою опитувальника термінальних цінностей. Методика І. Сеніна ґрунтується на концепції термінальних цінностей як узагальнених життєвих цілей і смислів, що визначають спрямованість діяльності особистості. У межах цього дослідження опитувальник адаптовано для діагностики ціннісно-смислового компонента готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції, охорони підсудних. Адаптація полягає не в зміні психометричної основи методики, а в професійно-цільовій інтерпретації результатів відповідно до специфіки службово-бойової діяльності НГУ (додаток Б).

З метою оцінювання психоемоційної стійкості та адаптивності майбутніх офіцерів у процесі професійної підготовки було використано адаптовану методику «Життєстійкість» (додаток В).

Таблиця 1.10

Діагностичні методики оцінювання сформованості компонентів готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних

Компонент / Критерій	Діагностична методика
Психологічний	Опитувальник «Орієнтаційно-діагностична анкета інтересів 2» (додаток А)
	Опитувальник термінальних цінностей І. Сеніна (додаток Б)
	Методика «Життєстійкість» (додаток В)
	Опитувальник нервово-психічної напруженості (додаток Г)
	Методика діагностики соціально-психологічної адаптації (додаток Д)
Когнітивний	Тест для виявлення рівнів сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних за когнітивним критерієм (додаток Е)
Діяльнісний	Кейси за змістом виконання службово-бойових завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних; тактико-спеціальні сценарії (конвоювання, охорона підсудних, реагування на надзвичайні події) (додаток Ж); вибір оптимальних рішень із запропонованих; комп'ютерні симулятори
Рефлексійний	Методика «Самооцінка рівня онтогенетичної рефлексії» (додаток К), метод рефлексійного звіту, аналіз портфоліо та дебрифінг

Для оцінювання психічної стійкості та здатності до саморегуляції курсантів було використано адаптований опитувальник нервово-психічної

напруженості. Інтерпретація результатів здійснювалася відповідно до єдиної трирівневої шкали сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних (додаток Г).

Рівень соціально-психологічної адаптації майбутніх офіцерів у процесі професійної підготовки визначався шляхом адаптованої методики діагностики соціально-психологічної адаптації. Інтерпретація результатів здійснювалася на основі єдиної трирівневої шкали сформованості згаданої готовності (додаток Д).

Оцінювання за когнітивним критерієм готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних здійснювалося за допомогою авторського тесту, розробленого відповідно до змісту професійної підготовки та вимог чинних нормативно-правових актів, що регламентують службову діяльність військовослужбовців НГУ. Зміст тестових завдань сформовано на основі положень інструкцій та нормативних документів, які визначають порядок організації та несення служби з охорони громадського порядку, конвоювання та тримання підсудних у судах, а також застосування технічних засобів відеофіксації. Це забезпечило змістову валідність тесту та його відповідність професійним функціям майбутніх офіцерів. Авторський тест структуровано за трьома рівнями когнітивної діяльності: репродуктивний рівень, спрямований на перевірку обсягу засвоєних знань щодо нормативно-правових засад службової діяльності; інтерпретаційний рівень, який передбачає оцінювання розуміння сутності службових процесів, принципів діяльності та вимог нормативних документів; практико-орієнтований рівень, орієнтований на визначення здатності застосовувати набуті знання в типових і проблемних службових ситуаціях. Тест включає 40 завдань різного типу, зокрема: завдання з вибором однієї правильної відповіді; завдання з альтернативними варіантами, що потребують аналітичного осмислення; ситуаційні (кейсові) завдання, максимально наближені до реальних умов службової діяльності.

Особливістю розробленого інструменту є використання дистракторів, близьких за змістом до правильної відповіді, що підвищує дискримінативність тесту та дозволяє диференціювати рівні підготовленості здобувачів не лише за обсягом знань, але й за глибиною їх розуміння та здатністю до практичного застосування (додаток Е).

Case study, або аналіз конкретних навчальних ситуацій, – метод навчання, призначений для вдосконалення навичок і набуття досвіду в таких сферах: виявлення, відбір і вирішення проблем; робота з інформацією – осмислення значення деталей, описаних у ситуації; аналіз і синтез інформації і аргументів; робота з припущеннями і висновками; оцінювання альтернатив; ухвалення рішень; слухання і розуміння інших людей – навички групової роботи [217]. Кейс-метод застосовується не лише в методиці проведення занять, а і як засіб оцінювання рівнів сформованості певних компетентностей [264] та засіб оцінювання сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних [128]. Варіант практичного кейсу, запропонований нами, – «Запобігання втечам, нападам та недбалості під час несення служби з охорони варт та підсудних» (додаток Ж). Також доцільно використовувати тактико-спеціальні сценарії (конвоювання, охорона підсудних, реагування на надзвичайні події), вибір оптимальних рішень із запропонованих, комп’ютерні симулятори тощо.

Для визначення рівня сформованості онтогенетичної рефлексії майбутніх офіцерів як складника рефлексійно-аналітичного компонента готовності до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки була використана відповідна методика (додаток К). З метою комплексного оцінювання рефлексійного компонента готовності майбутніх офіцерів до виконання службово-бойових завдань доцільно використовувати сукупність взаємодоповнювальних методів, що забезпечують фіксацію як усвідомлення власної діяльності, так і здатності до її корекції та планування

професійного розвитку. До таких методів віднесено метод рефлексійного звіту, аналіз портфоліо та дебрифінг.

Метод рефлексійного звіту застосовувався після виконання курсантами практичних завдань (тактико-спеціальних вправ, ситуаційних задач, тренувань). Його сутність полягала в письмовому самоаналізі власної діяльності за структурованим алгоритмом, що передбачав послідовне відображення: поставленої мети, завдання, фактичного перебігу дій, досягнутих результатів, допущених помилок та їх причин, а також визначення шляхів удосконалення власних дій у подібних ситуаціях. Оцінювання здійснювалося за критеріями повноти, глибини та об'єктивності аналізу, здатності до встановлення причиново-наслідкових зв'язків і формулювання обґрунтованих висновків. Використання цього методу дає змогу виявити рівень сформованості навичок самоспостереження, самооцінювання та самокорекції.

Метод аналізу портфоліо передбачає вивчення індивідуальних досягнень курсантів, відображених у сукупності матеріалів, що накопичуються протягом певного періоду. До складу портфоліо входять звіти про виконання практичних завдань, результати самостійної роботи, матеріали самоаналізу, індивідуальні плани професійного розвитку. Оцінювання здійснюється за показниками системності, усвідомленості та динаміки професійного зростання, здатності до постановки цілей і планування власного розвитку. Зазначений метод дозволяє простежити еволюцію рефлексійних умінь та сформованість стратегій професійного самовдосконалення.

Дебрифінг використовується як форма колективного рефлексійного аналізу після завершення заходів. Його проведення передбачає організоване обговорення виконаних дій під керівництвом викладача з акцентом на аналіз прийнятих рішень, виявлення помилок, визначення альтернативних варіантів дій і узагальнення отриманого досвіду. У ході дебрифінгу оцінювалися активність участі курсанта в обговоренні, здатність до аргументованого висловлення власної позиції, критичного осмислення як власних, так і

колективних дій, а також готовність до врахування зауважень і рекомендацій. Використання цього методу сприяє розвитку колективної рефлексії та формуванню навичок професійного мислення.

Отже, проведене дослідження дозволило комплексно обґрунтувати систему критеріїв, показників і рівнів сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Для кожного критерію розроблено *систему показників,* які дають змогу оцінювати стан і динаміку професійного становлення курсантів. Ці показники охоплюють як об'єктивні параметри (компетентності), так і суб'єктивні прояви (мотивація, переконання, ставлення, саморефлексія), що забезпечує *цілісність педагогічної діагностики.* На основі аналізу взаємодії критеріїв і показників визначено три *рівні сформованості такої готовності*. Встановлено, що система критеріїв, показників і рівнів готовності забезпечує: можливість *об'єктивного оцінювання* професійної підготовленості майбутніх офіцерів; *диференційований підхід* до навчання і виховання курсантів; створення умов для *особистісно орієнтованого розвитку* та формування мотивації до самовдосконалення; підґрунтя для подальшого *проєктування методики формування готовності* майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних в освітньому процесі.

Висновки до першого розділу

На основі вивчення практичного досвіду службово-бойової діяльності НГУ, нормативно-правових актів, наукових напрацювань та педагогічної практики встановлено, що є об'єктивна потреба в удосконаленні системи професійної підготовки майбутніх офіцерів. Виявлено недостатню теоретичну та практичну розробленість проблеми формування готовності до виконання

завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, що зумовлено як сучасними викликами безпекового середовища України, так і браком педагогічних досліджень у цій сфері.

З'ясовано сутність поняття «готовність майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних», під якою розуміємо полікомпонентну динамічну характеристику курсантів, репрезентовану сформованістю мотивів, установок і прагнень здійснювати діяльність, пов'язану з виконанням завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, ціннісним ставленням до цієї діяльності, що базується на системі знань та вмінь виконувати означені службові завдання, здатності протистояти стресам, рефлексії результатів своєї діяльності й формується шляхом цілеспрямованого педагогічного впливу.

Уточнено структуру готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки, яка охоплює сукупність таких взаємопов'язаних компонентів: психологічного, когнітивного, діяльнісного, рефлексійного.

Визначено критерії досліджуваного феномену, однойменні компонентам, та відповідні їм показники: психологічний (показники: професійна спрямованість та інтереси; система ціннісних орієнтацій; життєстійкість особистості; нервово-психічна стійкість до стресогенних чинників; здатність до соціально-психологічної адаптації), когнітивний (показники: система правових знань; тактичні знання щодо охорони порядку, конвоювання та екстрадиції; технічна обізнаність у сфері застосування спецзасобів, озброєння, спецтранспорту та БпЛА), діяльнісний (показники: здатність до прийняття правомірних рішень у типових та кризових ситуаціях; володіння тактичними прийомами охорони, обшуку та супроводження; управлінські навички керівництва підрозділом; здатність до практичного застосування технічних і спеціальних засобів), рефлексійний (показники:

об’єктивність професійного самооцінювання; здатність до критичного аналізу результатів власної діяльності; самоконтроль в екстремальних умовах; сформованість стратегій професійного саморозвитку) та рівні (високий, середній, низький) формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки.

Дібрані діагностичні методики оцінювання сформованості компонентів готовності майбутніх офіцерів до виконання службово-бойових завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки: опитувальник «Орієнтаційно-діагностична анкета інтересів 2»; опитувальник термінальних цінностей І. Сеніна; методика «Життєстійкість»; опитувальник нервово-психічної напруженості; методика діагностики соціально-психологічної адаптації; авторський тест; кейси за змістом виконання службово-бойових завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних; вибір оптимальних рішень із запропонованих; комп’ютерні симулятори; методика «Самооцінка рівня онтогенетичної рефлексії»; метод рефлексійного звіту; аналіз портфоліо та дебрифінг.

Створено теоретико-методичну основу для подальшого розроблення змістово-функціональної моделі формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки.

Зміст розділу висвітлено в таких публікаціях автора: [114; 117; 118; 152].

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ З ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ, КОНВОЮВАННЯ, ЕКСТРАДИЦІЇ ТА ОХОРОНИ ПІДСУДНИХ

У розділі виявлено й теоретично обґрунтовано організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних; розроблено змістово-функціональну модель означеного процесу та методику формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

2.1. Обґрунтування організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних

У процесі формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань із забезпечення громадської безпеки, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних важливу роль відіграють *педагогічні* та *організаційно-педагогічні умови*, які забезпечують результативність освітнього процесу та досягнення поставленої мети дослідження (табл. 2.1).

Педагогічні умови в дисертаційному дослідженні розглядаються як *сукупність дидактичних, психологічних і методичних впливів,* що забезпечують ефективне формування професійних якостей, знань і вмінь

курсантів у процесі навчання. Вони безпосередньо реалізуються в навчальній взаємодії між викладачем і здобувачами освіти, тобто відображають *змістово-методичний* аспект педагогічного процесу.

Таблиця 2.1

Відмінності між педагогічними та організаційно-педагогічними умовами

Ознака порівняння	Педагогічні умови	Організаційно-педагогічні умови
Сутність	Сукупність педагогічних впливів, методів, прийомів, що забезпечують ефективність навчального процесу	Система педагогічних умов у поєднанні з організаційними механізмами їх реалізації
Рівень реалізації	Мікрорівень (аудиторія, група, діяльність викладача)	Макрорівень (заклад освіти, освітня програма, система управління підготовкою)
Основний зміст	Дидактичні, методичні, психологічні аспекти формування знань, умінь, мотивації	Нормативне, кадрове, ресурсне, методичне забезпечення реалізації педагогічних умов
Мета	Підвищення ефективності освітнього процесу	Створення умов для системної реалізації педагогічних інновацій
Характер зв’язку з освітнім процесом	Безпосередній (викладач – курсант, навчальна діяльність)	Опосередкований (через управління, планування, контроль, координацію)
Приклади	Використання інтерактивних методів навчання; розвиток професійної мотивації; формування рефлексії	Створення змістово-функціональної моделі формування готовності; організація комплексних занять; ресурсне забезпечення симуляційної підготовки [151]

Організаційно-педагогічні умови, у свою чергу, охоплюють не лише педагогічні аспекти, але й *управлінсько-організаційні,* що створюють сприятливе середовище для їх реалізації. Це система *нормативних, кадрових, ресурсних, методичних і структурних заходів,* що забезпечують ефективне функціонування педагогічного процесу у вищому військовому навчальному закладі. Організаційно-педагогічні умови виступають *інституційним механізмом реалізації педагогічних умов,* спрямованим на забезпечення цілісності, системності та практичної дієвості підготовки майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Отже, педагогічні умови в дослідженні визначають *змістову та технологічну основу процесу формування готовності* майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, тоді як організаційно-педагогічні – *системно забезпечують їх функціонування* у структурі військового освітнього середовища. Саме поєднання цих двох рівнів дозволяє домогтися ефективного формування зазначеної готовності.

З метою обґрунтування організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних було розроблено відповідну методику, що базується на використанні експертного оцінювання. Методика ґрунтується на поєднанні системного, компетентнісного та діяльнісного підходів і передбачає послідовну реалізацію взаємопов’язаних етапів, спрямованих на отримання валідних і узгоджених експертних суджень.

Запропонована методика охоплює такі етапи.

На першому етапі здійснюється постановка мети дослідження, конкретизація змісту професійної діяльності майбутніх офіцерів НГУ та визначення критеріїв їхньої готовності (психологічного, когнітивного, діяльнісного, рефлексійного).

Другий етап передбачає формування експертної групи, до складу якої залучаються науково-педагогічні працівники, офіцери з практичним досвідом служби та представники Головного управління. Важливою умовою є забезпечення належного рівня компетентності експертів та репрезентативності вибірки.

На третьому етапі формується попередній перелік організаційно-педагогічних умов на основі аналізу наукових джерел, нормативно-правових актів та узагальнення практичного досвіду службово-бойової діяльності.

Четвертий етап передбачає розроблення інструментарію дослідження – опитувальника для експертів, що дозволяє здійснити кількісне та якісне оцінювання значущості запропонованих умов.

На п’ятому етапі проводиться експертне опитування (перший раунд), у ході якого здійснюється оцінювання кожної умови за визначеною шкалою.

Шостий етап пов’язаний з обробкою отриманих результатів, а саме розрахунком середніх значень, визначенням рівня узгодженості експертних оцінок та відсівом умов із низькими показниками значущості.

На сьомому етапі приймається рішення щодо досягнення узгодженості експертних суджень. У разі її недостатнього рівня передбачається проведення повторного раунду опитування за методом Делфі.

Завершальний, восьмий етап, передбачає оцінювання результативності запропонованих умов та формулювання відповідних висновків і рекомендацій щодо їх упровадження.

Таким чином, розроблена методика забезпечує системне та науково обґрунтоване визначення організаційно-педагогічних умов і може бути ефективно використана в процесі вдосконалення професійної підготовки майбутніх офіцерів НГУ.

Формування попереднього переліку організаційно-педагогічних умов на основі аналізу наукових джерел, нормативно-правових актів та узагальнення практичного досвіду службово-бойової діяльності. Воєнна політика України за останнє десятиліття суттєво змінилася. На відміну від сьогодення, до кінця

2004 року «своїм потенційним противником Україна вважатиме державу, послідовна політика якої становить воєнну небезпеку для України, веде до втручання у внутрішні справи України, зазіхання на її територіальну цілісність та національні інтереси», «бере участь у скороченні військ і звичайних озброєнь на основі відповідних міжнародних угод, ураховуючи при цьому необхідність підтримання власної обороноздатності на належному рівні» [203]. У 2008 році Україна подала заявку на отримання Плану дій щодо членства в Організації Північноатлантичного договору (НАТО). Проте ці плани були відкладені після президентських виборів 2010 року, на яких президентом був обраний В. Янукович. Він уважав за краще залишити країну поза блоком. На тлі Євромайдану та Революції гідності В. Янукович утік з України в лютому 2014 року. Тимчасовий уряд А. Яценюка, який прийшов до влади, спочатку заявив, посилаючись на позаблоковий статус країни, що не планує вступати в НАТО. Однак після воєнного вторгнення рф в Україну та парламентських виборів у жовтні 2014 року новий уряд визначив вступ до НАТО пріоритетом. 21 лютого 2019 року до Конституції України були внесені зміни, норми щодо стратегічного курсу України на членство в Європейському Союзі та НАТО [105]. Усе вищезазначене, а особливо вторгнення в Україну у 2022 році рф (що є частиною російсько-української війни, розв’язаної рф у 2014 році), суттєво впливає на зміни в організації освітнього процесу ВВНЗ [122; 141].

Перспективну модель системи військової освіти України, яка забезпечує імплементацію стандартів освіти та підготовки держав-членів НАТО в національній системі військової освіти запропонували М. Ктіторов [120], І. Руснак, В. Мірненко, М. Касьяненко, В. Оліферук, Д. Вітер [231], В. Артамощенко [21] у своїх працях. Особливості застосування стандартів НАТО у діяльності НГУ в умовах воєнного стану досліджують учені Р. Волобуєв [227], В. Галай [54], Д. Прохоренков, О. Росляков [227]. Відповідно до їхніх публікацій та проєкту Концепції трансформації системи військової освіти від 2022 року визначено, що ступінь вищої освіти бакалавра

та тактичний рівень військової освіти здобувається на основі повної загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти курсантами за ОП відповідних спеціальностей буде реалізовуватися з одночасним опануванням ОП професійної військової освіти базового (L-1A) та фахового (L-1B) курсів тактичного рівня. Відповідно до наказу Міністерства оборони України від 05.07.2022 № 175 [213] таку підготовку необхідно запровадити, починаючи з 2022–2023 року. В організаційно-методичних рекомендаціях з розроблення (коригування) основних освітніх документів з підготовки військових фахівців офіцерського, сержантського (старшинського) складу у ВВНЗ, закладах фахової передвищої військової освіти та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти визначено перелік навчальних дисциплін військово-професійної підготовки та військово-спеціальної підготовки, які відповідають зазначеним курсам [176].

Крім того, виникає необхідність перегляду методології формування та розвитку компетентностей майбутніх офіцерів НГУ, що проявляється в потребі формування в них готовності до ведення бойових дій, здатності в них до виживання в автономних умовах та наданні першої медичної допомоги і самодопомоги в екстремальних ситуаціях (основні причини смерті 80–90 % поранених – велика втрата крові та шок), навчання цього особового складу, формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних в умовах воєнного стану, у тому числі реалізації стандартів НАТО щодо підготовки військових фахівців.

На нашу думку, формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних залежить від того, чи залучаються до проведення занять офіцери-практики / учасники бойових дій, чи здійснюється перегляд робочих програм навчальних дисциплін з урахуванням практичного досвіду, чи використовується сучасне актуальне матеріально-технічне забезпечення проведення занять.

Учасники бойових дій уважали актуальною таку тематику проведення занять, яку необхідно враховувати під час перегляду робочих програм навчальних дисциплін:

– використання програмного забезпечення для нанесення оперативної обстановки, позначення цілей, корегування мінометів та артилерії різними способами; їх переваги, призначення та можливості; передавання даних без виходу в ефір; підключення безпілотного літального апарату до складників відповідного програмного забезпечення;

– види спорядження (універсальні, різних видів бою та для інших конкретних ситуацій);

– добір засобів індивідуального захисту для різних умов службово-бойової діяльності;

– розкриття змісту протоколу «March» – особливості дій військовослужбовців у різних умовах надання домедичної допомоги;

– кейси з реалізації комплексу знань, умінь навичок групою військовослужбовців в умовах, наближених до бойових (поєднання тактики, фізичної підготовки та медицини); забезпечення мінної безпеки та надання домедичної допомоги при мінно-вибухових травмах; використання програмного забезпечення та даних аерозвідки для орієнтування на місцевості та визначення маршруту руху;

– методика сучасного радіоелектронного маскування;

– застосування сучасних технічних засобів спорядження в реалізації відомих способів розвідки;

– застосування різноманітного програмного забезпечення в управлінні безпілотним літальним апаратом: його переваги та недоліки;

– порядок дій малих бойових груп під час ведення бойових дій у місті, під час штурму будівлі, автомобіля, автобуса, особливості застосування бойових порядків під час виконання завдань тощо.

У Київському інституті НГУ проводиться відповідна робота.

Важливим також є впровадження вивчення процедур прийняття військових рішень Troop Leading Process (TLP) в освітній процес Київського інституту НГУ. У серпні 2022 року освітньо-професійні програми (ОПП) Київського інституту НГУ «Правове забезпечення службово-бойової діяльності частин та підрозділів Національної гвардії України» спеціальності 081 Право першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та «Забезпечення державної безпеки підрозділами Національної гвардії України» спеціальності 251 Державна безпека першого (бакалаврського) рівня вищої освіти були перепрацьовані з урахуванням наказу Міністерства оборони України від 05.07.2022 № 175 «Про організацію підготовки офіцерського, сержантського складу у вищих військових навчальних закладах, закладах фахової передвищої військової освіти Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти» [213] та розпорядження Міністерства оборони України від 04.08.2022 № 19691/з «Організаційно-методичні рекомендації з розроблення (коригування) основних освітніх документів з підготовки військових фахівців офіцерського, сержантського (старшинського) складу у вищих військових навчальних закладах, закладах фахової передвищої військової освіти та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти» [176].

Зазначені нормативно-правові акти визначають, що курсанти, які поступили до вищих військових навчальних закладів у 2022 році, навчаються за освітньо-професійними програмами, які містять базовий та фаховий курси тактичного рівня (L1A, L1B). Серед дисциплін базового курсу тактичного рівня L1A є обов'язковою дисципліна «Основи військового управління (у тому числі штабні процедури НАТО)», яка за змістом розкриває процедури прийняття військових рішень TLP. Для викладання цієї дисципліни в Київському інституті НГУ є викладачі, які пройшли відповідну підготовку.

Перелік освітніх компонент ОП професійної військової освіти «Базовий курс тактичного рівня L-1A» у версії 2024 року [177] зазнав змін порівняно з версією 2022 року [176]: вилучено освітню компоненту «Морально-

психологічне забезпечення підготовки та застосування військових формувань», додано – «Основи організації та ведення боротьби в електромагнітному середовищі та кіберпросторі», «Основи застосування безпілотних систем тактичного класу»; збільшено мінімальний обсяг освітньої компоненти «Бойова система виживання воїнів (у тому числі тактична медицина)» від 2 до 3 кредитів ЄКТС тощо.

Отже, є необхідність здійснення перегляду методології формування компетентностей майбутніх офіцерів НГУ, що проявляється в потребі формування в них готовності до ведення бойових дій, здатності до виживання в автономних умовах та наданні першої медичної допомоги й самодопомоги в екстремальних ситуаціях, навчання цього особового складу, формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних в умовах воєнного стану, реалізації стандартів НАТО щодо підготовки військових фахівців [144].

Якість результатів діяльності посадових осіб залежить від досягнення ними відповідних результатів навчання. Наприклад, О. Головань та Д. Тробюк у дослідженні [60] розривають перспективи використання безпілотних літальних апаратів (БпЛА) підрозділами НГУ під час охорони громадської безпеки і порядку і зазначають, що серед чинників, «які стримують перспективу застосування БпЛА підрозділами НГУ для виконання завдань у сфері безпеки», є «мала кількість годин на навчання та підготовку фахівців з управління та експлуатації БпЛА з подальшим створенням груп їх застосування». Для цього майбутні офіцери НГУ проходили курс «Основи тактики застосування коптерів DJI Mavic 3 та Autel EVO II в бойових умовах» [178].

Відповідно до рекомендацій щодо врахування змін в організації освітнього процесу майбутніх офіцерів НГУ [140] «обов’язковим елементом проведення досліджень повинні бути опитування такої категорії осіб, як офіцерів, які виконують (виконували) службово-бойові завдання» у сфері

досліджуваної діяльності. Тому з випускниками ВВНЗ НГУ проведено онлайн-опитування (додаток Л), у якому взяли участь 60 осіб, а також зустрічі та бесіди [250].

За результатами проведених заходів стверджуємо, що зміна середовища, в якому НГУ реалізовує завдання та функції відповідно до Закону України «Про Національну гвардію України» [212], вплинула на готовність майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. Зокрема, отримано таку інформацію:

1) не всі випускники були готові до проходження військової служби у військових частинах (підрозділах) з ОГП НГУ на початку професійного становлення (рис. 2.1). Як правило, це пов'язано з недостатньо сформованими практичними навичками організації служби у військових частинах (підрозділах) з ОГП НГУ (рис. 2.2);

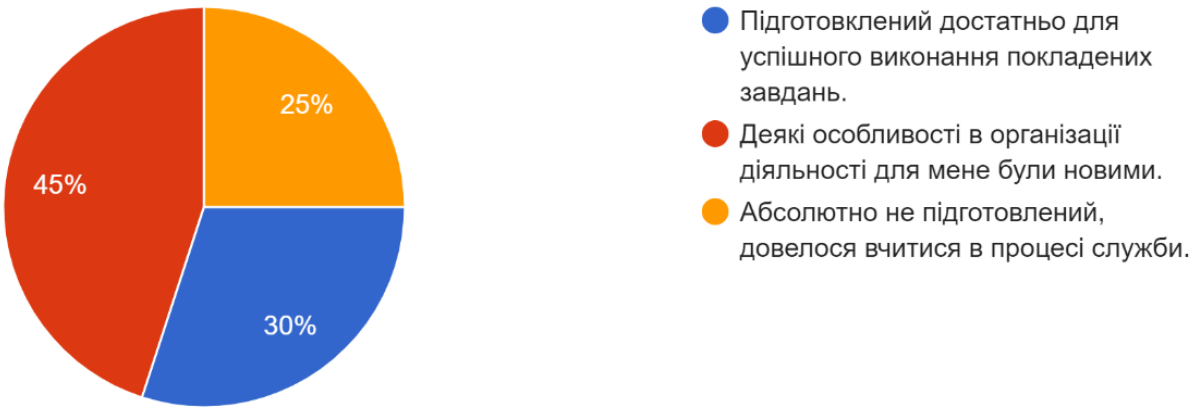

Рис. 2.1. Розподіл відповідей респондентів на запитання «Чи вважали ви себе достатньо підготовленими на початку професійного становлення у військових частинах (підрозділах) з ОГП НГУ?»

2) з виникненням нових завдань, пов'язаних із запобіганням поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, запровадженням правового режиму воєнного стану, виявлено дефіцит

необхідних знань про комунікації як з підлеглим особовим складом, так і з населенням (рис. 2.3), порядок застосування зброї тощо;

Рис. 2.2. Розподіл відповідей респондентів на запитання «Чи достатньо задовольняли Вас сформовані практичні навички для організації служби у військових частинах (підрозділах) з ОГП НГУ?»

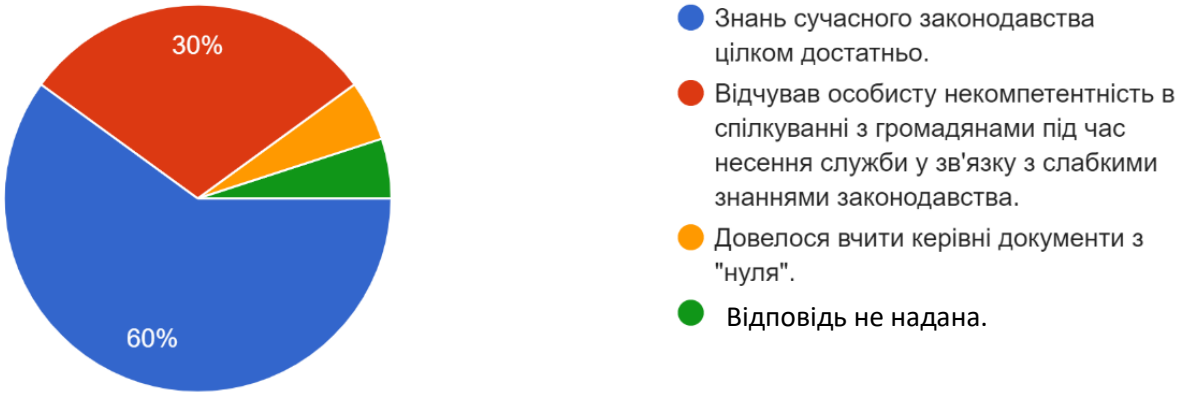

Рис. 2.3. Розподіл відповідей респондентів на запитання «З виникненням нових завдань, пов’язаних із запобіганням поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, запровадженням правового режиму воєнного стану, чи достатніми були Ваші знання щодо порядку реалізації відповідних нормативно-правових актів?»

3) для запобігання подібним ситуаціям офіцери запропонували ввести зміни до ОП підготовки, а саме: навчальні дисципліни, які розкривають реалізацію функцій НГУ, визначати як вибіркові, і цей вибір ураховувати під час розподілу курсантів на військове стажування та в процесі призначення їх на посади у військових частинах (підрозділах) НГУ; за можливості збільшити співвідношення занять з таких дисциплін на користь практичних; посилити змістову складову юридичних, комунікативних дисциплін та дисциплін, які визначають порядок застосування зброї; запровадити навчальну дисципліну «Морально-психологічне забезпечення підготовки та застосування військових формувань».

У серпні 2022 року ОП Київського інституту НГУ «Правове забезпечення службово-бойової діяльності частин та підрозділів Національної гвардії України» спеціальності 081 Право першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та «Забезпечення державної безпеки підрозділами Національної гвардії України» спеціальності 251 Державна безпека першого (бакалаврського) рівня вищої освіти були допрацьовані з урахуванням розпорядження Міністерства оборони України від 04.08.2022 № 19691/з [176]. Цей нормативно-правовий акт визначає, що курсанти навчаються за ОП, які містять базовий та фаховий курси тактичного рівня (L1A, L1B). Серед навчальних дисциплін базового курсу тактичного рівня L1A на сьогодні наявна обов’язкова дисципліна «Морально-психологічне забезпечення підготовки та застосування військових формувань». Також в ОП врахована пропозиція випускників щодо навчальної дисципліни «Службово-бойова діяльність підрозділів».

У сучасних умовах розвитку системи військової освіти України та підвищених вимог до ефективності діяльності НГУ особлива увага приділяється формуванню професійної готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. Як встановлено в першому розділі дисертації, професійна діяльність офіцерів НГУ має військово-

правоохоронний характер, що поєднує функції оборони, ОГП, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. Вона характеризується високим рівнем ризику, стресогенністю та підвищеним психологічним навантаженням.

Результати дослідження засвідчують багатокомпонентну структуру готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних (підрозділ 1.2). Виходячи із цього, організаційно-педагогічні умови формування такої готовності мають забезпечувати інтеграцію теоретичних знань, практичних навичок, психологічної стійкості та ціннісно-моральних орієнтацій у цілісну систему професійної підготовки [165].

Педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів-правоохоронців до виконання завдань за призначенням обґрунтовували І. Ковальов, Є. Говський, А. Пашуба, В. Самойленко, В. Толокнєєв [97], М. Медвідь, Ю. Медвідь, М. Ктіторов [147], Т. Павлюк [182; 183], М. Семенишин, В. Бондаренко, Т. Проценко [16], Р. Черновол-Ткаченко, Т. Фідяєва, Л. Рибалко, О. Загребельний [4], Д. Швець [266–269] та інші вчені й педагоги.

Із засобів масової інформації та в результаті аналізу змісту судових справ ми дізнаємося про серйозні наслідки неналежної організації порядку взяття та зняття з обслуговування НГУ судів, організації військових і спеціальних перевезень [40; 41; 51; 82; 169; 242; 251]. Процесу вдосконалення організації виконання завдань з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних присвячені наукові праці Є. Косинської [108] та О. Некрасова [172], які досліджували зарубіжний досвід щодо запобігання злочину «втеча з місця позбавлення волі або з-під варти»; І. Волкова та Є. Каплуна [45], які розкривали проблемне питання службово-бойового застосування підрозділів НГУ з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних під час виконання завдань у складі судової варти з урахуванням практики Європейського суду з прав людини.

Оцінювання морально-психологічного стану військовослужбовців підрозділів НГУ з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних представлено в дослідженнях С. Волошки, В. Воробйова, І. Приходька та М. Товми [46–50]; визначення психологічних умов удосконалення професіоналізації командира підрозділу та мотиваційних ресурсів стресостійкості військовослужбовців підрозділу НГУ з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних було об'єктом вивчення А. Желаги, В. Пасічника, Н. Юр'євої [185; 276; 277]; питання впливу змісту бойової підготовки на рівень професійного становлення командирів підрозділів з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних на стадії самостійної професійної діяльності вивчав О. Шабалін [262].

Проаналізовані наукові праці містять наукові результати та практичні рекомендації, з якими ми погоджуємося, проте зазначимо, що країни переживають освітню кризу. «Ця криза є результатом неспроможності закладів вищої освіти адекватно виховувати нашу молодь. Стандартизовані результати тестів демонструють постійне зниження рівня знань і навичок, необхідних здобувачам освіти для того, щоб добре функціонувати як працівники і як громадяни. Ці здобувачі освіти надто тупі, ліниві, недисципліновані, залежні від наркотиків і навіть агресивні. Вони винні в освітній кризі – вони та їхні викладачі, яких уважають байдужими та некомпетентними. Уряди повинні реагувати на таке за допомогою заходів, які передбачають додаткову курсову роботу, тести успішності та підзвітність викладачів» [2]. Світові експерти, зокрема засновник організації Code.org Хаді Партові та Андреас Шлейхер, директор з питань освіти та навичок Організації економічного співробітництва та розвитку, засновник дослідження PISA, переконані, що «треба навчати вчителів нових технологій. І ми так само маємо зосередитися на ефективній технологізації освітнього процесу» [237].

Саме тому потрібно переглянути організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. Науково-методичні й

педагогічні заходи, спрямовані на передавання, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у здобувачів освіти, – це і є ті обов'язкові організаційно-педагогічні умови забезпечення якості професійної підготовки. Відповідно до нормативно-правових актів складниками забезпечення освітнього процесу є нормативно-правове, кадрове, навчально-методичне, інформаційне, матеріально-технічне [143].

Комплекс організаційно-педагогічних умов може формуватися як взаємопов'язана система: педагогічні – моделювання реальних ситуацій, структуровані навчальні модулі, інтеграція індивідуальних і групових форм роботи; матеріально-технічні – спеціалізовані приміщення, транспорт, мультимедійне та технічне забезпечення; інформаційно-методичні – навчальні серіали, кейси, залучення здобувачів до створення навчального контенту.

Педагогічні умови, спрямовані на створення системи навчальної діяльності, яка забезпечує формування інтегрованої готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, охоплюють:

1) моделювання реальних службово-бойових ситуацій (використання спеціалізованих приміщень ситуаційного моделювання (зали судових засідань) для практичного відпрацювання дій у процесі судової варти; виконання завдань із конвоювання та екстрадиції із застосуванням спеціальних транспортних засобів (спецавтомобіль типу «АЗ», спецвагон типу «ЗАК»)), що відповідають нормативним вимогам [204; 206; 208; 209];

2) упровадження структурованих навчальних модулів, що інтегрують правові, тактичні, психологічні та комунікаційні аспекти діяльності офіцера;

3) використання різних форм навчальної діяльності: індивідуальних, групових та колективних, що сприяють розвитку як hard, так і soft skills;

4) застосування кейс-методів та ситуаційних завдань, які відтворюють реальні події, включаючи втечі з-під варти, надзвичайні ситуації під час судових засідань та конвоювання.

Матеріально-технічні умови формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних мають забезпечувати максимальне наближення освітнього процесу до реальної служби. До них належать:

– створення спеціалізованих аудиторій та навчальних місць – залів судових засідань для відпрацювання практичних дій; територій для конвоювання та переслідування засуджених із застосуванням спецтранспорту;

– використання технічних засобів моделювання – тренажерів, макетів та БпЛА для відпрацювання оперативної діяльності та моніторингу ситуації;

– розроблення навчальних фільмів і серіалів, які базуються на аналізі реальних подій та ілюструють порядок дій офіцерів у критичних ситуаціях (мультимедійне забезпечення).

Інформаційно-методичні умови пов’язані з використанням навчальних матеріалів, що забезпечують системність і послідовність освітнього процесу:

– навчальних фільмів;

– залучення здобувачів до створення навчального контенту – аналіз реальних подій, розроблення сценаріїв, участь у зйомках, що сприяє розвитку критичного мислення, командної роботи та рефлексійних навичок;

– методичного супроводу процесу навчання – використання опитувальників, контрольних заходів та аналізу кейсів, що забезпечує оцінювання рівня сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Проблему вдосконалення професійної підготовки військових фахівців засобами навчально-тренувальних комплексів відповідно до стандартів підготовки в країнах НАТО досліджено в праці С. Мотики [167]. На сайтах закладів вищої освіти розкривається зміст використання спеціалізованих аудиторій [243] та навчальних місць.

На думку В. Курок та Г. Луценка, відеоматеріали мають містити чітку операційну структуру: ситуація загрози, дії персоналу, помилки, рішення,

результат. Такий формат сприяє формуванню компетентності щодо оцінювання ситуації та ухвалення рішень в умовах невизначеності. Ефективність підвищується, коли курсант вступає у взаємодію з відео як дослідник, а не пасивний спостерігач. Проблемні запитання стимулюють аналіз, узагальнення, контрастування альтернативних рішень. Відеоматеріал має стати ядром практичної дискусії, групового аналізу, моделювання ситуацій, що дозволяє формувати критичне мислення через соціальну взаємодію та аргументовано-діалогічне середовище. Після аналізу відео доцільно переходити до тренажерного відтворення аналогічних умов, що забезпечує перенесення висновків у практичну дію, а не лише в теоретичне судження. Розроблено авторську методику опрацювання навчальних відеоматеріалів, створених на основі негативного досвіду виконання службово-бойових завдань [127]. Процес творення та використання навчальних фільмів також описано в наукових працях таких учених, як О. Аксьонова [18], І. Багач [22], Л. Григоренко [190], О. Дзяк [190], В. Зайцев [190], С. Зимник [190], А. Кожушко [190], О. Конотоп [104], Т. Крамаренко [110], Ю. Крамарьова [190], М. Кулагін [190], Т. Перцева [190], І. Пілюгіна [18], Н. Рублевська [190], О. Шевченко [190], О. Штепа [190], С. Щудро [190] та інші.

Організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних забезпечують інтеграцію теоретичних знань, практичних навичок, морально-етичних та правових орієнтацій; дозволяють оптимізувати процес професійної підготовки в стандартних та екстремальних умовах; створюють методологічну базу для розроблення педагогічних технологій і змістово-функціональної моделі формування такої готовності з урахуванням психологічних, правових та морально-етичних аспектів.

Реалізація методики обґрунтування організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони

громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних здійснювалася в процесі проведення експертного оцінювання цих умов. На підготовчому етапі було сформовано експертну групу, до складу якої ввійшли науково-педагогічні працівники ВВНЗ НГУ, а також офіцери НГУ з досвідом виконання службових завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Для проведення експертного оцінювання було розроблено спеціальний опитувальник (див. додаток М), який містив перелік організаційно-педагогічних умов та передбачав їх оцінювання за п’ятибальною шкалою залежно від рівня значущості. Крім того, в опитувальнику були відкриті питання, що дозволило експертам запропонувати додаткові умови та обґрунтувати свої оцінки.

За результатами проведеного експертного оцінювання було визначено та науково обґрунтовано такі організаційно-педагогічні умови:

– удосконалення системи відбору та професійного розвитку викладачів ВВНЗ НГУ;

– оновлення змісту освітніх програм та навчально-методичного забезпечення освітніх компонентів;

– створення та використання навчальних фільмів професійного спрямування;

– створення спеціалізованого просторово-предметного освітнього середовища у ВВНЗ.

Отримані результати підтвердили доцільність застосування експертного підходу для визначення організаційно-педагогічних умов і засвідчили практичну значущість розробленої методики в контексті підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх офіцерів НГУ.

Отже, обґрунтування організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних дає підстави стверджувати, що ефективність зазначеного процесу визначається їх

системною та взаємопов’язаною реалізацією в освітньому середовищі закладу вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Запропоновані умови спрямовані на інтеграцію теоретичної, практичної та ціннісно-мотиваційної складових навчання, що забезпечує цілісне формування готовності майбутніх офіцерів до охорони громадської безпеки, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. Їх упровадження сприяє зростанню рівнів сформованості професійної готовності, розвитку відповідальності, стійкості до екстремальних чинників та здатності діяти в межах законодавства. Це створює підґрунтя для подальшої експериментальної перевірки ефективності визначених умов.

Особливе місце посідає організаційно-педагогічна умова, пов’язана із забезпеченням функціонування системи професійного розвитку викладачів.

Така авторська позиція ґрунтується на тому, що професійна компетентність науково-педагогічного складу є системотвірним чинником, який є гарантом ефективної реалізації всіх інших компонентів розробленої моделі. Викладач у закладі вищої освіти НГУ є не лише транслятором знань, а й безпосереднім суб’єктом проєктування освітнього середовища, модератором практико-орієнтованого навчання та прикладом професійної ідентичності для майбутніх офіцерів.

З огляду на специфіку службово-бойової діяльності (охорона громадської безпеки, конвоювання, екстрадиція) викладач має володіти не лише педагогічною майстерністю, а й актуальним практичним досвідом та здатністю до швидкої адаптації змісту навчання відповідно до змін у законодавстві та тактиці дій. Отже, саме рівень фахової підготовки та готовність викладача до інноваційної діяльності є «точкою опори», яка визначає дієвість усієї системи формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань за призначенням (рис. 2.4).

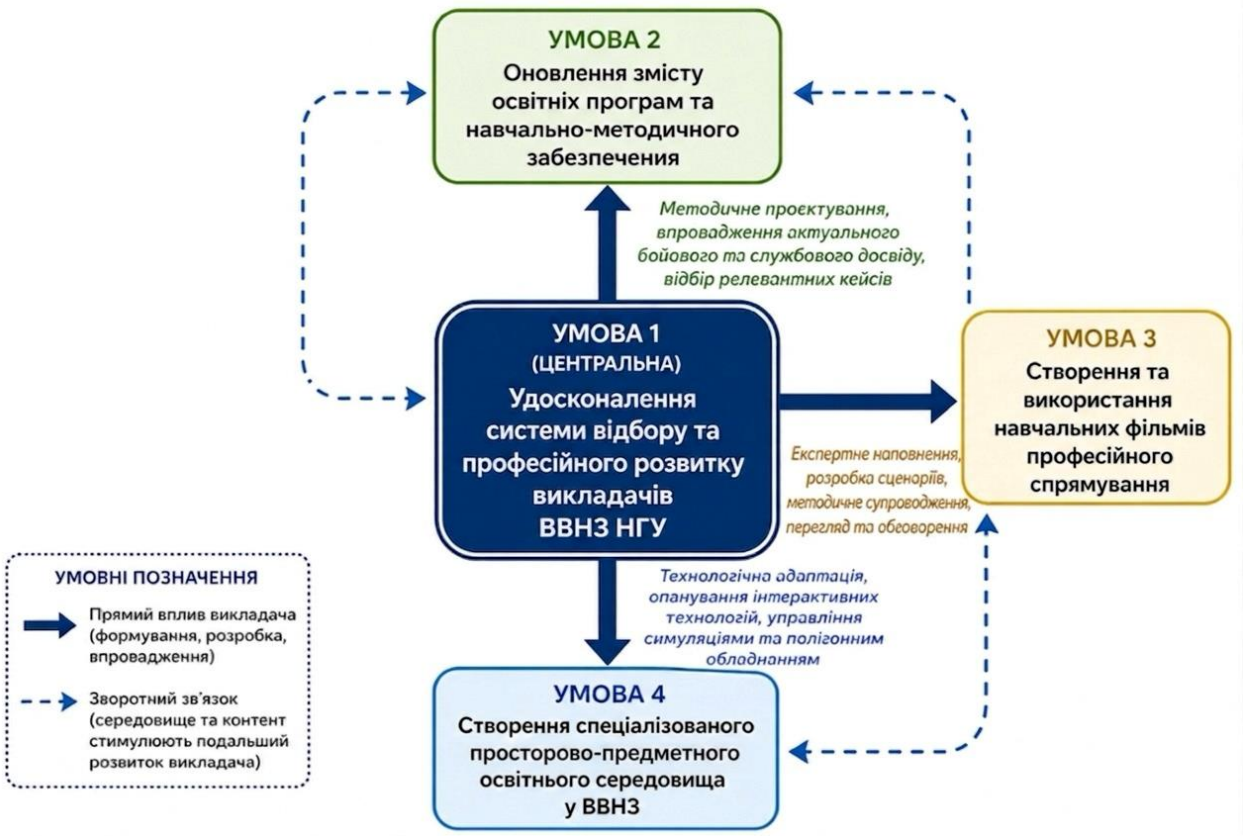

Рис. 2.4. Схема системотвірної ролі професійного розвитку викладачів у забезпеченні реалізації організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх офіцерів

Вищевикладене зумовлює необхідність розроблення змістово-функціональної моделі формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

2.2. Змістово-функціональна модель формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних

Формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з

охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних вимагає науково обґрунтованого підходу до проєктування педагогічної системи, що забезпечує цілеспрямованість, системність, інтегрованість і результативність освітнього процесу. З-поміж публікацій, що стосуються моделювання процесу формування готовності майбутніх офіцерів до певної діяльності, доцільно виділити розвідки таких учених, як Н. Бобришева [31], О. Бондаренко [33], П. Дзюба [70], Я. Зорій [87], Я. Король [106], О. Лемешко [132], Ю. Медвідь, О. Водчиць [157], Т. Павлюк [182], Т. Суслов [244], О. Хацаюк [255], Д. Швець [264] та інших. Реалізація системного підходу в дослідженнях та використання моделювання передбачають комплексність і цілісність формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, визначення механізмів зазначеного феномену та встановлення різноманітних зв'язків. Проте таких досліджень немає.

«Модель – наближений аналог досліджуваних об'єктів, подій і процесів, який відбиває сутнісні ознаки та властивості об'єкта, що моделюється, у процесі його пізнання, дає нові знання про об'єкт-оригінал» [76]. У нашому дослідженні «об'єкт-оригінал» – це професійна підготовка, яка організовується і проводиться у вищому військовому навчальному закладі НГУ та спрямована на формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. Будь-яку модель для оцінювання її відповідності об'єкту треба перевіряти на повноту врахованих чинників, які впливають на розвиток процесів, що досліджуються.

У дослідженні для моделювання процесу формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних обрано змістово-функціональну модель. Такий вибір зумовлений необхідністю забезпечення цілісного відображення як змістового наповнення професійної підготовки,

так і механізмів його реалізації в освітньому процесі.

На відміну від структурних моделей, які фіксують переважно склад і компоненти досліджуваного явища, та функціональних моделей, що акцентують увагу на процесуальних характеристиках і взаємозв'язках, змістово-функціональна модель інтегрує обидва підходи. Це дозволяє одночасно відобразити цілі, зміст, методи, форми організації навчання та очікувані результати підготовки (табл. 2.2).

Застосування змістово-функціональної моделі забезпечує системність дослідження, оскільки модель охоплює всі ключові компоненти процесу формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних та встановлює між ними логічно обґрунтовані зв'язки. Важливою перевагою такої моделі є її проєктувальний потенціал, що дає змогу трансформувати теоретичні положення в конкретні педагогічні умови, методики та технології професійної підготовки. Крім того, модель має виражений прогностичний характер, оскільки дозволяє визначити очікувані результати та рівні сформованості готовності, а також забезпечує можливість їх експериментальної перевірки за допомогою відповідних критеріїв і показників.

Таким чином, змістово-функціональна модель є найбільш адекватною для дослідження процесу формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, оскільки забезпечує інтеграцію змістового та процесуального аспектів підготовки, орієнтована на практичну реалізацію результатів дослідження та відповідає вимогам сучасної педагогічної науки щодо системності, валідності та прикладної спрямованості наукових розробок.

Таблиця 2.2

Порівняльна характеристика моделей

Критерій	Структурна модель	Функціональна модель	Змістово-функціональна модель
Сутність	Відображає склад і будову системи	Відображає процеси та взаємодію	Поєднує зміст підготовки і процес його реалізації
Основний акцент	Компоненти (елементи системи)	Зв'язки, функції, динаміка	Зміст та механізми формування
Характер	Статичний	Динамічний	Статично-динамічний
Що показує	Структуру готовності	Як відбувається формування	Що формувати і як формувати
Рівень практичності	Середній	Високий	Дуже високий
Зв'язок з освітнім процесом	Опосередкований	Частково прямий	Безпосередній
Можливість експериментальної перевірки	Обмежена	Достатня	Висока
Сфера доцільного застосування	Теоретичний аналіз	Моделювання процесів	Проєктування професійної підготовки
Обмеження	Не відображає динаміку	Не деталізує зміст	Складніша в побудові

Розроблення *змістово-функціональної моделі формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних* здійснено з урахуванням специфіки їхньої професійної діяльності, змісту освітніх програм військової освіти та положень сучасної педагогічної науки. Модель є цілісною системою взаємопов'язаних структурних елементів, що відображає логіку,

зміст, методи, форми, засоби та очікувані результати процесу формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Запропонована змістово-функціональна модель відображає цілісну систему та охоплює взаємопов'язані структурні блоки: методологічно-цільовий, суб'єктний, організаційно-змістовий та результативно-оцінювальний, що забезпечують поетапне досягнення визначеного результату (рис. 2.5).

Фундаментальною основою для визначення параметрів цієї моделі є *соціальне замовлення*, яке безпосередньо впливає на її наповнення та вектор розвитку. Воно відображає суспільні й державні вимоги до підготовки офіцерів, що зумовлені потребами забезпечення правопорядку, дотримання прав людини та ефективного виконання завдань в умовах сучасних безпекових викликів. Зокрема, соціальне замовлення інтегрує в собі такі компоненти: державні вимоги (нормативно-правові акти, стандарти вищої освіти України); суспільний запит на законність, професіоналізм, гуманізм і відповідальність представників сил безпеки; потреби службової практики у фахівцях, здатних результативно діяти в складних та екстремальних ситуаціях.

Методологічно-цільовий блок є вихідним і системотвірним компонентом розробленої моделі. Його головна функція полягає у визначенні стратегічних орієнтирів, методологічного інструментарію та концептуальних засад процесу формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до специфічної службової діяльності.

Ключовим системоутворювальним чинником блоку є *мета*, яка полягає у формуванні готовності майбутніх офіцерів до охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. Мета відображає ідеальний результат, на який спрямовані всі педагогічні зусилля, та є регулятором змісту і технологій навчання. Вона гармонізує особистісні прагнення курсанта з вимогами професійного середовища.

Рис. 2.5. Змістово-функціональна модель формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних

Мету конкретизовано через систему взаємопов’язаних *завдань*, що спрямовані на формування структурних компонентів зазначеної готовності:

– психологічне завдання орієнтоване на виховання системи професійних цінностей, розвиток стресостійкості та здатності до адаптації в екстремальних ситуаціях, що є критично важливим у процесі роботі з підсудними та під час масових заходів;

– когнітивне завдання передбачає озброєння майбутніх офіцерів фундаментальними правовими знаннями, тактичною обізнаністю та технічною грамотністю щодо використання спеціальних засобів та озброєння;

– діяльнісне завдання спрямоване на розвиток практичних навичок прийняття управлінських рішень, удосконалення тактичних умінь та керівництва підрозділом у складних умовах служби;

– рефлексійне завдання забезпечує здатність майбутнього фахівця до самооцінювання власної діяльності, глибокого аналізу професійних помилок та постійного саморозвитку.

Методологічний фундамент блоку становлять *підходи*, що забезпечують усебічне дослідження та реалізацію моделі (підрозділ 1.1):

– діяльнісний підхід визначає професійне становлення офіцера як активний процес розв’язання практичних завдань;

– компетентнісний підхід фокусує увагу на здатності курсанта ефективно діяти в реальних службових ситуаціях;

– аксіологічний підхід закладає ціннісну основу професійної діяльності (честь, законність, гуманізм);

– системний підхід дозволяє розглядати підготовку як цілісну структуру, де всі елементи взаємодіють для досягнення єдиного результату;

– середовищний підхід передбачає створення специфічного освітнього середовища, що імітує реальні умови служби.

Ефективність моделі забезпечується дотриманням ієрархії принципів, реалізація яких у процесі формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до

виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних здійснюється комплексно.

Загальнодидактичні принципи (науковість, системність, доступність, зв'язок теорії з практикою, активність) становлять основу підготовки. Принцип науковості реалізується через використання сучасних нормативно-правових актів, бойового досвіду та результатів наукових досліджень у змісті навчання. Системність забезпечується послідовним формуванням компонентів готовності – від засвоєння знань до відпрацювання практичних дій. Доступність реалізується шляхом поетапного ускладнення навчальних завдань відповідно до рівня підготовленості курсантів. Зв'язок теорії з практикою досягається через поєднання аудиторної підготовки з практичними тренуваннями, тактико-спеціальними заняттями та стажуванням. Принцип активності забезпечується застосуванням інтерактивних методів навчання, аналізом ситуацій та виконанням практичних завдань.

Спеціальні принципи відображають специфіку професійної підготовки в НГУ. Принцип моделювання службово-бойових умов реалізується через створення навчальних сценаріїв, максимально наближених до реальних умов несення служби під час охорони громадського порядку, конвоювання та дій в умовах ризику. Принцип інтеграції підготовки забезпечується комплексним поєднанням правових знань, тактичних дій, психологічної стійкості та комунікативних умінь у межах єдиних навчальних завдань. Принцип ситуативності реалізується шляхом використання кейсів, ситуативних вправ, рольових ігор та тренувань із прийняття рішень у нестандартних умовах. Принцип безперервності розвитку забезпечується систематичним удосконаленням професійних компетентностей курсантів через поетапну підготовку, самоаналіз результатів діяльності та постійне ускладнення змісту навчання.

Суб'єктний блок розкриває процесуальну сторону формування готовності майбутніх офіцерів НГУ через призму безпосередньої взаємодії

учасників освітнього процесу. У межах нашої моделі цей блок відіграє роль комунікативного центру, де теоретичні засади методології трансформуються в практичний досвід через міжособистісний обмін та спільну діяльність.

Першим ключовим суб'єктом моделі є *викладацький склад*. Його роль у контексті формування професійної готовності виходить за межі простого транслювання знань і охоплює такі функції:

– організаційна – створення сприятливих умов для засвоєння тактико-спеціальних навичок та моделювання ситуацій службової діяльності;

– методичний супровід – розроблення та впровадження інноваційних методик навчання (кейси, симуляції, тренінги), що відповідають специфіці охорони громадського порядку та конвоювання;

– корекційна – здійснення моніторингу навчальних досягнень курсантів та оперативне надання зворотного зв'язку для виправлення помилок у діях майбутніх офіцерів.

Курсант у цій моделі розглядається не як об'єкт педагогічного впливу, а як активний, свідомий суб'єкт власного професійного становлення. Його участь у моделі характеризується:

– активною діяльністю – залученням до імітаційних ігор, полігонних занять та самостійного пошуку рішень у нестандартних ситуаціях;

– оволодінням компетентностями – цілеспрямованим розвитком правових, тактичних та психологічних спроможностей;

– відповідальністю – усвідомленням важливості майбутньої місії офіцера НГУ, що виражається в сумлінному ставленні до навчання та дисциплінованості.

Їх взаємодія базується на принципах партнерства, діалогічності та взаємоповаги. У ВВНЗ така взаємодія має специфічний характер: вона поєднує статутну субординацію з педагогічним співробітництвом. Це дозволяє створити атмосферу «професійного занурення», де досвід викладача-практика органічно сприймається курсантом як необхідний інструмент майбутньої виживаності та успішності під час виконання завдань.

Процес інтерактивної взаємодії демонструє механізми, що забезпечують формування досліджувальної готовності. Вони представлені у вигляді циклічних потоків (рефлексії та зворотного зв'язку) (рис. 2.6):

– поєднання внутрішніх ресурсів особистості з цілями служби;

– злиття теорії з фізичною та ментальною готовністю до ризику;

– центральний елемент, що позначений символом «ключ», який є фундаментом професійної стійкості.

Рис. 2.6. Суб'єктний блок змістово-функціональної моделі формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних

Синергія зусиль викладачів та курсантів у межах блоку приводить до якісних особистісних змін:

– формування мотивації – перетворення зовнішніх стимулів (накази, оцінки) на внутрішню потребу бути професіоналом;

– активізація навчально-професійної діяльності – перехід від пасивного слухання до ініціативного моделювання службових ситуацій;

– розвиток рефлексії – формування здатності курсанта аналізувати власні дії, критично оцінювати рівень своєї підготовки та визначати шляхи подальшого самовдосконалення.

Суб'єктний блок забезпечує динаміку всієї системи. Без ефективної взаємодії між викладачем та курсантом організаційно-змістовий блок

залишатиметься формальним, а мета – недосяжною. Саме цей блок наповнює процес підготовки живим досвідом та професійною етикою, що є критичним для офіцера, який відповідатиме за охорону підсудних та безпеку громадян.

Організаційно-змістовий блок є процесуальним ядром змістово-функціональної моделі. Його основне призначення полягає в безпосередній реалізації визначених цілей та завдань через структурування змісту навчання, вибір адекватних методів, форм та засобів підготовки. Цей блок забезпечує практичне наповнення освітнього середовища, у якому відбувається трансформація знань у професійні компетентності.

На вершині блоку виокремлено чотири базові *компоненти*, на формування яких спрямований весь змістовий комплекс:

– психологічний становить фундамент стійкості особистості майбутнього офіцера;

– когнітивний забезпечує необхідну базу правових та професійних знань;

– діяльнісний відповідає за практичне володіння тактичними прийомами та навичками;

– рефлексійний дає змогу здобувачу усвідомлювати рівень власної професійності та коригувати процес саморозвитку.

Зміст підготовки в моделі не є статичним. Він реалізується через ОП та навчально-методичне забезпечення, що мають адаптивний характер. Важливою особливістю елемента є його постійне оновлення на основі:

– зворотного зв’язку від стейкхолдерів (роботодавців, випускників, практичних працівників підрозділів НГУ);

– результатів моніторингу якості освіти у ВВНЗ;

– змін у нормативно-правовому полі та професійному середовищі (урахування нових тактичних стандартів та законодавчих актів).

Ефективність блоку забезпечується гнучким поєднанням *методів навчання*, що класифіковані за рівнем активності курсантів:

– традиційні (пояснювально-ілюстративні) для формування первинної

бази знань;

– пасивні: перегляд спеціалізованих навчальних фільмів, що демонструють алгоритми дій під час конвоювання чи охорони підсудних;

– активні: самостійне опрацювання нормативно-правових актів (НПА) та виконання індивідуальних творчих завдань;

– інтерактивні (ключові): дискусії, рольові ігри, тренінги та кейс-метод, що дозволяють моделювати складні ситуації службової діяльності та приймати рішення в режимі реального часу.

Модель передбачає різноманітність *форм навчання*, що забезпечують перехід від теоретичного осмислення до практичної дії:

– традиційні лекції та семінарські заняття;

– бінарні заняття: за участю практичних працівників підрозділів охорони та конвоювання, що посилює професійну спрямованість;

– практичні та групові заняття на навчальних об’єктах;

– самостійна робота та консультації, що сприяють індивідуалізації навчання.

Технологічне наповнення моделі охоплює широкий арсенал *засобів* – від класичних підручників та дидактичного матеріалу до сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Особливе значення мають навчальні фільми та технічні засоби навчання, що використовуються в спеціалізованих аудиторіях та на навчальних місцях (макети судових залів, конвойних автомобілів тощо), створюючи ефект «повного занурення» у майбутню професійну діяльність.

Організаційно-змістовий блок виконує інструментальну функцію. Він перетворює теоретичні підходи методологічного блоку в реальний досвід діяльності здобувачів. Завдяки взаємодії змісту, методів та засобів цей блок створює умови для переходу курсанта на новий рівень професійної готовності, що згодом фіксується в результативно-оцінювальному блоці.

Результативно-оцінювальний блок є завершальним компонентом змістово-функціональної моделі, що виконує контрольно-діагностичну та

аналітичну функції. Його головна мета – об’єктивне вимірювання рівнів сформованості професійної готовності майбутніх офіцерів та визначення ефективності всієї педагогічної системи.

Оцінювання здійснюється за чотирма фундаментальними *критеріями,* які корелюють зі структурою самої готовності та компонентами організаційного блоку:

– психологічний критерій дає змогу оцінити рівень стресостійкості, емоційної стабільності та сформованості професійних цінностей;

– когнітивний критерій визначає якість та повноту засвоєних правових, тактичних і технічних знань;

– діяльнісний критерій відображає ступінь володіння практичними вміннями та навичками прийняття управлінських рішень у ситуаціях охорони порядку, конвоювання чи екстрадиції;

– рефлексійний критерій характеризує здатність майбутнього офіцера до адекватного самоаналізу та прагнення до постійного самовдосконалення.

Для забезпечення об’єктивності блоку кожен критерій розкривається через відповідні *показники* – конкретні характеристики діяльності та особистості курсанта, що піддаються вимірюванню. Процес діагностики реалізується через *систему діагностичних методик*, що включають:

– тестування та контрольні перевірки знань;

– експертне оцінювання дій під час виконання вправ на полігонах та імітаційних ігор;

– психологічне анкетування та методики самооцінювання.

На основі отриманих даних визначається належність кожного здобувача до одного з *рівнів готовності*:

– високий – повна відповідність вимогам служби, здатність діяти нестандартно та впевнено в екстремальних умовах;

– середній – стабільне володіння базовими навичками, але з потребою в додатковому досвіді для самостійного вирішення надскладних ситуацій;

– низький – фрагментарне володіння компетенціями, що потребує

корекції освітнього процесу.

Кінцевим *результатом* функціонування всієї моделі та цього блоку зокрема є позитивна динаміка рівнів сформованості готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. Це означає системне зростання професійної якості випускника, здатного ефективно виконувати завдання з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у реальному службовому середовищі.

Результативно-оцінювальний блок завершує цикл підготовки, створюючи передумови для реалізації зворотного зв’язку. Аналіз результатів дозволяє коригувати зміст підготовки, методи та форми навчання в попередніх блоках, забезпечуючи життєздатність та ефективність усієї моделі відповідно до соціального замовлення держави.

На рис. 2.5 *організаційно-педагогічні умови* формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних представлені вертикальним блоком, ці умови пронизують усі блоки змістово-функціональної моделі.

Таким чином, розроблена змістово-функціональна модель є дієвим інструментом забезпечення освітнього процесу. Її практична реалізація забезпечує комплексне формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, що є важливою умовою підвищення ефективності службово-бойової діяльності військового формування з правоохоронними функціями.

2.3. Методика формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних

Методика формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних розроблена як інструмент практичної реалізації змістово-функціональної моделі, обґрунтованої в підрозділі 2.3, та виступає перехідним елементом до організації й проведення педагогічного експерименту.

На відміну від моделі, яка відображає концептуальні, структурні та функціональні характеристики процесу формування готовності, методика забезпечує їх операціоналізацію, тобто трансформацію в конкретні педагогічні дії, процедури, форми організації навчання та засоби діагностики результатів.

Реалізація першої умови формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних – удосконалення системи відбору та професійного розвитку викладачів ВВНЗ НГУ.

Державна безпека – це захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності й демократичного конституційного ладу та інших життєво важливих національних інтересів від реальних і потенційних загроз невоєнного характеру [211]. Її прийнято вважати складником національної безпеки України, хоча трапляються інші дискусійні дослідження [138; 154]. Державна безпека забезпечується системою державних органів, що діють у межах своїх повноважень, визначених законодавством, серед них – НГУ.

Постійні зміни в професійній діяльності НГУ є необхідною реакцією на виклики сучасності: війна змінила функціонал і пріоритети; інтеграція з НАТО вимагає стандартизації; нові загрози потребують адаптації функцій і методів дій; суспільство очікує ефективного, гнучкого та професійного військового

формування. Усе це обґрунтовує реформування структури, кадрів, навчання і забезпечення НГУ.

Основними досягненнями системи підготовки професійних військових кадрів за останні роки є: упровадження стандартів НАТО у військову освіту, розвиток офіцерського корпусу нового зразка (командири-лідери, а не просто адміністратори [61; 189]), інтеграція бойового досвіду в освітні програми та програми навчальних дисциплін [119], розширення кібер- і психологічної підготовки, гендерна інтеграція – залучення жінок до управлінської діяльності.

Формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних в умовах сучасних викликів потребує не лише досконалої теоретичної підготовки, а й глибокої практичної обізнаності викладачів, які здійснюють освітній процес. Особливе значення в цьому процесі набуває трансляція практичного досвіду та результатів власних наукових досліджень викладача.

За результатами проведених досліджень щодо формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, тобто з реалізації функцій забезпечення державної безпеки було визначено організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання згаданих завдань [146]; обґрунтовано змістові складові вивчення та впровадження практичного досвіду як передумови формування готовності майбутніх офіцерів до службово-бойової діяльності в освітньому процесі, серед яких вагома роль відводиться кадровому забезпеченню [162] – комплектування вакантних посад науково-педагогічних та педагогічних працівників військовослужбовцями, які брали участь у виконанні бойових (спеціальних) завдань, планування проходження стажування науково-педагогічними та педагогічними працівниками в районах виконання бойових (спеціальних) завдань з метою набуття бойового досвіду, проведення

планових бінарних та додаткових занять, до яких залучаються учасники бойових дій [143].

На важливості проведення наукових досліджень науково-педагогічними працівниками і їх упливі на якість підготовки здобувачів вищої освіти наголошували такі вчені, як О. Бульвінська [37], Л. Хоружа [257], О. Школа, О. Фоменко, В. Жамардій [274] та інші. Зокрема, О. Бульвінська звертає увагу на те, що «викладання на основі досліджень вимагає від академічного персоналу активної дослідницької діяльності і залученості в сучасний науковий процес, високого рівня професійної компетентності, умінь користуватись інноваційними методами і технологіями викладання, а також умінь створювати освітнє середовище, орієнтоване на дослідження. На розвиток цих компетентностей у викладачів визначальний вплив мають два чинники: орієнтація інституційної політики й корпоративної культури закладу вищої освіти на впровадження системи викладання на основі досліджень, а також наявність програм професійного розвитку викладачів в закладі вищої освіти, спрямованих на вдосконалення професійних компетентностей і набуття нових» [37].

Способи підвищення результативності професійної діяльності викладачів досліджували такі учені, як Т. Безземельна, Г. Дудчак [25], І. Войцьо [44], Л. Петренко [193], С. Прищепа [203], Л. Рябовол [232], О. Сорока [240], В. Шарко [265] та інші. Аналіз системи підготовки професійних військових кадрів знаходимо в працях І. Попроцького [198], В. Рижикова, К. Горячевої [225] та інших.

Необхідно звернути увагу, що багато військовослужбовців під час виконання завдань набувають травм, інвалідності й, незважаючи на це, продовжують проходити військову службу, зокрема вступають на навчання до ВВНЗ. У таких умовах важливого значення набуває формування толерантності до осіб з особливими потребами як складової комунікативної компетентності викладача. За згаданим напрямом проводять дослідження такі вчені, як

Ж. Гладких [56], К. Гнатовська [58], В. Курок, М. Хабенко, А. Зінченко [129], К. Пігарєва [192] та інші.

До проблеми професійного розвитку викладачів, зокрема освіті дорослих, формальній, неформальній та інформальній освіті, зверталися у своїх розвідках О. Бульвінська, І. Капралова [36], А. Вітченко [42], І. Димова [71], Л. Костіна, С. Соколова [109], О. Лазорко [131], О. Мирошніченко [161], О. Пономаренко [196], І. Радомський [222], О. Рассказова [22], І. Юник [275] та інші.

Інформаційно-аналітичноме забезпечення системи моніторингу якості підвищення кваліфікації було предметом уваги таких дослідників, як В. Сидоренко, А. Денисова, О. Сахно, В. Кулішова [236] та інші.

Для дослідження потреб у професійному розвитку викладачів доцільно використовувати метод експертного оцінювання [181] та діаграму К. Ісікави [175; 224].

Отже, практичною проблемою є наявність змін у середовищі ВВНЗ, необхідність перегляду змісту професійної підготовки майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних та відсутності належних умов професійного розвитку викладачів.

Система професійного розвитку викладачів – це комплекс заходів, інструментів і стратегій, спрямованих на підвищення кваліфікації, розвиток педагогічної майстерності та вдосконалення компетентностей викладача протягом його професійного життя. Основні елементи системи професійного розвитку: формальна освіта (післядипломна освіта, підвищення кваліфікації в спеціалізованих установах), неформальне навчання (курси, тренінги, онлайн-програми (наприклад, Coursera, Prometheus, EdEra), участь у вебінарах, форумах), інформальне навчання (самоосвіта (читання професійної літератури, блогів, перегляд лекцій), обмін досвідом з колегами), професійні спільноти (участь у фахових об’єднаннях, педагогічних радах, творчих групах), моніторинг та оцінювання професійної діяльності (атестація,

портфоліо викладача, зворотний зв’язок від студентів і колег), педагогічне наставництво та коучинг (робота з молодими викладачами, коучингові програми для підтримки професійного зростання). Цілями такої системи є: підвищення якості освіти, мотивація до самовдосконалення, адаптація до змін в освітньому середовищі, упровадження інноваційних методик навчання.

Система професійного розвитку викладачів ВВНЗ поєднує загальнопедагогічні підходи з військовою специфікою, орієнтуючись на забезпечення високого рівня підготовки офіцерських кадрів. Особливостями такої системи є: військово-педагогічна діяльність (проведення занять з урахуванням особливостей бойової підготовки, формування морально-психологічної стійкості в курсантів, навчання за принципами дуальної освіти – поєднання теорії з практикою), самоосвіта та інноваційна діяльність (освоєння сучасних цифрових технологій (зокрема симуляторів [151]), наукова діяльність), наставництво та командна робота (наставництво молодих офіцерів-викладачів, взаємодія в межах факультету та за його межами), оцінювання та контроль якості (атестація викладачів, зворотний зв’язок від слухачів, аналіз ефективності навчального процесу). Метою такої системи є: підготовка високопрофесійних військових викладачів, забезпечення якості військової освіти, інтеграція бойового досвіду в освітній процес, упровадження інновацій у військову педагогіку.

Професійна діяльність та професійний розвиток викладача взаємопов’язані. Система професійного розвитку має бути гнучкою, адаптивною і персоналізованою, аби відповідати реальним викликам у роботі викладача.

Основними чинниками ефективності професійної діяльності викладача ВВНЗ є такі: знання змісту своїх освітніх компонентів на високому рівні, педагогічні та методичні навички, уміння застосовувати сучасні технології навчання, комунікабельність, емпатія, толерантність, високий рівень мотивації до саморозвитку, креативність і здатність до адаптації, належні умови праці (матеріально-технічна база закладу вищої освіти, навчально-

методичне забезпечення, рівень заробітної плати та соціальні гарантії), сприятливе соціальне середовище (взаємовідносини з колегами та адміністрацією, підтримка стейкхолдерів, статус і престиж професії в суспільстві), можливості професійного розвитку (підвищення кваліфікації, участь у семінарах, конференціях, майстер-класах, досвід науково-дослідної роботи) тощо.

На ефективність професійної діяльності викладача ВВНЗ впливають також: досвід проходження військової служби у військових частинах військових формувань, знання тактики, стратегії, змісту нормативно-правових актів, уміння викладати складний матеріал доступно, високий рівень відповідальності та організованості, приклад для курсантів у поведінці щодо дотримання нормативно-правових актів, субординації, лідерські якості [61; 189] та авторитет серед колег та здобувачів вищої освіти, здатність працювати в умовах підвищеної відповідальності, підтримка морально-психологічного клімату в колективі, уміння діяти в кризових ситуаціях, наявність сучасної бази для бойової та тактичної підготовки, доступ до тренажерів, полігонів, симуляторів [151].

Професійний розвиток викладачів ВВНЗ є підсистемою в системі внутрішнього забезпечення якості ВВНЗ [150]. У дослідженні [147] звертається увага на те, що наявність / відсутність циклу зміни статусу стейкхолдера «здобувач – випускник – представник роботодавця – науково-педагогічний працівник» у системі внутрішнього забезпечення якості ВВНЗ є найважливішим критерієм оцінювання цієї системи. Тобто для майбутнього офіцера важливе значення має, що його навчає викладач, який був курсантом, пройшов професійне становлення у військових частинах, здобув досвід практичної діяльності та спроможний сформувати із цього досвіду знання й передати їх здобувачам вищої освіти.

Щодо специфіки системи професійного розвитку викладачів ВВНЗ НГУ, то вона полягає в особливих функціях НГУ й, відповідно, у підготовці майбутніх офіцерів НГУ.

Вибір спеціальностей для здійснення підготовки майбутніх командирів підрозділів з метою задоволення потреб НГУ відбувається з урахуванням змісту діяльності військових частин (підрозділів) НГУ та змісту Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти відповідного їм змісту стандартів вищої освіти України (табл. 2.3) [145].

Таблиця 2.3

Спеціальності для здійснення підготовки майбутніх командирів підрозділів з метою задоволення потреб НГУ

Потреба в підготовці майбутніх командирів підрозділів	Спеціальність
- для військових частин (підрозділів) з охорони важливих державних об'єктів та спеціальних вантажів, з охорони дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні [124], з організації конвоювання	К1 Державна безпека
- для військових частин оперативного призначення	К5 Військове управління (за видами збройних сил)
- для військових частин (підрозділів) з ОГП	К9 Правоохоронна діяльність

Варто звернути увагу, що більшість викладачів ВВНЗ НГУ – офіцери, колишні практики, які не мають педагогічної освіти. Її відсутність – це актуальна проблема, яка має системний, психологічний і професійний виміри. Її слід розглядати не лише як формальну прогалину, а і як чинник, що може впливати на якість офіцерської підготовки та навчального процесу загалом. Проблема має декілька складових.

1. Брак знань із педагогіки та психології – викладач без профільної освіти часто не володіє сучасними методами навчання, не має системного розуміння вікової психології курсантів, індивідуального підходу.

2. Фокус на дисципліну, а не на розвиток особистості – військові фахівці часто орієнтуються лише на фактологічне передавання знань, ігноруючи формування критичного мислення, ціннісно орієнтоване навчання, розвиток емоційного інтелекту.

3. Складнощі у вирішенні конфліктних або психологічно складних ситуацій – без педагогічної підготовки викладач може неадекватно реагувати на провокації або критику, може не вміти управляти навчальною групою через діалог.

4. Недостатній рівень педагогічної рефлексії – викладач не розуміє важливості аналізу власної поведінки, не працює над удосконаленням педагогічної майстерності, уважає викладання «простим передаванням інструкцій».

Вищезазначене може мати наслідки для якості освіти: зниження мотивації курсантів до навчання; формування авторитарного стилю викладання, несумісного з демократичними цінностями; послаблення морального авторитету викладача, невміння адаптувати методи викладання до індивідуальних особливостей здобувачів вищої освіти.

Одним із шляхів вирішенням цієї проблеми є залучення ВВНЗ до програми NATO DEEP (Defence Education Enhancement Programme), яка спрямована на реформування професійної військової освіти в країнах-партнерах, включно з Україною. Ця програма надає підтримку в розробленні та вдосконаленні освітніх програм, розвитку викладацької майстерності через педагогічну підтримку та тренінги.

Під час розроблення освітніх програм професійного розвитку викладачів надзвичайно важливо враховувати особливості освіти дорослих. Така освіта базується на принципах андрагогіки.

Також слід звернути увагу на те, що «під час опитування здобувачів вищої освіти Київського інституту НГУ в жовтні 2024 року ми застосовували методику оцінювання якості освітньої діяльності науково-педагогічних та педагогічних працівників, яка відрізняється від прийнятої. Метою нашого оцінювання було визначення найкращих викладачів та формування рекомендацій для усунення виявлених недоліків та запобігання їм у майбутньому. Розроблений опитувальник складається з кількох частин. У першій частині здобувачам запропоновано вибрати трьох, на їхню думку, найкращих викладачів серед тих, які в них викладали, та обґрунтувати свій вибір. У другій частині – вибрати трьох, на їхню думку, найгірших викладачів серед тих, які в них викладали, та обґрунтувати свій вибір. Хоча в процесі оцінювання здобувачів вищої освіти спостерігається певний суб'єктивізм, уважаємо, що результати опитування дали можливість досягти його мети. За результатами аналізу першого розділу опитувальника виділено дві групи найкращих викладачів, які різняться своїми характеристиками. До першої групи віднесено людей, які мають досвід ведення бойових дій та спроможні його передати курсантам, незважаючи на те, що стаж науково-педагогічної роботи у них незначний» [53, с. 39]. Зауважимо, що не всі викладачі, які мають значний досвід практичної діяльності щодо викладання у ВВНЗ, спроможні якісно формувати з досвіду знання та передавати їх курсантам.

Отже, у ВВНЗ усі викладачі різні. Різняться вони своєю кваліфікацією, досвідом практичної діяльності, наявністю педагогічної освіти, досвідом науково-педагогічної діяльності тощо. Для супроводу професійного розвитку викладачів важливе значення має інформаційно-аналітичне забезпечення.

Інформаційно-аналітичне забезпечення професійного розвитку викладачів – це система збору, обробки, аналізу та використання інформації для ефективного планування, супроводу і вдосконалення професійного зростання науково-педагогічних працівників ВВНЗ НГУ. Це важливий компонент управління якістю освіти, де зміни в безпековому середовищі потребують динамічної адаптації знань і навичок викладачів.

У Концепції трансформації системи військової освіти, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 15 грудня 1997 р. № 1410 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 р. № 1490), зазначено, що курс офіцерів об'єднаних штабів (L3) є складовою освітньої програми підготовки фахівців ступеня магістра за спеціальностями «Військове управління (за видами збройних сил)», «Забезпечення військ (сил)»; курс вищого керівного складу стратегічного рівня (L4) є складовою освітньої програми підготовки фахівців ступеня магістра за спеціальністю «Національна безпека (за окремими сферами та видами діяльності)», а також те, що «ступінь вищої освіти доктора філософії може здобуватися особами офіцерського складу на основі ступеня вищої освіти «магістр» за освітньо-науковими програмами відповідних спеціальностей ….». На нашу думку, такий підхід може вплинути на зміну віку потенційного абітурієнта вступника за освітньою програмою підготовки фахівців ступеня доктора філософії, що спричиняє ризик невиконання ліцензійних вимог провадження освітньої діяльності ВВНЗ у майбутньому. Наприклад, особа завершує навчання за освітньою програмою підготовки фахівців ступеня магістра спеціальності «Озброєння та військова техніка» у 23 роки, і такого фахівця можна вже призначати на посаду викладача або розглядати як абітурієнта на навчання за освітньою програмою підготовки фахівців ступеня доктора філософії. Раніше особа завершувала навчання за освітньою програмою підготовки фахівців ступеня магістра за спеціальностями «Військове управління (за видами збройних сил)», «Забезпечення військ (сил)» мінімум у 29 років (із запровадженням курсів професійної військової освіти вік суттєво збільшується), і такого фахівця можна було б призначати на посаду викладача або розглядати як абітурієнта на навчання за освітньою програмою підготовки фахівців ступеня доктора філософії. Такий підхід може привести до того, що присудження ступеня доктора філософії офіцеру може збігатися з досягненням ним пенсійного віку. Ще складніша ситуація зі спеціальністю «Національна безпека (за окремими сферами та видами діяльності)» (рис. 2.7).

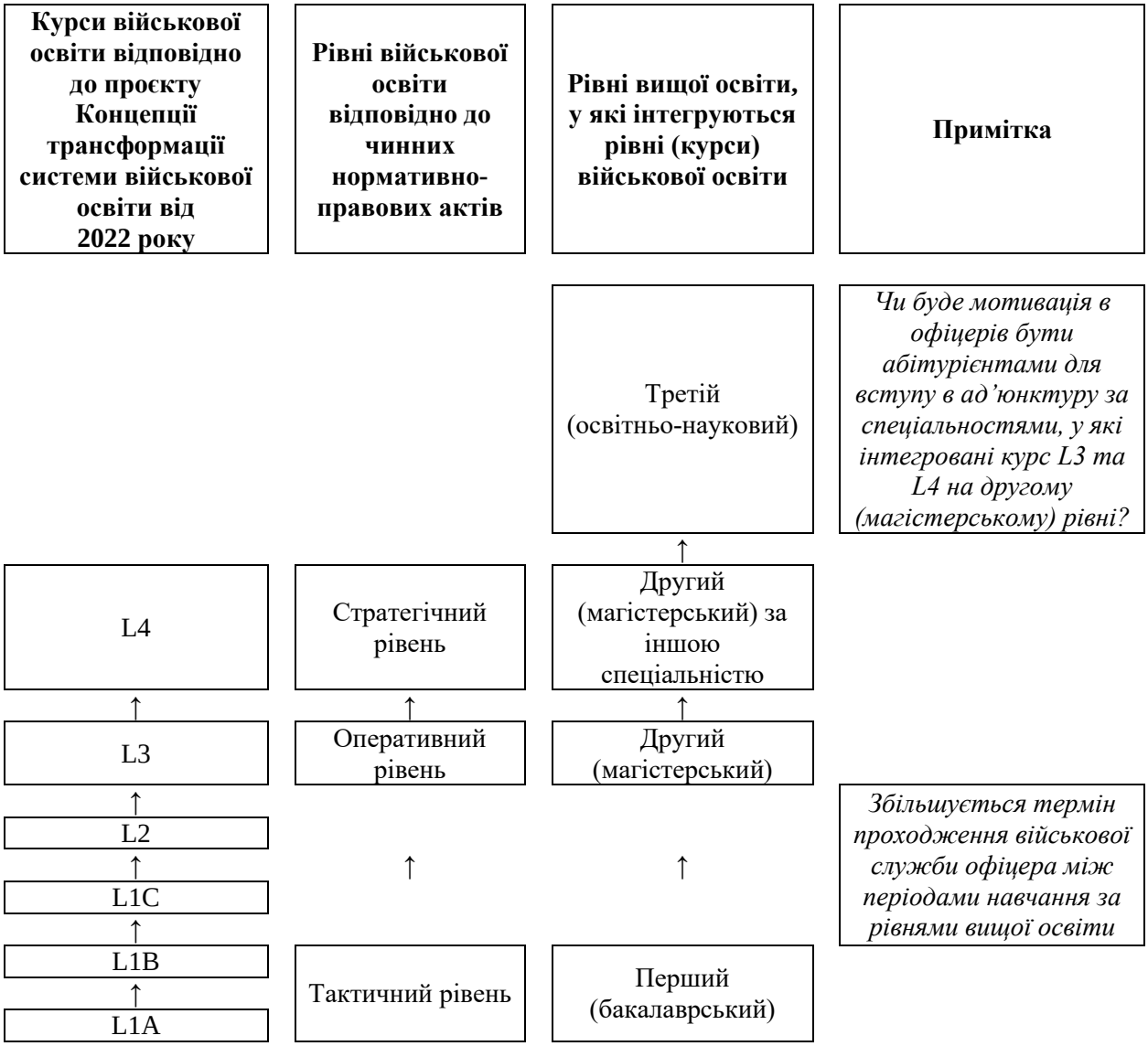

Рис. 2.7. Ускладнення кадрового забезпечення освітньої діяльності ВВНЗ із запровадженням стандартів НАТО щодо підготовки військових фахівців

Отже, із запровадженням стандартів НАТО щодо підготовки військових фахівців ускладнюється кадрове забезпечення освітньої діяльності ВВНЗ, оскільки означені стандарти не завжди поєднуються з чинними нормативно-правовими актами.

Необхідно звернути увагу, що простежується залежність кар'єрного зростання офіцера у ВВНЗ від його професійного розвитку (рис. 2.8).

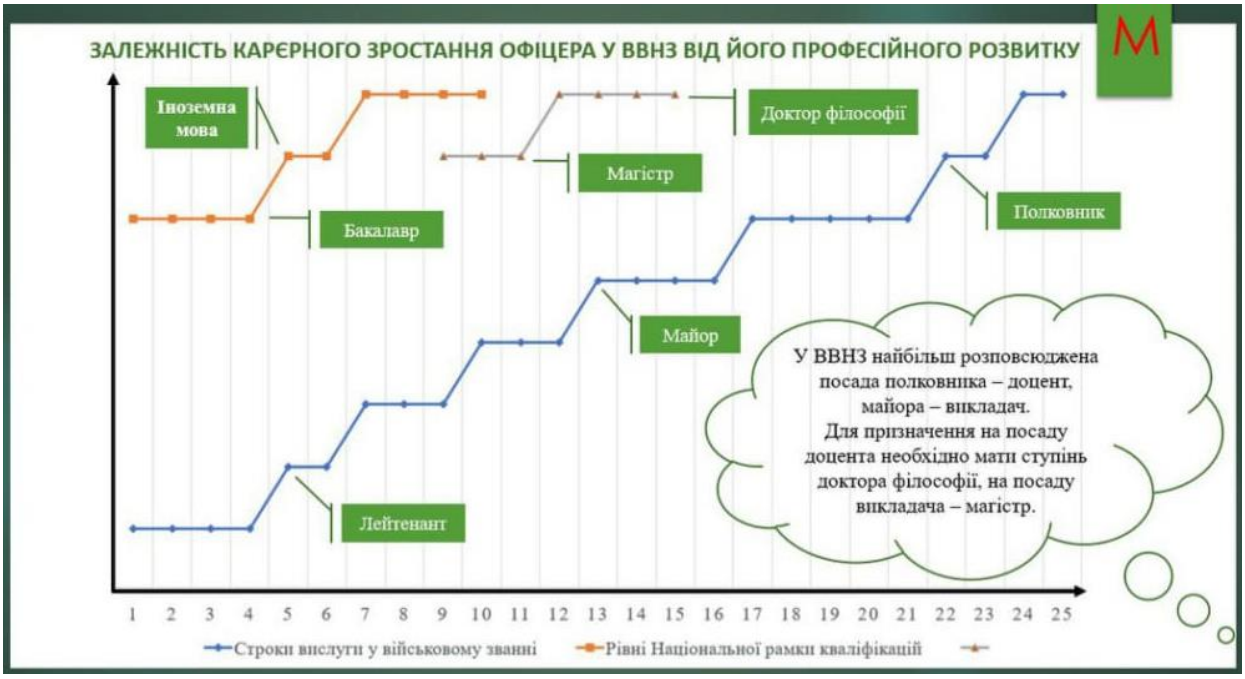

Рис. 2.8. Залежність кар’єрного зростання офіцера у ВВНЗ від його професійного розвитку

Ураховуючи зазначене, уважаємо доцільним визначити вікові обмеження для вступу офіцерів на навчання в ад’юнктурі. Вихідними даними для їх визначення є: мінімальний вік випускника ВВНЗ – 22 роки; встановлений мінімальний пенсійний вік офіцера – 43 роки; тривалість навчання в ад’юнктурі – 4 роки. Метою визначення вікових меж є забезпечення ефективного використання результатів навчання офіцерів після завершення підготовки в ад’юнктурі, тобто створення умов для тривалого застосування набутих наукових компетентностей у практичній діяльності та системі військової освіти.

За умови завершення навчання в ад’юнктурі у віці 43 років офіцер фактично не має можливості реалізувати потенціал отриманих знань і навичок у повному обсязі. Отже, граничний вік вступу, що дозволяє завершити навчання до досягнення пенсійного віку, становить 39 років (43 – 4 = 39). Водночас для забезпечення не менше 5–10 років подальшої служби після

завершення навчання оптимальним є вступ у віці до 34 років. Беручи до уваги необхідність попереднього набуття досвіду військової служби та формування професійних і наукових компетентностей, мінімальний доцільний вік вступу визначається на рівні 25 років.

Отже, з метою досягнення максимального ефекту від підготовки в ад'юнктурі пропонується встановити такі вікові обмеження для вступу офіцерів: мінімальний вік вступу – 25 років, оптимальний віковий діапазон – 27–34 роки, граничний (максимальний) вік вступу – 39 років. Запропонований діапазон забезпечує достатній період подальшої служби (не менше 5–10 років) після завершення навчання, що сприяє раціональному використанню кадрового потенціалу та ефективності підготовки науково-педагогічних кадрів військового формування.

Проблемні питання системи професійного розвитку викладачів ВВНЗ НГУ доцільно дослідити за допомогою діаграми Ісікави – графічного способу дослідження і визначення причиново-наслідкових взаємозв'язків між чинниками [7; 175; 224].

Діаграма Ісікави була складена на основі опитування викладачів, які працюють у ВВНЗ більше п'яти років. Респонденти надали оцінки щодо слабких сторін системи професійного розвитку викладачів ВВНЗ НГУ, завдяки яким були визначені чинники за смисловими та причиново-наслідковими показниками, які впливають на якість, ефективність системи (рис. 2.9). Визначено, що недостатньо ефективна система професійного розвитку викладачів ВВНЗ НГУ характеризується відсутністю досвіду практичної діяльності у військових частинах (підрозділах) НГУ, відсутністю педагогічної освіти, військової освіти, міжнародного досвіду у сфері безпеки та оборони.

Вирішення проблеми відсутності досвіду практичної діяльності у військових частинах (підрозділах) НГУ досягається шляхом проходження стажування викладачів у військових частинах (підрозділах) НГУ, інтеграції досвіду офіцерів-практиків в освітній процес, ротації викладачів з досвідом

практичної діяльності (зокрема з бойовим досвідом), використання засобів імітаційного моделювання, що відтворюють реальні умови служби. Відсутність педагогічної освіти компенсується впровадженням курсів з основ педагогіки та андрагогіки, закріпленням молодих викладачів за досвідченими педагогами (розроблення та реалізація внутрішніх програм наставництва), післядипломною освітою за педагогічним напрямом, розробленням спеціалізованих курсів для викладачів ВВНЗ з урахуванням специфіки військової підготовки. А відсутність військової освіти – проходженням спеціалізованих курсів військової підготовки, залученням викладачів до реальних навчань військових частин НГУ, післядипломною освітою за військово-професійним напрямом. Брак міжнародного досвіду у сфері безпеки та оборони можна надолужити шляхом вивчення англійської (або іншої) мови, підвищення кваліфікації через онлайн-курси міжнародних платформ (зокрема NATO DEEP), співпрацею з міжнародними партнерами в спільних проєктах.

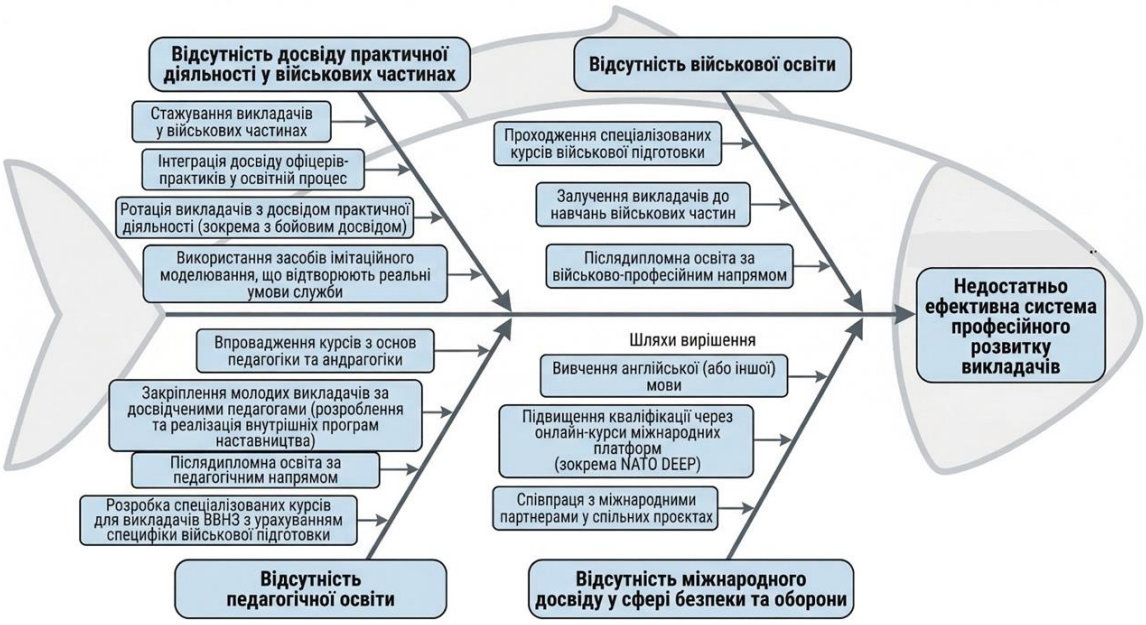

Рис. 2.9. Схематичне зображення визначення шляхів удосконалення системи професійного розвитку викладачів ВВНЗ НГУ за допомогою діаграми Ісікави

Визначений комплекс заходів у сукупності є системою професійного розвитку викладачів ВВНЗ НГУ [116].

Реалізація другої умови формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних – оновлення змісту освітніх програм та навчально-методичного забезпечення освітніх компонентів.

Підготовка курсантів у ВВНЗ НГУ побудована на основі поєднання військової та правоохоронної складових, що забезпечує інтегроване формування професійної готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних різного рівня складності. Практична підготовка здійснюється протягом кожного півріччя навчального року, передбачає тижневі цикли занять, які проводяться на спеціально обладнаних симуляторах [151] та в польових (тактичних) умовах.

Важливим елементом ОП є її структурно-логічна схема. Описана І. Ясеновою [282] методика розрахунку структурно-логічних схем відрізняється від наявних визначенням раціональних часових інтервалів для розміщення модулів дисциплін, за яких навантаження студента в освітньому процесі є рівномірним.

Отже, важливим елементом методики є врахування *структурно-логічної схеми підготовки майбутнього офіцера*, що передбачає послідовність реалізації принципу «від простого до складного». Це дало змогу впроваджувати організаційно-педагогічні умови відповідно до рівня професійного становлення курсантів: на першому курсі – формування базових навичок на рівні рядового та командира відділення; на другому – розвиток умінь командира відділення і головного сержанта; на третьому – удосконалення вмінь головного сержанта та командира взводу; на четвертому – відпрацювання функцій командира взводу і роти в складі батальйону [149].

У процесі експерименту враховано *вимоги нормативно-правових документів*, що регламентують підготовку військовослужбовців НГУ, зокрема наказу МВС України від 16.06.2014 № 567 «Про затвердження Положення про військові частини і підрозділи з охорони громадського порядку Національної

гвардії України» [209], наказу МВС України від 24.12.2019 № 1089 «Про затвердження Інструкції про організацію та несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України» [206], наказу МВС України від 24.12.2019 № 1090 «Про затвердження Положення з організації конвоювання військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України» [211] та наказу МВС України, Міністерства юстиції України, Верховного суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 «Про затвердження Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів» [204]. Відповідно до етапів професійної підготовки та нормативно-правових актів формуються вимоги до рівня знань, умінь і навичок військовослужбовців НГУ (таблиця 2.4).

На першому році навчання курсанти оволодівають *базовими знаннями й навичками рядового складу*, що включають дисциплінованість, дотримання наказів, виконання стандартних дій у складі наряду чи патруля. Основна увага приділяється *формуванню психологічної готовності* діяти в умовах підвищеного ризику, набуттю впевненості у власних силах і розумінню норм законності під час служби.

На другому році навчання акцент робиться на *підготовці командира відділення та головного сержанта*, які вже несуть відповідальність за організацію та контроль дій підлеглих. Відповідно до наказів МВС України № 567 [209] і № 1089 [206] вони повинні знати порядок організації несення служби, вимоги до інструктажу, взаємодії між підрозділами, уміти приймати оперативні рішення в обмежений час, забезпечуючи дисципліну та безпеку.

Таблиця 2.4

Вимоги до рівня знань, умінь і навичок військовослужбовців НГУ відповідно до етапів професійної підготовки та нормативно-правових актів

Рівень підготовки	Повинен знати	Повинен уміти / володіти навичками
Рядовий	– основні положення наказу МВС України № 1089 щодо організації та несення служби з ОГП; – права та обов'язки військовослужбовця НГУ під час виконання завдань із забезпечення громадської безпеки; – правила застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і зброї; – вимоги статутів ЗСУ та НГУ щодо несення служби	– нести службу в складі наряду та патруля; – виконувати розпорядження командира, діяти за сигналами управління; – забезпечувати безпеку громадян під час масових заходів; – користуватися індивідуальними засобами захисту й радіозв'язком; – орієнтуватися в обстановці та приймати рішення в межах наданих повноважень
Командир відділення	– порядок організації служби відділення при ОГП (накази № 567, № 1089); – обов'язки та відповідальність командира відділення; – основи тактичної підготовки, дій особового складу в типових ситуаціях; – порядок взаємодії з підрозділами поліції, ДСНС	– організовувати несення служби відділенням; – проводити інструктаж особового складу; – контролювати дотримання військової дисципліни, заходів безпеки та законності; – оцінювати обстановку й приймати рішення щодо дій підлеглих;

Продовження таблиці 2.4

Рівень підготовки	Повинен знати	Повинен уміти / володіти навичками
		– складати звітність і передавати інформацію про виконання завдань
Головний сержант	– порядок підготовки підрозділу до служби; – основи морально-психологічного забезпечення та виховної роботи; – вимоги до контролю за несенням служби; – порядок взаємодії з офіцерами підрозділу	– здійснювати поточний контроль і корекцію дій підлеглих; – координувати роботу сержантського складу; – забезпечувати дотримання стандартів службово-бойової діяльності; – здійснювати перевірку готовності особового складу, техніки, спорядження
Командир взводу	– положення наказів МВС України № 567, № 1089, № 1090 про організацію ОГП, конвоювання та екстрадиції; – тактичні основи управління взводом у різних умовах службово-бойової діяльності; – порядок планування служби й розрахунку сил і засобів; – вимоги до оформлення оперативно-службової документації	– планувати й організовувати несення служби взводом; – здійснювати управління під час служби й у надзвичайних ситуаціях; – контролювати дії підлеглих при конвоюванні, екстрадиції та охороні підсудних; – вести облік, звітність, аналізувати результати служби; – ухвалювати рішення в умовах змінної обстановки
Командир роти / батальйону	– зміст наказів № 567, № 1089, № 1090, № 613/785/5/30/29/67/68; – вимоги до організації, планування та контролю за службою підрозділів;	– організовувати службу батальйону (роти) в умовах різних режимів ОГП; – планувати залучення сил і засобів для забезпечення безпеки;

Продовження таблиці 2.4

Рівень підготовки	Повинен знати	Повинен уміти / володіти навичками
Командир роти / батальйону	– порядок взаємодії із судами, поліцією, прокуратурою під час конвоювання та охорони підсудних; – правила координації дій підрозділів під час забезпечення масових заходів, ліквідації правопорушень і кризових ситуацій	– забезпечувати дотримання законності, прав людини та норм міжнародного гуманітарного права; – приймати управлінські рішення на основі аналізу обстановки; – проводити розбір дій, узагальнювати досвід, здійснювати навчально-методичну роботу

На третьому році навчання курсантів готують до рівня *командира взводу,* здатного здійснювати управління силами під час виконання завдань з ОГП, конвоювання та екстрадиції. На цьому етапі в процесі навчання активно впроваджуються організаційно-педагогічні умови, що відображають *системність, інтеграцію теорії та практики,* а також моделювання реальних ситуацій, передбачених наказами МВС України № 1089 [206] і № 1090 [208].

Четвертий рік навчання спрямований на *вдосконалення вмінь управління підрозділами рівня роти або батальйону* з урахуванням вимог наказів МВС України № 567 [209], № 1090 [208] та спільного наказу № 613/785/5/30/29/67/68 [204]. Курсант повинен не лише демонструвати високий рівень професійних знань і практичних умінь, але й бути здатним приймати управлінські рішення, прогнозувати розвиток обстановки, нести відповідальність за дії особового складу.

Системний аналіз змісту підготовки на різних етапах навчання дозволяє простежити динаміку трансформації особистості курсанта: від засвоєння базових виконавчих навичок рядового складу до формування тактичного мислення офіцера-управлінця. Процес професійного становлення ґрунтується

на послідовному ускладненні завдань – від індивідуальної відповідальності на першому курсі до управління підрозділами рівня роти чи батальйону на випускному курсі.

Важливу роль у цьому процесі відіграє впровадження організаційно-педагогічних умов, що забезпечують інтеграцію теорії та практики через моделювання реальних службових ситуацій. Така поетапність дозволяє системно розвивати ключові компоненти готовності, орієнтуючись на вимоги наказів МВС України № 567, № 1089, № 1090 та інших профільних нормативних актів.

Узагальнена структура розвитку компонентів готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних відповідно до рівнів підготовки представлена у формі порівняльної матриці (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Порівняльна матриця формування компонентів готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних за роками навчання

Компонент	1 рік (рядовий склад)	2 рік (командир відділення / головний сержант)	3 рік (командир взводу)	4 рік (командир роти, батальйону)
Психологічний	Формування емоційної стійкості, упевненості та готовності до ризику	Розвиток лідерської стійкості та готовності брати відповідальність за групу	Психологічна готовність до управління силами в екстремальних умовах (ОГП, конвой)	Стресостійкість у процесі управління масами; готовність до ризику
Когнітивний	Засвоєння змісту статутів, норм законності та алгоритмів несення служби в наряді	Вивчення наказів № 567, № 1089; методики інструктування підлеглих	Оволодіння вимогами наказів № 1089, № 1090; вивчення тактики ОГП та екстрадиції	Системне знання нормативно-правових актів

Продовження таблиці 2.5

Діяльнісний	Оволодіння базовими навичками патрулювання та виконання наказів	Організація служби, контроль дій підлеглих та прийняття рішень	Моделювання реальних ситуацій; управління взводом під час виконання завдань	Удосконалення вмінь управління підрозділами рівня роти / батальйону; планування
Рефлексійний	Самоаналіз власної дисциплінова-ності та точності виконання алгоритмів	Оцінювання ефективності дій відділення та аналіз власних якостей як молодшого лідера	Аналіз системності підготовки; оцінка спроможності взводу до виконання завдань	Прогнозування розвитку обстановки; повна відповідальність за дії всього особового складу

Таким чином, представлена матриця демонструє поступове зміщення акцентів від виконавчої культури до управлінської зрілості, де кожен наступний рік навчання інтегрує здобуті раніше навички в більш складні професійні контексти. Поетапне ускладнення підготовки забезпечує *послідовне формування всіх компонентів готовності* майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних – психологічного, когнітивного, діяльнісного та рефлексійного, що підтверджується змістом нормативно-правових актів, які регламентують діяльність військових частин і підрозділів НГУ. Запропонована система дозволяє адаптувати освітній процес до реальних умов професійної діяльності та створює умови для ефективного впровадження педагогічного експерименту.

Реалізація третьої умови формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних – створення та використання навчальних фільмів професійного спрямування.

Ключовим елементом процесуального блоку методики є впровадження

авторського навчального серіалу «Втеча з-під варти». На відміну від традиційних лекційних методів, відеомоделювання дозволяє занурити майбутнього офіцера в атмосферу підвищеного ризику, що характерна для процесів конвоювання та екстрадиції. Це забезпечує перехід від репродуктивного засвоєння норм статутів до творчого вирішення професійних завдань в умовах невизначеності (додатки Н, П).

В основу створеного навчального серіалу (табл. 2.6) покладено аналіз реальних подій, пов'язаних з втечами з-під варти [40; 41; 51; 82; 169; 242; 250]. Такий підхід забезпечує максимальне зосередження здобувачів вищої освіти на змісті матеріалу, оскільки вони будуть розуміти, що в таких самих ситуаціях можуть опинитися як вони самі, так і їхні майбутні підлеглі. Також треба враховувати, що здобувачі вищої освіти із усього різноманіття інформаційного забезпечення опанування навчальних дисциплін надають перевагу навчальним фільмам.

Залучення до створення навчального серіалу «Втеча з-під варти» здобувачів вищої освіти сприятиме розвитку в них не лише hard skills, а й soft skills (додаток Р). Такий підхід доцільно реалізовувати, ураховуючи підпункт 14 пункту 38 Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності [207], шляхом створення проблемної групи, яка працює над вирішенням проблеми інформаційного забезпечення освітніх компонент.

Відповідно до наказу МВС України від 13 січня 2021 року № 12, яким затверджено Інструкцію із застосування військовослужбовцями НГУ [205] технічних приладів і технічних засобів, що виконують функції фото- і кінозйомки, відеозапису, застосування БпЛА з функціями фото- та відеофіксації, є нормативно врегульованим елементом службово-бойової діяльності НГУ під час виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Метою підготовки майбутніх офіцерів НГУ до застосування БпЛА в межах професійної підготовки є формування в них готовності до правомірного, безпечного та ефективного використання безпілотних

авіаційних систем як технічних засобів відеофіксації під час виконання завдань з ОГП й конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, а також забезпечення належного рівня процесуальної, правової та службової відповідальності під час роботиз отриманою інформацією [174; 228].

Таблиця 2.6

Мета та зміст серій навчального серіалу «Втеча з-під варти»

Назва серії	Навчальна мета	Елементи реальних подій	Освітня компонента	Матеріально-технічне забезпечення
Серія 1 «Здійснення конвоювання спецавтомобілем»	Відпрацювання правил конвоювання	[250]	Службово-бойова діяльність підрозділів НГУ	Спецавтомобіль типу «АЗ»
Серія 2 «Судове засідання»	Забезпечення охорони осіб під вартою у суді	[51]	Кримінально-правове забезпечення	Зал судових засідань
Серія 3 «Виведення засудженого до туалету»	Порядок супроводу засудженого	[40; 82]	Службово-бойова діяльність	Комплекс приміщень ситуаційного моделювання
Серія 4 «Угода військовослужбовців зі слідством»	Наслідки неналежного виконання обов’язків	[40]	Службово-бойова діяльність	Зал судових засідань
Серія 5 «Посадка засуджених у спецвагон»	Відпрацювання конвоювання спецвагоном	[41]	Службово-бойова діяльність	Спецвагон типу «ЗАК»
Серія 6 «Втеча засуджених з-під варти»	Дії в ситуації втечі осіб із-під варти	[41]	Службово-бойова діяльність	Спецвагон типу «ЗАК»
Серія 7 «Переслідування»	Порядок переслідування осіб	[41]	Службово-бойова діяльність; використання БпЛА	БПЛА

У контексті дисертаційного дослідження застосування БпЛА розглядається не як окрема технічна навичка, а як складова готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, що поєднує:

– правову обізнаність щодо підстав і меж використання технічних засобів фіксації;

– здатність діяти відповідно до встановлених процедур;

– уміння забезпечувати захист інформації та дотримання прав людини.

Згідно з Інструкцією [205] засоби фото- та відеозапису на БпЛА і безпілотний авіаційний комплекс (БПАК) застосовуються під час виконання завдань з ОГП та конвоювання, екстрадиції й охорони підсудних. Відповідно, підготовка курсантів до їх застосування має здійснюватися в межах професійної підготовки як цілеспрямований, нормативно зумовлений процес.

Організаційно така підготовка передбачає:

1) нормативно-правову підготовку, спрямовану на засвоєння курсантами: правових підстав застосування БпЛА під час виконання завдань ОГП й конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних; вимог щодо заборони несанкціонованого використання, копіювання чи видалення відеозаписів; відповідальності за порушення порядку обліку, зберігання та використання інформації;

2) професійно орієнтовану технічну підготовку, що передбачає: ознайомлення з типами БпЛА та БПАК, які використовуються в підрозділах НГУ; вивчення експлуатаційної документації та інструкцій виробника; засвоєння вимог щодо кількості та способів застосування засобів фото- та відеозапису на БПЛА відповідно до їх технічних характеристик;

3) практичну підготовку, під час якої курсанти: відпрацьовують застосування БпЛА у змодельованих умовах виконання завдань з охорони громадського порядку, конвоювання та охорони осіб під час судових засідань; навчаються діяти з урахуванням безперервності відеофіксації, дотримання режимних обмежень та вимог службової безпеки; використовують

відеоматеріали, отримані з БпЛА, для аналізу власних дій у процесі навчальних занять, що прямо передбачено Інструкцією [205] як допустима форма застосування засобів відеозапису.

Формування інформаційно-аналітичної готовності до службово-бойової діяльності передбачає: здатність працювати з відеоданими як доказовою та службовою інформацією; розуміння процедур зберігання, обліку, передавання та видалення відеозаписів; усвідомлення значення відеофіксації для захисту прав громадян і самих військовослужбовців.

Таким чином, відповідно до наказу МВС України № 12 [205] підготовка курсантів до застосування БПЛА має чітко визначену мету та регламентовану організацію, що забезпечує: підвищення ефективності виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку; прозорість та контрольованість дій військовослужбовців НГУ; формування в майбутніх офіцерів стійкої готовності діяти в межах закону із застосуванням сучасних технічних засобів, у тому числі безпілотних авіаційних систем.

Саме в такому розумінні застосування БпЛА є педагогічно значущим чинником формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Реалізація четвертої умови формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних – створення спеціалізованого просторово-предметного освітнього середовища у ВВНЗ.

Використання спеціалізованих аудиторій та навчальних місць, облаштованих відповідно до вимог, дозволяє реалізувати систему практико-орієнтованих кейсів у середовищі, максимально наближеному до реального залу суду чи місця тримання під вартою. У Київському інституті НГУ облаштовано спеціалізовані аудиторії та навчальні місця, що інтегрують візуальні засоби навчання, макети об’єктів та сучасні технічні засоби (додаток Н).

1. Спеціалізована аудиторія виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку. Для формування чітких алгоритмів дій під час ОГП використовуються тематичні плакати, що охоплюють:

– екіпірування та озброєння – стандарти спорядження для служби на блокпостах та під час виконання загальних завдань з ОГП (згідно з керівними документами);

– тактику взаємодії – візуалізація прийомів перевірки документів, опитування громадян та алгоритми підготовки нарядів до виходу на службу;

– забезпечення публічної безпеки і порядку під час масових заходів – покрокові етапи підготовки та проведення операцій у ситуації масового скупчення людей;

– планування маршрутів – зразки маршрутних карт для піших патрулів та патрулів на транспортних засобах з позначенням контрольних точок і небезпечних ділянок;

– спеціальні операції – схеми первинного блокування об’єктів органів державної влади та організація служби на блокпостах, зокрема й методика огляду транспортних засобів.

2. Спеціалізована аудиторія конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. Для формування чітких алгоритмів дій під час конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних використовуються тематичні плакати, зокрема схеми охорони в залах суду (у різних варіаціях), схеми охорони на пунктах обміну та в спеціальних вагонах під час руху. Також містить макети:

– зал судового засідання – дозволяє відпрацьовувати конвоювання підсудних та несення служби безпосередньо в умовах суду;

– спеціальний вагон – макет для відпрацювання етапування залізничним транспортом, дотримання режимних вимог та дій у надзвичайних ситуаціях (спроби втечі, напади).

3. Спеціалізована аудиторія застосування засобів БпЛА та БАК призначена для проведення групових занять (містить шість спеціалізованих навчальних плакатів) та практичних занять для опанування теоретичних основ

та набуття практичних навичок експлуатації шляхом відпрацювання вправ на симуляторах (15 місць).

4. На базі навчального об'єкта «Урбанізоване містечко» впроваджено використання сучасних БпЛА для моніторингу та координації дій:

– DJI Mavic – для швидкого спостереження за масовими заходами та патрулювання міської забудови;

– DJI Matrice – професійні дрони з тепловізорами для нічного патрулювання та охорони критичної інфраструктури;

– Autel – засоби з AI-трекінгом для автоматичного відстеження підозрілих об'єктів та картографування територій.

5. Комплекс приміщень ситуаційного моделювання. Загальна система підготовки завершується на спеціалізованих локаціях:

– на базі однієї з військових частин НГУ Київського гарнізону діє комплекс приміщень для імітації судової варти (у подальшому планується створити в Київському інституті НГУ);

– на території Київського інституту НГУ облаштовано навчальні місця для відпрацювання конвоювання з використанням реальної спецтехніки – автомобілів типу «АЗ» (автозак) та залізничних вагонів типу «ЗАК».

Це поєднання теоретичної наочності та фізичних макетів дозволяє курсантам проходити шлях від вивчення схеми до практичного відпрацювання навичок у середовищі, що повністю дублює майбутнє місце служби.

Організаційно-змістовий блок у структурі представленої змістово-функціональною моделі формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних виконує роль виконавчого механізму, що забезпечує безпосередню трансформацію теоретичних засад у практичну готовність майбутніх офіцерів. Він охоплює зміст підготовки, методи, форми та засоби навчання, що інтегровані в єдиний процесуальний цикл (рис. 2.7).

1. Зміст підготовки – проєктування та оновлення. Змістове наповнення підготовки базується на ОП та навчально-методичному забезпеченні. Ключовою особливістю виконавчого етапу є його динамічність:

– зміст не є сталим; він постійно корегується на основі моніторингу та опитування стейкхолдерів (практичних працівників НГУ, випускників, керівного складу);

– навчальні модулі фокусуються на специфіці виконання завдань з ОГП, особливостях конвоювання та екстрадиції в умовах сучасних викликів.

2. Методи навчання в структурі зазначеного блоку класифіковано за рівнем залучення курсантів до пізнавальної діяльності:

– традиційні (пояснювально-ілюстративні) – спрямовані на первинне формування когнітивного компонента готовності;

– пасивні – перегляд навчальних відеофільмів, що дозволяє візуалізувати алгоритми дій під час охорони підсудних;

– активні – самостійне опрацювання нормативно-правових актів та виконання індивідуальних завдань, що формує навички автономного прийняття рішень;

– інтерактивні (пріоритетні) – дискусії, ділові ігри, тренінги та кейс-метод. Останній дозволяє аналізувати реальні службові ситуації, що виникають під час екстрадиції або конвоювання, мінімізуючи розрив між навчанням і реальною службою.

За результатами проведеного дослідження О. Керницький, В. Пасічник, та В. Васищев з’ясували, що «під час проведення рольової гри «Заручник» трапляються такі загальні помилки, як: легковажне ставлення до завдання на початковому етапі входження в гру, неповне врахування дії комплексу факторів, безпідставна надія на легке та швидке вирішення проблеми силовими засобами, поспіх у прийнятті важливих рішень без ретельного аналізу обстановки, втрата орієнтації в часі, повільне реагування на зміну умов виконання завдань, слабкі навички активного слухання інших, відволікання від головної мети, нехтування прийомами емпатійного спілкування,

переважно директивний стиль комунікації зі «злочинцями» тощо» [95, с. 36]. Узагальнення виявлених помилок свідчить про необхідність зміщення акцентів у методиці підготовки з чисто репродуктивних методів на ситуативне моделювання з елементами стрес-підготовки. Ураховуючи досвід проведення рольових ігор, виконавчий етап методики має бути доповнений специфічними алгоритмами корекції професійної поведінки майбутніх офіцерів.

3. Форми організації навчальної діяльності. Виконавчий етап передбачає поєднання різних форматів взаємодії:

– класичні форми – лекції, практичні заняття та семінари;

– інноваційні форми – бінарні заняття, які проводяться спільно викладачем кафедри та досвідченим офіцером-практиком. Це забезпечує передавання «живого» досвіду та специфічних нюансів професійної діяльності;

– самостійна робота та консультації: спрямовані на доопрацювання рефлексійного компонента готовності.

4. Засоби навчання та виховання. Для ефективної реалізації методики використовується комплексний інструментарій:

– інформаційні – підручники, посібники, дидактичний матеріал;

– технологічні – спеціалізовані навчальні фільми;

– матеріально-технічні – навчання відбувається в спеціалізованих аудиторіях та на навчальних місцях, що імітують реальні умови (наприклад, макети залів судових засідань, обладнання для конвоювання тощо).

Реалізація організаційно-змістового блоку безпосередньо впливає на формування чотирьох базових компонентів досліджуваної готовності: психологічного – через тренінги та моделювання стресових ситуацій; когнітивного – через засвоєння змісту ОП та нормативно-правових актів; діяльнісного – через практичні заняття та ігри; рефлексійного – через аналіз власних дій під час виконання кейс-завдань.

Ефективність цього блоку забезпечується організаційно-педагогічними умовами, зокрема залученням офіцерів із практичним досвідом та постійним оновленням матеріально-технічної бази згідно з вимогами сьогодення.

Таким чином, розглянувши питання щодо укомплектування вакантних посад науково-педагогічних працівників офіцерами-практиками, які мають досвід служби у військових частинах НГУ з виконання завдань з охорони громадської безпеки та порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, ми здійснили комплексний перегляд ОП з дотриманням системного підходу (табл. 2.7).

Психологічний компонент досліджуваної готовності переважно формується через гуманітарні та психологічні дисципліни, але перевіряється в екстремальних умовах бойової підготовки; когнітивний – є фундаментом для правових та управлінських дисциплін; діяльнісний компонент досліджуваної готовності є ключовим для блоку службово-бойової діяльності підрозділів та вогневої підготовки, де задіяна система кейсів та навчальний серіал; рефлексійний компонент наскрізно проходить через усю практичну підготовку, особливо під час дебрифінгів після перегляду навчального серіалу та розв’язання кейсів.

Таким чином, розроблена методика забезпечує практичну реалізацію організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки через систему взаємопов’язаних методів, форм і засобів навчання. Її ефективність зумовлена поетапною побудовою підготовки за принципом «від простого до складного», інтеграцією теорії і практики, упровадженням в освітній процес практико-орієнтованих кейсів, навчального відеоконтенту та створенням спеціалізованого освітнього середовища.

Таблиця 2.7

Кореляція змісту освітніх компонентів із показниками оцінювання досліджуваної готовності, організаційно-педагогічними умовами в процесі підготовки майбутніх офіцерів НГУ

Освітні компоненти	Показники оцінювання готовності
Філософські, соціологічні та морально-етичні основи забезпечення державної безпеки; історія та культура України; українська мова професійного спілкування	система ціннісних орієнтацій; професійна спрямованість та інтереси
Правові засади держбезпеки; правові засади службово-бойової діяльності підрозділів НГУ; система світової колективної безпеки та міжнародне гуманітарне право	глибина правових знань
Військове лідерство та психологія професійної діяльності; основи роботи з персоналом; управління повсякденною діяльністю підрозділів	життєстійкість особистості; здатність до соціально-психологічної адаптації; об'єктивність професійного самооцінювання; самоконтроль в екстремальних умовах
Службово-бойова діяльнічть підрозділів	усі показники
Інформаційні технології та електронні комунікаційні ситеми; безпілотні системи	технічна обізнаність у сфері застосування спецзасобів, озброєння, спецтранспорту та БпЛА; ефективність практичного застосування технічних і спеціальних засобів
Вогнева підготовка; фзичне виховання та методика фізичної підготовки; бойова система виживання воїнів та тактична медицина	володіння тактичними прийомами охорони, обшуку та супроводження; самоконтроль в екстремальних умовах
Будова та експлуатація військової техніки; логістичне забезпечення підрозділів	технічна обізнаність у сфері застосування спецзасобів, озброєння, спецтранспорту та БпЛА; управлінські навички керівництва підрозділом (вартою)
Військові практики (2–3 роки навчання); військове стажування	усі показники

Методика забезпечує цілісне формування психологічного, когнітивного, діяльнісного та рефлексійного компонентів готовності й створює підґрунтя для ефективного проведення педагогічного експерименту.

Висновки до другого розділу

У процесі дослідження визначено та теоретично обґрунтовано організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки: удосконалення системи відбору та професійного розвитку викладачів ВВНЗ НГУ; оновлення змісту освітніх програм та навчально-методичного забезпечення освітніх компонентів; створення та використання навчальних фільмів професійного спрямування; створення спеціалізованого просторово-предметного освітнього середовища у ВВНЗ.

Для досягнення поставленої мети дослідження розроблено змістово-функціональну модель формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, яка відображає цілісну систему педагогічного впливу, що забезпечує поетапний розвиток такої готовності. Фундаментальною основою для визначення параметрів цієї моделі є соціальне замовлення, яке безпосередньо впливає на її наповнення та вектор розвитку. Змістово-функціональна модель структурно складається із чотирьох взаємопов’язаних блоків: методологічно-цільового (мета, завдання методологічні підходи, загальнодидактичні та спеціальні принципи), суб’єктного (викладачі, курсанти), організаційно-змістового (компоненти готовності, зміст підготовки, методи, форми організації навчальної діяльності, засоби навчання та виховання) та результативно-оцінювального (критерії, відповідні їм показники, діагностичні методики, рівні сформованості досліджуваної готовності, результат – позитивна динаміка рівнів сформованості досліджуваної готовності), кожен з яких виконує певну функцію в забезпеченні процесу формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Розроблено методику формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, що охоплює зміст (реалізація освітніх компонентів «Правові засади службово-бойової діяльності підрозділів НГУ», «Управління повсякденною діяльністю підрозділів», «Службово-бойова діяльність підрозділів», «Інформаційні технології та електронні комунікаційні системи», «Вогнева підготовка», «Фізичне виховання та методика фізичної підготовки», «Будова та експлуатація військової техніки», «Логістичне забезпечення підрозділів» «Військова практика»), форми (лекції, практичні, групові, бінарні, семінарські заняття, консультації, самостійна робота), методи (традиційні (пояснювально-ілюстративні), пасивні (перегляд навчальних відеофільмів), активні (самостійне опрацювання ноормативно-правових актів, виконання індивідуальних завдань) та інтерактивні (дискусії, ігри, тренінги, кейс-метод)), що забезпечує ефективність цього процесу.

Зміст розділу висвітлено в публікаціях: [115; 116; 143; 144; 146; 152].

РОЗДІЛ 3

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ І ЗМІСТОВО-ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ З ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ, КОНВОЮВАННЯ, ЕКСТРАДИЦІЇ ТА ОХОРОНИ ПІДСУДНИХ

У розділі описано організацію та методику проведення педагогічного експерименту щодо формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, здійснено аналіз та інтерпретацію результатів констатувального, формувального та контрольного етапів експерименту.

3.1. Організація та методика проведення педагогічного експерименту з формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних

Тематика, пов’язана з удосконаленням методики проведення педагогічного експерименту, представлена в працях таких учених, як О. Дубягін [75], О. Жосан [186], Е. Муртазієв [229], Е. Панасенко [184], О. Печко [75], М. Рубцов, Н. Рубцова [229], С. Совгіра [239], О. Худолій [258], В. Шемчук [271] та інші. Особливості організації та проведення педагогічного експерименту у ВВНЗ відображено в монографії за загальною редакцією професора М. Медвідя [147].

Дослідження з проведення експериментальної перевірки ефективності обґрунтованих організаційно-педагогічних умов формування готовності

майбутніх офіцерів до діяльності здійснювали А. Балендр [23], О. Бондаренко [34], Л. Гребенюк [66], Д. Коновалов [103], Р. Любчич [133], М. Медвідь [142], Ю. Медвідь [157], А. Мельніков [159], С. Мотика [166], Т. Павлюк [183], О. Шагова [263], Д. Швець [267] та інші.

Експеримент є важливим методом збирання інформації в науці. Його проведення пов'язане з пошуком причиново-наслідкових відносин досліджуваних явищ дійсності. Цей метод виник унаслідок розвитку методів спостереження та логічного аналізу. Але якщо спостереження – це пасивний метод збирання інформації, то експеримент передбачає активний вплив на об'єкт дослідження кількох контрольних чинників. Проведення експерименту завжди пов'язане з активним впливом на об'єкт, який спричиняє його переструктурування, тому планувати експеримент у соціологічному дослідженні можна тільки тоді, коли є певність, що цей вплив не порушуватиме інтереси учасників експерименту. Цінність інформації, отриманої в результаті проведення експерименту, полягає в тому, що вона не просто описує об'єкт, але й дозволяє пояснити існування й розвиток певних зв'язків, відносин, процесів [186, с. 25].

Педагогічний експеримент передбачає активний улив на педагогічне явище чи процес шляхом створення нових умов, що відповідають меті дослідження. Експеримент як самостійний метод характеризується такими ознаками: діяльність, що організована на основі наукових даних відповідно до теоретично обґрунтованої гіпотези; запланований вплив на досліджуваний об'єкт, створення нових явищ тощо; глибокий аналіз та теоретичне узагальнення одержаних результатів; можливість багаторазового повторення; дотримання точно врахованих і змінюваних умов [186, с. 25, 26].

Під педагогічним експериментом у нашому дослідженні ми розуміємо метод наукового пізнання, що полягає в організованому спостереженні за освітнім процесом у спеціально створених і контрольованих умовах. Його головною метою є встановлення закономірного зв'язку між упровадженим

педагогічним впливом та кінцевим результатом підготовки майбутніх офіцерів.

Методику проведення педагогічного експерименту розуміємо як систематизовану сукупність методів, прийомів, процедур й організаційних дій, спрямованих на наукове дослідження педагогічних явищ у контрольованих умовах.

Мета нашого *педагогічного експерименту* – перевірити ефективність реалізації в освітньому процесі організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

У процесі педагогічного експерименту було висунуто *гіпотезу*, відповідно до якої рівні сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних підвищиться, якщо забезпечити такі організаційно-педагогічні умови:

– удосконалення системи відбору та професійного розвитку викладачів ВВНЗ НГУ;

– оновлення змісту освітніх програм та навчально-методичного забезпечення освітніх компонентів;

– створення та використання навчальних фільмів професійного спрямування;

– створення спеціалізованого просторово-предметного освітнього середовища у ВВНЗ.

Названі організаційно-педагогічні умови виступають незалежною змінною. Залежною змінною є рівні сформованості готовності майбутніх офіцерів, що визначаються за психологічним, когнітивним, діяльнісним і рефлексійним критеріями відповідно до визначених показників.

Для статистичної перевірки результатів педагогічного експерименту було сформульовано нульову (H_0) та альтернативну (H_1) гіпотези. Нульова

гіпотеза передбачає відсутність статистично значущих відмінностей у рівнях сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних між контрольною та експериментальною групами. Альтернативна гіпотеза полягає в припущенні про наявність статистично значущого підвищення рівня сформованості зазначеної готовності в курсантів ЕГ внаслідок упровадження визначених організаційно-педагогічних умов.

Етапи проведення педагогічного експерименту в контексті формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних можна структурувати так:

– *констатувальний (діагностичний) етап* (аналіз теоретико-методичних засад формування готовності; визначення критеріїв, показників і рівнів сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних (табл. 1.9); відбір учасників для ЕГ та КГ; проведення констатувального зрізу для оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних; порівняння характеристик ЕГ та КГ для забезпечення однорідності на початку експерименту);

– *формувальний етап* (упровадження організаційно-педагогічних умов в освітній процес ЕГ; проведення практичних занять, бінарних занять та використання кейс-методу; моніторинг і корекція методів навчання відповідно до рівнів сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних; контроль виконання навчальних завдань, спостереження за прогресом у сформованості такої готовності);

– *контрольний (результативний) етап* (порівняння рівнів сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони

підсудних респондентів ЕГ та КГ після завершення експерименту; використання статистичних методів (χ^2-критерій, кореляційний аналіз) для визначення достовірності отриманих результатів; інтерпретація результатів за психологічним, когнітивним, діяльнісним та рефлексійним критеріями; визначення ефективності впроваджених організаційно-педагогічних умов і формулювання висновків щодо підвищення рівнів готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних).

Для досягнення мети дослідження та перевірки ефективності запропонованих організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки, конвоювання та екстрадиції було організовано та проведено педагогічний експеримент.

Експериментальна робота здійснювалася на базі *Київського інституту НГУ*. Вибір закладу зумовлений його профільною спрямованістю та наявністю необхідної матеріально-технічної бази для підготовки офіцерів тактичного рівня.

Загалом до експериментальної роботи було залучено *128 курсантів*, які навчаються за спеціальністю 251 Державна безпека. Усі учасники на момент початку експерименту перебували в однакових умовах навчання та мали приблизно однаковий рівень успішності з фахових дисциплін.

Для забезпечення об’єктивності результатів методом випадкового вибору (ураховуючи кількість здобувачів в одній навчальній групі) було сформовано дві групи:

– контрольна група (КГ) – 60 курсантів;

– експериментальна група (ЕГ) – 68 курсантів.

Обидві групи (КГ та ЕГ) опановували одну й ту саму освітньо-професійну програму «Забезпечення державної безпеки підрозділами НГУ».

Для реалізації педагогічного експеременту була сформована *програма педагогічного дослідження на 2023–2025 рр.* (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Програма проведення педагогічного експерименту

Період	Етап експерименту	Основний захід
вересень–жовтень 2023	Констатувальний	Вхідна діагностика та поділ на КГ і ЕГ
листопад 2023–червень 2024	Формувальний (початок)	Реалізація освітніх компонентів, зміст яких містить обґрунтовані організаційно-педагогічні умови: правові засади службово-бойової діяльності підрозділів НГУ; управління повсякденною діяльністю підрозділів; службово-бойова діяльність підрозділів; інформаційні технології та електронні комунікаційні системи; вогнева підготовка; фізичне виховання та методика фізичної підготовки; будова та експлуатація військової техніки; логістичне забезпечення підрозділів; військові практики (3-й рік навчання)
вересень 2024–лютий 2025	Формувальний (активна фаза)	Реалізація освітньої компоненти «Службово-бойова діяльність підрозділів» з використанням кейсів на базі військових частин НГУ Київського гарнізону, формування та перегляд навчального серіалу «Втеча з-під варти», проведення додаткових бінарних занять з практиками з освітньої компонети «Безпілотні системи»
березень 2025	Контрольний	Підсумковий зріз рівнів готовності (випуск)
квітень 2025	Узагальнювальний	Оформлення результатів проведення педагогічного дослідження

Етап І. Констатувальний (вересень – жовтень 2023), 3-й курс, 5-й семестр.

Мета: визначення вихідного рівня готовності курсантів (КГ – 60 ос., ЕГ – 68 ос.) та обґрунтування необхідності змін.

Зміст роботи. Проведення вхідного тестування на знання нормативно-правової бази. Анкетування курсантів щодо їхньої психологічної готовності до роботи з правопорушниками та підсудними. Статистична перевірка однорідності груп (використання методів математичної статистики).

Методи: тестування, спостереження, аналіз результатів діяльності.

Етап ІІ. Формувальний (листопад 2023 – лютий 2025), 3-й курс (5-й семестр) – 4-й курс (8 семестр).

Реалізація етапу здійснювалася шляхом інтеграції обґрунтованих організаційно-педагогічних умов у структуру професійної підготовки та була розподілена на два підперіоди:

Процесуально-змістовий підперіод (листопад 2023 – червень 2024). На цьому етапі основну увагу було зосереджено на збагаченні змісту професійно орієнтованих освітніх компонентів. У процесі вивчення дисциплін «Правові засади службово-бойової діяльності підрозділів НГУ» та «Управління повсякденною діяльністю підрозділів» акцент робився на формуванні когнітивного компонента (правова грамотність, алгоритми прийняття рішень). Під час опанування навчальних предметів «Вогнева підготовка» та «Фізичне виховання та методика фізичної підготовки» відпрацьовувалися навички застосування сили та зброї в умовах, наближених до реального несення служби з охорони громадського порядку. Особлива увага приділялася дисципліні «Будова та експлуатація військової техніки» в контексті вивчення спецтранспорту для конвоювання, а також предмету «Логістичне забезпечення» для організації перевезень узятих під варту осіб. Теоретична база закріплювалася під час військової практики, де курсанти ЕГ залучалися до виконання реальних функціональних обов’язків у складі чинних підрозділів.

Активно-діяльнісний підперіод (вересень 2024 – лютий 2025). Цей період характеризувався максимальною інтенсифікацією практичної підготовки та

впровадженням інноваційних засобів навчання. У межах дисципліни «Службово-бойова діяльність підрозділів» на базі військових частин Київського гарнізону впроваджено систему практико-орієнтованих кейсів. Курсанти розв'язували ситуаційні завдання, що імітують масові заходи із високим ризиком провокацій та порушень правопорядку. Ключовим елементом стало використання авторського навчального серіалу «Втеча з-під варти». Колективний перегляд та подальший критичний аналіз дій персонажів дозволили майбутнім офіцерам виявити типові помилки в процесі конвоювання та екстрадиції, що сприяло розвитку рефлексійного компонента готовності. Запроваджено спеціалізовані тренінги з психологічної стійкості та деескалації конфліктів («діалог поліції»), де моделювалися стресогенні умови: спроба нападу на варту, групова непокора засуджених, спроба втечі з-під варти. Проведено серію бінарних занять із залученням офіцерів-практиків у межах викладання ОК «Безпілотні системи», де відпрацьовувалися навички використання БпЛА для моніторингу оперативної обстановки під час охорони громадської безпеки та розшуку осіб, які втекли з-під варти.

Також застосовувалися такі методи та інструментарій: метод імітаційного моделювання – створення квазіреального професійного середовища (використання спецавтомобілів, залів судових засідань, імітація блокпостів); інтерактивні методи – мозковий штурм для обговоренні кейсів, рольові ігри «Начальник варти – конвойований», тренінги саморегуляції; метод педагогічного супроводу – надання індивідуальних консультацій та коригування дій курсантів під час виконання практичних нормативів.

Очікуваний результат етапу – перехід більшості курсантів ЕГ від низького до середнього рівня готовності, здатність самостійно приймати правомірні рішення в екстремальних ситуаціях службової діяльності.

Етап ІІІ. Контрольно-узагальнювальний (березень – квітень 2025), 4-й курс, 8-й семестр.

Мета етапу – оцінювання ефективності впровадженої змістово-функціональної моделі та експериментальної методики, систематизація та теоретичне узагальнення результатів дослідження.

На цьому етапі реалізовувалася низка заходів. Проведення підсумкового зрізу рівнів сформованості готовності за всіма визначеними компонентами (психологічним, когнітивним, діяльнісним, рефлексійним) для КГ та ЕГ з використанням визначеного інструментарію: тестування, розв'язання наскрізних ситуаційних задач, оцінювання практичних навичок під час підсумкової атестації. Зовнішнє оцінювання результатів військового стажування шляхом збору та систематизації відгуків від командирів підрозділів та офіцерів-практиків щодо якості виконання курсантами завдань з ОГП, конвоювання та екстрадиції в реальних умовах. Аналіз відповідності підготовки курсантів вимогам сучасного безпекового середовища. Зіставлення результатів констатувального та формувального етапів експерименту. Виявлення динаміки змін у кожній групі та встановлення причиново-наслідкових зв'язків між упровадженими організаційно-педагогічними умовами та рівнем досліджуваної готовності. Математичне підтвердження достовірності отриманих результатів та доведення, що виявлені розбіжності між КГ та ЕГ не є випадковими, а стали результатом застосованої авторської методики. Узагальнення результатів дослідження. Розроблення та впровадження методичних рекомендацій для науково-педагогічних працівників ВВНЗ та інших закладів освіти зі специфічними умовами навчання.

Для забезпечення об'єктивності висновків на цьому етапі використано комплекс методів: діагностичні методи – підсумкове тестування, аналіз результатів професійної діяльності (протоколів занять, звітів зі стажування); метод експертного оцінювання – узагальнення відгуків офіцерів-практиків про рівень підготовленості майбутніх офіцерів; порівняльний аналіз – для зіставлення даних КГ та ЕГ, а також відстеження динаміки всередині кожної групи; методи математичної статистики – для кількісного підтвердження

значущості результатів експерименту; метод узагальнення та систематизації – для формулювання наукових висновків та практичних рекомендацій.

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що сформований науково-методичний апарат дозволив розпочати експериментальну перевірку гіпотези дослідження. Вихідною точкою цього процесу є констатація фактичного рівня готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних на початковому етапі. Опис процедури проведення констатувального зрізу та результати порівняльного аналізу вихідних даних КГ та ЕГ представлено в наступному підрозділі.

3.2. Аналіз результатів констатувального етапу експерименту

Достовірність експерименту ґрунтується на порівнянні результатів навчання в експериментальній (ЕГ) та контрольній (КГ) групах. Гіпотеза про ефективність розробленої методики вважається підтвердженою, якщо за умови вихідної ідентичності обох груп після завершення дослідження в ЕГ спостерігаються якісно вищі показники, ніж у КГ, де застосовувалися традиційні підходи.

Відтак, процедура перевірки передбачає два етапи порівняння:

на констатувальному етапі експерименту – для підтвердження однорідності характеристик ЕГ та КГ;

на контрольному етапі – для фіксації статистично значущих розбіжностей між ними.

Ураховуючи індивідуальні особливості кожного курсанта, висновки про схожість чи відмінність груп робимо не в абсолютному, а в статистичному сенсі. Для нівелювання чинника випадковості та прийняття обґрунтованого рішення про результативність експериментальної методики застосовуються

методи математичної статистики, які дозволяють математично підтвердити наявність або відсутність розбіжностей між отриманими даними.

Констатувальний етап педагогічного експерименту було проведено з метою визначення початкових рівнів сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. Цей етап передував безпосередньому впровадженню організаційно-педагогічних умов, спрямованих на вдосконалення цього процесу, і забезпечував об'єктивну основу для порівняння динаміки результатів після формувального етапу експерименту.

Під час констатувального етапу здійснювалося діагностування рівнів готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних за чотирма критеріями: психологічним, когнітивним, діяльнісним і рефлексійним. Кожен із критеріїв розкривав окремий аспект такої готовності: психологічний (показники: професійна спрямованість та інтереси; система ціннісних орієнтацій; життєстійкість особистості; нервово-психічна стійкість до стресогенних чинників; здатність до соціально-психологічної адаптації), когнітивний (показники: система правових знань; тактичні знання щодо охорони порядку, конвоювання та екстрадиції; технічна обізнаність у сфері застосування спецзасобів, озброєння, спецтранспорту та БпЛА), діяльнісний (показники: здатність до прийняття правомірних рішень у типових та кризових ситуаціях; володіння тактичними прийомами охорони, обшуку та супроводження; управлінські навички керівництва підрозділом; здатність до практичного застосування технічних і спеціальних засобів), рефлексійний (показники: об'єктивність професійного самооцінювання; здатність до критичного аналізу результатів власної діяльності; самоконтроль в екстремальних умовах; сформованість стратегій професійного саморозвитку).

Діагностування проводилось за допомогою комплексу методик:

– комплексу психодіагностичних методик, адаптованих до специфіки військово-професійної діяльності, а саме: орієнтаційно-діагностичної анкети інтересів, опитувальника термінальних цінностей, методики «Життєстійкість», опитувальника нервово-психічної напруженості, методики діагностики соціально-психологічної адаптації (додатки А–Д, К);

– авторського тесту для визначення рівня сформованості когнітивного компонента готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки, який дає змогу оцінити обсяг, глибину та здатність до застосування професійно значущих знань на основі нормативно-правового забезпечення службової діяльності (додаток Е);

– системи практико-орієнтованих кейсів, зокрема кейсу «Запобігання втечам, нападам та недбалості під час несення служби з охорони варт та підсудних», що сприяє формуванню здатності до прийняття рішень у типових і нестандартних службових ситуаціях (додаток Ж).

Аналіз результатів (табл. 3.2, додаток С) показав, що до початку експерименту рівні сформованості досліджуваної готовності в обох групах були приблизно однаковими. У більшості курсантів спостерігався низький або середній рівень за всіма компонентами готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Зокрема, за психологічним компонентом готовності низький рівень продемонстрували 17 осіб (28,3%) у контрольній групі та 19 осіб (27,9%) в експериментальній; середній рівень – відповідно 34 (56,7%) і 39 (57,4%); високий – лише 9 (15,0%) та 10 (14,7%) курсантів.

Схожа ситуація простежувалась за когнітивним і діяльнісним компонентами готовності. За когнітивним компонентом низький рівень виявлено у 25,0% курсантів контрольної групи та 23,5% експериментальної; середній – у 60,0% і 61,8% відповідно; високий – у межах 15,0% у контрольній та 14,7% в експериментальній групі. Діяльнісний компонент готовності також

свідчив про недостатній рівень сформованості здатності до практичного застосування набутих знань: низький рівень зафіксовано у 30,0% курсантів контрольної та 29,4% експериментальної груп; середній – у 55,0% і 55,9%; високий – відповідно у 15,0% та 14,7%. Рефлексійний компонент готовності підтвердив недостатню сформованість здатності до саморегуляції: низький рівень продемонстрували 30,0% курсантів контрольної та 29,4% експериментальної груп; середній – 53,3% і 52,9%; високий – відповідно 16,7% та 17,6%.

Таблиця 3.2

Результати сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у контрольній та експериментальній групах (на констатувальному етапі)

Компонент готовності	Рівень сформованості	Контрольна група (60 осіб)		Експериментальна група (68 осіб)	
		осіб	%	осіб	%
Психологічний	Низький	17	28,3	19	27,9
	Середній	34	56,7	39	57,4
	Високий	9	15	10	14,7
Когнітивний	Низький	15	25	16	23,5
	Середній	36	60	42	61,8
	Високий	9	15	10	14,7
Діяльнісний	Низький	18	30	20	29,4
	Середній	33	55	38	55,9
	Високий	9	15	10	14,7
Рефлексійний	Низький	18	30	20	29,4
	Середній	32	53,3	36	52,9
	Високий	10	16,7	12	17,6

Результати порівняння КГ та ЕГ до початку педагогічного експерименту за критерієм χ^2 засвідчили відсутність статистично значущих відмінностей між групами за всіма компонентами готовності при рівні значущості $p = 0,05$. Зокрема, для психологічного компонента емпіричне значення χ^2 становило 0,014, для когнітивного – 0,049, для діяльнісного – 0,013, для рефлексійного – 0,028, що в усіх випадках є меншим за критичне значення $\chi^2 = 5,991$. Отримані результати підтверджують статистичну однорідність контрольної та експериментальної груп і свідчать про їх порівнюваність на початковому етапі педагогічного експерименту.

Результати статистичної перевірки [160] свідчать, що на констаттувальному етапі педагогічного експерименту контрольна та експериментальна групи є *однорідними за всіма компонентами сформованості готовності* майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. Усі емпіричні значення χ^2 значно менші за критичне (5,991), що підтверджує відсутність істотних розбіжностей між групами. Отже, умови для проведення констатувального етапу експерименту визнано *методично і статистично обґрунтованими.* Результати констатувального етапу засвідчили також *недостатню сформованість готовності* майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. Найнижчі показники зафіксовано за діяльнісним і рефлексійним компонентами, що вказує на потребу вдосконалення практичної спрямованості навчання та розвитку рефлексійних механізмів професійного самовдосконалення.

Отримані результати підтвердили доцільність упровадження визначених *організаційно-педагогічних умов* формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. Ці умови було реалізовано на формувальному етапі педагогічного експерименту, результати якого розглянемо далі.

3.3. Результати педагогічного експерименту та їх інтерпретація

Після завершення констатувального етапу педагогічного експерименту, який підтвердив однорідність КГ та ЕГ, було проведено формувальний і контрольний етапи дослідження. Їх мета – перевірити ефективність розроблених організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Формувальний етап педагогічного експерименту тривав протягом двох навчальних років (третій та четвертий роки навчання) і був спрямований на цілеспрямоване впровадження системи організаційно-педагогічних умов у процес професійної підготовки курсантів. Основою для реалізації цього етапу стала структурно-логічна схема підготовки майбутнього офіцера, яка передбачає послідовний розвиток його компетентностей від простого до складного.

На кожному етапі підготовки було реалізовано комплекс організаційно-педагогічних умов, спрямований на створення системи навчальної діяльності, що забезпечує формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

1. Удосконалення системи відбору та професійного розвитку викладачів ВВНЗ НГУ. Кадрове забезпечення реалізовувалося через залучення до освітнього процесу офіцерів-практиків, які мають досвід служби у військових частинах з ОГП, конвоювання, екстрадиції, а також фахівців-кінологів. Ключовою формою взаємодії стали бінарні практичні заняття.

У Київському інституті НГУ, за результатами опитування стейкхолдерів, практичні заняття проводилися на базі в/ч 3027, 3030, 3066 Київського гарнізону. Це дозволило сформувати діяльнісний компонент досліджуваної готовності через реалізацію тем «Бойова служба судової

варти», «Організація служби на блокпосту» тощо. Методика бінарного заняття передбачала чіткий розподіл ролей: науково-педагогічний працівник забезпечував теоретичне підґрунтя, а практик – демонстрацію алгоритмів дій у реальних умовах, що сприяло мотивованій реалізації компетентностей здобувачів.

Основним вектором розвитку став перехід на стандарти *НАТО* у викладанні.

Тренінги NATO DEEP. Залучення сертифікованих інструкторів програми Defence Education Enhancement Programme. Проведення інтенсивних курсів для викладацького складу з методології викладання (MIP – Master Instructor Program), що дозволило адаптувати закордонний досвід до українських реалій підготовки офіцерів.

Методологія SAT (Systems Approach to Training). Навчання викладачів системного підходу до підготовки, де кожен етап навчання чітко корелює з майбутніми посадовими обов'язками офіцера з ОГП та конвоювання.

Для того щоб викладач міг сформувати готовність курсанта до реальних викликів, він сам має володіти актуальним досвідом.

Стажування у військових частинах. Регулярне направлення викладачів кафедри забезпечення державної безпеки до військових частин, які виконують завдання з охорони громадської безпеки, екстрадиції та охорони підсудних.

Інтеграція бойового досвіду. Участь викладачів у плануванні та проведенні реальних службово-бойових завдань, що дозволило оновити зміст лекційних матеріалів та практичних кейсів згідно з актуальними загрозами.

Зміна ролі викладача з транслятора знань на фасилітатора-інструктора.

Воркшопи з інноваційних технологій. Організація занять для викладачів щодо використання БпЛА та симуляційних технологій в освітньому процесі.

Бінарні заняття. Практика проведення занять спільно з офіцерами практичних підрозділів, що вимагало від викладача координації теоретичних положень із живим досвідом виконання завдань з охорони правопорядку та конвоювання.

Реалізація цієї умови дозволила створити в Київському інституті НГУ *середовище безперервного професійного зростання*. Це забезпечило перехід від застарілих академічних підходів до динамічного, практико-орієнтованого навчання, де викладач виступає не просто теоретиком, а компетентним інструктором-наставником, здатним підготувати курсанта до виконання завдань у складних, непередбачуваних умовах.

2. Оновлення змісту освітніх програм та навчально-методичного забезпечення. Упровадження цієї організаційно-педагогічної умови реалізується не лише через формування опитувальників, проведення опитувань та здійснення їх аналізу, а й через системне проведення науково-методичних семінарів за змістом основних освітніх компонентів. Удосконалення методичного забезпечення відбувалося шляхом упровадження структурованих навчальних модулів, що інтегрують правові, тактичні, психологічні та комунікаційні аспекти. Особливий акцент зроблено на: використанні кейс-методів – відтворення реальних подій (втечі з-під варти, надзвичайні ситуації в суді); формуванні soft skills – використання індивідуальних та групових форм роботи для розвитку лідерських якостей та здатності до рефлексії.

3.Створення та використання навчальних фільмів професійного спрямування. Інформаційно-методичні умови передбачали створення та впровадження навчального контенту, ядром якого став навчальний серіал «Втеча з-під варти». Кожна серія базувалася на аналізі реальних негативних подій [40; 41; 51; 82; 169; 242; 250] та мала чітку операційну структуру: ситуація загрози – дії персоналу – помилки – рішення – результат.

Залучення курсантів ЕГ як безпосередніх учасників (акторів) до створення навчального серіалу «Втеча з-під варти» стало потужним інструментом формування їхньої професійної готовності. Це не було просто технічним виконанням ролей – це був процес глибинного занурення в професійну діяльність через механізми проживання ситуації. Ось як участь у зйомках вплинула на компоненти готовності курсантів.

Когнітивний компонент. Участь у зйомках вимагала від курсантів не просто вивчення сценарію, а детального розбору реальних негативних подій. Оскільки кожна серія базувалася на архівних справах про втечі, курсанти-актори змушені були аналізувати причини провалів своїх попередників. Структура «ситуація загрози – дії – помилки – рішення» змушувала їх багаторазово відтворювати правильні та неправильні моделі поведінки, що сприяло формуванню чіткої ментальної карти дій у кризових обставинах.

Психологічний компонент. Участь у знімальному процесі мала ефект «імерсивного тренажера». Відтворюючи «ситуацію загрози», курсанти відчували психологічне напруження, характерне для реальної служби. Це дозволило їм знизити рівень тривожності перед майбутньою практичною діяльністю. Граючи роль персоналу, що припустився помилки, курсант наочно бачив (і демонстрував іншим) фатальні наслідки недбалості (результат). Це формувало ціннісну установку на безумовне дотримання статутів та інструкцій. Робота над ролями змушувала курсантів моделювати логіку поведінки правопорушника (втікача), що розвивало навички передбачення (антиципації) дій противника.

Діяльнісний компонент. Знімальний майданчик став полігоном для відпрацювання професійної моторики. Необхідність робити декілька дублів одного й того самого операційного прийому (наприклад, надягання кайданок, блокування дверей, зміна положення зброї) сприяла автоматизації професійних рухів. Робота в кадрі вимагала синхронності дій варти. Це зміцнило комунікативні зв’язки всередині ЕГ, навчило курсантів розуміти колег без слів, за жестами та поглядами.

Рефлексійний вплив. Унікальною особливістю було те, що після зйомок курсанти переглядали серіал разом із викладачами. Перегляд фільму, де ти є головним героєм, дозволив курсантам побачити власні недоліки в поставі, голосі, швидкості реакції. Це стимулювало внутрішню потребу в самовдосконаленні. Курсант перестав бути об’єктом навчання. Він став активним творцем навчального контенту, що значно підвищило його

професійну самооцінку та впевненість у власній спроможності виконувати завдання з охорони громадської безпеки.

Таким чином, участь курсантів у проєкті «Втеча з-під варти» трансформувала сухі статистичні дані про правопорушення в персональний досвід. Це забезпечило перехід від теоретичної обізнаності до високого рівня психофізичної готовності, де кожен курсант ЕГ став носієм перевіреного алгоритму дій у надзвичайних ситуаціях.

4. Створення спеціалізованого просторово-предметного освітнього середовища. Матеріально-технічні умови формувального етапу експерименту були спрямовані на максимальне наближення навчального середовища до реальних умов несення служби. Відповідно до розробленої системи (див. додаток Н) забезпечення професійної підготовки майбутніх офіцерів охоплювало три взаємопов’язані компоненти: візуалізацію стандартів (плакати), просторове моделювання (макети) та сучасні технічні засоби моніторингу (БпЛА).

Візуальні засоби навчання (система спеціалізованих плакатів). В освітній процес було впроваджено комплекс із 18 тематичних плакатів, розміщених у спеціалізованих аудиторіях з ОГП, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних та в спеціалізованій аудиторії застосування засобів БпЛА та БАК.

В аудиторії ОГП плакати забезпечували візуалізацію алгоритмів підготовки нарядів, стандартів екіпірування на блокпостах, тактичних прийомів перевірки документів та маршрутних карт патрулів (піших та на транспорті). Особлива увага приділялася схемам первинного блокування об’єктів та порядку огляду транспортних засобів із використанням технічних засобів (дзеркал, ендоскопів).

В аудиторії конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних наочні матеріали деталізували схеми охорони підсудних у залах судових засідань, у спеціальних вагонах під час руху та на пунктах обміну. Це дозволило

курсантам сформувати чіткі ментальні карти розміщення постів, секторів вогню та зон підвищеної небезпеки.

Для переходу від теоретичних знань до практичних навичок використовувалися повномасштабні макети та ситуаційні центри:

– макет залу судового засідання дозволив відпрацьовувати конвоювання підсудних безпосередньо в залі суду та реагування на надзвичайні ситуації (спроби втечі, захоплення заручників);

– макет спеціального вагона забезпечив відпрацювання специфіки етапування залізничним транспортом [123], дотримання режимних вимог та зміну варти в умовах обмеженого простору;

– макет атомної електростанції використовувався для моделювання охорони об'єктів критичної інфраструктури, де курсанти відпрацьовували пропускний режим та протидію диверсійним групам.

Відповідно до наказу МВС України № 12 [205] у професійну підготовку інтегровано використання БпЛА як технічних засобів відеофіксації. На базі «урбанізованого містечка» курсанти опановували роботу з різними типами систем:

– DJI Mavic використовувався для оперативного спостереження за масовими заходами та патрулювання вулиць у міській забудові;

– DJI Matrice залучався для координації дій підрозділів у масштабних операціях, нічного патрулювання з тепловізійним обладнанням та моніторингу периметрів критичних об’єктів;

– Autel застосовувався для AI-трекінгу підозрілих об’єктів та картографування територій у процесі плануванні операцій.

Підготовка до застосування БпЛА розглядалася як комплексна навичка, що поєднує: правову підготовку – підстави використання та відповідальність за збереження інформації; технічну підготовку – вивчення типів БпЛА, що є на озброєнні НГУ; практичну підготовку – відеофіксація під час моделювання завдань з ОГП та використання отриманих кадрів для подальшого аналізу (рефлексії) власних дій.

Застосування БпЛА на практичних заняттях дозволило не лише підвищити ефективність моніторингу оперативної обстановки, а й сформувати в майбутніх офіцерів готовність до правомірного документування подій та відповідального поводження з отриманою службовою інформацією.

Реалізований комплекс організаційно-педагогічних умов дозволив інтегрувати теоретичні знання з практичними навичками. Кожен елемент – від спецавтомобіля до БпЛА – був прив'язаний до конкретної освітньої компоненти, що забезпечило системність формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у стандартних та екстремальних умовах.

Відповідно до рекомендацій, сформованих ученими Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка [128], під час підготовки до педагогічного експерименту та в процесі його реалізації застосовувався кейс-метод як у методиках проведення діагностики сформованості готовності до діяльності, так і в методиках проведення навчальних занять.

Для оцінювання результатів формувального етапу застосовувалися ті самі *діагностичні методики*, що й на констатувальному етапі:

– опитувальники «Орієнтаційно-діагностична анкета інтересів 2», «Термінальні цінності», методики «Життєстійкість», «Діагностика нервово-психічної напруженості», «Соціально-психологічна адаптація» (психологічний критерій);

– авторський тест;

– кейс-завдання з моделювання службово-бойових ситуацій (діяльнісний критерій);

– методика «Самооцінка рівня онтогенетичної рефлексії» (рефлексійний критерій).

Результати формувального етапу наведено в табл.і 3.3, додатку С.

Таблиця 3.3

Результати сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у контрольній та експериментальній групах (після педагогічного експерименту)

Компнент готовності	Рівень сформованості	Контрольна група (60 осіб)		Експериментальна група (68 осіб)	
		осіб	%	осіб	%
Психологічний	Низький	14	23,3	8	11,8
	Середній	31	51,7	30	44,1
	Високий	15	25	30	44,1
Когнітивний	Низький	12	20	6	8,8
	Середній	32	53,3	28	41,2
	Високий	16	26,7	34	50
Діяльнісний	Низький	15	25	9	13,2
	Середній	30	50	29	42,6
	Високий	15	25	30	44,1
Рефлексійний	Низький	16	26,7	10	14,7
	Середній	29	48,3	27	39,7
	Високий	15	25	31	45,6

Порівняльний аналіз отриманих результатів показав суттєве зростання рівнів сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних в ЕГ. Так, кількість курсантів із високим рівнем в ЕГ зазнала значних позитивних змін: за психологічним компонентом вона зросла у 3 рази (з 10 до 30 осіб), за когнітивним компонентом спостерігається зростання у 3,4 раза (з 10 до 34 осіб), за діяльнісним компонентом показник збільшився у 3

рази (з 10 до 30 осіб), за рефлексійним компонентом кількість курсантів зросла майже у 2,6 раза (з 12 до 31 особи).

У КГ позитивна динаміка також спостерігалася, однак вона була значно менш вираженою. Зокрема, кількість курсантів із високим рівнем за когнітивним компонентом зросла лише з 15% до 26,7%, а за діяльнісним – з 15% до 25%. Така незначна та природна зміна показників у КГ на фоні вагомих досягнень в ЕГ підтверджує ефективність саме впроваджених організаційно-педагогічних умов.

На *контрольному етапі педагогічного експерименту* визначено рівень сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. Проведено порівняння показників у контрольній та експериментальній групах за допомогою статистичного критерію χ^2 Пірсона, а також здійснено аналіз отриманих результатів із використанням комп'ютерної програми «Статистика в педагогіці» [160] і відображено їх у табл. 3.4.

Результати статистичного аналізу засвідчили відсутність статистично значущих змін у контрольній групі за всіма компонентами готовності, оскільки емпіричні значення χ^2 не перевищували критичного значення $\chi^2_{кр}$ = 5,991. Водночас в експериментальній групі за всіма компонентами встановлено статистично значущі позитивні зміни ($\chi^2_{емп} > \chi^2_{кр}$), що свідчить про ефективність упроваджених організаційно-педагогічних умов та розробленої методики формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. Порівняння контрольної та експериментальної груп після завершення експерименту також підтвердило наявність статистично значущих відмінностей між групами за всіма компонентами готовності (рис. 3.1–3.4).

Таблиця 3.4

Результати статистичного порівняння груп за компонентами готовності (χ^2 Пірсона) *

Компоненти готовності / Порівнювані групи	Психологічний	Когнітивний	Діяльнісний	Рефлексійний
Контрольна група (до експерименту – після експерименту)	1,85, статистично подібні	2,49, статистично подібні	1,96, статистично подібні	1,34, статистично подібні
Контрольна – експериментальна групи (після експерименту)	6,42, статистично різні	8,46, статистично різні	6,38, статистично різні	6,92, статистично різні
Експериментальна група (до експерименту – після експерименту)	17,58, статистично різні	22,54, статистично різні	16,12, статистично різні	14,18, статистично різні

* Примітка. Критичне значення χ^2кр = 5,991 при p = 0,05

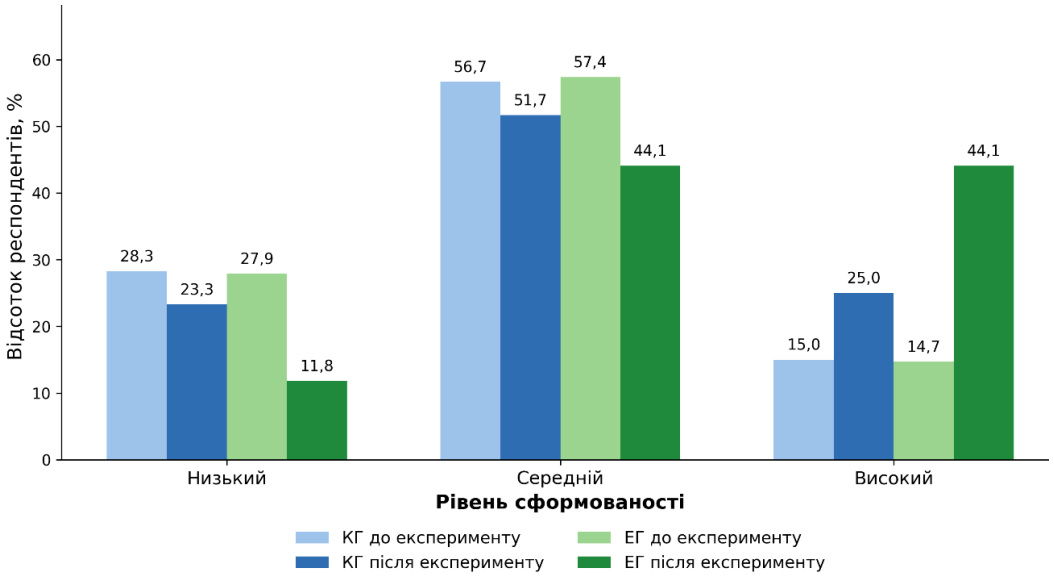

Рис. 3.1. Динаміка рівнів сформованості психологічного компонента досліджуваної готовності майбутніх офіцерів у контрольній та експериментальній групах до і після педагогічного експерименту

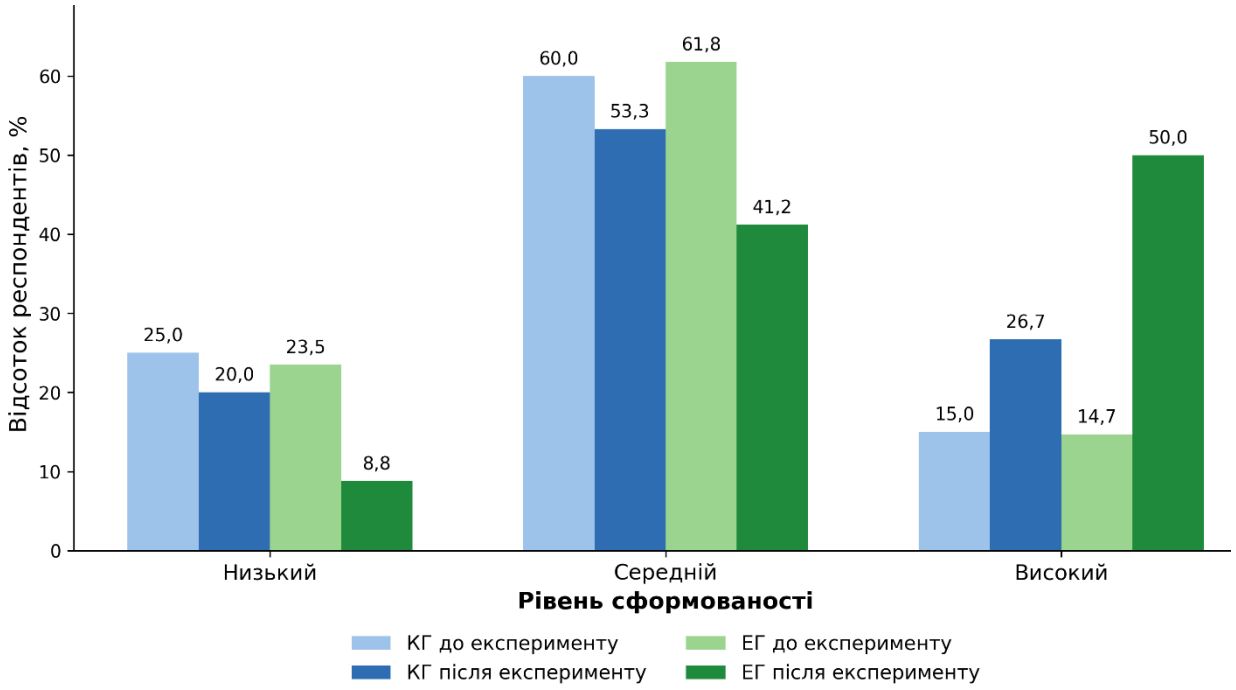

Рис. 3.2. Динаміка рівнів сформованості когнітивного компонента досліджуваної готовності майбутніх офіцерів у контрольній та експериментальній групах до і після педагогічного експерименту

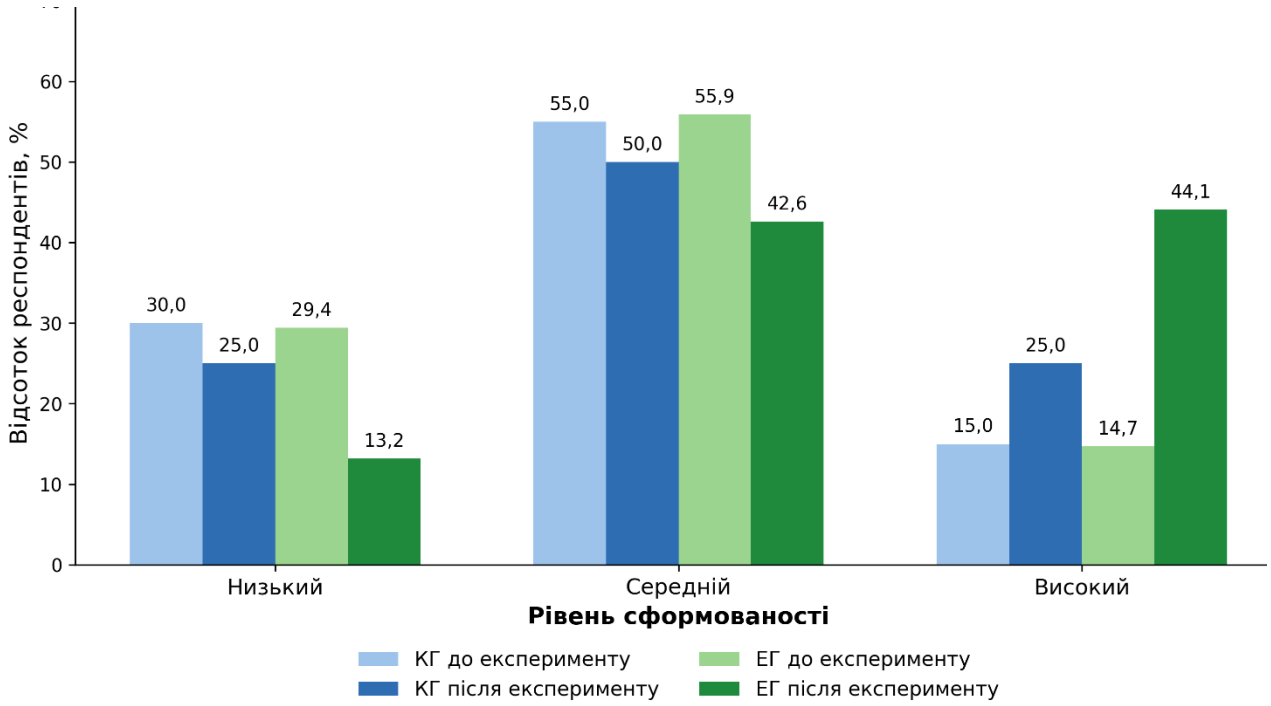

Рис. 3.3. Динаміка рівнів сформованості діяльнісного компонента досліджуваної готовності майбутніх офіцерів у контрольній та експериментальній групах до і після педагогічного експерименту

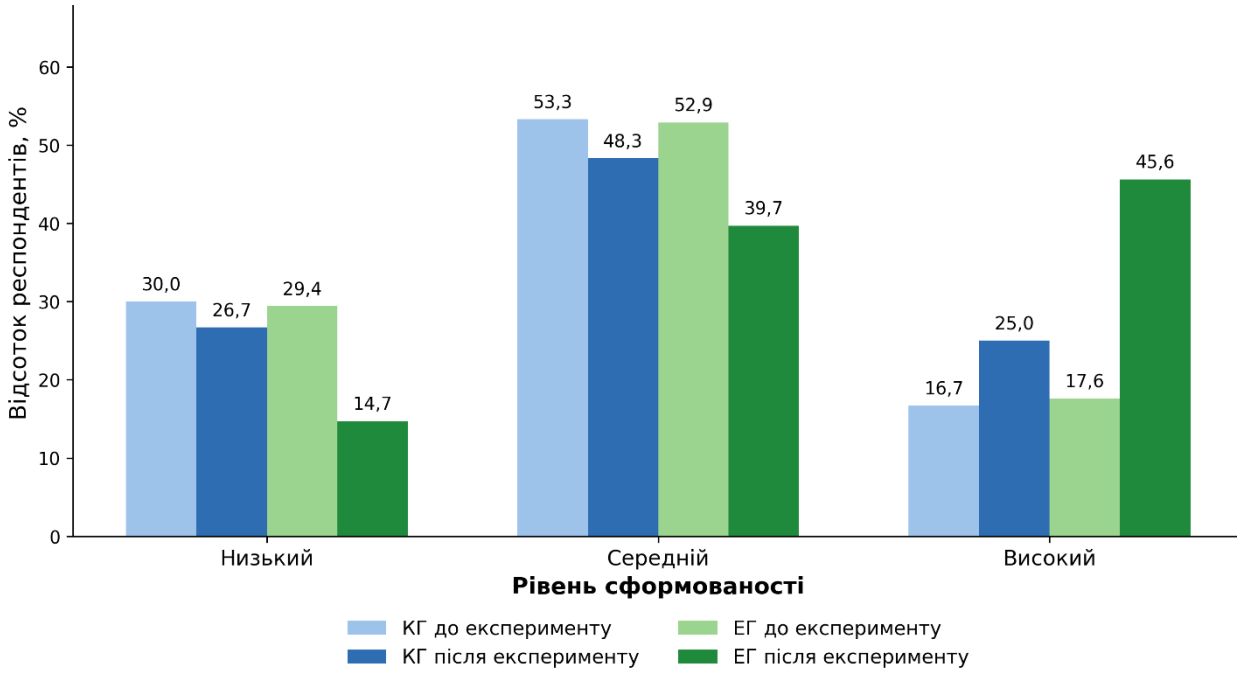

Рис. 3.4. Динаміка рівнів сформованості рефлексійного компонента досліджуваної готовності майбутніх офіцерів у контрольній та експериментальній групах до і після педагогічного експерименту

Узагальнені результати свідчать, що в експериментальній групі відбулися статистично достовірні позитивні зміни за всіма компонентами готовності, тоді як у контрольній групі динаміка мала випадковий або несуттєвий характер. Результати статистичного аналізу за критерієм Пірсона доводять, що:

– у КГ істотних змін не відбулося (всі емпіричні χ^2 у межах 1,34–2,49, що менше критичного 5,991);

– в ЕГ спостерігається стійке підвищення рівнів готовності за всіма критеріями (всі емпіричні χ^2 значно перевищують 5,991).

Таким чином, отримані дані свідчать про ефективність виявлених і обґрунтованих педагогічних умов та моделі формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. Як свідчать результати, подані у табл. 3.5, у ході експерименту в ЕГ суттєво зменшилася кількість здобувачів із низьким рівнем готовності: за психологічним компонентом – на

16,1 %, за когнітивним – на 14,7 %, за діяльнісним – на 16,2 %, за рефлексійним – на 14,7 %.

Таблиця 3.5

Динаміка рівнів сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних

Компонент готовності	Рівень	Група здобувачів					
		КГ (60 осіб)			ЕГ (68 осіб)		
		до експерим. (%)	після експерим. (%)	динаміка	до експерим. (%)	після експерим. (%)	динаміка
Психолого-гічний	Низький	28,3	23,3	-5	27,9	11,8	-16,1
	Середній	56,7	51,7	-5	57,4	44,1	-13,3
	Високий	15	25	10	14,7	44,1	29,4
Когні-тивний	Низький	25	20	-5	23,5	8,8	-14,7
	Середній	60	53,3	-6,7	61,8	41,2	-20,6
	Високий	15	26,7	11,7	14,7	50	35,3
Діяльніс-ний	Низький	30	25	-5	29,4	13,2	-16,2
	Середній	55	50	-5	55,9	42,6	-13,3
	Високий	15	25	10	14,7	44,1	29,4
Рефлек-сійний	Низький	30	26,7	-3,3	29,4	14,7	-14,7
	Середній	53,3	48,3	-5	52,9	39,7	-13,2
	Високий	16,7	25	8,3	17,6	45,6	28

Водночас значно збільшилася частка майбутніх офіцерів ЕГ із високим рівнем готовності: за психологічним компонентом – на 29,4 %, за когнітивним – на 35,3 %, за діяльнісним – на 29,4 %, за рефлексійним – на 28,0 %.

У респондентів контрольної групи за аналогічний період позитивні зміни високого рівня не перевищили 8,3–11,7 %, що підтверджує перевагу обраної методики підготовки.

Водночас позитивна динаміка рівнів сформованості окремих складників готовності актуалізує питання про характер внутрішніх зв'язків між ними. Для підтвердження цілісності досліджуваного явища та встановлення щільності взаємодії між його структурними компонентами (психологічним, когнітивним, діяльнісним та рефлексійним) було застосовано кореляційний аналіз.

Коефіцієнт кореляції – величина, яка вказує на силу (тісноту) та характер статистичного зв'язку між змінними (параметрами). Він може змінюватись у межах від –1 до +1.

Якщо значення коефіцієнта кореляції (*r*) близьке до +1, то між явищами існує сильний (тісний) прямий зв'язок.

Якщо *r* близький до –1, то це свідчить про сильний (тісний) обернений зв'язок.

Якщо – 0,9 < ρ < 0,9 то значущість зв'язку перевіряється за спеціальною таблицею.

Якщо емпіричне значення r більше за табличне значення за абсолютною величиною (по модулю), то між параметрами є достовірний зв'язок.

На основі отриманих кількісних оцінок рівнів сформованості кожного з компонентів було розраховано коефіцієнти рангової кореляції за формулою Спірмена [160]:

$$\rho(r_s) = 1 - \frac{6 \cdot \sum (d_i)^2}{n^3 - n}, \qquad 3.1$$

де $d_i = (x' - y')$ – різниця рангів об'єкта за ознаками, між якими встановлюється зв'язок;

x' – ранг значення першої ознаки (x_i);

y' – ранг значення другої ознаки (y_i);

n – обсяг вибірки.

Оскільки об’єктом дослідження виступали чотири структурні компоненти готовності, то між кожною парою цих складників визначався ступінь взаємозалежності. Результати розрахунків подано в табл. 3.6.

Таблиця 3.6

Матриця кореляційного аналізу психологічного, когнітивного, діяльнісного, рефлексійного компонентів готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних

Компонент	Психологічний	Когнітивний	Діяльнісний	Рефлексійний
Психологічний	–	0,62	0,58	0,52
Когнітивний	0,62	–	0,74	0,61
Діяльнісний	0,58	0,74	–	0,68
Рефлексійний	0,52	0,61	0,68	–

Аналіз отриманих результатів засвідчив, що всі компоненти готовності майбутніх офіцерів перебувають у тісному взаємозв’язку, що підтверджує цілісність розробленої системи. Найвищий кореляційний зв’язок спостерігається між когнітивним і діяльнісним компонентами (ρ = 0,74). Це математично доводить, що за реалізації запропонованих педагогічних умов глибока теоретична підготовка безпосередньо трансформується у високу якість виконання практичних завдань службово-бойової діяльності.

Також значна кореляція виявлена між діяльнісним і рефлексійним компонентами (ρ = 0,68). Це свідчить про те, що розвиток здатності до самоаналізу та критичного оцінювання власних дій стає фундаментом для вдосконалення професійної майстерності та практичних навичок конвоювання та охорони підсудних.

Помірний, проте стійкий і статистично значущий зв’язок зафіксовано між психологічним та рефлексійним компонентами (ρ = 0,52). Такий результат пояснюється складністю взаємодії емоційно-вольової стійкості із процесами

самопізнання, проте підтверджує, що розвиток рефлексії сприяє кращій психологічній саморегуляції майбутніх офіцерів у стресових ситуаціях.

Усі отримані коефіцієнти перевищують критичне значення для вибірки ($n = 68$, $p < 0,05$), що дозволяє стверджувати про системний характер сформованої готовності.

Результати проведеного дослідження дали змогу констатувавти, що цілеспрямоване впровадження визначених організаційно-педагогічних умов забезпечує стійкий взаємозв'язок між структурними компонентами готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Проведений кореляційний аналіз підтвердив високий ступінь узгодженості динаміки показників за психологічним, когнітивним, діяльнісним та рефлексійним компонентами. Це свідчить про цілісність сформованого новоутворення в структурі особистості курсанта, де зміна одного компонента (наприклад, когнітивного через використання навчальних фільмів) закономірно зумовлює підвищення показників інших (діяльнісного та психологічного).

Отримані дані дозволяють стверджувати, що зафіксовані позитивні зміни в експериментальних групах порівняно з контрольними мають закономірний характер, що статистично підтверджує висунуту гіпотезу. Таким чином, результативність освітнього процесу в Київському інституті НГУ прямо залежить від реалізації обґрунтованих у роботі умов, зокрема: функціонування системи професійного розвитку викладачів за стандартами NATO DEEP та використання імерсивного навчального контенту (серіалу «Втеча з-під варти»).

Це дає підстави вважати поставлені завдання виконаними, а гіпотезу дослідження – підтвердженою на емпіричному рівні.

Висновки до третього розділу

З метою перевірки ефективності педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних було проведено дослідно-експериментальну роботу.

Констатувальний етап педагогічного експерименту засвідчив статистичну однорідність КГ та ЕГ. Отримані емпіричні значення критерію χ^2 за психологічним (0,014), когнітивним (0,049), діяльнісним (0,013) та рефлексійним (0,028) компонентами готовності виявилися значно меншими за критичне значення (5,991 при $p = 0,05$). Це підтвердило рівнозначність початкових умов дослідження та об'єктивність подальшого порівняння результатів.

На формувальному етапі реалізація визначених організаційно-педагогічних умов забезпечила стійке зростання рівнів сформованості всіх структурних компонентів готовності майбутніх офіцерів в ЕГ. Використання інноваційних методів навчання, симуляційних технологій та інтеграція сучасного бойового досвіду дозволили якісно змінити ставлення курсантів до майбутньої службово-бойової діяльності.

Контрольний етап експерименту зафіксував істотні позитивні зміни в ЕГ порівняно з КГ. Аналіз динаміки рівнів готовності засвідчив, що в експериментальній групі частка курсантів із високим рівнем суттєво зросла: за когнітивним компонентом – на 35,3 % (найбільший приріст), за психологічним та діяльнісним компонентами – на 29,4 %, за рефлексійним компонентом – на 28 %. Водночас спостерігалося значне скорочення кількості осіб із низьким рівнем готовності (у середньому на 14,7–16,2 % залежно від компонента), тоді як у контрольній групі ці зміни не мали системного характеру і не перевищували 11,7 %.

Статистична обробка результатів за критерієм χ^2 Пірсона наприкінці експерименту підтвердила невипадковість отриманих даних. Для ЕГ емпіричні значення (від 14,18 до 22,54) значно перевищили критичний поріг,

що доводить високу ефективність упровадженої моделі. Кореляційний аналіз підтвердив наявність тісного прямого зв’язку між усіма компонентами досліджуваної готовності, що свідчить про їх системну єдність.

Експериментальні результати підтверджують доцільність і ефективність широкого впровадження розробленої організаційно-педагогічної системи в освітній процес вищих військових навчальних закладів, що готують офіцерів для підрозділів, відповідальних за охорону громадської безпеки, конвоювання та екстрадицію підсудних.

Зміст розділу висвітлено в публікації автора [114].

ВИСНОВКИ

У дисертації представлено розв'язання актуального наукового завдання, пов'язаного з формуванням готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки.

На основі узагальнення результатів сформульовано такі висновки:

1. На основі вивчення практичного досвіду службово-бойової діяльності НГУ, нормативно-правових актів, наукових напрацювань та педагогічної практики встановлено, що існує об'єктивна потреба в удосконаленні системи професійної підготовки майбутніх офіцерів. Виявлено недостатню теоретичну та практичну розробленість проблеми формування готовності до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, що зумовлено як сучасними викликами безпекового середовища України, так і браком педагогічних досліджень у цій сфері.

2. З'ясовано сутність поняття «готовність майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних», під якою розуміємо полікомпонентну динамічну характеристику курсантів, репрезентовану сформованістю мотивів, установок і прагнень здійснювати діяльність, пов'язану з виконанням завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, ціннісним ставленням до цієї діяльності, що базується на системі знань та вмінь виконувати означені службові завдання, здатності протистояти стресам, рефлексії результатів своєї діяльності й формується шляхом цілеспрямованого педагогічного впливу. Уточнено структуру готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки, яка охоплює сукупність таких взаємопов'язаних компонентів: психологічного, когнітивного, діяльнісного, рефлексійного. Визначено критерії досліджуваного феномену, однойменні компонентам, та

відповідні їм показники: психологічний (показники: професійна спрямованість та інтереси; система ціннісних орієнтацій; життєстійкість особистості; нервово-психічна стійкість до стресогенних чинників; здатність до соціально-психологічної адаптації), когнітивний (показники: система правових знань; тактичні знання щодо охорони порядку, конвоювання та екстрадиції; технічна обізнаність у сфері застосування спецзасобів, озброєння, спецтранспорту та БпЛА), діяльнісний (показники: здатність до прийняття правомірних рішень у типових та кризових ситуаціях; володіння тактичними прийомами охорони, обшуку та супроводження; управлінські навички керівництва підрозділом; здатність до практичного застосування технічних і спеціальних засобів), рефлексійний (показники: об'єктивність професійного самооцінювання; здатність до критичного аналізу результатів власної діяльності; самоконтроль в екстремальних умовах; сформованість стратегій професійного саморозвитку) та рівні (високий, середній, низький) формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки.

3. Виявлено та теоретично обґрунтовано організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки (удосконалення системи відбору та професійного розвитку викладачів ВВНЗ НГУ; оновлення змісту освітніх програм та навчально-методичного забезпечення освітніх компонентів; створення та використання навчальних фільмів професійного спрямування; створення спеціалізованого просторово-предметного освітнього середовища у ВВНЗ).

4. Для досягнення поставленої мети дослідження розроблено змістово-функціональну модель формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, яка відображає цілісну систему

педагогічного впливу, що забезпечує поетапний розвиток такої готовності. Фундаментальною основою для визначення параметрів цієї моделі є соціальне замовлення, яке безпосередньо впливає на її наповнення та вектор розвитку. Змістово-функціональна модель структурно складається з чотирьох взаємопов'язаних блоків – методологічно-цільового (мета, завдання методологічні підходи, загальнодидактичні та спеціальні принципи), суб'єктного (викладачі, курсанти), організаційно-змістового (компоненти готовності, зміст підготовки, методи, форми організації навчальної діяльності, засоби навчання та виховання) та результативно-оцінювального (критерії, відповідні їм показники, діагностичні методики, рівні сформованості досліджуваної готовності, результат – позитивна динаміка рівнів сформованості досліджуваної готовності), кожен з яких виконує певну функцію в забезпеченні процесу формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Схарактеризовано методику формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, яка базується на організації цілісного процесу, який охоплює форми та методи, що мають на меті формування психологічного, когнітивного, діяльнісного, рефлексійного компонентів досліджуваної готовності. Задля цього застосовувалися методи (традиційні (пояснювально-ілюстративні), пасивні (перегляд навчальних відеофільмів), активні (самостійне опрацювання нормативно-правових актів, виконання індивідуальних завдань) та інтерактивні (дискусії, ігри, тренінги, кейс-метод)), що забезпечило ефективність цього процесу.

5. Експериментально перевірено ефективність запропонованих організаційно-педагогічних умов та методики формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

У ході педагогічного експерименту, до якого було залучено 128

курсантів Київського інституту НГУ, встановлено суттєве підвищення рівнів готовності здобувачів освіти експериментальної групи порівняно з контрольною за всіма структурними компонентами. Зокрема, зростання показників високого рівня в експериментальній групі становило: за когнітивним компонентом – 35,3 %, психологічним – 29,4 %, діяльнісним – 29,4 % та рефлексійним – 28 %. Статистичний аналіз із застосуванням критерію χ^2 Пірсона підтвердив достовірність отриманих результатів на рівні значущості 0,05, що математично доводить ефективність визначених організаційно-педагогічних умов.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів порушеної проблеми, що зумовлює необхідність подальших наукових пошуків. Перспективними напрямами подальших досліджень є: удосконалення системи професійної підготовки з урахуванням цифровізації освітнього процесу та впровадження технологій дистанційного й змішаного навчання; розроблення інструментарію моніторингу та діагностики рівня сформованості готовності на різних етапах професійної підготовки; дослідження особливостей формування готовності в процесі післядипломної освіти та службової підготовки офіцерів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Bandura A. Self-Efficacy: The Exercise of Control. New York : W. H. Freeman, 1997. 604 p.

2. Barone T. Challenging the educational imaginary: Issues of form, substance, and quality in film-based research. *Qualitative inquiry*. 2003. Vol. 9 (2). Pp. 202–217.

3. Birzer M. L., Tannehill R. A more effective training approach for contemporary policing. *Police Quarterly*. 2001. Vol. 4, No. 2. Pp. 233–252. DOI: https://doi.org/10.1177/1098611011291978

4. Chernovol-Tkachenko R. I., Fidiaieva T. S., Rybalko L. S., Zahrebelnyi O. V. Intellectual capital is the foundation of innovative development: formation of the readiness of future subjects of law enforcement activities for professional self-realisation in the academic process. *European Science :* monographic series. 2022. Book 10, pt. 1. 158 p. DOI: https://doi.org/10.30890/2709-2313.2022-10-01

5. Cox S. M., McCamey W. P., Scaramella G. L. Introduction to Policing. 3rd ed. Thousand Oaks : SAGE Publications, 2018. 520 p.

6. Dewey J. Experience and Education. New York : The Macmillan Company, 1938. 116 p.

7. Glevitzky M., Glevitzky I., Mucea-Ștef P., Popa M., Dumitrel G.-A., Vică M. L. Integrated Risk Framework (IRF) – Interconnection of the Ishikawa Diagram with the Enhanced HACCP System in Risk Assessment for the Sustainable Food Industry. *Sustainability*. 2025. 17 (2). 536 p.

8. Goldstein H. Problem-Oriented Policing. New York : McGraw-Hill, 1990. 206 p.

9. Lawrence E. Ugwu, Erhabor Sunday Idemudia. Burnout and Post-traumatic Stress Disorders in Police Officers: Systematic Review and Meta-analysis. *Journal of Police and Criminal Psychology*. 2023. 40 (6). DOI: https://doi.org/10.1007/s11896-024-09713-7

10. Medvid M. M., Medvid Y. I., Mudra S. V., Storoška M., Havryshchuk M. M. Pedagogical conditions for soft skills development in future officers: evidence from the National Guard of Ukraine during wartime. *Educational Dimension.* 2024. DOI: 10.55056/ed.805

11. Medvid M. M., Storoška M., Kurbatov A. A., Medvid Y. I., Bunechko A. M. Enhancing combat readiness via evidence-based pedagogical innovations in National Guard of Ukraine officer training. *Educational Dimension.* 2024. DOI: 10.55056/ed.803

12. Medvid M., Dem'yanyshyn V., Chernichenko I., Honchar V., Liutyi V. The Development of Readiness for the Educational Activities in Teachers of Higher Military Educational Institutions. *Proceedings of the 2020 3rd International Seminar on Education Research and Social Science (ISERSS 2020), Advances in Social Science, Education and Humanities Research.* 2021. Volume 516. Pp. 416–422. DOI: 10.2991/assehr.k.210120.077

13. Medvid M., Trobyuk N., Storoška M., Lysychkina O., Medvid Yu. Experimental verification of the pedagogical conditions efficacy to build tolerance among future officers of the National Guard of Ukraine. *SHS Web of Conferences (ICHTML 2021).* 2021, 104. DOI: 10.1051/shsconf/202110403014

14. Moreno A. F., Karanika-Murray M., Batista P., Hill R. Resilience Training Programs with Police Forces: A Systematic Review. *Journal of Police and Criminal Psychology.* 2024. 39. Pp. 227–252.

15. Pepper I., Gardiner C., Dwyer J., Bartkowiak-Théron I., O'Connor C. D. Incorporating Higher Education into Initial Police Training: An International Comparison of Practices and Challenges. *Journal of Criminal Justice Education.* 2024. Vol. 35, Iss. 2. Pp. 209–228. DOI: https://doi.org/10.1080/10511253.2023.2210515

16. Semenyshyn M., Bondarenko V., Protsenko T. Strategic guidelines for the quality of training of National Police officers in the context of Ukraine's integration into the European educational space. *Quality parameters of higher education officers of the National Police in the conditions of imperative human-scale*

values : monograph. Kharkiv : PC TECHNOLOGY CENTER, 2023. Pp. 1–24. DOI: https://doi.org/10.15587/978-617-7319-67-1.ch1

17. Академічний тлумачний словник української мови. URL: http://sum.in.ua/s/rivenj (дата звернення: 12.10.2025).

18. Аксьонова О. Ф., Пілюгіна І. С., Кожушко А. В. Створення навчальних фільмів із титриметричних методів аналізу. *Прогресивні техніка та технології харчових виробництв ресторанного господарства і торгівлі*. 2011. № 2. С. 368–376.

19. Алєксєєва Г., Тихонова Л., Антоненко О., Овсянніков О. Компетентнісний підхід у професійній освіті та інтеграція практико-орієнтованих задач для розвитку сучасної особистості. *Нова педагогічна думка*. 2025. № 1. С. 81–88.

20. Аносєнков А. А., Мукоіда Р. В. Впровадження спільного навчання та тренінгів як складова взаємодії Національної поліції та Національної гвардії України. *Південноукраїнський правничий часопис.* 2025. № 1. С. 51–55.

21. Артамощенко В. С. Розвиток системи військової освіти. Розроблення програмного документа Кабінету Міністрів України. *Наука і оборона*. 2021. № 4. С. 26–33.

22. Багач І. Г. Короткометражний навчальний фільм як засіб розвитку міжкультурної комунікативної компетентності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2014. № 12. С. 211–214.

23. Балендр А. В. Перебіг та результати експериментальної роботи з формування готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до вирішення конфліктних ситуацій. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2010. Вип. 2. URL: http://surl.li/xkcbwn (дата звернення: 26.10.2025).

24. Бацамут В. М., Головань О. М. Аспекти оцінювання стану оперативної обстановки у сфері охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки органами військового управління

Національної гвардії України. *Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил*. 2015. Вип. 3. С. 122–127.

25. Безземельна Т. О., Дудчак Г. П. Застосування сучасних управлінських технологій у професійній діяльності викладачів ЗВО. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2022. № 81. С. 156–161.

26. Бєлашов Ю. О., Ручка Р. О. Перспектива використання безпілотних літальних апаратів під час несення служби з охорони громадського порядку. *Молодий вчений.* 2019. № 10(2). С. 461–464.

27. Біла книга 2016. Національна гвардія України : інформаційний щорічник / Головне управління Національної гвардії України. Київ, 2017. 122 с.

28. Білозьоров Є. В. Діяльнісний підхід у правознавстві: межі та принципи застосування. *Альманах права*. 2022. Вип. 13. С. 183–187.

29. Білозьоров Є. В. Діяльнісний підхід у правознавстві: об’єкти пізнання та чинники ефективності. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 1–2. С. 15–19.

30. Білозьоров Є. В. Комунікативна теорія права та діяльнісний підхід: можливості взаємодії. *Соціологія права*. 2022. Вип. 3–4. С. 17–20.

31. Бобришева Н. М. Модель формування готовності майбутніх морських офіцерів до професійної діяльності в полікультурному середовищі. *Педагогічний альманах*. 2014. Вип. 22. С. 127–132.

32. Богданюк О. Д. Формування готовності до професійної діяльності у майбутніх офіцерів-кінологів Державної прикордонної служби : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Хмельницький, 2007. 20 с.

33. Бондаренко О. В. Модель забезпечення формування професійної готовності майбутніх офіцерів Збройних сил України для забезпечення освітньо-виховного процесу у військових ліцеях. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 70 (1). С. 45–50.

34. Бондаренко О. Експериментальна перевірка формування готовності майбутніх офіцерів ЗСУ до професійної діяльності у військових ліцеях. *Український педагогічний журнал*. 2020. № 2. С. 131–141.

35. Бугера О. І. Кримінологічні аспекти використання безпілотних літальних апаратів у правоохоронній діяльності: досвід США. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2025. Вип. 1. С. 109–112.

36. Бульвінська О. І., Капралова І. М. Використання масових відкритих онлайн курсів у професійному розвитку викладачів закладів вищої освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2022. Т. 88, № 2. С. 273–290.

37. Бульвінська О. Підготовка викладачів до навчання на основі дослідження: європейський досвід. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2022. Вип. 2. С. 82–92.

38. Бухун А. Г. Розвиток громадянської компетентності майбутніх офіцерів Національної гвардії України у процесі професійної підготовки : автореф. дис. … канд. пед. наук: 13.00.04 / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава, 2017. 20 с.

39. Вакало Р. Ю. Компетентнісний підхід у підготовці фахівців. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2025. Вип. 76. С. 84–93.

40. Вибух і спроба втечі у Шевченківському суді: засуджено двох нацгвардійців по угоді про визнання винуватості. *Watchers*, 08.03.2024. URL: http://surl.li/uinwh (дата звернення: 26.10.2025).

41. Вирок Хмельницького міськрайонного суду від 25.05.2020 у справі 686/52/16-к. 34 с.

42. Вітченко А. О. Проблеми професіоналізації викладачів ВВНЗ в умовах сучасної війни. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи.* 2024. Вип. 2. С. 56–71.

43. Войцехівський Ю. Л. Характеристика чинників, що впливають на формування готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної діяльності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* 2011. Вип. 21. С. 29–31.

44. Войцьо І. Особистість викладача та його професійна діяльність у вищій школі. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 34 (2). С. 187–193.

45. Волков І. М., Каплун Є. О. Проблемне питання службово-бойового застосування підрозділів Національної гвардії України з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних під час виконання завдань у складі судової варти з урахуванням практики Європейського суду з прав людини. *Честь і закон*. 2017. № 4. С. 12–20.

46. Волков І. М., Перепадя В. І. Актуальні питання правового регулювання процесу виконання Національною гвардією України завдань з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки під час масових заходів та у ході припинення масових заворушень. *Честь і закон*. 2018. № 4. С. 103–109.

47. Волошко С. А. Розроблення опитувальника «Оцінювання морально-психологічного стану військовослужбовців підрозділів Національної гвардії України з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних». *Честь і закон.* 2021. № 1. С. 25–32.

48. Волошко С. А. Типологія за показниками морально-психологічного стану військовослужбовців підрозділів Національної гвардії України з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Честь і закон.* 2022. № 1. С. 95–101.

49. Волошко С. А., Приходько І. І., Воробйов В. І. Визначення показників для оцінювання морально-психологічного стану військовослужбовців підрозділів Національної гвардії України з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Честь і закон*. 2020. № 3. С. 91–101.

50. Волошко С. А., Товма М. І. Вплив чинників на морально-психологічний стан військовослужбовців підрозділів Національної гвардії України з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних під час виконання службово-бойових завдань. *Честь і закон*. 2019. № 4. С. 107–116.

51. Втеча з-під варти у Харкові: поліція відкрила провадження, пошуки тривають. *Суспільне Харків,* 09.07.2021. URL: http://surl.li/uinxi (дата звернення: 26.10.2025).

52. Гавриляк І. С. Розвиток ідей фундаменталізації змісту професійної освіти: аксіологічний підхід (кінець XX – початок XXI століття) : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Нац. акад. пед. наук України, Львів. наук.-практ. центр проф.-техн. освіти. Львів, 2014. 275 с.

53. Гаврищук М. М., Рудишин С. Д., Осокіна Ю. С. Оцінювання сформованості soft skills у майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Інноваційна педагогіка.* 2024. Вип. 78, т. 1. С. 35–41.

54. Галай В. О. Правова природа та особливості застосування стандартів НАТО у діяльності Національної гвардії України в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Київського інституту Національної гвардії України.* 2025. № 1. С. 6–13.

55. Гіренко С. П., Голубничий М. В., Тулінов В. С., Коваленко В. Л., Пащенко В. М., Стасенко О. А., Олексієнко С. В., Хацаюк О. О. Психофізична готовність майбутніх офіцерів-правоохоронців до службово-бойової (оперативної) діяльності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт).* 2023. Вип. 2. С. 81–86.

56. Гладких Ж. Г. Формування толерантності як складової комунікативної компетентності викладача. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки*. 2019. Вип. 177 (1). С. 112–116.

57. Глушко В. І. Компетентнісний підхід до формування здатності менеджерів до самонавчання впродовж життя. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2025. № 9. С. 344–358.

58. Гнатовська К. С. Теоретичний аналіз застосування толерантності у фаховій практиці сучасних викладачів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2020. Вип. 77. С. 59–63.

59. Головань О. М. Організаційно-правові основи охорони громадського порядку і забезпечення громадської безпеки під час проведення спортивно-масових заходів. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування.* 2022. Т. 33 (72), № 3. С. 174–177.

60. Головань О. М., Тробюк Д. В. Перспектива використання безпілотних літальних апаратів підрозділами Національної гвардії України під час охорони громадського порядку. *Збірник наукових праць Харківського національного університету Повітряних Сил*. 2019. № 2. С. 43–47.

61. Гончарук Д. І. Організаційно-педагогічні умови формування лідерських якостей майбутніх офіцерів у ВВНЗ з урахуванням досвіду російсько-української війни. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт).* 2024. Вип. 5. С. 54–57.

62. Горбатенко В. П. Справедливість як індикатор правового і політичного розвитку: аксіологічний підхід. *Політичне життя*. 2025. № 3. С. 5–12.

63. Горбатюк А. Компетентність соціальної відповідальності у змісті професійної підготовки майбутніх військовослужбовців Національної гвардії України. *Молодь і ринок.* 2024. № 11. С. 138–142.

64. Горбатюк А. Ортобіотичний підхід у формуванні соціально значущих компетентностей майбутніх військовослужбовців Національної гвардії України. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія: Педагогіка. Психологія.* 2023. Вип. 4. С. 23–28.

65. Горєлишев С. А., Іванченко А. О., Башкатов Є. Г. Програмний комплекс «Кропива» як елемент перспективної автоматизованої системи управління Національної гвардії України. *Честь і закон.* 2023. № 4. С. 22–29.

66. Гребенюк Л. Результати експериментального дослідження щодо формування готовності майбутніх офіцерів Збройних сил України до професійної взаємодії у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки*. 2019. № 2. С. 94–110.

67. Данильченко О. А. Педагогічні особливості формування соціально-правової компетентності майбутніх офіцерів Національної гвардії України для здійснення функцій з охорони громадського порядку. *Інноваційна педагогіка.* 2025. Вип. 82 (1). С. 103–107.

68. Данильчук Л. О. Компетентнісний підхід до обґрунтування необхідних міжгалузевих спеціальних компетентностей у професійній підготовці майбутніх фахівців соціальної сфери. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2024. № 4. С. 124–131.

69. Джеджула О. М., Василенко В. Г. Компетентнісний підхід як нова методологія підготовки сучасного фахівця. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»).* 2024. № 9. С. 140–152.

70. Дзюба П. Модель формування готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки*. 2022. № 4. С. 43–55.

71. Димова І. Сучасні виклики і тенденції в роботі викладача ЗВО та розвиток його професійної компетентності. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 63 (1). С. 260–267.

72. Дияк В. В., Макогончук Н. В. Готовність майбутніх офіцерів тактичного рівня прикордонної служби України до професійної взаємодії за допомогою проєктного управління. *Інноваційна педагогіка.* 2022. Вип. 48 (1). С. 179–181.

73. Діденко О., Желавський О., Сніца Т. Компетентнісний підхід у підготовці офіцерських кадрів сил сектору безпеки і оборони України: принципи та особливості застосування. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки*. 2024. № 3. С. 59–76.

74. Дмитриченко М. Ф., Токін О. П., Харченко А. М. Системний підхід до оцінювання результатів підсумкового контролю здобувачів вищої освіти в університеті. *Автомобільні дороги і дорожнє будівництво*. 2024. Вип. 115 (1). С. 12–24.

75. Дубягін О. Б., Печко О. М. Балансовий метод статистичного аналізу результатів педагогічного експерименту. Чернігів : ЧНТУ, 2015. 257 с.

76. Економічний енциклопедичний словник. URL: http://surl.li/xhsvzn (дата звернення: 26.10.2025).

77. Єгоров Є. Г., Мацегора Я. В., Байда М. С. Особливості ціннісної сфери курсантів ВВНЗ з досвідом участі у бойових діях. *Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи.* 2025. № 3 (1). С. 191–211.

78. Желаго А. М. Обґрунтування періодів і фаз професійного становлення командира підрозділу з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних на стадії самостійної професійної діяльності. *Вісник Національного університету оборони України*. 2010. Вип. 6. С. 81–86.

79. Желізняк А. С. Міжнародний досвід психологічної підготовки до служби у поліції та психологічного забезпечення поліцейських. *Аналітично-порівняльне правознавство.* 2025. № 3 (2). С. 100–103.

80. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12.08.1949. URL: http://surl.li/cvpbxx (дата звернення: 26.10.2025).

81. Жукевич І. П. Формування готовності до самоосвіти курсантів вищих навчальних закладів системи МВС України : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Переяслав-Хмельницький, 2016. 20 с.

82. За фактом втечі підсудного з приміщення Києво-Святошинського райсуду розпочато два кримінальних провадження. *Сайт Київської міської прокуратури,* 13.12.2016. URL: http://surl.li/uinwy (дата звернення: 26.10.2025).

83. Задкова О. В. Формування готовності майбутніх пілотів до вирішення проблемних ситуацій в професійній діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2011. 20 с.

84. Залуговська Г. П. Використання міжнародного досвіду в системі добору пенітенціарного персоналу України. *Науковий вісник Сіверщини. Серія: Право.* 2021. № 2. С. 67–78.

85. Заросило В. Жандармерія Франції: виникнення, сучасний стан та форми і методи діяльності. *Наукові праці МАУП. Серія: Юридичні науки.* 2020. Вип. 1. С. 12–18.

86. Зінченко В. П., Тробюк Н. Ю., Тробюк Д. В. Роль концепту «толерантність» у формуванні професійної компетентності майбутніх офіцерів-психологів. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*. 2023. Вип. 1. С. 103–108.

87. Зорій Я. Б. Структурно-функціональна модель системи формування готовності майбутніх офіцерів запасу до військово-професійної діяльності. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія*. 2018. Вип. 291. С. 103–109.

88. Іллющенко С. Ю. Рефлексивна компетентність як чинник професійного розвитку офіцера Збройних сил України : автореферат дис. ... д-ра філос.: 053. Київ, 2023. 20 с.

89. Ісаєнко І. В. Охорона громадського порядку на місці ракетного обстрілу в умовах воєнного стану. *Правові новели.* 2023. № 21. С. 224–228.

90. Каверін О. В. Формування психологічної готовності до охорони громадського порядку курсантів вищих навчальних закладів МВС України : автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.06. Київ, 2009. 19 с.

91. Каменюк Ю. В. Психологічні чинники формування патріотизму особистості військовослужбовця у Збройних силах України : автореф. дис. ... д-ра філос.: 053. Київ, 2022. 20 с.

92. Капінус О. С. Системний підхід до формування професійної суб'єктності майбутніх офіцерів Збройних сил України. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 24 (1). С. 180–183.

93. Капінус О. Суб'єктно-діяльнісний підхід до формування професійної суб'єктності майбутніх офіцерів Збройних сил України. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 30 (4). С. 28–33.

94. Керницький О. М., Дяченко І. І. Сутність, зміст та структура готовності офіцерів Національної гвардії України до професійно орієнтованої комунікативної діяльності. *Інноваційна педагогіка.* 2025. Вип. 83 (1). С. 166–169.

95. Керницький О. М., Пасічник В. І., Васищев В. С. Педагогічні особливості ігрового моделювання у навчанні слухачів магістратури вищого військового навчального закладу переговорної діяльності у ситуації захоплення злочинцями заручників. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах.* 2020. № 73, Т. 2. С. 33–37.

96. Керницький О. М., Пристінський Р. В. Методична компетентність майбутніх офіцерів сил сектору безпеки і оборони України: проблеми та недоліки підготовки, шляхи покращення її формування у ВВНЗ. *Інноваційна педагогіка*. 2025. Вип. 80 (2). С. 64–67.

97. Ковальов І. М., Говговський Є. В., Пашуба А. С., Самойленко В. М., Толокнєєв В. О. Педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів-правоохоронців до виконання завдань за призначенням у системі тактико-спеціальної підготовки. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах.* 2021. № 76, т. 1. С. 166–173. DOI: https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.76-1.31

98. Ковальов І. М., Погребняк Д. В., Березяк К. М., Корнієнко О. Д., Малахов Є. В. Результати дослідно-експериментальної перевірки педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів-правоохоронців до виконання завдань за призначенням. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи.* 2021. Вип. 81. С. 109–115.

99. Ковальова Т. І. Нормативно-правове удосконалення засад діяльності Національної гвардії України з конвоювання та екстрадиції осіб, взятих під варту. *Правова позиція.* 2024. № 1 (42). С. 59–63. DOI: https://doi.org/10.32782/2521-6473.2024-1.11

100. Коломієць Ю. М. Взаємодія Національної поліції та Національної гвардії України під час воєнного стану: особливості виконання завдань на деокупованих територіях. *Південноукраїнський правничий часопис.* 2024. № 4. С. 103–108.

101. Комп’ютерна програма «Статистика в педагогіці».

102. Конаржевська В. І. Рефлексія в системі професійної підготовки офіцерів Національної гвардії України: теоретичний аналіз. *Інноваційна педагогіка.* 2025. Вип. 79 (1). С. 188–191.

103. Коновалов Д. Статистичний аналіз та обґрунтування результатів педагогічного експерименту щодо формування фізичної готовності майбутніх офіцерів Сухопутних військ до професійної діяльності. *Молодь і ринок.* 2024. № 1. С. 121–131.

104. Конотоп О. С. Модель навчального процесу майбутніх філологів з формування англомовної комунікативної компетенції з використанням

автентичного художнього фільму в циклі занять. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання*. 2013. № 48. С. 79–82.

105. Конституція України від 28.06.1996, зі змінами від 01.01.2020. URL: https://cutt.ly/aMZhRDk (дата звернення: 26.10.2025).

106. Король Я. Модель формування професійної готовності майбутніх офіцерів до застосування засобів радіаційно-хімічного захисту. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки*. 2018. № 2. С. 191–201.

107. Корольов А. І. Ризикологічна компетентність майбутнього офіцера Національної гвардії України: сутнісна характеристика та компонентний склад. *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2023. № 3. С. 83–88.

108. Косинська Є. В. Запобігання злочину «Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти»: міжнародний та закордонний досвід. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2019. № 38. С. 164–169.

109. Костіна Л. С., Соколова С. В. Нейролідерство в освіті: концептуальний аналіз та практичні рекомендації в контексті професійного розвитку викладачів. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 49 (1). С. 133–137.

110. Крамаренко Т. А. До питання створення навчальних фільмів для використання у процесі фахової підготовки у ВНЗ майбутніх інженерів-програмістів. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки.* 2013. № 18 (1). С. 160–169.

111. Красковський Є. М., Дробот Є. С., Шевелєв К. Є. Особливості боротьби з негативним впливом на поведінку співробітників підрозділів, що здійснюють конвоювання та охорону підсудних і засуджених, як елемент індивідуального запобігання. *Вісник кримінологічної асоціації України.* 2021. № 1 (24). С. 168–174.

112. Кремінський Б., Мистюк С., Вернидуб О., Гінетова Т. Діяльнісний підхід як основний критерій ефективності навчання. *Нові технології навчання*. 2024. Вип. 98. С. 104–111.

113. Кривенко О. В., Грицик М. В., Федорчук М. В. Правові особливості функціонування Національної гвардії України. *Наукові записки Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Право.* 2024. Вип. 16. С. 103–111.

114. Криворучко В. О. Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки.* 2025. Вип. 1 (57). С. 94–103.

115. Криворучко В. О. Модель формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Інноваційна педагогіка. Серія: Педагогічні науки.* 2024. Вип. 77. С. 131–136.

116. Криворучко В. О. Система професійного розвитку викладачів вищого військового навчального закладу Національної гвардії України. *Молодь і ринок: щомісячний науково-педагогічний журнал.* 2025. Вип. 7–8 (239–240). С. 56–65.

117. Криворучко В. О. Структура, критерії й діагностика готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки.* 2024. Вип. 3 (56). С. 82–91.

118. Криворучко В. Сутність і структура готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки та порядку. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки*. 2023. № 3. С. 168–182.

119. Ктіторов М. О. Наукове супроводження впровадження бойового досвіду як невід'ємна складова якісної підготовки майбутніх офіцерів НГУ. *Науковий вісник Київського інституту Національної гвардії України.* 2023. № 2. С. 15–22.

120. Ктіторов М. О. Сучасний стан розвитку системи військової освіти як складової загальнодержавної системи освіти. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи.* 2023. Вип. 92 (1). С. 59–64.

121. Ктіторов М. О., Пугач А. В. Формування лідерської компетентності майбутніх офіцерів НГУ в контексті нової парадигми військової освіти. *Науковий вісник Київського інституту Національної гвардії України.* Київ, 2024. Вип. 1 (5). С. 44–50.

122. Кувакін С. В. Підготовка військовослужбовців НГУ у вищих військових закладах освіти як складова забезпечення функціонування сектору безпеки та оборони: проблеми удосконалення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2025. Вип. 89 (2). С. 464–468.

123. Кулешов О. П., Пташка С. Д. Особливості виконання службово-бойових завдань військовими нарядами з охорони громадського порядку Національної гвардії України на залізничному транспорті. *Публічне управління і адміністрування в Україні.* 2021. Вип. 23. С. 86–89.

124. Кулешов О. П., Пташка С. Д. Особливості підготовки військовослужбовців Національної гвардії України до виконання завдань з охорони дипломатичних представництв та консульських установ іноземних держав на сучасному етапі. *Публічне управління і адміністрування в Україні.* 2022. Вип. 28. С. 170–176.

125. Курбатов А., Луценко Г. Критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до ведення бойових дій. *Збірник наукових праць Національної академії*

Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки. 2025. № 2. С. 118–132.

126. Курок В. Мотивація учіння як провідний чинник пізнавальної активності студентів у ВНЗ. *Молодь і ринок.* 2015. № 2. С. 53–56.

127. Курок В. П., Луценко Г. В. Розвиток критичного мислення майбутніх офіцерів Національної гвардії України шляхом опрацювання навчальних відеоматеріалів. *Молодь і ринок: щомісячний науково-педагогічний журнал.* 2025. Вип. 1 (209). С. 12–20.

128. Курок В. П., Луценко Г. В., Зінченко В. П. Застосування кейс-методу в процесі формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання службово-бойових завдань. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки.* 2024. Випуск 3 (56). С. 10–17.

129. Курок В. П., Хабенко М. Є., Зінченко А. В. Формування толерантності майбутніх педагогів професійного навчання в процесі професійної підготовки. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки.* 2023. Вип. 2. С. 12–17.

130. Курок В., Грітченко А. Формування готовності майбутнього педагога до самопроєктування інформаційної компетентності в освітньому середовищі ЗВО. *Проблеми підготовки сучасного вчителя.* 2021. Вип. 2. С. 104–112.

131. Лазорко О. Трансформація підходів до освіти дорослих у сучасних умовах: світові тренди та виклики. *Психологічні перспективи.* 2019. Вип. 34. С. 94–106.

132. Лемешко О. Модель формування професійної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до локалізації нестандартних ситуацій в пунктах пропуску через державний кордон. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки*. 2017. № 1. С. 148–159.

133. Любчич Р. І. Експериментальна перевірка технології формування фізичної готовності майбутніх офіцерів НГУ до службово-бойової діяльності в процесі професійної підготовки. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2023. Вип. 1. С. 101–107.

134. Лялюк Ю. Р. Розвиток емоційної стійкості офіцерського складу Національної гвардії України у процесі професіоналізації. *Габітус.* 2024. Вип. 63. С. 191–195.

135. Малінковська О. В., Тимощук О. І., Бруневич В. М. Зарубіжний досвід функціонування пенітенціарних систем: перспективи вдосконалення законодавства України. *Науковий вісник Сіверщини. Серія: Право.* 2023. № 1. С. 57–71.

136. Матвієнко Л. В., Бобіна О. В. Компетентнісний підхід у підготовці фахівців в умовах цифровізації вищої освіти. *Education and pedagogical sciences.* 2025. № 2. С. 58–67.

137. Матохнюк Л. О. Формування психологічної готовності майбутніх інженерів-прикордонників до професійної діяльності : автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07. Хмельницький, 2006. 20 с.

138. Медвідь М. М. Державна та національна безпека: понятійно-категоріальний апарат. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія економічна.* 2017. Вип. 2. С. 74–84.

139. Медвідь М. М. Методологія формування і розвитку людських ресурсів для використання у службово-бойовій діяльності : автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.07 / Харків. нац. екон. ун-т ім. Семена Кузнеця. Харків, 2015. 40 с.

140. Медвідь М. М., Бабічев А. В., Дем’янишин В. М., Медвідь Ю. І., Бухун А. Г. Попереду змін у військових системах вищої освіти та професійної орієнтації. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2016. Вип. 14. С. 76–87.

141. Медвідь М. М., Бабков Ю. П., Шаповал О. М. Методика створення умов присвоєння професійної кваліфікації «офіцер тактичного рівня» здобувачеві за скороченими строками підготовки. *Честь і закон.* 2021. № 3. С. 101–108.

142. Медвідь М. М., Бірюков О. І., Ніконенко А. М., Задорожний К. А., Повар О. В., Магмет Т. М. Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування у майбутніх офіцерів здатності до застосування штатного озброєння підрозділу. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки».* 2023. 2. С. 39–48.

143. Медвідь М. М., Криворучко В. О., Курбатов А. А., Гаврищук М. М., Ніконенко А. М., Семенов М. В. Вивчення та впровадження бойового досвіду як передумова формування готовності майбутніх офіцерів до службово-бойової діяльності. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки».* 2023. № 4. С. 66–74.

144. Медвідь М. М., Ктіторов М. О., Медвідь Ю. І., Курбатов А. А., Пашинський А. В., Криворучко В. О. Врахування тенденцій воєнної політики України в організації освітнього процесу вищого військового навчального закладу. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки».* 2022. Вип. 4. С. 29–37.

145. Медвідь М. М., Мартинюк А. В., Ктіторов М. О. Методика формування варіанту сценарію розвитку вищого військового навчального закладу. *Науковий вісник Київського інституту Національної гвардії України.* 2024. № 2. С. 7–15.

146. Медвідь М. М., Мартинюк А. В., Медвідь Ю. І., Криворучко В. О. Педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання завдань з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи.* 2024. Вип. 100. С. 64–69.

147. Медвідь М. М., Медвідь Ю. І., Ктіторов М. О. Система внутрішнього забезпечення якості вищого військового навчального закладу: особливості, умови розвитку : монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. М. М. Медвідя. Київ, 2023. 107 с. URL: http://surl.li/rqbxij (дата звернення: 26.10.2025).

148. Медвідь М. М., Медвідь Ю. І., Мусевич Р. Ю. Теоретичні основи реалізації політики забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у військових формуваннях. *Науковий вісник Київського інституту Національної гвардії України.* 2022. № 1. С. 16–23.

149. Медвідь М. М., Плаксін А. А., Дем'янишин В. М., Власюк В. В., Нетребенко А. О. Методика перегляду змісту освітньої програми вищого військового навчального закладу. *Проблеми правоохоронної та освітньої діяльності.* 2025. № 1. С. 48–58. DOI: https://doi.org/10.59226/3041-1971.1.2025.48-58.

150. Медвідь М. М., Черніченко І. Ю., Медвідь Ю. І. Підсистема оцінювання науково-педагогічних і педагогічних працівників системи внутрішнього забезпечення якості. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки.* 2023. Вип. 3. С. 66–73.

151. Медвідь М., Красовський П., Ктіторов М., Совінський П., Круглов С., Зінченко С. Підвищення рівня сформованості інтегральної компетентності курсантів та слухачів Київського інституту Національної гвардії України з використанням симуляційних технологій. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки».* 2025. № 3. С. 117–127. DOI: https://doi.org/10.31651/2524-2660-2025-3-117-127

152. Медвідь М., Криворучко В. Удосконалення професійної підготовки майбутніх офіцерів військових частин (підрозділів) з охорони громадського порядку Національної гвардії України. *Молодь і ринок*. 2023. № 1. С. 64–69.

153. Медвідь М., Медвідь Ю., Совінський С., Суслов Р., Ніконенко А., Пашинський А. Формування компетентностей майбутніх офіцерів військових формувань: закономірності змін підходів у професійній підготовці. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*. 2025. Вип. 2. С. 70–80.

154. Медвідь М., Медвідь Ю., Сокол Л. Трансформація ролі Національної гвардії України у системі державного регулювання національної та економічної безпеки. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 82. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-134

155. Медвідь М., Павлов Я. Шляхи вдосконалювання заходів державного регулюваннящодо запобігання та ліквідації конфліктів між правоохоронцями, які беруть участь у міжнародних миротворчих операціях. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2012. № 4. С. 123–130.

156. Медвідь Ю. І. Визначення сутності і структури готовності майбутніх офіцерів запасу до службово-бойової діяльності. *Наукові записки кафедри педагогіки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.* 2018. Вип. 43. С. 209–226.

157. Медвідь Ю., Водчиць О. Змістово-функціональна модель формування готовності майбутніх офіцерів запасу до службово-бойової діяльності в процесі професійної підготовки та результати її експериментальної перевірки. *Педагогічні науки.* 2018. Вип. 72. С. 54–64.

158. Медвідь Ю., Ніконенко А., Дем’янишин В. Взаємозв’язок необхідних компетентностей з готовністю майбутнього офіцера Національної гвардії України до виконання завдань. *Молодь і ринок.* 2024. № 1 (221). С. 112–117.

159. Мельніков А. В. Експериментальна перевірка ефективності моделі формування готовності майбутніх офіцерів Державної прикордонної служби України до фізичного виховання. *Вісник Національної академії Державної*

прикордонної служби України. Серія: Педагогіка. 2019. Вип. 3. URL: http://surl.li/oycysa (дата звернення: 26.10.2025).

160. Методологія і методи наукових досліджень : навч. посіб. / О. І. Курок, В. П. Зінченко, О. М. Лівінський, В. О. Гридякін. 2-ге вид., перероб. і допов. Глухів : РВВ ГНПУ ім. О. Довженка, 2024. 216 с.

161. Мирошніченко О. Мікрокваліфікації для професійного розвитку викладачів: досвід відкритого університету (Сполучене Королівство). *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2024. Вип. 2. С. 125–140.

162. Мідіна А. Модель розвитку кадрового потенціалу Національної гвардії України як компонент державного регулювання на різних рівнях управління. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління.* 2023. Вип. 4. С. 36–41.

163. Міщенко К. С., Цигилик Ю. А. Первинна професійна підготовка поліцейських: міжнародний досвід та перспективи для України. *Публічне адміністрування та національна безпека.* 2020. № 5. С. 7–12.

164. Молотай В. А. Формування психологічної готовності військовослужбовців внутрішніх військ МВС України до діяльності по охороні громадського порядку : автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.09. Хмельницький, 2006. 20 с.

165. Морозова Л. В. Дослідження механізмів формування ціннісно-смислової сфери особистості в процесі підготовки офіцерів Національної гвардії України. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах.* 2023. № 86. С. 208–212.

166. Мотика С. М. Аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи формування професійної готовності майбутніх офіцерів-психологів щодо виконання своїх обов’язків в бойових умовах. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2024. № 8. С. 420–437.

167. Мотика С. М. Удосконалення професійної підготовки військових фахівців засобами навчально-тренувальних комплексів відповідно до

стандартів підготовки в країнах НАТО. *Актуальні питання у сучасній науці.* 2023. № 7 (13). С. 629–636.

168. Мусевич Р. Педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до професійної взаємодії з військовослужбовцями на засадах ґендерного підходу. *Scientia et societus.* 2023. Вип. 3. С. 65–73.

169. На Вінниччині судитимуть конвоїра за те, що недопильнував підсудного. *Vinnitsa.info,* 16.07.2013. URL: http://surl.li/uinvt (дата звернення: 26.10.2025).

170. Назар Ю. С., Йосифович Д. І., Хатнюк Ю. А., Мороз О. Б. Актуальні проблеми організації охорони громадського порядку. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 203 с.

171. Назимко О. В., Пискун О. В. Окремі питання нормативно-правового забезпечення взаємодії Національної гвардії України з військовими та правоохоронними органами. *Право і суспільство.* 2025. № 3 (2). С. 395–400.

172. Некрасов О. О. Порівняльно-правовий аналіз зарубіжного досвіду кримінально-правової протидії втечі з місця позбавлення волі або з-під варти. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2013. № 1. С. 218–221.

173. Непіпенко Л. «Філософія культури» як засіб моделювання світогляду майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Вісник Львівського університету. Філософсько-політологічні студії.* 2023. Вип. 48. С. 101–112.

174. Овчар М. М. Організаційно-правові засади застосування безпілотних авіаційних систем органами Державної прикордонної служби України в охороні державного кордону України. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 4 (2). С. 295–299.

175. Огірко О. І., Пілат О. Ю., Романюк О. П. Моделювання інформаційних технологій діаграмами Ісікави. *Кваліlогія книги*. 2016. № 1. С. 90–99.

176. Організаційно-методичні рекомендації з розроблення (коригування) основних освітніх документів з підготовки військових фахівців офіцерського, сержантського (старшинського) складу у вищих військових навчальних закладах, закладах фахової передвищої військової освіти та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти : розпорядження Міністерства оборони України від 04.08.2022 № 19691/з.

177. Освітня програма професійної військової освіти «Базовий курс тактичного рівня L-1A» : військова навчально-методична публікація начальникам (викладачам, інструкторам) ВВНЗ (ВНП ЗВО) ЗС України з організації та проведення базового курсу тактичного рівня L-1A від 06.2024 ВП 7-00(341)345.61. Центральне управління військової освіти Генерального штабу Збройних сил України. 139 с.

178. Основи тактики застосування коптерів DJI Mavic 3 та Autel EVO II в бойових умовах: курс фонду «Повернись живим». URL: http://surl.li/eoicj (дата звернення: 26.10.2025).

179. Отравенко О. В., Діхтяренко З. М., Єрьоменко Е. А. Вплив активної життєвої позиції на здоров’я та психофізичну готовність учнів, студентів і курсантів до фізкультурно-спортивної діяльності в закладах освіти. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки.* 2025. № 2. С. 149–163.

180. Офіцер тактичного рівня (військові формування з правоохоронними функціями): професійний стандарт, затверджений наказом командувача Національної гвардії України від 26.03.2024 № 310дск.

181. Павлик Н. П. Зміст і програма експертного оцінювання ролі неформальної освіти у фаховій підготовці майбутніх соціальних педагогів. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. 2016. Вип. 1. С. 102–106.

182. Павлюк Т. Г. Модель формування професійної готовності до роботи з персоналом майбутніх офіцерів-прикордонників. *Педагогіка*

формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2017. Вип. 56–57. С. 296–300.

183. Павлюк Т. Експериментальна перевірка результативності педагогічних умов формування професійної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до роботи з персоналом. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогіка*. 2019. Вип. 5. URL: http://surl.li/meobde (дата звернення: 26.10.2025).

184. Панасенко Е. Педагогічний експеримент: становлення та розвиток у повоєнну добу. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2016. Вип. 3. С. 5–17.

185. Пасічник В. І., Желаго А. М. Психологічні умови вдосконалення професіоналізації командира підрозділу з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних на стадії самостійної професійної діяльності. *Вісник Національного університету оборони України*. 2015. Вип. 2. С. 182–188.

186. Педагогічний експеримент : навч.-метод. посіб. / укладач О. Е. Жосан. Кіровоград : Видавництво КОІППО імені Василя Сухомлинського, 2008. 72 с.

187. Пелепейченко Л. Підготовка майбутніх офіцерів до здійснення соціальних комунікацій. *Збірник наукових праць Національної академії Національної гвардії України.* 2024. Вип. 2 (30). С. 58–66.

188. Пенькова Н. Є. Психологічні особливості підготовки військовослужбовців Національної гвардії України до безпечної діяльності в екстремальних ситуаціях. *Південноукраїнський правничий часопис.* 2022. № 3. С. 227–232.

189. Пенькова Н. Є., Юшкевич В. В. Розвиток лідерських компетентностей у військовослужбовців Національної гвардії України: національний і міжнародний досвід. *Габітус.* 2025. Вип. 72 (1). С. 131–138.

190. Перцева Т. О., Шевченко О. А., Зимник С. В., Рублевська Н. І., Щудро С. А., Григоренко Л. В., Штепа О. П., Крамарьова Ю. С., Зайцев В. В., Кулагін М. В., Дзяк О. О. Досвід створення та використання навчальних

фільмів при викладанні гігієни у вищих медичних навчальних закладах. *Медична освіта*. 2015. № 4. С. 109–111.

191. Петренко Л. М. Цифрова безпека в професійній діяльності майбутніх викладачів педагогічних закладів вищої освіти: нормативно-правовий аспект. *Вісник післядипломної освіти. Серія: Педагогічні науки*. 2023. С. 138–152.

192. Пігарєва К. В. Соціокомунікаційна толерантність викладачів до осіб із особливими потребами – невід'ємний атрибут традиційного навчання. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Соціальні комунікації*. 2014. Т. 1143, Вип. 6. С. 14–17.

193. Плаксін А. А., Пенькова Н. Є., Ромашко О. М., Зелений В. І. Основи управління повсякденною діяльністю підрозділів Національної гвардії України. Київ : Київський інститут Національної гвардії України, 2023. 299 с.

194. Платонов І. В. Динаміка психологічної готовності майбутніх офіцерів внутрішніх військ до правоохоронної діяльності : автореф. дис. ... канд. психол. наук: 20.02.02. Хмельницький, 2001. 17 с.

195. Поливанюк В. В. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту Збройних сил України : автореф. дис. ... д-ра філософії: 011. Київ, 2023. 20 с.

196. Пономаренко О. В. Технології інтерактивного навчання здобувачів та викладачів закладів вищої освіти в системі координат неформальної освіти. *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2023. № 3. С. 34–40.

197. Попелюшко Р. П. Психолого-аксіологічні засади реабілітації комбатантів при віддалених наслідках стресогенних впливів : автореф. дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.04 / Національна академія педагогічних наук України, Інститут психології імені Г. С. Костюка. Київ, 2021. 44 с.

198. Попроцький І. С. Система підготовки військово-морських фахівців Румунії як сучасна модель підготовки офіцерських кадрів, прийнята в країнах-членах НАТО. *Педагогічний альманах*. 2019. Вип. 43. С. 172–180.

199. Посмітна В. В. Упровадження комунікативної стратегії взаємодії між учасниками військового дискурсу в контексті стратегічних комунікацій. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Філологічні науки.* 2024. Вип. 2. С. 291–297.

200. Приходько І. І. Ціннісні орієнтації військовослужбовців сил охорони правопорядку України, які впливають на рівень психологічної безпеки особового складу під час виконання службово-бойових завдань з охорони громадського порядку. *Вісник Національного університету оборони України*. 2010. Вип. 3. С. 171–175.

201. Прищепа С. М. Медіаграмотність викладача як важливий складник професійної діяльності. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 43 (2). С. 94–96.

202. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: https://surl.li/hnwpoq (дата звернення: 09.10.2025).

203. Про Воєнну доктрину України : постанова Верховної Ради України від 19.10.1993 № 3529-XII, зі змінами від 21.12.2000, втратила чинність – від 01.02.2005. URL: https://cutt.ly/nMLivUw (дата звернення: 26.10.2025).

204. Про затвердження Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів : наказ Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68. URL: http://surl.li/uicov (дата звернення: 09.10.2025).

205. Про затвердження Інструкції із застосування військовослужбовцями Національної гвардії України технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів

фото- і кінозйомки, відеозапису : наказ МВС України від 13.01.2021 № 12. URL: https://surl.li/hjqztt (дата звернення: 23.12.2025).

206. Про затвердження Інструкції про організацію та несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 24.12.2019 № 1089. URL: http://surl.li/lbtjfp (дата звернення: 01.10.2024).

207. Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності : постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1187. URL: http://surl.li/wfgvux (дата звернення: 26.10.2025).

208. Про затвердження Положення з організації конвоювання військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 24.12.2019 № 1090. URL: http://surl.li/umflw (дата звернення: 09.10.2025).

209. Про затвердження Положення про військові частини і підрозділи з охорони громадського порядку Національної гвардії України : наказ МВС України від 16.06.2014 № 567. URL: http://surl.li/syylfb (дата звернення: 12.10.2025).

210. Про затвердження стандарту вищої освіти зі спеціальності 251 Державна безпека для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 16.08.2023 № 996. URL: https://surl.li/bjupjl (дата звернення: 26.10.2025).

211. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: https://surl.li/pejakx (дата звернення: 09.10.2025).

212. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 № 876-VII. URL: http://surl.li/uiclg (дата звернення: 26.10.2025).

213. Про організацію підготовки офіцерського, сержантського складу у вищих військових навчальних закладах, закладах фахової передвищої військової освіти Міністерства оборони України та військових навчальних

підрозділів закладів вищої освіти : наказ Міністерства оборони України від 05.07.2022 № 175.

214. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: http://surl.li/ofawqe (дата звернення: 22.12.2024).

215. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: https://surl.lt/gskhro (дата звернення: 09.10.2025).

216. Про трансформацію системи військової освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 15.12.1997 № 1410. URL: https://surl.li/jdqacj (дата звернення: 26.10.2025).

217. Психологія і педагогіка. Проведення індивідуального заняття за методом аналізу конкретних навчальних ситуацій (case study) : навчально-методичний посібник. Львів : ЛІБС УБС НБУ, 2012. 145 с.

218. Пташка С. Д., Кулешов О. П., Коломієць І. І. Особливості організації та шляхи удосконалення самостійного несення служби з охорони громадського порядку частинами, підрозділами Національної гвардії України. *Публічне управління і адміністрування в Україні.* 2020. Вип. 20. С. 120–125.

219. Пурнак В. П., Заяць Д. Д. Педагогічно-виховні механізми реалізації державної гуманітарної політики в системі функціонування підрозділів Національної гвардії України. *Публічне управління та митне адміністрування.* 2021. № 1. С. 48–52.

220. Пчелін В. Б., Пчеліна О. В. Напрями діяльності Міністерства юстиції України у сфері забезпечення прав осіб, щодо яких здійснюється конвоювання підрозділами поліції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2025. Вип. 89 (3). С. 70–75.

221. Радванський І. Г., Євтушенко І. В. Особливості організації взаємодії частин і підрозділів Національної гвардії України, Національної поліції України та інших правоохоронних органів у сфері охорони громадського порядку і забезпечення громадської безпеки. *Честь і закон*. 2021. № 2. С. 52–57.

222. Радомський І. Виклики та важливі передумови подальшого розвитку освіти дорослих. *Проблеми освіти*. 2023. Вип. 1. С. 246–261.

223. Рассказова О. Л. Неформальна освіта дорослих: виклики і суперечності. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2017. Вип. 1. С. 64–73.

224. Рибалко-Рак Л. А., Гусаковська Т. О., Кужель Н. Л. Розробка і впровадження системи менеджменту якості на підприємстві: обґрунтування проєктного підходу на основі діаграми К. Ісікави. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки*. 2022. № 1. С. 24–28.

225. Рижиков В. С., Горячева К. С. Концептуальні підходи до проєктування системи гарантування якості підготовки офіцерських кадрів у вищих військових навчальних закладах, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти України. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 15 (1). С. 78–81.

226. Романюк В. А., Стародубцев С. О., Драган Ю. А., Коськін О. О. Вдосконалення методів управління підрозділами НГУ під час виконання завдань з охорони громадського порядку та забезпечення масових заходів. *Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування.* 2022. № 1. С. 90–95.

227. Росляков О. В., Волобуєв Р. В., Прохоренков Д. В. Особливості впровадження у Національній гвардії України принципу децентралізованого командування за принципами та стандартами НАТО. *Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування.* 2022. Вип. 3. С. 93–101.

228. Рощенко О. М. Безпілотний літальний апарат як основа у забезпеченні охорони особливо важливих об’єктів. *Наукові нотатки*. 2021. Вип. 71. С. 22–28.

229. Рубцов М., Муртазієв Е., Рубцова Н. Методика вибору статистичного критерію та його застосування до результатів педагогічного

експерименту. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. 2018. № 2. С. 164–172.

230. Руденко Л. А. Системний підхід у проєктуванні системи підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної взаємодії. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 68 (2). С. 161–164.

231. Руснак І. С., Мірненко В. І., Касьяненко М. В., Оліферук В. М., Вітер Д. В. Інноваційна військова освіта: стан і перспективи розвитку. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку.* 2022. № 28. С. 238–250.

232. Рябовол Л. Т. Організація студентоцентрованого навчання як складник професійної діяльності викладача ЗВО. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченк]. Серія: Педагогічні науки*. 2022. Вип. 205. С. 54–58.

233. Сахон О. О. Особливості діяльності органів управління Національної гвардії України з початком повномасштабного вторгнення рф в Україну: адміністративно-правовий аспект. *Вісник Кримінологічної асоціації України.* 2024. № 2. С. 855–860.

234. Свічкарьова Я. В. Професійна відповідальність військовослужбовців Національної гвардії України: правові та етичні аспекти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2025. Вип. 89 (3). С. 100–104.

235. Семенов М. В. Поняття готовність майбутнього офіцера до інженерного забезпечення підрозділу Національної гвардії України у контексті педагогічної теорії. *Суспільство та національні інтереси.* 2025. № 2. С. 336–346.

236. Сидоренко В. В., Денисова А. В., Сахно О. В., Кулішов В. С. Інформаційно-аналітичне забезпечення системи моніторингу якості підвищення кваліфікації фахівців професійної (професійно-технічної) освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 29 (2). С. 135–141.

237. Сидорчук А. Як світ планує долати найбільшу за 100 років освітню кризу і чого може повчитися Україна. *liga.net,* 2023. URL: http://surl.li/txonq (дата звернення: 26.10.2025).

238. Скрипнюк С. І. Методика синтезу структур інформаційних систем для моніторингу бойової служби з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Системи озброєння і військова техніка*. 2010. № 1. С. 232–236.

239. Совгіра С. Методика проведення педагогічного експерименту. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2010. № 2. С. 38–45.

240. Сорока О. В. Трансформація професійної діяльності викладачів вищої освіти в умовах цифровізації. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»).* 2025. № 1. С. 1099–1111.

241. Софіян Д. В. Розвиток в офіцерів-кінологів психологічної готовності до професійної діяльності у процесі підвищення кваліфікації : автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07. Івано-Франківськ, 2019. 20 с.

242. Стосовно правоохоронців, з вини яких вчинив втечу з-під варти підсудний, прокуратурою розпочато кримінальне провадження. Сайт Тернопільської обласної прокуратури, 18.04.2013. URL: http://surl.li/uinwb (дата звернення: 26.10.2025).

243. Судова аудиторія. Сайт Київського міжнародного університету. URL: http://surl.li/tyauc (дата звернення: 26.10.2025).

244. Суслов Т. Структурно-функціональна модель формування професійно-екологічної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі фахової підготовки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2014. Вип. 30. С. 167–170.

245. Титаренко О. О., Бита Є. А. Перспективи нормативно-правового забезпечення правоохоронної діяльності Національної гвардії України в умовах воєнного стану. *Проблеми правоохоронної та освітньої діяльності.* 2025. № 1. С. 7–18.

246. Тробюк Д., Євсєєв В. Організація охорони громадського порядку Національної жандармерії Франції та можливості її використання у Національній гвардії України. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Військові та технічні науки*. 2019. № 1. С. 125–136.

247. Тробюк Н. Ю., Зінченко В. П. Аналіз підходів до вивчення меж толерантності у процесі професійної підготовки майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2022. № 3. С. 95–103.

248. Тробюк Н. Ю., Зінченко В. П. Структура та зміст формування толерантності майбутніх офіцерів Національної гвардії України у військових закладах вищої освіти. *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2021. № 2. С. 188–196.

249. Троцький Р. С., Мальцев В. В., Товма М. І. Удосконалення правових засад застосування заходів примусу військовослужбовцями Національної гвардії України під час охорони громадської безпеки і порядку. *Науковий вісник Київського інституту Національної гвардії України.* 2024. № 2. С. 56–62.

250. У Київській області під час конвоювання підсудний напав на правоохоронців і втік, його спіймали через кілька годин. *Interfax,* 17.12.2021. URL: http://surl.li/uinuu (дата звернення: 26.10.2025).

251. У Київському інституті Національної гвардії України відбулася довгоочікувана зустріч випускників. Сайт Київського інституту Національної гвардії України. URL: http://surl.li/eiyun (дата звернення: 26.10.2025).

252. Ульянов О. І. Проактивна діяльність поліції як основа Скандинавської моделі охорони громадського порядку під час проведення масових заходів. *Південноукраїнський правничий часопис.* 2022. № 1–2. С. 247–252.

253. Федоренко О. І., Федоров В. В. Вплив емоційно-вольових станів на психологічну готовність військовослужбовців Національної гвардії

України до діяльності в екстремальних умовах. *Перспективи та інновації науки.* 2024. № 10. С. 617–629.

254. Хаврат М. С. Правові основи поліцейського співробітництва держав – членів Європейського Союзу : автореф. дис. ... д-ра філософії: 293. Київ, 2021. 20 с.

255. Хацаюк О. В., Єлісєєва О. С., Жуков В. Л., Клименко В. П., Бережний Ю. М. Модель формування готовності майбутніх офіцерів-правоохоронців до застосування заходів фізичного впливу в різних умовах службово-оперативної діяльності. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 29 (2). С. 174–178.

256. Хімчук Л., Червінська І. Суб'єктно-середовищний підхід до організації соціокультурного простору закладу освіти. *Освітні обрії*. 2021. № 2. С. 47–52.

257. Хоружа Л. Інноваційність професійної діяльності викладача як основа академічного успіху студентів. *Освітологічний дискурс*. 2025. № 1. С. 70–76.

258. Худолій О. М. Педагогічний експеримент. *Теорія та методика фізичного виховання.* 2010. № 12. С. 19–28.

259. Черніченко М. Ю. Структурні компоненти готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до роботи з особовим складом. *Інноваційна педагогіка.* 2024. Вип. 69 (2). С. 172–175.

260. Черніченко М. Ю. Формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до роботи з особовим складом як педагогічна проблема. *Інноваційна педагогіка.* 2023. Вип. 65 (2). С. 138–141.

261. Чишко К. О. Правоохоронна діяльність Національної гвардії України із забезпечення публічної безпеки і порядку: проблеми та шляхи їх вирішення. *Право і безпека.* 2019. № 2 (73). С. 58–62.

262. Шабалін О. Ю. Спосіб оцінювання впливу змісту бойової підготовки на рівень професійного становлення командирів підрозділів з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних на стадії самостійної

професійної діяльності. *Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил*. 2012. Вип. 1. С. 216–219.

263. Шагова О. Ю. Експериментальна перевірка ефективності моделі формування готовності майбутніх офіцерів Збройних сил України до застосування STEM-технологій у професійній діяльності. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 22 (3). С. 134–137.

264. Шама І. П. Кейс-завдання як засіб оцінки сформованості професійних компетентностей майбутніх учителів. *Education and pedagogical sciences*. 2022. № 3. С. 39–54.

265. Шарко В. Д. Методологічна підготовка викладача ВНЗ як умова підвищення результативності його професійної діяльності. *Науковий вісник Херсонського державного морського інституту*. 2009. № 1. С. 66–73.

266. Швець Д. В. Модель формування готовності майбутніх офіцерів ОВС до охорони і забезпечення громадського порядку. *Вісник Національного університету оборони України*. 2014. Вип. 4. С. 135–139.

267. Швець Д. В. Підготовка майбутніх офіцерів МВС України до охорони і забезпечення громадського порядку в процесі фахової підготовки : автореф. дис. … канд. пед. наук: 13.00.04 / Національний авіаційний університет. Київ, 2016. 20 с.

268. Швець Д. В. Результати дослідно-експериментальної роботи з формування готовності до охорони і забезпечення громадського порядку у майбутніх офіцерів МВС. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні та психологічні науки*. 2014. № 4. С. 354–364.

269. Швець Д. В., Кісіль З. Р. До питання формування лідерських властивостей у майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна*. 2024. Вип. 2. С. 45–52.

270. Шелевер О. В., Височан Л. М., Глуховська Н. А. Компетентнісний підхід як фундаментальна освітня стратегія XXI століття. *Перспективи та*

інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»). 2025. № 6. С. 1066–1073.

271. Шемчук В. А. Методологія проведення педагогічного експерименту формування професійної компетентності майбутніх офіцерів запасу у системі вищої освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2025. Вип. 89. С. 261–266.

272. Шерстюк А. Д. Особливості ведення розвідки Національною гвардією України у забезпеченні громадської безпеки та охороні громадського порядку під час проведення масових заходів. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Державне управління.* 2018. Т. 29 (68), № 5. С. 248–252.

273. Шинкарук О. Готовність курсантів-прикордонників до соціальної взаємодії. *Наука і освіта.* 2019. № 3. С. 10–13.

274. Школа О. М., Фоменко О. В., Жамардій В. О. Інноваційна діяльність як засіб формування та розвитку професійної компетентності педагога у взаємодії з викладачами закладів вищої освіти. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2024. № 1. С. 110–116.

275. Юник І. Д. Формальна, неформальна та інформальна освіта у брендингу викладача вишу. *Академічні студії. Серія: Педагогіка*. 2022. Вип. 1. С. 221–228.

276. Юр’єва Н. В. Дієвість набутої системи стресостійкості військовослужбовців підрозділів з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні та психологічні науки*. 2015. № 1. С. 530–543.

277. Юр’єва Н. В., Пасічник В. І. Мотиваційні ресурси стресостійкості військовослужбовців підрозділів Національної гвардії України з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних : монографія. Харків : НАНГУ, 2019. 197 с.

278. Ягупов В. В. Суб’єктно-діяльнісний підхід до обгрунтування змісту управлінської компетентності та культури сержантів. *Психологія та соціальна робота*. 2023. Вип. 1. С. 73–86.

279. Яковенко Є. С. Формування професійних умінь у майбутніх офіцерів підрозділів спеціального призначення Національної гвардії України : автореф. дис. … канд. пед. наук: 13.00.04 / Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка. Глухів, 2016. 21 с.

280. Ярошак О. Міжнародний досвід щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів. *Юридичний бюлетень.* 2023. Вип. 28. С. 129–134.

281. Ярошак О. Я. Окремі методи в діяльності Національної поліції України щодо охорони громадського порядку під час проведення масових заходів. *Юридичний бюлетень.* 2024. Вип. 32. С. 74–79.

282. Ярошинська О. О. Освітній простір вищого навчального закладу як континуум для проєктування освітнього середовища професійної підготовки майбутніх фахівців. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2014. Вип. 35. С. 558–567.

283. Ясенова І. С. Методика розрахунку структурно-логічних схем. *Східноєвропейський журнал передових технологій.* 2011. № 2 (2). С. 56–58.

ДОДАТКИ

Додаток А

Орієнтаційно-діагностична анкета інтересів–2 (адаптований варіант)

Інструкція респонденту

Шановний курсанте!

Вам пропонується анкета, спрямована на вивчення професійних інтересів і ставлення до основних видів службово-бойових завдань, які виконують підрозділи НГУ.

Уважно прочитайте кожне твердження та оцініть, наскільки воно відповідає Вашим переконанням.

Позначте один варіант відповіді:

3 – повністю згоден

2 – частково згоден

1 – не згоден

Правильних або неправильних відповідей немає. Анкетування є анонімним, результати будуть використані виключно в узагальненому вигляді для наукових цілей.

БЛАНК АНКЕТИ

№	Твердження	3	2	1
1	Забезпечення громадської безпеки і порядку я вважаю одним із найважливіших завдань офіцера НГУ	☐	☐	☐
2	Мене приваблює діяльність, пов’язана з підтриманням правопорядку серед цивільного населення	☐	☐	☐
3	Я готовий діяти в умовах масових заходів і підвищеного соціального напруження	☐	☐	☐

Продовження додатка А

№	Твердження	3	2	1
4	Службові завдання з охорони громадського порядку відповідають моїм професійним інтересам	☐	☐	☐
5	Взаємодія з громадянами під час виконання завдань безпеки є для мене професійно значущою	☐	☐	☐
6	Я усвідомлюю відповідальність офіцера за правомірність застосування сили в громадських місцях	☐	☐	☐
7	Завдання з конвоювання осіб потребують високої дисципліни, що відповідає моєму характеру	☐	☐	☐
8	Я готовий виконувати рутинні, але відповідальні завдання, пов’язані з охороною підсудних	☐	☐	☐
9	Психологічне напруження під час конвоювання не знижує мого бажання виконувати ці завдання	☐	☐	☐
10	Я вважаю конвоювання важливою складовою діяльності підрозділів НГУ	☐	☐	☐
11	Дотримання чітких інструкцій під час охорони підсудних є для мене внутрішньо прийнятним	☐	☐	☐
12	Я усвідомлюю ризики, пов’язані з охороною та конвоюванням осіб, і приймаю їх	☐	☐	☐
13	Мене цікавить участь у складних службових операціях, зокрема з екстрадиції осіб	☐	☐	☐
14	Завдання з екстрадиції потребують правової підготовки, яку я готовий удосконалювати	☐	☐	☐
15	Міжвідомча взаємодія під час екстрадиції не викликає в мене професійних труднощів	☐	☐	☐

Продовження додатка А

№	Твердження	3	2	1
16	Я готовий нести відповідальність за дотримання міжнародних і національних правових норм	☐	☐	☐
17	Участь в екстрадиційних заходах є для мене професійно значущою	☐	☐	☐
18	Я сприймаю екстрадицію як складне, але необхідне службове завдання	☐	☐	☐
19	Я свідомо обрав професію офіцера Національної гвардії України	☐	☐	☐
20	Моя мотивація до служби не обмежується матеріальними чи статусними чинниками	☐	☐	☐
21	Я готовий діяти в умовах небезпеки та невизначеності	☐	☐	☐
22	Складність і ризик службових завдань не знижують моєї професійної мотивації	☐	☐	☐
23	Я прагну професійного зростання у сфері забезпечення громадської безпеки і правопорядку	☐	☐	☐
24	Я ототожнюю себе з професійною роллю офіцера НГУ	☐	☐	☐

Примітка для дослідника:

Обробка результатів здійснюється шляхом підрахунку сумарної кількості балів. Отримані результати інтерпретуються відповідно до рівнів сформованості складової психологічного компонента готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних (високого, середнього, низького).

Продовження додатка А

Ключ та інтерпретація результатів

орієнтаційно-діагностичної анкети інтересів–2 (ОДАНІ-2/НГУ)

1. Ключ до обробки результатів

Орієнтаційно-діагностична анкета інтересів–2 (ОДАНІ-2/НГУ) містить 24 твердження, кожне з яких оцінюється за трибальною шкалою:

3 бали – повністю згоден

2 бали – частково згоден

1 бал – не згоден

Усі твердження є прямими та не потребують реверсивного перерахунку.

1.1. Розподіл тверджень за змістовими блоками

Блок	Змістовий компонент	Номери тверджень	Максимум балів
1	Інтерес до завдань з охорони громадської безпеки і порядку	1–6	18
2	Інтерес до завдань з конвоювання та охорони підсудних	7–12	18
3	Інтерес до завдань з екстрадиції	13–18	18
4	Усвідомленість професійного вибору та прийняття ризику	19–24	18
Разом	Складова психологічного компонента готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних	1–24	72

1.2. Алгоритм підрахунку результатів

Підраховується сума балів за кожним блоком. Обчислюється загальна сума балів (інтегральний показник). За потреби визначається середній бал за блоками для порівняльного аналізу.

Продовження додатка А

Отриманий інтегральний показник співвідноситься з інтерпретаційною таблицею рівнів сформованості.

2. Інтерпретаційна таблиця рівнів сформованості

2.1. Інтерпретація інтегрального показника

Рівень сформованості	Діапазон балів	Характеристика рівня
Високий	57–72	Стійка професійна спрямованість, сформовані професійні інтереси до всіх видів службово-бойових завдань, усвідомлений вибір професії, прийняття відповідальності та ризиків.
Середній	41–56	Частково сформовані інтереси, вибіркова професійна спрямованість, поєднання внутрішньої та зовнішньої мотивації, нестійке прийняття ризику.
Низький	24–40	Відсутність стійкого професійного інтересу, формальне ставлення до професійної діяльності, домінування зовнішніх мотивів, уникнення відповідальності.

2.2. Інтерпретація показників за окремими блоками (за потреби)

Кількість балів за блоком (макс. 18)	Рівень	Інтерпретація
15–18	Високий	Виражений інтерес і позитивне ціннісне ставлення до відповідного виду службово-бойових завдань.
11–14	Середній	Ситуативний або вибірковий інтерес, часткове прийняття професійних вимог.
6–10	Низький	Низька зацікавленість або формальне ставлення до відповідного виду діяльності.

Додаток Б

Опитувальник термінальних цінностей (І. Сенін)
(адаптований для майбутніх офіцерів НГУ)

Інструкція респонденту

Шановний курсанте!

Вам пропонується перелік життєвих цінностей. Уважно прочитайте кожну з них та оцініть, наскільки вона є важливою для Вас особисто.

Оцініть кожну цінність за п’ятибальною шкалою:

5 – має для мене дуже велике значення

4 – має велике значення

3 – має середнє значення

2 – має несуттєве значення

1 – не має значення

Анкетування є анонімним. Отримані дані використовуються виключно для наукових цілей.

БЛАНК ОПИТУВАЛЬНИКА

№	Термінальна цінність	5	4	3	2	1
1	Активне, діяльне життя	☐	☐	☐	☐	☐
2	Життєва мудрість (уміння приймати виважені рішення)	☐	☐	☐	☐	☐
3	Суспільне визнання та авторитет служби	☐	☐	☐	☐	☐
4	Відповідальність за безпеку інших людей	☐	☐	☐	☐	☐
5	Професійна самореалізація у військово-правоохоронній сфері	☐	☐	☐	☐	☐
6	Стабільність, порядок і законність у суспільстві	☐	☐	☐	☐	☐
7	Особиста честь, гідність і моральна відповідальність	☐	☐	☐	☐	☐
8	Безпека держави та громадян	☐	☐	☐	☐	☐
9	Матеріальне благополуччя	☐	☐	☐	☐	☐
10	Особиста свобода та незалежність	☐	☐	☐	☐	☐

Продовження додатка Б

Примітка

Для цілей дослідження аналізуються насамперед професійно значущі термінальні цінності (1–8). Позиції 9–10 використовуються як контрольні для виявлення домінування утилітарних орієнтацій.

КЛЮЧ ДО ОБРОБКИ РЕЗУЛЬТАТІВ

1. Алгоритм обчислення показників

Підсумовується кількість балів за цінностями 1–8.

Максимальна кількість балів – 40, мінімальна – 8.

Обчислюється інтегральний показник складової психологічного компонента готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Отриманий результат співвідноситься з рівнями сформованості.

2. Інтерпретаційна таблиця рівнів (єдина шкала для всіх компонентів готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних)

Рівень сформованості	Діапазон балів	Узагальнена інтерпретація
Високий	31–40	Домінування професійно значущих термінальних цінностей, стійка орієнтація на служіння суспільству, прийняття відповідальності, ризику та моральних обмежень.
Середній	21–30	Поєднання професійних і особистісно-утилітарних цінностей, ситуативна готовність майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.
Низький	8–20	Домінування особистісних або споживацьких цінностей, відсутність внутрішнього прийняття професійної ролі офіцера.

Додаток В

Методика «Життєстійкість» (адаптована для майбутніх офіцерів НГУ)

Інструкція респонденту

Шановний курсанте! Вам пропонується перелік тверджень, що описують можливі психоемоційні стани та реакції в процесі професійної підготовки та виконання службово-бойових завдань.

Оцініть, як часто кожне твердження проявляється у Вас:

3 бали – часто проявляється / характерно для мене

2 бали – іноді проявляється / частково характерно

1 бал – майже не проявляється / не характерно

Час заповнення – 10–15 хвилин. Анкетування анонімне.

БЛАНК ОПИТУВАЛЬНИКА

№	Твердження	3	2	1
1	Я зберігаю спокій у стресових ситуаціях	☐	☐	☐
2	Легко пристосовуюсь до нових умов і змін	☐	☐	☐
3	Можу зберігати працездатність при високому навантаженні	☐	☐	☐
4	Умію контролювати свої емоції в складних ситуаціях	☐	☐	☐
5	Навіть у кризових умовах залишаюсь мотивованим діяти	☐	☐	☐
6	Легко приймаю рішення в умовах невизначеності	☐	☐	☐
7	Виснаження не знижує мою ефективність надовго	☐	☐	☐
8	Мені вдається зберігати увагу в тривалих напружених заняттях	☐	☐	☐
9	Стресові ситуації не викликають у мене паніки	☐	☐	☐
10	Я відчуваю внутрішню впевненість у своїх силах навіть під тиском	☐	☐	☐
11	Я швидко відновлююсь після емоційного виснаження	☐	☐	☐
12	Можу ефективно діяти, коли обмежений час на виконання завдання	☐	☐	☐
13	Складні або ризиковані ситуації стимулюють мене, а не лякають	☐	☐	☐
14	Моя працездатність зберігається навіть у ситуації перевтоми	☐	☐	☐

Продовження додатка В

15	Легко справляюсь із психологічним тиском колег або керівництва	☐ ☐ ☐
16	Мені вдається контролювати стресові прояви під час тренувань	☐ ☐ ☐
17	Оптимістично ставлюсь до труднощів і непередбачуваних обставин	☐ ☐ ☐
18	Мені легко виконувати завдання, коли доводиться діяти швидко	☐ ☐ ☐
19	Я можу залишатися спокійним у ситуаціях підвищеної відповідальності	☐ ☐ ☐
20	Стресові фактори не впливають суттєво на мої рішення	☐ ☐ ☐

КЛЮЧ ДО ОБРОБКИ РЕЗУЛЬТАТІВ

1. Алгоритм підрахунку

Підраховується сума балів за всіма твердженнями.

Мінімальна сума – 20, максимальна – 60.

Отриманий інтегральний показник визначає рівень життєстійкості, що узгоджується з єдиною шкалою готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Примітка: усі твердження прямі; реверсивного перерахунку не потребують.

ІНТЕРПРЕТАЦІЙНА ТАБЛИЦЯ РІВНІВ

2. Рівні життєстійкості

Рівень	Діапазон балів	Інтерпретація в контексті готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних
Високий	46–60	Стійка життєстійкість, емоційна врівноваженість, адаптивність, висока саморегуляція; відповідає високому рівню професійної готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.
Середній	33–45	Помірна життєстійкість, часткова адаптивність, ситуативне зниження ефективності в стресі; відповідає середньому рівню готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.
Низький	20–32	Низька життєстійкість, слабка саморегуляція, емоційна нестійкість; відповідає низькому рівню готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Додаток Г

Опитувальник нервово-психічної напруженості (адаптований для майбутніх офіцерів НГУ)

Інструкція респонденту

Шановний курсанте!

Вам пропонується перелік тверджень, що описують можливі психоемоційні стани та реакції під час професійної підготовки і виконання навчально-професійних завдань.

Оцініть, як часто кожен із наведених станів або реакцій проявляється у Вас.

Позначте один варіант відповіді:

3 – часто проявляється

2 – іноді проявляється

1 – майже не проявляється

Анкетування є анонімним. Отримані дані використовуються виключно в узагальненому вигляді для наукових цілей.

БЛАНК ОПИТУВАЛЬНИКА

№	Твердження	3	2	1
1	Під час напружених занять я відчуваю внутрішнє напруження	☐	☐	☐
2	У складних ситуаціях мені важко зосередитися	☐	☐	☐
3	Після інтенсивних занять я швидко виснажуюся	☐	☐	☐
4	Навіть незначні труднощі можуть викликати в мене роздратування	☐	☐	☐
5	У конфліктних ситуаціях мені складно зберігати самоконтроль	☐	☐	☐
6	Під час виконання відповідальних завдань я відчуваю надмірне хвилювання	☐	☐	☐

Продовження додатка Г

7	Стрес заважає мені приймати зважені рішення	☐ ☐ ☐
8	За умов жорсткої регламентації дій я відчуваю психологічний тиск	☐ ☐ ☐
9	Після тривалого навантаження знижується моя працездатність	☐ ☐ ☐
10	Під час перевірок або контрольних занять я відчуваю сильне напруження	☐ ☐ ☐
11	У небезпечних або невизначених ситуаціях мені складно діяти спокійно	☐ ☐ ☐
12	Я швидко втрачаю емоційну рівновагу в умовах тиску часу	☐ ☐ ☐
13	Напружені умови навчання викликають у мене відчуття перевтоми	☐ ☐ ☐
14	Після стресових ситуацій мені важко швидко відновитися	☐ ☐ ☐
15	Я часто відчуваю внутрішнє напруження без очевидних причин	☐ ☐ ☐
16	У складних умовах служби я починаю діяти менш упевнено	☐ ☐ ☐
17	Висока відповідальність за результати дій викликає в мене тривогу	☐ ☐ ☐
18	Під час інтенсивної підготовки я відчуваю емоційне виснаження	☐ ☐ ☐
19	Стресові чинники заважають мені ефективно виконувати завдання	☐ ☐ ☐
20	Мені важко зберігати психологічну стійкість у напружених ситуаціях	☐ ☐ ☐

Ключ до обробки результатів

1. Алгоритм підрахунку

Підраховується загальна сума балів за всіма твердженнями.

Мінімальна кількість балів – 20, максимальна – 60.

Продовження додатка Г

Отриманий показник є інтегральним індексом нервово-психічної напруженості.

Результат співвідноситься з інтерпретаційною таблицею рівнів.

Примітка: усі твердження є прямими; реверсивного перерахунку не потребують.

2. Рівні нервово-психічної напруженості (узгоджені з єдиною шкалою готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних)

Рівень напруженості	Діапазон балів	Інтерпретація в контексті готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних
Високий	46–60	Висока нервово-психічна напруженість; низька психічна стійкість, труднощі саморегуляції, зниження ефективності діяльності в умовах стресу (низький рівень готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних).
Середній	33–45	Помірна напруженість; ситуативна стійкість, залежність ефективності дій від умов і рівня навантаження (середній рівень готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних).
Низький	20–32	Низька напруженість; емоційна врівноваженість, стресостійкість, здатність до саморегуляції (високий рівень готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних).

Продовження додатка Г

3. Узгодження з єдиною критеріально-рівневою моделлю

Результати за методикою інтерпретуються в межах єдиної трирівневої шкали (високий / середній / низький рівні готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних), прийнятої в дисертаційному дослідженні:

низька напруженість → високий рівень готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних;

середня напруженість → середній рівень готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних;

висока напруженість → низький рівень готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Додаток Д

Методика діагностики соціально-психологічної адаптації

(адаптована для майбутніх офіцерів НГУ)

ІНСТРУКЦІЯ РЕСПОНДЕНТУ

Шановний курсанте! Вам пропонується перелік тверджень, що стосуються Вашого самопочуття, поведінки та взаємодії з іншими в процесі професійної підготовки та виконання службових завдань.

Оцініть, наскільки кожне твердження відповідає Вам:

3 бали – повністю відповідає / часто проявляється

2 бали – частково відповідає / іноді проявляється

1 бал – не відповідає / майже не проявляється

Анкетування є анонімним. Отримані результати використовуються виключно в узагальненому вигляді для наукових цілей.

БЛАНК ОПИТУВАЛЬНИКА

№	Твердження	3	2	1
1	Я відчуваю себе повноцінним членом курсантського колективу	☐	☐	☐
2	Мені легко налагоджувати взаємодію з товаришами по навчанню	☐	☐	☐
3	Я приймаю вимоги військової дисципліни як необхідні	☐	☐	☐
4	Правила та регламент служби є для мене зрозумілими і прийнятними	☐	☐	☐
5	Я впевнено спілкуюся з командирами та викладачами	☐	☐	☐
6	У конфліктних ситуаціях я намагаюся діяти конструктивно	☐	☐	☐
7	Критика з боку керівництва не вибиває мене з рівноваги	☐	☐	☐
8	Я вмію стримувати емоції під час службових непорозумінь	☐	☐	☐

Продовження додатка Д

9	Мені комфортно виконувати завдання в складі підрозділу	☐	☐	☐
10	Я відчуваю відповідальність за результати спільної діяльності	☐	☐	☐
11	Я швидко звикаю до нових умов навчання та служби	☐	☐	☐
12	Зміни в організації навчання не викликають у мене напруження	☐	☐	☐
13	Я впевнений у правильності обраної професії офіцера	☐	☐	☐
14	Відчуваю внутрішню готовність до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних	☐	☐	☐
15	Мені легко дотримуватися субординації у спілкуванні	☐	☐	☐
16	Я здатний ефективно взаємодіяти з різними за характером людьми	☐	☐	☐
17	Напружені соціальні ситуації не знижують мою ефективність	☐	☐	☐
18	Я зберігаю психологічну рівновагу в умовах службового тиску	☐	☐	☐
19	Я відчуваю підтримку з боку колективу	☐	☐	☐
20	За потреби я можу звернутися по допомогу до товаришів або командирів	☐	☐	☐
21	Я приймаю цінності та норми професійної діяльності офіцера	☐	☐	☐
22	Мені зрозуміла моя роль у забезпеченні громадської безпеки	☐	☐	☐
23	Я відчуваю впевненість у спілкуванні з цивільними особами	☐	☐	☐
24	Соціальні труднощі не заважають мені якісно виконувати завдання	☐	☐	☐

КЛЮЧ ДО ОБРОБКИ РЕЗУЛЬТАТІВ

1. Алгоритм підрахунку

Підраховується загальна сума балів за всіма твердженнями (№ 1–24).

Мінімальна кількість балів – 24, максимальна – 72.

Продовження додатка Д

Усі твердження є прямими; реверсивний перерахунок не застосовується.

Отриманий інтегральний показник визначає рівень соціально-психологічної адаптації.

ІНТЕРПРЕТАЦІЙНА ТАБЛИЦЯ

2. Рівні соціально-психологічної адаптації (узгоджені з єдиною шкалою готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних)

Рівень адаптації	Діапазон балів	Інтерпретація
Високий	55–72	Висока соціальна інтегрованість, прийняття професійної ролі, комунікативна гнучкість, психологічна врівноваженість; високий рівень готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.
Середній	39–54	Часткова адаптація, ситуативні труднощі у взаємодії та прийнятті вимог; середній рівень готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.
Низький	24–38	Низька соціальна адаптованість, труднощі взаємодії, емоційна нестійкість; низький рівень готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Продовження додатка Д

3. Узгодження з єдиною діагностичною моделлю готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних

Результати методики інтерпретуються відповідно до єдиної трирівневої шкали, застосованої в дисертаційному дослідженні:

високий рівень адаптації → високий рівень готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних;

середній рівень адаптації → середній рівень готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних;

низький рівень адаптації → низький рівень готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Додаток Е

АВТОРСЬКИЙ ТЕСТ

для виявлення рівнів сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних за когнітивним критерієм

БЛОК 1. РЕПРОДУКТИВНИЙ РІВЕНЬ (1–15)

1. Основне призначення конвоювання:

A. Контроль поведінки

B. Охорона та супроводження осіб

C. Проведення слідства

D. Забезпечення судочинства

2. Конвоювання здійснюється на підставі:

A. Усного розпорядження

B. Письмового рішення компетентного органу

C. Наказу будь-якого офіцера

D. Власної ініціативи

3. До складу варти НЕ входить:

A. Начальник варти

B. Конвоїр

C. Суддя

D. Помічник начальника варти

4. Основний нормативно-правовий акт щодо забезпечення охорони громадського порядку:

A. №12

B. № 1089

C. № 567

D. № 1090

Продовження додатка Е

5. Відеофіксація застосовується:

A. Без обмежень

B. За рішенням військовослужбовця

C. У межах службових повноважень

D. Лише в суді

6. Основна функція НГУ:

A. Судочинство

B. Оперативна діяльність

C. Забезпечення безпеки

D. Законодавство

7. Під час конвоювання заборонено:

A. Контролювати

B. Застосовувати силу без підстав

C. Супроводжувати

D. Спостерігати

8. Документ, що регламентує конвоювання НГУ:

A. № 1090

B. № 1089

C. № 567

D. № 12

9. Порядок у суді забезпечується:

A. Поліцією

B. НГУ

C. Суддями

D. Адвокатами

Продовження додатка Е

10. Варта підпорядковується:

A. Суду

B. Начальнику варти

C. Прокуратурі

D. Адвокату

11. Застосування технічних засобів можливе:

A. Для звітності

B. Для службових завдань

C. Для особистих потреб

D. Без обмежень

12. Конвоювання включає:

A. Транспортування

B. Судочинство

C. Слідство

D. Досудове розслідування

13. Об'єкт конвоювання:

A. Свідки

B. Обвинувачені

C. Судді

D. Прокурори

14. Основна мета охорони порядку:

A. Контроль

B. Безпека

C. Покарання

D. Управління

Продовження додатка Е

15. НГУ діє на підставі:

A. Законів і наказів

B. Усних рішень

C. Власних правил

D. Рекомендацій

БЛОК 2. ІНТЕРПРЕТАЦІЙНИЙ РІВЕНЬ (16–28)

16. Чому необхідна відеофіксація?

A. Формальність

B. Доказовість і контроль

C. Звітність

D. Контроль часу

17. Порушення інструкції призводить до:

A. Формальних наслідків

B. Загроз безпеці

C. Адміністративних труднощів

D. Відсутності наслідків

18. Основний принцип діяльності НГУ:

A. Сила

B. Законність

C. Швидкість

D. Формальність

19. Чітка структура варти потрібна для:

A. Контролю

B. Ефективності

C. Формальності

D. Підпорядкування

Продовження додатка Е

20. Громадська безпека – це:

A. Відсутність злочинів

B. Стан захищеності

C. Робота суду

D. Контроль

21. Командир відповідає за:

A. Формальність

B. Організацію

C. Спостереження

D. Контроль документів

22. Застосування сили можливе:

A. Завжди

B. За інструкцією

C. За бажанням

D. Без обмежень

23. Недотримання порядку в суді веде до:

A. Формальності

B. Порушення процесу

C. Зручності

D. Нічого

24. Взаємодія підрозділів потрібна для:

A. Формальності

B. Координації

C. Звітності

D. Контролю

Продовження додатка Е

25. Ризик при слабкому контролі:

A. Втрата часу

B. Втеча

C. Формальність

D. Немає

26. Використання відео підвищує:

A. Навантаження

B. Прозорість

C. Формальність

D. Час

27. Основна роль інструкцій:

A. Формальність

B. Регулювання діяльності

C. Контроль

D. Звітність

28. Недостатня підготовка призводить до:

A. Помилок

B. Успіху

C. Формальності

D. Економії

БЛОК 3. ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНИЙ РІВЕНЬ (29–40)

29. Підсудний чинить опір. Ваші дії:

A. Ігнорувати

B. Діяти за інструкцією

C. Відпустити

D. Залишити

Продовження додатка Е

30. Спроба втечі:

A. Спостерігати

B. Припинити відповідно до НПА

C. Повідомити пізніше

D. Ігнорувати

31. Масові заворушення:

A. Уникати

B. Діяти за планом

C. Ігнорувати

D. Залишити

32. Відсутній відеозапис:

A. Немає значення

B. Ускладнення доказування

C. Позитив

D. Формальність

33. Порушення колегою:

A. Ігнорувати

B. Повідомити

C. Підтримати

D. Не реагувати

34. Порушення порядку в суді:

A. Не втручатись

B. Відновити порядок

C. Залишити

D. Ігнорувати

Продовження додатка Е

35. Непередбачена ситуація під час конвоювання:

A. Ігнорувати

B. Діяти за інструкцією

C. Самостійно вигадати рішення

D. Залишити

36. Конфлікт у натовпі:

A. Не реагувати

B. Мінімізувати загрозу

C. Ігнорувати

D. Залишити

37. Відсутній наказ:

A. Діяти самостійно

B. Діяти в межах повноважень

C. Ігнорувати

D. Залишити

38. Загроза безпеці:

A. Ігнорувати

B. Негайно реагувати

C. Повідомити потім

D. Спостерігати

39. Перевищення повноважень:

A. Допустимо

B. Недопустимо

C. Бажано

D. Неважливо

Продовження додатка Е

40. Комплексна ситуація (агресія + натовп):

A. Ігнорувати

B. Застосувати комплекс заходів за інструкцією

C. Самостійно імпровізувати

D. Відступити

КЛЮЧІ

1–B, 2–B, 3–C, 4–B, 5–C, 6–C, 7–B, 8–A, 9–B, 10–B, 11–B, 12–A, 13–B, 14–B, 15–A, 16–B, 17–B, 18–B, 19–B, 20–B, 21–B, 22–B, 23–B, 24–B, 25–B, 26–B, 27–B, 28–A, 29–B, 30–B, 31–B, 32–B, 33–B, 34–B, 35–B, 36–B, 37–B, 38–B, 39–B, 40–B

МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ (УДОСКОНАЛЕНА)

- 1 бал – стандартна правильна відповідь
- для складних (29–40) можна:
    - 2 бали – повністю правильна логіка
    - 1 бал – частково правильна

  Рівні:
- 32–40 – високий
- 24–31 – середній
- 0–23 – низький

Додаток Ж

ПРАКТИЧНИЙ КЕЙС

«Запобігання втечам, нападам та недбалості під час несення служби з охорони варт та підсудних»

1. Вступна ситуація (на основі реального вироку суду)

У липні 2015 року група заарештованих, перебуваючи в камері ізолятора тимчасового тримання та під вартою, за попередньою змовою організувала втечу.

Під час етапування спецвагоном № 03276136 до Хмельницького слідчого ізолятора вони:

– скоординували дії між кількома камерами;

– завчасно розподілили ролі;

– використали недоліки організації служби варти;

– здійснили раптовий збройний напад на вартових, відібрали табельну зброю;

– завдали смертельних і тяжких тілесних ушкоджень військовослужбовцям НГУ та міліції;

– здійснили втечу, після чого скоїли нові тяжкі злочини (розбої, напади, пограбування).

Судом встановлено, що причиново-наслідковими факторами стали:

– порушення порядку несення служби;

– відсутність контролю начальника варти;

– недотримання заходів безпеки під час відкриття камер;

– неправильне розташування вартових;

– недбале поводження зі зброєю;

– неузгоджені дії особового складу під час початку нападу;

– незнання або невміння застосувати статутні дії в екстремальних умовах.

Продовження додатка Ж

2. Мета практичного заняття

Навчити курсантів:

– виявляти ризики, що можуть призвести до втечі або нападу;

– правильно організовувати службу варти /конвою згідно зі Статутом внутрішньої служби та Статутом гарнізонної та вартової служби;

– дотримуватися заходів безпеки, включно з роботою зі зброєю;

– діяти в умовах раптового нападу – алгоритм реагування;

– приймати рішення в стресових умовах, зберігати контроль над ситуацією;

– запобігати координації дій між ув’язненими, виявляти ознаки підготовки втечі.

3. Навчальне завдання (сценарій).

Курсанти отримують фабулу: «Під час етапування трьох камер спецвагоном один із вартових здійснює обхід. Інший вартовий відчиняє двері тамбура, не перевіривши позиції підозрюваних. Один із заарештованих завдає йому удару тупим предметом, вибиває зброю. Одночасно інші ув’язнені провокують конфлікт у сміттєвій зоні, намагаючись відволікти увагу».

Раптова подія: «У момент виходу начальника варти для перевірки відбувається напад із кількох сторін. Зброя втрачається. Один із вартових отримує важкі поранення».

4. Завдання для груп:

Завдання 1. Аналіз порушень.

Курсантам потрібно:

– визначити, які статутні вимоги були порушені;

– визначити критичні помилки в діях особового складу;

– підготувати перелік заходів, які могли б запобігти події.

Завдання 2. Виявлення ознак підготовки втечі.

За матеріалами вироку курсанти мають назвати:

– як ув’язнені координували дії між камерами;

Продовження додатка Ж

– яку поведінку варто розцінювати як ознаку підготовки втечі;

– як правильно організувати контроль за режимом і комунікаціями між заарештованими.

Завдання 3. Розроблення правильного алгоритму дій

Потрібно створити:

– модель правильного розташування вартових;

– логіку дій під час відкриття камери;

– алгоритм реагування на раптовий напад;

– порядок використання табельної зброї.

Завдання 4. Командне рішення

Кожна група розробляє:

– наказ начальника варти про несення служби, який усуває ризики;

– план дій у надзвичайній ситуації: втеча, напад, спроба захоплення зброї.

5. Моделювання ситуації (рольова гра)

Учасники розподіляються за ролями:

– начальник варти;

– помічник начальника варти;

– вартові 1–3;

– троє ув’язнених, що готують напад.

Викладач задає сценарій ескалації:

Підозрілий шум у камері.

Вимога в’язня вивести в туалет.

Неочікувана зміна позиції одного з ув’язнених.

Спроба відібрати зброю.

Повний напад.

Завдання курсанта – у реальному часі ухвалювати рішення згідно з нормативами.

Продовження додатка Ж

6. Очікувані результати заняття

Після виконання кейсу курсанти повинні:

– чітко знати критичні точки безпеки під час конвоювання та охорони;

– уміти виявляти провокативну поведінку ув’язнених;

– уміти організовувати службу варти без порушень;

– знати порядок дій під час нападів, включно з використанням зброї;

– розуміти, які помилки призводять до загибелі особового складу;

– уміти діяти в стресових умовах, не втрачаючи контролю.

7. Тестові питання (для підсумкового оцінювання)

Які дії вартового є обов’язковими перед відкриттям камери?

Які ознаки можуть свідчити про підготовку втечі?

Які статутні положення були порушені в наведеному кейсі?

Яким має бути розташування вартових під час супроводження до туалету?

Які умови є обов’язковими для безпечного поводження зі зброєю під час варти?

Які дії має виконати начальник варти при раптовому нападі?

8. Завдання на самостійну підготовку

Курсантам запропонували:

1) написати реферат «Основні причини нападу на вартових та способи запобігання цьому»;

2) підготувати карту ризиків служби варт у підрозділах НГУ.

Додаток К

Методика «Самооцінювання рівня онтогенетичної рефлексії»

Мета методики – визначення рівня сформованості онтогенетичної рефлексії як складника готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки.

Інструкція досліджуваному

Уважно прочитайте кожне твердження та оцініть, наскільки воно відповідає Вашому реальному досвіду навчальної й квазіпрофесійної діяльності у вищому військовому навчальному закладі.

Оберіть один варіант відповіді та поставте відповідну позначку:

3 бали – повністю згоден;

2 бали – частково згоден;

1 бал – не згоден.

Відповідайте швидко й щиро. Правильних або неправильних відповідей немає.

Бланк опитувальника

№	Твердження	3	2	1
1	Я усвідомлюю, як змінилися мої професійні якості з моменту вступу до інституту			
2	Я аналізую власні успіхи та невдачі під час навчальних занять			
3	Досвід попередніх занять допомагає мені діяти впевненіше в нових умовах			
4	Я можу пояснити причини власних помилок під час виконання навчально-службових завдань			

Продовження додатка К

5	Я роблю висновки після кожного складного або проблемного завдання	3	2	1
6	Я усвідомлюю, які особистісні якості потребують подальшого розвитку для майбутньої служби			
7	Мій попередній досвід допомагає мені уникати повторення помилок			
8	Я здатний оцінити, наскільки ефективно діяв у тій чи іншій навчальній ситуації			
9	Я аналізую свою поведінку під час роботи в підрозділі (групі)			
10	Я усвідомлюю власний прогрес у професійній підготовці			
11	Я замислююся над тим, як здобутий досвід вплине на мою майбутню службу			
12	Я можу порівняти свій теперішній рівень підготовки з попередніми етапами навчання			
13	Я враховую попередній досвід під час прийняття рішень у нових ситуаціях			
14	Я здатний самостійно визначити причини власних професійних труднощів			
15	Я регулярно оцінюю власні досягнення в професійній підготовці			
16	Я аналізую, які знання та навички були для мене найбільш корисними			
17	Я усвідомлюю, як змінюється моє ставлення до майбутньої офіцерської діяльності			
18	Я використовую попередній досвід для підвищення ефективності своїх дій			
19	Я розумію, які помилки були пов’язані з браком досвіду			
20	Я бачу зв’язок між власним професійним розвитком і результатами навчання			

Продовження додатка К

Ключ до обробки результатів

За кожною відповіддю нараховуються бали: «повністю згоден» – 3 бали; «частково згоден» – 2 бали; «не згоден» – 1 бал.

Обчислюється сумарний показник за всіма 20 твердженнями.

Мінімальна кількість балів – 20, максимальна – 60.

Інтерпретаційна таблиця результатів

Рівень сформованості онтогенетичної рефлексії	Кількість балів	Інтерпретація
Високий	49–60	Глибоке усвідомлення власного професійного становлення, систематичний аналіз досвіду, здатність робити обґрунтовані висновки та ефективно використовувати їх для підвищення результативності виконання службових завдань.
Середній	35–48	Часткове усвідомлення професійних змін, ситуативний аналіз власного досвіду, використання висновків переважно за зовнішньої підтримки.
Низький	20–34	Недостатня сформованість онтогенетичної рефлексії, формальний або епізодичний аналіз досвіду, труднощі в перенесенні попередніх результатів діяльності на нові ситуації.

Додаток Л

Опитувальник оцінювання готовності випускників до виконання службових завдань

Доброго дня!
Метою опитування є з'ясування об'єктивної готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання завдань, пов'язаних з проходженням служби у військових частинах, які займаються реалізацією функцій по охороні громадської безпеки і порядку.
Опитування є анонімним.
Дякую Вам за участь, небайдужість до якості змісту підготовки здобувачів вищої освіти.
Гарного настрою!

1. Чи достатньо підготовленими Ви прибули для подальшого проходження служби на офіцерських посадах: *

- ○ Підготовклений достатньо для успішного виконання покладених завдань.
- ○ Деякі особливості в організації діяльності для мене були новими.
- ○ Абсолютно не підготовлений, довелося вчитися в процесі служби.
- ○ Інше: _____

2. Чи задоволені Ви сформованими знаннями в навчальному закладі для успішного виконання обов'язків? *

- ○ Так, задоволений повністю.
- ○ Відчував дефіцит знань, умінь та навичок необхідних для виконання незначної частини функціон...
- ○ Незадоволений.
- ○ Інше: _____

3. Чи достатньо практичних навичок у Вас для організації служби за спеціальністю (служба з охорони громадської безпеки та порядку)? *

- ○ Не достатньо.
- ○ Є брак практичного досвіду з питань організації служби.
- ○ Після прибуття в підрозділ, довелося вчитися самостійно та опановувати особливості служби.
- ○ Інше:

Продовження додатка Л

4. Особливістю організації служби з охорони громадської безпеки і порядку є чітке знання сучасного законодавства...
Чи достатньо Ваших знань законодавства для успішного виконання завдань служби та впевненого комунікування з громадянами? *

- ◯ Знань сучасного законодавства цілком достатньо.
- ◯ Відчував особисту некомпетентність в спілкуванні з громадянами під час несення служби у зв'яз...
- ◯ Довелося вчити керівні документи з "нуля".
- ◯ Інше: .....

5. Чи вважаєте Ви за необхідність на випускному курсі вивчати поглиблено питання, пов'язані з подальшим проходженням служби, наприклад: (окрема навчальна група по вивченню питань служби з охорони громадської безпеки і порядку) для більш поглибленого розуміння питань майбутньої служби? *

- ◯ Вивчати питання подальшого проходження служби за спеціальністю необхідно.
- ◯ Не важливо, який напрямок вивчати.
- ◯ Інше: .....

6. Враховуючи Ваш досвід, на що потрібно звернути увагу під час підготовки випускників для подальшого проходження служби? *

Текст запитання з короткими відповідями .....

7. Чи потрібно збільшувати кількість практичних занять по службі з охорони громадської безпеки та порядку? *

- ◯ Обов'язково потрібно.
- ◯ Не потрібно.

Продовження додатка Л

8. Наскільки важливо поглиблено вивчати питання правового поля в діяльності майбутнього офіцера, який планує проходити службу пов'язану з охороною громадської безпеки і порядку? *

- ◯ Потрібно вивчати особливість законодавства для забезпечення служби в патрульному підрозділі.
- ◯ Достатньо вивчати загальні питання законодавства в професійній діяльності.
- ◯ Інше: _____

9. Які б Ви дали рекомендації для покращення освітнього процесу в сфері підготовки за відповідним напрямком служби (наприклад охорона громадської безпеки і порядку)? *

Текст запитання з короткими відповідями

Додаток М

ОПИТУВАЛЬНИК ЕКСПЕРТА

Визначення організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних

I. Відомості про експерта

1. Посада: _____
2. Місце служби / роботи:

   _____
3. Стаж професійної діяльності:
   - ☐ до 5 років
   - ☐ 5–10 років
   - ☐ 10–20 років
   - ☐ понад 20 років
4. Досвід участі в:
   - ☐ охороні громадського порядку
   - ☐ конвоюванні
   - ☐ екстрадиції
   - ☐ охороні підсудних
   - ☐ освітній діяльності

II. Оцініть значущість кожної організаційно-педагогічної умови за шкалою: 1 – незначуща; 2 – малозначуща; 3 – помірно значуща; 4 – значуща; 5 – критично важлива.

Оцінювання організаційно-педагогічних умов

1. Кадрові умови

Продовження додатка М

№	Умова	Оцінка (1–5)
1.1	Удосконалення системи відбору та професійного розвитку викладачів ВВНЗ НГУ	☐1 ☐2 ☐3 ☐4 ☐5

2. Умови професійного розвитку викладачів

№	Умова	Оцінка
2.1	Функціонування системи безперервного професійного розвитку викладачів	☐1 ☐2 ☐3 ☐4 ☐5
2.2	Стажування викладачів у військових частинах НГУ	☐1 ☐2 ☐3 ☐4 ☐5

3. Змістові умови

№	Умова	Оцінка
3.1	Оновлення змісту освітніх програм та навчально-методичного забезпечення освітніх компонентів	☐1 ☐2 ☐3 ☐4 ☐5
3.2	Оновлення навчально-методичного забезпечення освітніх компонентів	☐1 ☐2 ☐3 ☐4 ☐5

4. Методичні умови

№	Умова	Оцінка
4.1	Створення та використання навчальних фільмів професійного спрямування	☐1 ☐2 ☐3 ☐4 ☐5
4.2	Моделювання професійних ситуацій у навчальному процесі	☐1 ☐2 ☐3 ☐4 ☐5

5. Матеріально-технічні умови

№	Умова	Оцінка
5.1	Створення спеціалізованого просторово-предметного освітнього середовища у ВВНЗ	☐1 ☐2 ☐3 ☐4 ☐5
5.2	Створення навчальних місць, наближених до реальних умов служби	☐1 ☐2 ☐3 ☐4 ☐5

Продовження додатка М

Ранжування умов (визначте умови за важливістю: 1 – найважливіша)

_____

_____

_____

_____

_____

Відкрита частина

1. Які з наведених умов Ви вважаєте найбільш критичними? Чому?

_____

_____

_____

2. Які умови, на Вашу думку, не представлені, але є необхідними?

_____

_____

_____

3. Пропозиції щодо вдосконалення професійної підготовки:

_____

_____

_____

_____

Самооцінювання компетентності експерта

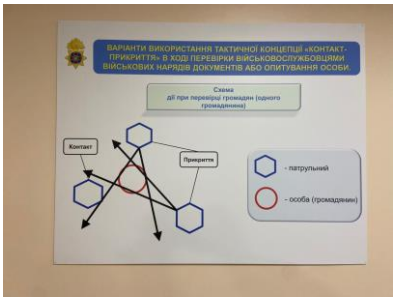
(для розрахунку ваги експертної думки)

Оцініть свій рівень компетентності в зазначеній проблематиці:

- ☐ низький
- ☐ середній
- ☐ достатній
- ☐ високий

Додаток Н

Матеріально-технічне забезпечення професійної підготовки майбутніх офіцерів (спеціалізовані аудиторії, навчальні місця, технічні засоби моделювання)

№ з/п	Об'єкт навчально-матеріальної бази	Опис	Призначення	Місце розташування
Плакати				
1		На плакаті зображено озброєння та екіпірування військовослужбовців НГУ під час виконання завдань під час несення служби на блокпосту.	Плакат є візуальним засобом навчання, призначеним для підготовки курсантів НГУ до виконання службово-бойових завдань на блокпостах. Він забезпечує візуалізацію стандартів екіпірування та озброєння, необхідних для ефективного несення служби.	Спеціалізована аудиторія (ОГП)
2		На плакаті зображено варіанти тактичних прийомів перевірки документів громадян або опитування осіб під час несення служби з охорони громадської безпеки і порядку військовими нарядами НГУ.	Плакат є візуальним засобом навчання, призначеним для формування в курсантів НГУ практичних навичок та теоретичних знань щодо правильного виконання службово-бойових завдань з охорони громадської безпеки і порядку. Він демонструє тактично грамотні та безпечні способи взаємодії з громадянами під час перевірки документів та проведення опитування, що є критично важливими елементами повсякденної діяльності військових нарядів.	Спеціалізована аудиторія (ОГП)
3		На плакаті зображено етапи (послідовність) проведення масових заходів з'єднань, військових частин (підрозділів) з охорони громадської безпеки і порядку НГУ.	Плакат є візуальним засобом навчання, призначеним для формування в курсантів НГУ системних знань та практичних навичок щодо організації та проведення масових заходів з охорони громадської безпеки і порядку. Він демонструє логічну послідовність етапів підготовки, організації та виконання службово-бойових завдань під час масових заходів, що є одним із найскладніших та найвідповідальніших напрямів діяльності НГУ.	Спеціалізована аудиторія (ОГП)

Продовження додатка Н

№ з/п	Об’єкт навчально-матеріальної бази	Опис	Призначення	Місце розташування
4		На плакаті зображено алгоритм проведення підготовки військових нарядів до несення служби з охорони громадської безпеки і порядку у підрозділах НГУ.	Плакат є візуальним засобом навчання, призначеним для формування у курсантів НГУ чітких знань та практичних навичок щодо організації та проведення підготовки військових нарядів перед виходом на несення служби з охорони громадської безпеки і порядку. Він демонструє покрокову послідовність дій командирів, які відповідають за підготовку нарядів, та самих військовослужбовців наряду, що є основою якісного виконання службово-бойових завдань.	Спеціалізована аудиторія (ОГП)
5		На плакаті зображено озброєння та екіпірування військовослужбовців НГУ під час виконання завдань служби з охорони громадської безпеки і порядку, передбаченого керівними документами.	Плакат є візуальним засобом навчання, призначеним для формування у курсантів систематизованих знань та практичних навичок щодо озброєння та екіпірування, необхідного для виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку. Він демонструє повний комплект озброєння, обмундирування, засобів індивідуального захисту та спеціального спорядження, передбачених керівними документами НГУ для різних видів службово-бойових завдань.	Спеціалізована аудиторія (ОГП)
6		На плакаті зображено основні види військових нарядів, які призначаються для виконання завдань служби з охорони громадської безпеки і порядку в підрозділах НГУ.	Плакат є візуальним засобом навчання, призначеним для формування в курсантів НГУ систематизованих знань про організаційну структуру, види, призначення та функції військових нарядів, що виконують завдання з охорони громадської безпеки і порядку. Він демонструє класифікацію нарядів, їх склад, завдання, порядок комплектування та особливості застосування відповідно до чинного законодавства.	Спеціалізована аудиторія (ОГП)

Продовження додатка Н

№ з/п	Об’єкт навчально-матеріальної бази	Опис	Призначення	Місце розташування
7		На плакаті зображено склад військових нарядів, який призначається для виконання завдань служби з охорони громадської безпеки і порядку в підрозділах НГУ.	Плакат є візуальним засобом навчання, призначеним для формування у курсантів НГУ детальних знань про кількісний та якісний склад військових нарядів, що виконують завдання з охорони громадської безпеки і порядку. Він демонструє конкретну чисельність особового складу в кожному виді наряду, посадові функції членів наряду, їх взаємопідпорядкованість, розподіл обов'язків та зони відповідальності кожного військовослужбовця відповідно до чинного законодавства.	Спеціалізована аудиторія (ОГП)
8		На плакаті зображена маршрутна карта патруля на транспортному засобі під час виконання завдань служби з охорони громадської безпеки і порядку в підрозділах НГУ.	Плакат є візуальним засобом навчання, призначеним для формування у курсантів НГУ комплексних знань та навичок щодо планування, організації та здійснення патрулювання на транспортних засобах під час виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку. Він демонструє приклад реальної маршрутної карти з нанесеними маршрутами руху патруля, контрольними точками, об'єктами спостереження, небезпечними ділянками, та іншими важливими елементами, необхідними для ефективного планування та виконання завдань відповідно до організаційних вимог.	Спеціалізована аудиторія (ОГП)
9		На плакаті зображено порядок первинного блокування об’єкта (органу державної влади) у разі ускладнення оперативної обстановки підрозділами НГУ.	Плакат є візуальним засобом навчання, призначеним для формування в курсантів НГУ системних знань та практичних навичок щодо організації та здійснення первинного блокування важливих об'єктів та органів державної влади в умовах загострення оперативної обстановки. Він демонструє покрокову послідовність дій підрозділів НГУ, схеми розстановки сил і засобів, варіанти побудови елементів безпеки, розміщення постів та блокпостів.	Спеціалізована аудиторія (ОГП)

Продовження додатка Н

№ з/п	Об’єкт навчально-матеріальної бази	Опис	Призначення	Місце розташування
10		На плакаті зображено схему посту охорони порядку НГУ та його коротка характеристика.	Плакат є візуальним засобом навчання, призначеним для формування у курсантів НГУ фундаментальних знань про організацію, структуру та функціонування посту охорони порядку як основного елемента системи забезпечення громадської безпеки. Він демонструє схематичне зображення посту з нанесенням його меж, зони відповідальності, місць розташування особового складу, секторів огляду та контролю, напрямів можливих загроз, шляхів підходу до посту, а також містить коротку характеристику посту з описом його призначення, складу особового складу, основних завдань, особливостей несення служби відповідно.	Спеціалізована аудиторія (ОГП)
11		На плакаті зображено один із варіантів маршрутної карти пішого патруля, який призначається від підрозділів НГУ під час виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку.	Плакат є візуальним засобом навчання, призначеним для формування у курсантів НГУ комплексних знань та навичок щодо планування, організації та здійснення пішого патрулювання під час виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку. Він демонструює конкретний приклад маршрутної карти з нанесеними маршрутами руху пішого патруля, контрольними точками огляду, об'єктами обов'язкового спостереження, небезпечними ділянками та місцями підвищеної уваги, місцями зустрічі з іншими нарядами, потенційними місцями укриття, точками взаємодії з нарядами поліції, часовими нормативами проходження маршруту та іншими важливими елементами, необхідними для ефективного планування та виконання завдань у пішому порядку.	Спеціалізована аудиторія (ОГП)

Продовження додатка Н

№ з/п	Об’єкт навчально-матеріальної бази	Опис	Призначення	Місце розташування
12		На плакаті зображено порядок організації та несення служби на блокпосту підрозділами НГУ.	Плакат є візуальним засобом навчання, призначеним для формування у курсантів НГУ системних знань та практичних навичок щодо організації, розгортання та несення служби на блокпостах, як одному з найважливіших елементів системи контролю території та забезпечення громадської безпеки. Він демонструє повну послідовність дій на блокпосту, включаючи схему розстановки особового складу, варіанти побудови периметру безпеки, організацію зон контролю та перевірки транспорту і осіб, розміщення постів спостереження та вогневих позицій, створення інженерних загороджень, організацію системи зв'язку та взаємодії, порядок перевірки документів та огляду транспортних засобів, алгоритм дій у різних ситуаціях (затримання порушників, виявлення підозрілих осіб або предметів, збройний напад), а також заходи забезпечення безпеки військовослужбовців.	Спеціалізована аудиторія (ОГП)
13		На плакаті зображено порядок огляду транспортних засобів на блокпосту.	Плакат є візуальним засобом навчання, призначеним для формування у курсантів НГУ детальних знань та практичних навичок щодо правильного, безпечного та ефективного проведення огляду транспортних засобів під час несення служби на блокпостах. Він демонструє покрокову послідовність дій військовослужбовців від моменту зупинки транспортного засобу до завершення огляду, включаючи алгоритм зупинки та підходу до автомобіля, порядок спілкування з водієм та пасажирами, послідовність перевірки документів, методику зовнішнього огляду кузова та днища, технологію огляду салону та багажного відділення, способи виявлення схованок, використання технічних засобів огляду (дзеркал на телескопічних ручках, ендоскопів, металодетекторів).	Спеціалізована аудиторія (ОГП)

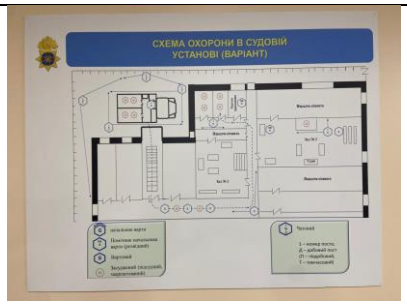
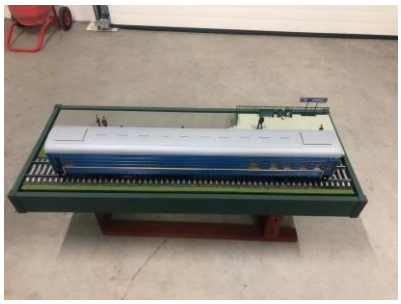
Продовження додатка Н

№ з/п	Об’єкт навчально-матеріальної бази	Опис	Призначення	Місце розташування
14		На плакаті зображено озброєння та екіпірування військовослужбовців під час виконання завдань з конвоювання (у судових установах).	Плакат є візуальним засобом навчання, призначеним для формування у курсантів НГУ систематизованих знань та практичних навичок щодо озброєння, екіпірування, необхідного для виконання завдань з конвоювання та охорони підсудних під час судових засідань у судових установах. Він демонструє повний комплект озброєння (зброя, спеціальні засоби), засоби індивідуального захисту (жилети, шоломи, щити), спеціальні засоби (кайданки, засоби зв'язування, електрошокери), засоби зв'язку та сигналізації, ідентифікаційні елементи.	Спеціалізована аудиторія (КЕОП)
15		На плакаті зображено схему охорони на час посадки (висадки) осіб, узятих під варту та/або засуджених до позбавлення волі, на пункті обміну.	Плакат є візуальним засобом навчання, призначеним для формування в курсантів НГУ системних знань та практичних навичок щодо організації безпечної процедури посадки та висадки осіб, узятих під варту, та засуджених до позбавлення волі на спеціально обладнаних пунктах обміну. Він демонструє схематичне зображення пункту обміну з нанесенням розташування спеціального транспорту, зон контролю периметру, позицій постів та спостереження, секторів вогню, шляхів руху, бар'єрів та огорожі, а також послідовність дій на всіх етапах виконання завдань.	Спеціалізована аудиторія (КЕОП)

Продовження додатка Н

№ з/п	Об’єкт навчально-матеріальної бази	Опис	Призначення	Місце розташування
16		На плакаті зображено схему охорони осіб, узятих під варту та/або засуджених до позбавлення волі, в спеціальному вагоні під час руху.	Плакат є візуальним засобом навчання, призначеним для формування в курсантів НГУ системних знань та практичних навичок щодо організації охорони осіб, узятих під варту, та засуджених до позбавлення волі під час їх перевезення в спеціальних вагонах. Він демонструє схематичне зображення спеціального вагона з нанесенням розміщення камер для різних категорій (чоловіки, жінки, неповнолітні, особливо небезпечні злочинці), позицій постів усередині вагона, секторів спостереження та контролю, розташування вартового приміщення та місць відпочинку особового складу варти, розміщення зон підвищеної небезпеки, організації зміни постів під час тривалого руху, дій у надзвичайних ситуаціях (спроба втечі, бунт, напад на варту, пожежа, аварія потяга).	Спеціалізована аудиторія (КЕОП)
17		На плакаті зображено схему охорони в судовій установі.	Плакат є візуальним засобом навчання, призначеним для формування в курсантів НГУ системних знань та практичних навичок щодо організації охорони підсудних під час судових процесів. Він демонструє схематичне зображення приміщення зали судового засідання з нанесенням планування, зон різного рівня доступу та безпеки, розміщення постів, камер тимчасового утримання підсудних, зон підвищеної небезпеки та потенційних загроз, системи швидкого реагування на надзвичайні ситуації (спроби втечі підсудних, захоплення заручників, збройні напади, загрози вибухів, масові заворушення).	Спеціалізована аудиторія (КЕОП)

Продовження додатка Н

№ з/п	Об’єкт навчально-матеріальної бази	Опис	Призначення	Місце розташування
18		На плакаті зображено схему охорони в судовій установі (варіант).	Плакат є візуальним засобом навчання, призначеним для формування у курсантів НГУ гнучкого та варіативного підходу до організації охорони підсудних під час судових процесів з урахуванням різних архітектурних особливостей будівель, рівнів загроз. Він демонструє альтернативний варіант схематичного зображення зали судового засідання, включаючи варіативне розміщення постів, різні способи розташування камер тимчасового утримання, альтернативні позиції нарядів у залах судових засідань.	Спеціалізована аудиторія (КЕОП)
Макети				
19	 	Спеціальний вагон	Макет спеціального вагона призначений для практичної підготовки курсантів НГУ до виконання завдань з конвоювання затриманих осіб, узятих під варту та засуджених залізничним транспортом. Він забезпечує відпрацювання навичок організації конвоювання, дотримання режимних вимог та правил безпеки під час етапування. Макет дозволяє курсантам вивчати специфіку роботи в умовах спеціального вагона, відпрацьовувати алгоритми дій у надзвичайних ситуаціях, а також набувати практичного досвіду взаємодії варти без використання реального рухомого складу.	Спеціалізована аудиторія (КЕОП)

Продовження додатка Н

№ з/п	Об’єкт навчально-матеріальної бази	Опис	Призначення	Місце розташування
20	 	Зал судового засідання	Макет зали судового засідання призначений для практичної підготовки курсантів НГУ до виконання завдань у складі варти в приміщеннях судів. Він забезпечує відпрацювання навичок організації охорони під час розгляду справ, конвоювання підсудних у залі суду, несення служби на постах варти. Макет дозволяє курсантам вивчати специфіку роботи в складі варти в умовах судового засідання, відпрацьовувати алгоритми дій у конфліктних та надзвичайних ситуаціях, а також набувати практичного досвіду без залучення реальних судових приміщень.	
21	 	Атомна електростанція	Макет атомної електростанції призначений для практичної підготовки курсантів НГУ до виконання завдань у складі варти з охорони об'єктів критичної інфраструктури підвищеної небезпеки. Він забезпечує відпрацювання навичок організації пропускного та внутрішньооб'єктового режимів, несення служби на постах варти, патрулювання території АЕС, реагування на спроби несанкціонованого проникнення та диверсійні дії. Макет дозволяє курсантам вивчати специфіку роботи в складі варти на стратегічно важливих об'єктах атомної енергетики, відпрацьовувати алгоритми дій у надзвичайних ситуаціях та при загрозі терористичних актів, а також набувати практичного досвіду взаємодії зі службами безпеки АЕС без залучення реальних енергетичних об'єктів.	

Продовження додатка Н

№ з/п	Об’єкт навчально-матеріальної бази	Опис	Призначення	Місце розташування
БпЛА				
22		DJI Mavic Компактний складаний квадрокоптер масою 700-900 г з часом польоту до 30-40 хвилин. Оснащений 4K камерою з 3-осьовою стабілізацією, системами уникнення перешкод та автоматичного повернення.	Швидке розгортання для спостереження за масовими заходами. Патрулювання вулиць та площ у міській забудові. Виявлення правопорушень у важкодоступних місцях. Документування подій та інцидентів. Пошук зниклих осіб на невеликих територіях.	Урбанізоване містечко
		DJI Matrice Професійний промисловий дрон масою 3–6 кг з модульною конструкцією. Час польоту 25–40 хвилин, можливість встановлення різних корисних навантажень (тепловізори, zoom-камери, прожектори)	Координація дій підрозділів під час великих операцій. Нічне патрулювання з тепловізійним обладнанням. Моніторинг критичної інфраструктури та важливих об'єктів. Пошуково-рятувальні операції. Виявлення підозрілих осіб та транспорту. Оперативне передавання відео в реальному часі на командний пункт.	
		Autel Американсько-китайський дрон масою 0,9–1,8 кг з автономним польотом до 40 хвилин. Має 6K/8K камеру, тепловізор (в окремих моделях), системи AI-трекінгу об'єктів.	Альтернатива DJI для уникнення залежності від одного виробника. Автоматичне відстеження підозрілих об'єктів. Картографування територій під час планування операцій. Спостереження в умовах обмеженої видимості (туман, сутінки). Моніторинг кордонів та периметрів об'єктів.	

Додаток П

СЦЕНАРІЙ СЕРІЇ НАВЧАЛЬНОГО СЕРІАЛУ «ВТЕЧА ЗІ СПЕЦВАГОНА»

Тривалість: 14–18 хвилин

1. Вступ (хрон. 1 хв)

Ведучий (за кадром):

«У липні 2015 року під час етапування підозрюваних до слідчого ізолятора сталася подія, що призвела до загибелі військовослужбовців та тяжких поранень. Злочин був ретельно спланований заздалегідь. Навчальний фільм відтворює ключові помилки, які допустили військові наряди, і показує, як подібним трагедіям можна запобігти».

На екрані – короткі документальні фото: вагони, спецконвой, наряди варти, силуети ув’язнених.

2. СЦЕНА 1. ПІДГОТОВКА ДО ВТЕЧІ (хрон. 2 хв)

Локація: камера спецвагона, сусідні камери, коридор вагона.

Події:

Камери 1 і 2 обмінюються стуками – умовний сигнал.

Ув’язнені тихо обговорюють, хто першим нападає, хто забирає зброю, хто створює відволікаючі дії.

Один із ув’язнених демонструє саморобний тупий предмет.

Діалоги (фрагменти):

Ув’язнений 1:

– Сьогодні міняється варта. Новий молодий. Буде плутатися. Працюємо на ньому.

Ув’язнений 2:

– Стій. Чекаємо, поки відчинять тамбур. Там тісно. Одним ударом – і зброя наша.

Ув’язнений 3:

– Сусідній камері сигнал дали?

Продовження додатка П

(Чутно тихий стук у стіну.)

3. СЦЕНА 2. ПОМИЛКИ ВАРТИ (хрон. 3 хв)

Локація: тамбур спецвагона, коридор, зовнішній супровід.

Події:

Вартовий № 1 перевіряє камеру, але з порушенням: стоїть небезпечно близько, не тримає дистанцію.

Начальник варти відволікається телефонним дзвінком (символічно – розсіяна увага).

Вартовий № 2 відкриває тамбур без команди на прикриття.

Зброя висить на неналежно затягнутому ремені.

Навчальний акцент (за кадром):

«Порушено статутні вимоги щодо:

– взаємного прикриття;

– контролю позицій підозрюваних;

– дотримання дистанції;

– правильного носіння зброї;

– контролю тамбурних дверей».

4. СЦЕНА 3. НАПАД (хрон. 4 хв) – кульмінація

Події:

Вартовий відчиняє двері. Ув’язнений зі схованим предметом завдає раптового удару по голові. Другий ув’язнений блискавично вибиває зброю. Третій блокує прохід, виштовхує вартового на підлогу. Починається боротьба. Паніка. Начальник варти кричить команду, але запізно.

Динамічна сцена, камера швидко перемикається між кадрами:

– впала зброя;

– кров на підлозі;

– ув’язнені вириваються в коридор;

– вартові хаотично рухаються, не покриваючи секторів.

Діалог:

Продовження додатка П

Начальник варти:

– Зброя під контроль! Сектор праворуч! Сектор праворуч!!

Вартовий:

– У мене втрата зброї! Потрібна допомога! – (зривається голос)

5. СЦЕНА 4. ВТЕЧА ЗІ СПЕЦВАГОНА (хрон. 3 хв)

Локація: вихід із вагона, перон, територія станції.

Події:

Ув’язнені вибігають із вагона, погрожуючи відібраною зброєю. Зовнішній конвой не встигає зорієнтуватися: відсутнє чітке прийняття рішення. Один із військовослужбовців падає від пострілу. Камера знімає хаос і неузгодженість персоналу.

Закадровий голос:

«Втрата контролю над ситуацією тривала менше 40 секунд. Проте цього вистачило, щоб нападники заволоділи зброєю, втекли та вчинили серію тяжких злочинів».

6. СЦЕНА 5. РЕКОНСТРУКЦІЯ ПРАВИЛЬНИХ ДІЙ (хрон. 3 хв) – навчальний блок

Сцена знімається у стилі «правильно / неправильно».

Показується правильний алгоритм:

розподіл секторів обстрілу;

контроль позицій ув’язнених;

взаємне прикриття;

правильне носіння зброї;

порядок відкриття камери;

дії начальника варти при раптовому нападі;

виклик підкріплення, сповіщення чергового;

блокування виходів.

Ведучий пояснює:

Продовження додатка П

«Жодна дія вартового не може виконуватися одноосібно в небезпечній зоні. Кожен рух – тільки за командою і з прикриттям. Раптовий напад – це не імпровізація, а перевірка дисципліни».

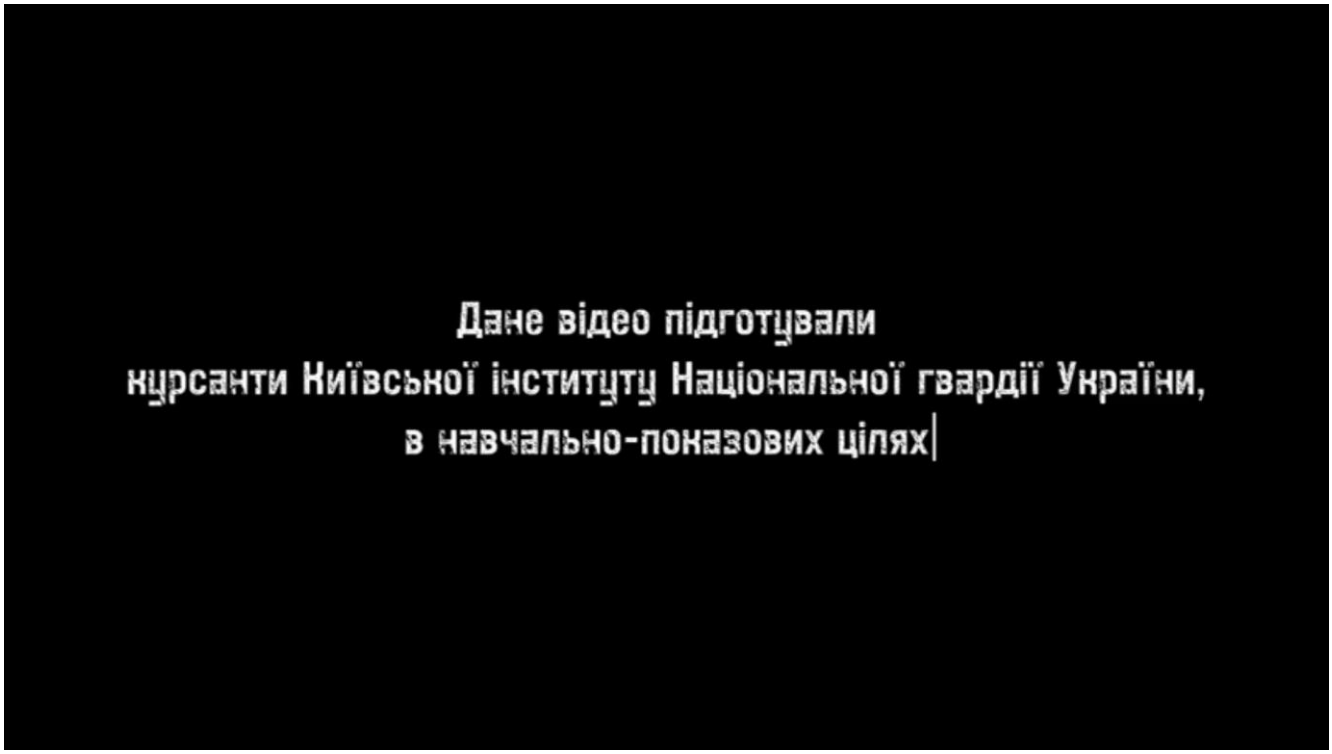
7. ФІНАЛЬНЕ РЕЗЮМЕ (хрон. 1 хв)

Ведучий у кадрі:

«Ця трагедія стала можливою через системні порушення, неуважність та слабку організацію служби. Пам’ятайте: саме стандарти безпеки – ваша зброя та єдиний шанс запобігти втратам особового складу. Ваша професійність – це життя ваших побратимів».

Додаток Р

Створення однієї із серій навчального фільму курсантами експериментальної групи «Втеча з під варти» на основі реальних подій

Додаток С

Результати оцінювання сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних

Таблиця С.1

Результати контрольної групи (КГ, 60 осіб)

№ курсанта	До експерименту				Після експерименту			
	Псих.	Когн.	Діяльн.	Рефл.	Псих.	Когн.	Діяльн.	Рефл.
КГ-01	В	В	В	В	В	В	В	В
КГ-02	В	В	В	В	В	В	В	В
КГ-03	С	С	С	С	С	С	С	С
КГ-04	Н	Н	Н	Н	Н	С	Н	Н
КГ-05	С	С	С	С	С	В	С	С
КГ-06	С	С	С	С	В	В	В	В
КГ-07	С	С	С	С	С	С	С	С
КГ-08	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н
КГ-09	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н
КГ-10	С	С	С	С	С	С	С	С
КГ-11	В	В	В	В	В	В	В	В
КГ-12	С	С	С	С	С	С	С	С
КГ-13	С	С	С	С	В	В	В	В
КГ-14	В	В	В	В	В	В	В	В
КГ-15	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н
КГ-16	С	С	С	С	С	С	С	С
КГ-17	В	В	В	В	В	В	В	В
КГ-18	С	С	С	С	С	С	С	С
КГ-19	С	С	С	С	С	С	С	С
КГ-20	В	В	В	В	В	В	В	В
КГ-21	С	С	С	С	С	С	С	С
КГ-22	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н
КГ-23	С	С	С	С	С	С	С	С
КГ-24	В	В	В	В	В	В	В	В

Продовження додатка С

№ курсанта	До експерименту				Після експерименту			
	Псих.	Когн.	Діяльн.	Рефл.	Псих.	Когн.	Діяльн.	Рефл.
КГ-25	С	С	С	С	В	В	В	В
КГ-26	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н
КГ-27	С	С	С	С	С	С	С	С
КГ-28	В	В	В	В	В	В	В	В
КГ-29	С	С	С	С	С	С	С	С
КГ-30	С	С	С	С	С	С	С	С
КГ-31	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н
КГ-32	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н
КГ-33	С	С	С	С	С	С	С	С
КГ-34	С	С	С	С	С	С	С	С
КГ-35	С	С	С	С	С	С	С	С
КГ-36	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н
КГ-37	В	В	В	В	В	В	В	В
КГ-38	С	С	С	С	С	С	С	С
КГ-39	С	С	С	С	С	С	С	С
КГ-40	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н
КГ-41	С	С	С	С	С	С	С	С
КГ-42	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н
КГ-43	С	С	С	С	С	С	С	С
КГ-44	С	С	С	С	С	С	С	С
КГ-45	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н
КГ-46	С	С	С	С	С	С	С	С
КГ-47	С	С	С	С	С	С	С	С
КГ-48	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н
КГ-49	С	С	С	С	С	С	С	С
КГ-50	С	С	С	С	С	С	С	С
КГ-51	Н	С	Н	Н	С	С	С	С
КГ-52	С	С	С	С	В	В	В	В
КГ-53	Н	С	Н	Н	С	С	С	Н
КГ-54	С	С	С	С	В	В	В	С

Продовження додатка С

№ курсанта	До експерименту				Після експерименту			
	Псих.	Когн.	Діяльн.	Рефл.	Псих.	Когн.	Діяльн.	Рефл.
КГ-55	С	С	С	С	С	С	С	С
КГ-56	Н	Н	Н	Н	Н	С	Н	Н
КГ-57	С	С	С	С	С	С	С	В
КГ-58	С	С	С	В	В	В	В	В
КГ-59	Н	Н	Н	Н	С	С	Н	Н
КГ-60	С	С	Н	Н	С	С	С	С
Н	17	15	18	18	14	12	15	16
С	34	36	33	32	31	32	30	29
В	9	9	9	10	15	16	15	15

Таблиця С.2

Результати експерементальної групи (ЕГ, 68 осіб)

№ курсанта	До експерименту				Після експерименту			
	Псих.	Когн.	Діяльн.	Рефл.	Псих.	Когн.	Діяльн.	Рефл.
ЕГ-01	В	В	В	В	В	В	В	В
ЕГ-02	Н	С	Н	Н	Н	С	Н	Н
ЕГ-03	С	С	С	С	В	В	В	В
ЕГ-04	Н	Н	Н	Н	С	С	С	С
ЕГ-05	Н	Н	Н	Н	С	С	С	С
ЕГ-06	С	С	С	С	В	В	В	В
ЕГ-07	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н
ЕГ-08	С	С	С	С	В	В	В	В
ЕГ-09	С	С	С	С	В	В	В	В
ЕГ-10	Н	Н	Н	Н	С	С	С	С
ЕГ-11	С	С	С	С	В	В	В	В
ЕГ-12	С	С	С	С	В	В	В	В
ЕГ-13	С	С	С	С	С	С	С	С
ЕГ-14	В	В	В	В	В	В	В	В
ЕГ-15	В	В	В	В	В	В	В	В

Продовження додатка С

№ курсанта	До експерименту				Після експерименту			
	Псих.	Когн.	Діяльн.	Рефл.	Псих.	Когн.	Діяльн.	Рефл.
ЕГ-16	С	С	С	С	С	С	С	С
ЕГ-17	С	С	С	С	В	В	В	В
ЕГ-18	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н
ЕГ-19	С	С	С	С	В	В	В	В
ЕГ-20	С	С	С	С	С	С	С	С
ЕГ-21	С	С	С	С	В	В	В	В
ЕГ-22	С	С	С	С	С	С	С	С
ЕГ-23	С	С	С	С	В	В	В	В
ЕГ-24	В	В	В	В	В	В	В	В
ЕГ-25	С	С	С	С	С	С	С	С
ЕГ-26	С	С	С	С	В	В	В	В
ЕГ-27	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н
ЕГ-28	Н	Н	Н	Н	С	С	С	С
ЕГ-29	С	С	С	С	В	В	В	В
ЕГ-30	С	С	С	С	С	С	С	С
ЕГ-31	В	В	В	В	В	В	В	В
ЕГ-32	С	С	С	С	С	С	С	С
ЕГ-33	С	С	С	С	В	В	В	В
ЕГ-34	Н	Н	Н	Н	С	С	С	С
ЕГ-35	С	С	С	С	С	С	С	С
ЕГ-36	С	С	С	С	С	С	С	С
ЕГ-37	В	В	В	В	В	В	В	В
ЕГ-38	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н
ЕГ-39	С	С	С	С	С	С	С	С
ЕГ-40	С	С	С	С	С	С	С	С
ЕГ-41	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н
ЕГ-42	С	С	С	С	В	В	В	В
ЕГ-43	С	С	С	С	С	С	С	С
ЕГ-44	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н
ЕГ-45	С	С	С	С	С	С	С	С

Продовження додатка С

№ курсанта	До експерименту				Після експерименту			
	Псих.	Когн.	Діяльн.	Рефл.	Псих.	Когн.	Діяльн.	Рефл.
ЕГ-46	С	С	С	С	В	В	В	В
ЕГ-47	В	В	В	В	В	В	В	В
ЕГ-48	С	С	С	С	С	В	С	С
ЕГ-49	Н	Н	Н	Н	С	С	С	С
ЕГ-50	Н	Н	Н	Н	С	С	С	С
ЕГ-51	С	С	С	С	В	В	В	В
ЕГ-52	С	С	С	С	С	В	С	С
ЕГ-53	В	В	В	В	В	В	В	В
ЕГ-54	С	С	С	С	С	В	С	С
ЕГ-55	С	С	Н	Н	С	С	Н	Н
ЕГ-56	Н	Н	Н	Н	С	С	С	С
ЕГ-57	Н	С	Н	Н	Н	С	Н	Н
ЕГ-58	С	С	С	С	В	В	В	В
ЕГ-59	С	С	С	С	С	С	С	С
ЕГ-60	В	В	В	В	В	В	В	В
ЕГ-61	Н	Н	Н	Н	С	С	С	С
ЕГ-62	Н	С	Н	Н	С	С	С	Н
ЕГ-63	С	С	С	С	В	В	В	В
ЕГ-64	Н	Н	Н	Н	С	С	С	С
ЕГ-65	С	С	С	В	В	В	В	В
ЕГ-66	В	В	В	В	В	В	В	В
ЕГ-67	С	С	С	С	С	В	С	В
ЕГ-68	С	С	С	В	В	В	В	В
Н	19	16	20	20	8	6	9	10
С	39	42	38	36	30	28	29	27
В	10	10	10	12	30	34	30	31

Додаток Т

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових виданнях, включених до переліку фахових видань України з педагогічних наук

1. Медвідь М. М., Ктіторов М. О., Медвідь Ю. І., Курбатов А. А., Пашинський А. В., Криворучко В. О. Врахування тенденцій воєнної політики України в організації освітнього процесу вищого військового навчального закладу. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки*. Чернігів, 2022. Вип. 4. С. 29–37. DOI: https://doi.org/10.31651/2524-2660-2022-4-29-37

2. Медвідь М. М., Криворучко В. О. Удосконалення професійної підготовки майбутніх офіцерів військових частин (підрозділів) з охорони громадського порядку Національної гвардії України. *Молодь і ринок: щомісячний науково-педагогічний журнал*. Дрогобич, 2023. Вип. 1 (209). С. 64–69. DOI: https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.273080

3. Криворучко В. О. Сутність і структура готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки та порядку. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки*. Хмельницький, 2023. Вип. 34 (3). С. 168–182. DOI: https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v34i3.1423

4. Медвідь М. М., Криворучко В. О., Курбатов А. А., Гаврищук М. М., Ніконенко А. М., Семенов М. В. Вивчення та впровадження бойового досвіду як передумова формування готовності майбутніх офіцерів до службово-бойової діяльності. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки*. Чернігів, 2023. Вип. 4. С. 66–74. DOI: https://doi.org/10.31651/2524-2660-2023-4-66-74

5. Криворучко В. О. Структура, критерії й діагностика готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Вісник Глухівського*

Продовження додатка Т

національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки. Глухів, 2024. Вип. 3 (56). С. 82–91. DOI: https://doi.org/10.31376/2410-0897-2024-3-56-82-91

6. Медвідь М. М., Мартинюк А. В., Медвідь Ю. І., Криворучко В. О. Педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання завдань з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Київ, 2024. Вип. 100. С. 53–59. DOI https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2024.100.11

7. Криворучко В. О. Модель формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Інноваційна педагогіка. Серія: Педагогічні науки*. Одеса, 2024. Вип. 77. С. 131–136. DOI https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/77.26

8. Криворучко В. О. Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки*. Глухів, 2025. Вип. 1 (57). С. 94–103. DOI: https://doi.org/10.31376/2410-0897-2025-1-57-93-103

9. Криворучко В. О. Система професійного розвитку викладачів вищого військового навчального закладу Національної гвардії України. *Молодь і ринок: щомісячний науково-педагогічний журнал*. Дрогобич, 2025. Вип. 7–8 (239–240). С. 56–65. DOI: https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.339744

Опубліковані праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

10. Медвідь М. М., Ктіторов М. О., Криворучко В. О. Визначення

Продовження додатка Т

переліку військово-професійних та військово-спеціальних компетентностей майбутнього офіцера Національної гвардії України. *Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції* : матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції (Мукачево, 27–28 жовтня 2022 р.). Мукачево, 2022. С. 177–179.

11. Криворучко В. О. Формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання службових завдань з охорони громадської безпеки і порядку в процесі професійної підготовки. *Сектор безпеки і оборони України на захисті національних інтересів: актуальні проблеми та завдання в умовах воєнного стану* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Хмельницький, 24 листопада 2022 р.). Хмельницький, 2022. С. 1282–1283.

12. Криворучко В. О. Готовність майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань із охорони громадської безпеки і порядку та забезпечення громадської безпеки в умовах запровадження правового режиму воєнного стану. *Актуальні проблеми діяльності складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів: поточний стан та шляхи вирішення* : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (Харків, 30 березня 2023 р.). Харків, 2023. С. 82–84.

13. Криворучко В. О. Критерії готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання службових завдань з охорони громадської безпеки і порядку. *Національна безпека України в умовах воєнного стану: проблеми та шляхи їх вирішення* : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених (Одеса, 21 березня 2024 р.). Одеса, 2024. С. 579–581.

14. Медвідь М. М., Мартинюк А. В., Медвідь Ю. І., Криворучко В. О. Формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання завдань з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Актуальні проблеми діяльності складових сектору безпеки та оборони*

Продовження додатка Т

України (до 10-ї річниці створення Національної гвардії України) : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (Харків, 24 жовтня 2024 р.). Харків, 2024. С. 651–654.

15. Криворучко В. О. Рівні готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Актуальні проблеми забезпечення державної безпеки* : матеріали ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 25 жовтня 2024 р.). Київ, 2024. С. 145–147.

16. Криворучко В. О. Особливості підготовки майбутніх офіцерів НГУ у вищих військових навчальних закладах. *Сучасний стан та тенденції розвитку науки та освіти* : матеріали ІІ міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 10 лютого 2025 р.). Дніпро, 2025. С. 28–30.

17. Криворучко В. О. Модель формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій* : матеріали V всеукраїнської науково-практичної конференції (Глухів, 4 квітня 2025 р.). Глухів, 2025. С. 149–151.

18. Криворучко В. О. Виклики сучасної оборонної стратегії України: як випускники ВВНЗ повинні адаптуватися до служби. *Проблеми формування й реалізації державної політики в секторі безпеки та оборони* : матеріали міжрегіонального круглого столу (Київ, 23 травня 2025 р.). Київ, 2025. С. 50–52.

19. Криворучко В. О. Роль євроатлантичних принципів у трансформації системи підготовки майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Актуальні проблеми теорії та практики службово-бойової діяльності складових сектору безпеки та оборони в сучасних умовах* : матеріали ІІІ всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 30 травня 2025 р.). Київ, 2025. С. 42–43.

20. Криворучко В. О. Формування готовності майбутніх офіцерів НГУ

Продовження додатка Т

до сучасних викликів через розвиток професійної майстерності викладачів. *Актуальні проблеми забезпечення державної безпеки* : матеріали III всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 31 жовтня 2025 року). Київ, 2025. С. 566–568.

21. Криворучко В. О. Динаміка рівнів сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Наукова діяльність, як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця :* матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 04–05 грудня 2025 р.). Суми, 2025. С. 39–41.

22. Криворучко В. О. Впровадження технологій безпілотних літальних апаратів у систему підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів для виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку та критично важливих об’єктів. *Освіта і наука XXI століття* : матеріали звітно-наукової практичної конференції здобувачів фахової передвищої і вищої освіти, аспірантів та молодих учених (м. Глухів, 27 березня 2026 р.). Глухів, 2026. С. 19–21.

Відомості про апробацію результатів дисертації

Основні положення й результати дослідження оприлюднено на науково-практичних конференціях різного рівня:

міжнародні конференції: «Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції» (м. Мукачево, 2022); «Сектор безпеки і оборони України на захисті національних інтересів: актуальні проблеми та завдання в умовах воєнного стану» (м. Хмельницький, 2022); «Сучасний стан та тенденції розвитку науки та освіти» (м. Дніпро, 2025);

всеукраїнські конференції: «Актуальні проблеми діяльності складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів:

Продовження додатка Т

поточний стан та шляхи вирішення» (м. Харків, 2023); «Національна безпека України в умовах воєнного стану» (м. Одеса, 2024); «Актуальні проблеми діяльності складових сектору безпеки та оборони України (до 10-ї річниці створення Національної гвардії України)» (м. Харків, 2024); «Актуальні проблеми забезпечення державної безпеки» (м. Київ, 2024, 2025); «Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій» (м. Глухів, 2025); «Актуальні проблеми теорії та практики службово-бойової діяльності складових сектору безпеки та оборони в сучасних умовах» (м. Київ, 2025); «Освіта і наука XXI століття» (м. Глухів, 2026);

міжрегіональному круглому столі «Проблеми формування й реалізації державної політики в секторі безпеки та оборони» (м. Київ, 2025).

Додаток У

Документи про впровадження результатів дослідження

ЗАТВЕРДЖУЮ
Начальник Київського інституту Національної гвардії України
полковник
Андрій МАРТИНЮК
____.2025

АКТ

14.10.2025 Київ № 47

про впровадження результатів наукового дослідження «Формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки» в освітній процес кафедри забезпечення державної безпеки факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України

ПІДСТАВА: рапорт викладача кафедри забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України

Уклала комісія у складі:

голови: заступника начальника з наукової роботи полковника Ктіторова М. О.;

заступника голови: т.в.о. начальника науково-організаційного відділу майора Підковенка О. П.;

членів комісії: начальника науково-дослідної лабораторії з підготовки військ полковника Титаренка О. О.;
начальника навчального відділу підполковника Власова О. Г.;
начальника факультету забезпечення державної безпеки полковника Плаксіна А. А.;
т.в.о. начальника факультету службово-бойової діяльності НГУ полковника Дем'янишина В. М.;
завідувача кафедри мовної підготовки Мудрої С. В.

Укладено акт про те, що опубліковані результати дисертаційного дослідження Криворучка В. О. «Формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки» використовуються на кафедрі забезпечення державної безпеки під час розробки

Продовження додатка У

та удосконалення програми навчальної дисципліни та робочої програми навчальної дисципліни «Службово-бойова діяльність підрозділів НГУ».

Результати публікацій поданого на розгляд комісії дослідження «Формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки» впроваджені в зміст навчальної дисципліни «Службово-бойова діяльність підрозділів НГУ».

Комісія встановила, що подані результати наукового дослідження націлені на формування в курсантів професійної готовності до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, стійкого комплексу базових компетентностей, як при вивченні навчальної дисципліни в процесі групових аудиторних занять, так і при самостійному вивченні зазначеної дисципліни.

Якісному засвоєнню знань курсантами сприяє зміна в середовищі виконання завдань майбутніми офіцерами та використання навчальних фільмів, в яких викладені аналіз реальних подій, та моделювання дій, щоб не допускати подібних випадків.

У дослідженні узагальнено та систематизовано актуальний теоретичний матеріал, необхідний для якісного опанування навчальної дисципліни «Службово-бойова діяльність підрозділів НГУ».

Враховуючи зазначене, комісія дійшла висновку:

результати наукового дослідження «Формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки», проведеного Криворучком В. О., успішно впроваджено в освітній процес Київського інституту Національної гвардії України в зміст навчальної дисципліни «Службово-бойова діяльність підрозділів НГУ» на кафедрі забезпечення державної безпеки.

Акт складено у двох примірниках:
1-й примірник – в науково-організаційний відділ
2-й примірник – в структурний підрозділ (ініціатор)

Голова комісії:	полковник	Максим КТІТОРОВ
Заступник голови комісії:	майор	Олександр ПІДКОВЕНКО
Члени комісії:	полковник	Олексій ТИТАРЕНКО
	підполковник	Олександр ВЛАСОВ
	полковник	Андрій ПЛАКСІН
	полковник	Володимир ДЕМ'ЯНИШИН
	службовець	Світлана МУДРА

Продовження додатка У

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор
Львівського державного
університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент
Руслан СТРОЦЬКИЙ
30 . 12. 2025

АКТ

30.12. 2025 м. Львів № 97

Про впровадження результатів дисертації Криворучка Віталія Олександровича на здобуття ступеня доктора філософії в освітній процес ЛьвДУВС

Уклала експертна комісія з виявлення, узагальнення та впровадження позитивного досвіду роботи у складі:

– начальника відділу забезпечення якості освіти кандидата юридичних наук Юлії ЛОЗИНСЬКОЇ;

– начальника відділу організації наукової діяльності кандидата юридичних наук майора поліції Людмили ПАВЛИК;

– заступника декана факультету № 2 (з підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності та правоохоронних інформаційних систем) з освітньої та науково-дослідної діяльності доктора економічних наук, професора Степана МЕЛЬНИКА;

– завідувача кафедри тактико-спеціальної підготовки факультету № 2 (з підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності та правоохоронних інформаційних систем) кандидата економічних наук, доцента майора поліції Мар'яна КУРЛЯКА;

– завідувача загальної бібліотеки Ірини КРАВЕЦЬ.

Комісія відповідно до Положення про порядок впровадження результатів наукових робіт в освітній процес, наукову, практичну, законотворчу діяльність та їх облікування у ЛьвДУВС, затвердженого наказом ЛьвДУВС від 16.08.2023 № 270, розглянула й узагальнила наукові праці Криворучка В. О. за темою дисертації «Формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 011 «Освітні, педагогічні науки».

Продовження додатка У

Наукові праці, що містять основні наукові результати дисертації:

1. Медвідь М. М., Ктіторов М. О., Медвідь Ю. І., Курбатов А. А., Пашинський А. В., Криворучко В. О. Врахування тенденцій воєнної політики України в організації освітнього процесу вищого військового навчального закладу. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.: Серія: Педагогічні науки.* Чернігів, 2022. Вип. 4. С. 29–37.

2. Медвідь М. М., Криворучко В. О. Удосконалення професійної підготовки майбутніх офіцерів військових частин (підрозділів) з охорони громадського порядку Національної гвардії України. *Щомісячний науково-педагогічний журнал «Молодь і ринок».* Дрогобич, 2023. Вип. 1/209. С. 64–69.

3. Криворучко В. О. Сутність і структура готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки та порядку. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України.: Серія: Педагогічні науки.* Хмельницький, 2023. Вип. 34 (3). С. 168–182.

4. Медвідь М. М., Криворучко В. О., Курбатов А. А., Гаврищук М. М., Ніконенко А. М., Семенов М. В. Вивчення та впровадження бойового досвіду як передумова формування готовності майбутніх офіцерів до службово-бойової діяльності. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.: Серія: Педагогічні науки.* Чернігів, 2023. Вип. 4. С. 66–74.

5. Криворучко В. О. Структура, критерії й діагностика готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.: Серія: Педагогічні науки.* Глухів, 2024. Вип. 3 (56). С. 82–91.

6. Медвідь М. М., Мартинюк А. В., Медвідь Ю. І., Криворучко В. О. Педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання завдань з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова.: Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи.* Київ, 2024. Вип. 100. С. 53–59.

7. Криворучко В. О. Модель формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Науковий журнал «Інноваційна педагогіка».: Серія: Педагогічні науки.* Одеса, 2024. Вип. 77. С. 131–136.

8. Криворучко В. О. Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.: Серія: Педагогічні науки.* Глухів, 2025. Вип. 1 (57). С. 94–103.

9. Криворучко В. О. Система професійного розвитку викладачів вищого військового навчального закладу Національної гвардії України. *Молодь і ринок:*

Продовження додатка У

щомісячний науково-педагогічний журнал. Дрогобич, 2025. Вип. 7–8 (239–240). С. 56–65.

10. Медвідь М. М., Ктіторов М. О., Криворучко В. О. Визначення переліку військово-професійних та військово-спеціальних компетентностей майбутнього офіцера Національної гвардії України. *Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції:* матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Мукачево, 27-28 жовтня 2022 року). Мукачево, 2022. С. 177–179.

11. Криворучко В. О. Формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання службових завдань з охорони громадської безпеки і порядку в процесі професійної підготовки. *Сектор безпеки і оборони України на захисті національних інтересів: актуальні проблеми та завдання в умовах воєнного стану:* матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 24 листопада 2022 року). Хмельницький, 2022. С. 1282–1283.

12. Криворучко В. О. Готовність майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань із охорони громадської безпеки і порядку та забезпечення громадської безпеки в умовах запровадження правового режиму воєнного стану. *Актуальні проблеми діяльності складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів: поточний стан та шляхи вирішення:* матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, 30 березня 2023 року). Харків, 2023, С. 82–84.

13. Криворучко В. О. Критерії готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання службових завдань з охорони громадської безпеки і порядку. *Національна безпека України в умовах воєнного стану: проблеми та шляхи їх вирішення:* матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених (м. Одеса, 21 березня 2024 року). Одеса, 2024. С. 579–581.

14. Медвідь М. М., Мартинюк А. В., Медвідь Ю. І., Криворучко В. О. Формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання завдань з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Актуальні проблеми діяльності складових сектору безпеки і оборони України (до 10-ї річниці створення Національної гвардії України):* матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, 24 жовтня 2024 року). Харків, 2024. С. 651–654.

15. Криворучко В. О. Рівні готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Актуальні проблеми забезпечення державної безпеки:* матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 25 жовтня 2024 року). Київ, 2024. С. 145–147.

16. Криворучко В. О. Особливості підготовки майбутніх офіцерів НГУ у вищих військових навчальних закладах. *Сучасний стан та тенденції розвитку науки та освіти:* матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 10 лютого 2025 року). Дніпро, 2025. С. 28-30.

Продовження додатка У

17. Vitaliy Kryvoruchko Canine service in the National Guard of Ukraine: NATO countries' experience and prospects in Ukraine. *Advances in Science, Technology, and Society.* International Scientific Conference (Oxford, United Kingdom, February 20, 2025). Oxford, 2025. P. 144-146.

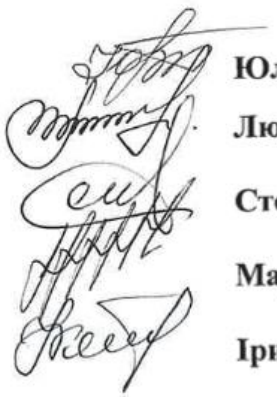
18. Криворучко В. О. Модель формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій:* матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Глухів, 04 квітня 2025 року). Глухів, 2025. С. 149-151.

19. Криворучко В. О. Виклики сучасної оборонної стратегії України: як випускники ВВНЗ повинні адаптуватися до служби. *Проблеми формування й реалізації державної політики в секторі безпеки та оборони.* Матеріали міжрегіонального круглого столу (м. Київ, 23 травня 2025 року). Київ, 2025. С. 50-52.

20. Криворучко В. О. Роль Євроатлантичних принципів у трансформації системи підготовки майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Актуальні проблеми теорії та практики службово-бойової діяльності складових сектору безпеки та оборони в сучасних умовах.* Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 30 травня 2025 року). Київ, 2025. С. 42-43.

На основі проведеного аналізу комісія дійшла висновку, що подані наукові праці Криворучка В. О. містять науково обґрунтовані теоретичні положення і практичні рекомендації та можуть бути запроваджені для використання в освітньому процесі Львівського державного університету внутрішніх справ, зокрема при викладанні навчальних дисциплін: «Тактико-спеціальна підготовка», «Домедична допомога», «Базова військова підготовка», а саме під час розробки навчально-методичних матеріалів: текстів лекцій, інструктивно-методичних матеріалів до семінарських та практичних занять; індивідуальних семестрових завдань для самостійної роботи здобувачів вищої освіти; матеріалів поточного та підсумкового контролю тощо.

Члени комісії:

Юлія ЛОЗИНСЬКА

Людмила ПАВЛИК

Степан МЕЛЬНИК

Мар'ян КУРЛЯК

Ірина КРАВЕЦЬ

Продовження додатка У

Міністерство юстиції України
ПЕНІТЕНЦІАРНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
вул. Гонча, 34, м. Чернігів, 14000, тел. (0462) 676822, E-mail: academy@kvs.gov.ua, код ЄДРПОУ 08571788

10.11.2025 № 17/156-Вн На № _____ від _____

АКТ
впровадження результатів дисертаційного дослідження
Криворучка Віталія Олександровича
на тему: «Формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки»
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки
в освітній процес Пенітенціарної академії України

Комісія у складі:

голови – начальника кафедри психології, кандидата психологічних наук, доцента, полковника внутрішньої служби Мірошниченко О.М.;
членів комісії – начальника кафедри педагогіки та професійної етики, кандидата педагогічних наук, доцента, майора внутрішньої служби Шарапової Ю.В., начальника навчального відділу, доктора філософських наук, полковника внутрішньої служби Співака В.В.

Ми, що нижче підписалися, засвідчуємо, що результати дисертаційного дослідження Криворучка Віталія Олександровича на тему: «Формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки» були впроваджені у освітній процес Пенітенціарної академії України.

Зміст впровадження:

1. Розроблені у дисертації модель та педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів використані у навчальних дисциплінах:

«Основи пробаційної діяльності»;
«Основи особистої безпеки працівників правоохоронних органів»;
«Прикладна психологія у практиці правоохоронної діяльності»;
«Пенітенціарна педагогіка».

2. Навчально-методичні матеріали та дидактичні засоби, створені на основі дослідження, застосовуються під час лекційних та практичних занять.

Продовження додатка У

3. Удосконалено зміст програм професійної підготовки курсантів, що передбачає формування психологічної стійкості, розвиток умінь правоохоронної діяльності, підготовку до дій в екстремальних умовах.

4. Запропоновані у дослідженні діагностичні методики (опитувальники, кейси, тести) впроваджені у систему контролю знань, умінь та навичок курсантів.

5. Отримані результати сприяли підвищенню рівня професійної підготовки здобувачів вищої освіти та удосконаленню педагогічної майстерності викладачів академії.

Висновок: впровадження результатів дослідження Криворучка Віталія Олександровича забезпечило підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх офіцерів у сфері правоохоронної діяльності.

Начальник кафедри психології,
кандидат психологічних наук, доцент
полковник внутрішньої служби — Оксана МІРОШНИЧЕНКО

Начальник кафедри педагогіки та професійної етики,
кандидат педагогічних наук, доцент
майор внутрішньої служби — Юлія ШАРАПОВА

Начальник навчального відділу
доктор філософських наук
полковник внутрішньої служби — Володимир СПІВАК

Продовження додатка У

ЗАТВЕРДЖУЮ
Т.в.о. ректора
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
кандидат технічних наук, доцент
Ігор МАГДАЛІНА
27.01. 2026

АКТ № 1 / 01 – 2026
впровадження в освітній процес
Дніпровського державного університету внутрішніх справ
результатів дисертаційного дослідження

27.01. 2026 м. Дніпро

Про впровадження в освітній процес Дніпровського державного університету внутрішніх справ основних результатів дисертації Віталія КРИВОРУЧКА на тему «Формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки» на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 освітні, педагогічні науки

Комісія у складі:

голови: начальника відділу організації освітнього процесу, кандидата біологічних наук, доцента Світлани КИРИЧЕНКО

членів комісії: завідувача кафедри тактико-спеціальної підготовки Навчально-наукового інституту підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України, кандидата юридичних наук, доцента, полковника поліції Віталія ПОКАЙЧУКА

професора кафедри тактико-спеціальної підготовки Навчально-наукового інституту підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України, кандидата юридичних наук, доцента Василя ПОЛИВАНЮКА

склала цей акт з приводу того, що комісією розглянуто результати дисертаційного дослідження викладача кафедри забезпечення державної безпеки

Продовження додатка У

факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України Віталія КРИВОРУЧКА на тему «Формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних у процесі професійної підготовки» на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 - освітні, педагогічні науки у вигляді наукових статей, тез доповідей на міжнародних, всеукраїнських і міжвідомчих науково-практичних конференціях та регіональних столах, зокрема:

- Медвідь М. М., Криворучко В. О. Удосконалення професійної підготовки майбутніх офіцерів військових частин (підрозділів) з охорони громадського порядку Національної гвардії України. *Щомісячний науково-педагогічний журнал «Молодь і ринок». Дрогобич, 2023. Вип. 1/209.* С. 64–69.
- Криворучко В. О. Сутність і структура готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки та порядку. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України.: Серія: Педагогічні науки. Хмельницький, 2023. Вип. 34 (3).* С. 168–182.
- Медвідь М. М., Криворучко В. О., Курбатов А. А., Гаврищук М. М., Ніконенко А. М., Семенов М. В. Вивчення та впровадження бойового досвіду як передумова формування готовності майбутніх офіцерів до службово-бойової діяльності. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.: Серія: Педагогічні науки. Чернігів, 2023. Вип. 4.* С. 66–74.
- Криворучко В. О. Структура, критерії й діагностика готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.: Серія: Педагогічні науки. Глухів, 2024. Вип. 3 (56).* С. 82–91.
- Медвідь М. М., Мартинюк А. В., Медвідь Ю. І., Криворучко В. О. Педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання завдань з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова.: Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Київ, 2024. Вип. 100.* С. 53–59.
- Криворучко В. О. Модель формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Науковий журнал «Інноваційна педагогіка».: Серія: Педагогічні науки. Одеса, 2024. Вип. 77.* С. 131–136.
- Криворучко В. О. Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.: Серія: Педагогічні науки. Глухів, 2025. Вип. 1 (57).* С. 94–103.
- Криворучко В. О. Формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання службових завдань з охорони громадської безпеки і порядку в процесі професійної підготовки. *Сектор безпеки*

Продовження додатка У

і оборони України на захисті національних інтересів: актуальні проблеми та завдання в умовах воєнного стану: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 24 листопада 2022 року). Хмельницький, 2022. С. 1282–1283.

- Криворучко В. О. Готовність майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань із охорони громадської безпеки і порядку та забезпечення громадської безпеки в умовах запровадження правового режиму воєнного стану. *Актуальні проблеми діяльності складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів: поточний стан та шляхи вирішення:* матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, 30 березня 2023 року). Харків, 2023, С. 82–84.
- Медвідь М. М., Мартинюк А. В., Медвідь Ю. І., Криворучко В. О. Формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання завдань з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. *Актуальні проблеми діяльності складових сектору безпеки і оборони України (до 10-ї річниці створення Національної гвардії України):* матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, 24 жовтня 2024 року). Харків, 2024. С. 651–654.
- Криворучко В. О. Роль Євроатлантичних принципів у трансформації системи підготовки майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Актуальні проблеми теорії та практики службово-бойової діяльності складових сектору безпеки та оборони в сучасних умовах.* Матеріали ІІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 30 травня 2025 року). Київ, 2025. С. 42-43.

Комісія вважає, що представлені наукові статті, тези доповідей отримані на основі проведеного наукового дослідження, мають необхідний теоретичний та методологічний рівень та можуть використовуватися в освітньому процесі Дніпровського державного університету внутрішніх справ при підготовці фахівців для органів досудового розслідування, підрозділів превентивної діяльності, кримінальної поліції та стратегічних розслідувань з навчальної дисципліни «Тактико-спеціальна підготовка»

Голова комісії: **Світлана КИРИЧЕНКО**

Члени комісії: **Віталій ПОКАЙЧУК**

Василь ПОЛИВАНЮК